ADRIANI TVR-NEBI PHILOSOPHIAE, ET GRAECARVM LITERARVM REGII profeſſoris, commẽtarius in librũ primum carminum Horatij.

EIVSDEM ADRIANI TVRNEBI commentarius in locos obſcuriores Horatij, ex eius Aduerſariorum libris excerptus.

M. ANTONII MVRETI ET Aldi Manutij in eundem Horatium annot.

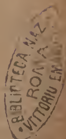

PARISIIS,

Apud Martinum Iuuenem, via S. Io. Lateranenſis, ad inſigne Serpentis.

1577.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

EXTRAIT DV PRIVILEGE
DV ROY

IL est permis à Martin le Ieune, libraire & imprimeur en l'vniuersité de Paris, d'imprimer ou faire imprimer vn liure intitulé, *Adriani Turnebi Philosophiæ, & Græcarum literarum Regij professoris, commentarius in librum primum carminum Horatij, Eiusdem Adriani Turnebi commentarius in locos obscuriores Horatij, ex eius Aduersariorum libris excerptus.* Defendant à toutes personnes, de quelque estat qualité ou condition qu'il soyēt, de n'imprimer ou faire imprimer, vēdre ne distribuer, autres que ceux que ledict le Ieune aura imprimé ou faict imprimer, pendant le temps & terme de six ans finis & accomplis, sur les peines arbitraire contenues aux lettres de priuilege. Donné à Bloys le 15. iour de Feurier 1571.

PAR LE ROY.

Maistre Iean du Bourg maistre des requestes ordinaire de son hostel present,

Signé Langlois.

ODO TVRNEBVS LECTORI S.

IOHANNES Furdinus vir doctissimus, idemque patri meo Adriano Turnebo amicissimus, cùm hæc in librũ primum carminũ Horatij scholia inter parẽtis defuncti Aduersaria reperisset, & ex autographo descripsisset, atque omnes locos qui in libris Aduersariorũ hunc auctorẽ explicãt, addidisset, decreuit tandem in lucem emittere. Quod morte præuentus præstare non potuit. Itaque hũc tibi, Lector, librum vtendũ fruendum longo post tẽpore concedim⁹, atq; eum haud integrũ, vt qui leui opera scriptus sit ab auctore, neque ei vltimã manũ imposuerit. Atque vt nihil hoc loco dissimulẽ, decreuerat pater me⁹ in omnia Horatij poëmata annotationes edere: quas, vt ex quibusdam tumultuarijs chartis colligere possũ, vel perfecerat, vel certè plus quã ad vmbilicũ perduxerat. Sed, vt erat facilis & qui amicis nihil denegare auderet, eas quibusdam, quos amicos sibi esse credebat, vtẽdas dederat: qui eo mortuo hoc beneficium

maledictis compenſarunt. Atque ex his annotationibus magnos Commentarios quos in hunc auctorem ediderunt, ſuppreſſo ſemper auctoris nomine, multis locis replerũt. Quod eo leuius eſſet ferendum, ſi à cõuicio abſtinuiſſent. Sed ea horum temporũ eſt conditio, vt vix vnum aut alterum inuenias, quem verè amicũ dicere poſſis. Sed hæc hactenus. Habemus adhuc quoſdam Theophraſti libellos à patre Latinos factos, quos diutius, cum erit otium, in ſitu & tenebris iacere non ſinemꝰ: tu interea his fruere & vale.

ANNOTATIONES IN LIBRVM PRIMVM Carminum Horatij per Adrianum Turnebum.

In primam Odam.

PVluerem Olympicum) Quidam studio alēdorum equorum tenentur ob victorias Olympiacas, quod ἱπποτροφεῖν dicebant & τεθριπποτροφεῖν. Nā cum quinto quoque anno Olympia committerentur, quod Olympiorum causa fiebat etiam intelligendum est. Victoria autem curulis certaminis in ludis Olympicis erat omnium nobilissima, vt ex Herodoti plurimis locis, & è Pindaro intelligi potest.
Eodem ferè quo Horatius modo Vergilius dixit,

Seu quis Olympiacæ miratus præmia palmæ
Pascit equos.

Euehit) velut in cœlo collocat. *Mobilium*) Sic Acron & Porphyrio. legitur etiam Nobilium, *Tergeminis*) puto esse magnis. vt,

-- *tergeminum mugeat ore sophos*. vt opinor, à Tergemino partu, qui magnus est: vt in Trigeminis Curiatijs, & Horatijs, nisi quis de tribus ordinibus intelligat. Quod non perinde placet -- *hunc ducit hiantem.*

Ambitio geminatur enim plebisque patrũque

Illi robur & æs triplex. *Attalicis conditionibus*) Nulla conditione à proposito demoueas, nec efficias vt nauta sit. Sic Cicero, *Velim Syriæ conditione*. vbi Hyppiæ legitur, cum Syriam prouinciam opulẽtissimam dicat. *De die.*) Qui de die epulabantur, delicati censebantur. -- *vos conuiuia sumptuosiora.*

De die facitis mei Sodales,

Quærunt in triuio vorationes. Cum autem totus dies impendi negotijs debeat, qui de die conuiuatur, diem frangit, & de eo detrahit partem. Infrà,

Cum quo morantem sæpe diem mero

Fregi. *Caput sacræ*) ad fontem. Fontes enim & scaturigines capita aquarum vocantur. Ad capita autem fluminum pingebantur dij vrnis fundentes flumen. Et deum quem aquæ præesse putabant, præcipuè eo in loco versari censebant

Virg.7.æn. *Calatáq; amnẽ fundens pater Inachus vrna.*

Neq; tibias) Nam more Romano ad tibiã carmina canebãtur, non solum ad lyram: cum in epulis ad Tibicinẽ canere solere, de clarissi

mo-

morumvirorum virtutibus, idque Romano magis, quam Græcomore dixit. *Sidera vertice.*) Alludit ad idquod Græci hyperbolicè dicunt τῇ κεφαλῇ οὐρανὸν ἀράσσων.

Ex Aduerſ.lib.22.cap.13.

Primo cantico Horatius, quo ſua exorditur carmina ſuffragium Mœcenatis eblandiri conatur, ambitque vt inter Lyricos ab eo in bibliotheca dedicetur: ſiue ſuos velit libros Librariæ forulis in Lyricorum colonia reponi, ſiue inter lyricos ſtatuam ſibi poni petit. *Sunt quos curriculo puluerem Olympicum, Collegiſſe iuuat*: cũ ait, ſignificat aliquos ſtudio equorum alendorum teneri ob victorias Olympiacas, quod ἱπποτροφεῖν & τεθριπποτροφεῖν dicebatur. Nam cum quinto quoque anno Olympia committerentur, quod Olympiorum cauſa fiebat, etiam intelligendum eſt. Victoria autem curulis certaminis in ludis Olympicis erat omnium nobiliſſima, vt ex Herodoti plurimis locis & è Pindaro intelligi poteſt. Eodem fere quo Horatius modo Virgilius dixit, *Seu quis Olympiacæ miratus præmia palmæ Paſcit equos*. Attalicas autem conditiones vocat, regnum Aſiæ opulentiſſimæ. Non ſi, inquit, regnum ei opulentis Aſiæ, cui imperauit ditiſſimus Attalus, dares, de propoſito demoueres. Attalicas au- 1. Georg.

tem conditiones, ingentes & opulentiſsimas intelligit, ob Aſiæ opes, vt alio loco, *neque* Lib. 2. od. 18. *Attali Ignotus hæres regiam occupaui.* Myrtoi autem pelagi & Icarij vt periculoſorum mẽtionem facit, quòd cum AEgeum mare omnium eſſet vndoſiſsimum, vt in periegeſi ſcribit Dionyſius, eius partes erant. Nam Euſtathius ait, Icarium eſſe μέρος τι τοῦ αἰγαίου. de cuius fluctibus Homerus.

κινήθη δ' ἀγορή, ὡς κύματα μακρὰ θαλάσσης,

Πόντου Ἰκαρίοιο. De Myrtoo Plinius, *AEgæi pars Myrtoo datur.* Icarijs autem fluctibus Africum luctari dicit, qui creber procellis ventus à Marone dicitur. vulturno tamen & Auſtro potiſsimum agitari pelagus Icarium dicit Homerus,

— τὰ μέν τ' εὖρός τε νότος τε,
ὤρορ' ἐπαΐξας πατρὸς διὸς ἐκ νεφελάων.

Ex lib. 3. aduerſ. cap. 20.

Certet Tergeminis tollere honoribus, Initio Carminum ſcribit Flaccus, nec Grammaticorum expoſitio fere cuiquam eſt ignota, facileque eſt eam è libris cognoſcere. Ego meã iſta de re ſentẽtiam diſsimulare non poſſum. Honores enim tergeminos pro maximis & ampliſsimis interpretor, vt cũ populus ingẽtem tollit plauſum aliquem honorans. Nam ſæpe

sæpe in hac notione hoc verbum à poëtis tri tũ animaduerti. Martialis, – *tergeminũ mugiat ore sophos.* id est, maxima voce succlamet sophos. Tibullus, *Illum tergemina nantẽ confinia mortis.* i. Ingentis & multiplicis. Hinc adeo id fractum suspicor, quòd quæ tergemina sunt, eadem ampla & magna sunt. Hæc, vt opinor, interpretatio haud paulo ad poëtę sensum accommodatior est, quàm interpretum expositio.

Venire video in controuersiam quæ sit apud Horatium trabs Cypria, Initio Carminũ hoc versu, – *vt trabe Cypria Myrtoum pauidus nauta secet mare.* Ego prætermissis aliorum sententijs quid existimem proferre non cunctabor: equidem poëticè sic intelligo significari nauim, pręsertim cum Cyprus omni materia ad nauium ædificationem sic abundaret, vt ab ima carina, ad summum carchesium, siue subsidijs aliarum regionum totam nauim absolueret, & omnibus armamentis eam instrueret. Quis huic rei testis? Marcellinus, cuius hoc testimonium est. *tanta autem tanquam multiplici fertilitate abundat rerum omnium eadem Cyprus, vt nullius externi indigens adminiculi viribus, à fundamento ipso carinæ ad supremos vsque carbasos ædificet onerariam nauem, omnibusq́ armamentis instructam mari committat.* *Lib. 8. cap. 15.*

Lib. 11. ca. 25. Explicatio versu od. 7. lib 1. *Vndiq; decerptam fronti præponere oliuā*. Similis, inquit, est fere ratio & figura in illo primæ odæ loco.

– me gelidum nemus,
Nympharumq; leues cum Satyris chori
Secernūt populo. Significat enim è locis nemorosis & solis quibus delectantur poëtæ, se delectari poëtices studio. Nam vt ad Florum scribit,

Scriptorū chorus omnis amat nem⁹, & fugit vrbes
Rite cliens Bacchi somno gaudentis & vmbra.

In 2. Odam.

Iaculatus) More Græco dixit qui βάλλειν vsurpare solent non solum pro mittere, & iacere verumetiam pro iaciendo ferire. *Columbis*) *Palumbis* qui in arboribus sedent, cum alia columbarum genera non soleant. Sic Virgilius *– gemina super arbore sidunt*. Multa autem columbarum genera ab Aristotele memorantur: In ijsque etiam referuntur turtures. *Vesta*) Quæ focum vrbis complectitur & tuetur, quam pro pop. Romano Vestales precari censebantur. *Candentes humeros*) Apollinem & Venerem ad expiendum scelus venire optat, quòd ea Numina fauisse Troianis visa sunt: & ex eo quoque fauere Romanis putabantur. Quod autem nubem dicit, id Homeri more facit, qui Numina semper nu-

nube circundat. Lib. 1. de Apolline.

— ὃδ᾽ ἤιε νυκτὶ ἐοικώς. lib. γ. Iliados
— ἀλλά τις ἄγχι
ἕστηκ᾽ ἀθανάτων νεφέλῃ εἰλυμένος ὤμους.

Ex aduers. lib. 6. cap. 8.

Mihi videtur Horatius secundo Carmine libri primi commemorare prodigia mortem Cæsaris secuta, offensionem deorum & iram ostendentia, & augurium deinceps ciuilium bellorum euentumque portendentia. Cum autem solerent prodigia & portenta procurari & expiari, iraque deorum obsecrationibus & præcibus placari, vtrumque in ea oda reperiemus. Ostentum autem erat dirum & funestum, cum sacræ edes de cœlo tangebentur ex quo scripsit,

— & rubente
Dextera sacras iaculatus arces
Terenit vrbem. Sic M. Tullius. *Cice. lib. 1. de diuin.*
Nam pater altitonans stellanti nixus olympo
Ipse suos quondam tumulos ac templa petiuit,
Et Capitolinis iniecit sedibus ignes. & alio loco Horatius
Tu parum castis inimica mittes *Horat. libro od. 12.*
Fulmina lucis. Iam quod rubentẽ dextram dixit, id vero fecit vt tertiam manubiam significaret, quæ ignea est & minax, & ab Ioue de consilio deorum superiorum mittitur,

Apud Fest. lib. 11.

adurítq; & magnam significationem habet, statumque mutat vt à Verrio scribitur. Apud Horat. *Iaculatus arces*, est quod Græcè dicitur ἔβαλεν, id est, ferijt. Iliam autem vltricẽ esse necis Cæsaris dicit, quod Iulia familia ab Iulo esset, qui & *Ilus erat, dum res stabat Ilia*, vt poëta scribit. ab Ilo autem Ilia erat oriunda, vt & reges Albanorum. Eam vxorem Tiberis ait Horatius, cum alijs fuerit Anienis, quod ex eo fictum est, quòd in Anienem ceciderit. Ouidius,

Ouid. 3. amorum eleg. 5. Li. 21. ca. 20.

Nec te prætereo, qui per caua saxa volutus
Tiburis Argei spumifer arua rigas:
Ilia cui placuit. Iterum,
Atq; ita se in rapidas perdita misit aquas:
Supposuisse manus ad pectora lubricus amnis
Dicitur: & socij iura dedisse tori. Silius libro duodecimo.

Ouid. 3. amor. eleg. 5.

Ad genitorẽ Anio labẽs sine murmure Tibrim.
Hic vt signa ferox dimensaq́; castra locauit,
Et ripas tremefecit eques, perterrita pulsis
Ilia prima vadis sacro se coniungis antro.
Condidit. Veruntamen quia mox euehitur in Tiberim Anio, quidni huic nupsisse videri eodem modo possit, cum fortasse in confluẽtem se obiecerit? Porphyrio narrat Ennium scripsisse iussu Amulij in Tiberim præcipitatam fuisse: quod si est, Iustius vxorem, & verisimilius etiam eam finxit Tiberis. Proteus autem

autem Phocas Neptunij paſcit, vt Enalus eius equos: Sed & columbas cum dicit, palumbes intelligit, quæ in arboribus ſedent, non item villaticæ. Expiationem prodigiorum & portentorum optat mandari dijs Romano amicis populo, vt Apollini, qui Romanis Troianorum progenei fauet. Nam vt ab Ouidio ſcriptum eſt.

Iuppiter in Troiam, pro Troia ſtabat Apollo. De Ponto.
& alioqui religioſiſsimè Romę & auguſtiſsimè colebatur, additis ad religionem etiam magnificentiſsimis Apollinaribus ludis.

Cum Tiberim conſtet albicantes habere aquas, ex eoque Albulam olim vocatum fuiſſe, non indignum eſſe quæſitu videatur cur eum Flauũ Maro appellarit lib. 9. ſic ſcribens, Lib. 22. ca. 7.

— Ille ſuo cum gurgite flauo Virg. 9. æn.

Accepit venientem. In quo non tam attendendam vocabuli vim quidam cenſent quàm tranſumptionem exiſtimandam, cum enim homines flaui pulchri videantur ex eo dicunt factum eſſe, vt flauus pulchrum ſignificet, qua notione hic accipiendum eſſe, vt & apud Catullum.

Flauus quam molli præcurrit flumine Mella. Catul. ad ianuam.
Sed & Heſychius doctiſsimus nomenclator ξανθὸν flauum, & pulchrum etiam interpretatur. Verius ſit tamen ob arenam ita vocari vt apud Maronem, *— & multa flauus arena.* Virg. 7. æn.

Horat.hic & lib.2.od.3. Horat. *Vidimus flauum Tiberim retortis.* Item *Villaq́; flauus quam Tiberim lauit.*

Lib.6.ca. 8. Home. Iliad. 5. *Nube candentes humeros amictus*. dixit vt Homerus in Iliade νεφέλῃ εἰλύμενος ὤμους. & libro 1. ὁ δ' ἤιε νυκτὶ ἐοικώς. quod scilicet dij cum veniunt, tamen à nemine videntur. Venus autem vt AEneæ mater, Romani generis erat parens, & AEneadum genitrix à Lucretio vocatur, Mars vero conditoris pater, atque ei etiam vindicata Cęsaris nece, templum cognomento vltori cōdidit Augustus. Augusto postremo assentatur, quem scelus cædis Cæsarianæ dicit expiasse cæsis interfectoribus, Mercurium hominis specie celantem & deum inter homines gerentem. Mercurium porro etiam vltorem & expiatorem cupit, quia Troianis per Maiam cognatus erat. Quod autem ait, Hic ames dici pater atque Princeps. Ideo dicit, quia Augustus pater patriæ appellatus fuit, atque etiā ante hoc cognomen senator erat, & nomine principis Remp. sub ditionem accepit suam. Tacitus, *Lepidi atque Antonij arma in Augustum cessere, qui cuncta discordijs ciuilib. fessa nomine principis sub imperium accepit.* Nomē autem istud sumpsit eorum imitatione qui principes, vt reor, senatus legebantur, aut quod Senatores principes dicerentur.

Lucret. lib. 1.

Lib.11.ca.26. Solent Græci præsertim Attici, Persas appel-

pellare Medos, quòd à Medis ad Persas imperium translatũ sit: Sed cum Oriẽtis & Persarum opes in Parthorũ tandẽ concesserint ditionẽ, Atticorũ imitatione Flaccus, vt equidẽ existimo Parthos appellauit Medos, cum ait

Neu sinas Medos equitare multos

Te duce Cæsar, & alio loco, *Roma ferox dare iura Medis.* Lib.3. od.3.

In 3. Odam.

Diua potens) Non putem esse id referendũ ad Sidus Veneris: sed ad deæ numen ortæ mari. vnde illud – *Venus orta mari mare præstat eunti Robur)* Homerus – ὐ γὰρ ἐκ δρυός ἐστι χάλκεον ἐξ μοι ἦτορ. *Rabiem Noti)* Austro Ouid. episto. Sapp. Phaoni. flante quàm Aquilone maiores multo concitantur æstus. Cuius Aristoteles rationem in quæstionibus naturalibus docet, *Timuit gradum)* mortis magnitudinem & acerbitatem. Mors enim ab alia morte, gradu differt.

Ex aduers. lib. 11. cap. 27.

Quispiam locum non putabit fuisse inuocandę Veneri fortasse in nauigatione, cũ tamẽ Horatius ita scribat *Sic te diua potẽs Cypri:* cũ ea potius amorum fœdera, quàm nauigationũ pericula curet, Sed vt in versu est, *Venus orta mari mare præstat eũti.* & Venus cognomẽto Ouid. epist. marina colebatur. Horatius *Lænum marinæ qui* Sapp. Phaoni. *Veneris latus.* & Venus Pontia cognominata Lib.3. od.26. apud

apud Pausaniam legitur. Quod autem Notum arbitrum Adriæ dicit, id ex eo facit, vt reor, quod Austro flante vt Aristoteles scribit in naturalibus quæstionibus, maiores concitantur in mari fluctus. Nam velut ex imo oriatur, attollit vndas quas ex alto ingruens premit Aquilo.

At vero mortis gradus, eius est ingreßio accessus & aduentus, qui interdum formidabilior est & truculentior, interdum clementior: sed qui nauigationi se commisit, & mare turgidum tentauit, nullum mortis quantumuis immanem impetum videtur reformidare. At vero corripere gradum est gradum raptim facere & carpere. vt, *Corripuere*
1. æneid. *viam interea* & *Corripiunt spatia.*
6. æneid.

In 4. Odam.

Fauoni) Mense Februario cum flare Fauonius incipit oritur ver. mareque quod hyeme clausum fuerat nauigabile redditur. *Trahunt* autem est deducunt naues, quæ tota hyeme in naualia fuerant subductæ. *Arator*) Cũ rura gelu hyems adstringit, terra non vertitur: arator ineunte vere, & pastores, qui stabulis hyeme continuerunt pecus, pastum foras agunt: & aratores terram arant.

Fauno) Quæ sacra Fauno fierent, explicat Sex-

Sextus Siculus.

Pulsat pede) Ingreditur. Nam pulsare fores solemus, quibus apertis ingredimur. *Fabulæq; manes)* Loquitur vt Epicurus, qui Manes & inferos fabulas censet. Manes igitur te manent, qui fabulæ sunt. *Lycidam)* Nomina meritricularum & puerorum catamitorum sumpsit Græca omnia ex antiquis poëtis, vt & Lycidam.

Iam Cytherea choros dicit Venus, imminente Luna. cum dicit, ad id respexit quod Venerem vere reuerti censebant. Lucretius, Lib. 9. ca. 27.

– it Venus, & Veneris prænuncius ante Lucret. lib. 5.

Pennatus Zephyrus. Imminēte Luna, quod est ex cœlo illucescēte. præsultrix Venus choros ducit: quare noctu remotis arbitris terra grata numinibus est, cum cerni nolint: *Cum superis terrena placent,* inquit Papinius

Ex aduers. lib. 30. cap. 11.

Venus ineunte vere apud Flaccum, ducit choros, remisso relaxatoque anni frigore, quòd ea anni parte opinio erat aduentare Venerem, eiusque antecursorem esse Zephyrum, qui Februario spirat, vt è Lucretio ante ostendimus. Venus autem & voluptatis & amœnitatis dea se choreis delectat. – *Imminente Luna.* id est, vesperi noctuque *Cum*, vt est apud Papinium, *superis terrena placent.* Lib. 30. ca. 11.

No-

Nolũt enim dij se hominum oculis cerni Ita has plagas celebrant & colunt quo tempore homines in sua se recepere tecta, relictisque agris domi sopiti iacẽt. Et ei gratias decentes Horatius adiungit. Quod preter argumẽtum esse ab Horatio factum, miror ab homine eruditissimo, & omnium propè scriptorum acri censore, & seuero critico iudicatum esse, cũ esse Veneris comites gratias antiquorum religio crediderit vt ex Seneca constat de beneficijs ita scribente, *Tres Chrysippus gratias ait Iouis & Eurynomes filias esse: ætate autem minores quàm Horas: sed meliuscula facie, & ideo Veneri datas comites.* Hoc ille si cogitasset, nec vesania reprehẽdendi præceps actus esset, ab instituta calumnia animum cohibuisset. Sed cur Flaccus *decentes* appellat? credo quod venustæ formosæque sunt: & honesta liberalique forma, bonaque vt dicit Seneca facie. Alio autem loco eas dicit, *segnes nodum soluere*, quod

Lib.3.od.21. vt reor implexis & consertis inter se manibus essent. Neque enim commodior excogitari fortasse interpretatio potest: presertim cum subnixa sit Senecæ auctoritate, cuius fiducia audacius loquitur. Seneca autem ita scribit, *Quare tres gratiæ & quare sorores & quare manibus implexis:* Iterum, *Quid ille manibus consertis in se rediuntium chorus?*

Ex

Ex aduers.lib.9.cap.27.

Nunc & in vmbrosis Fauno docet immolare lucis. ait ex consuetudine antiquorum qui Fauno rem diuinam faciebant, & ouilia lustrabāt veris initio, antequam pecus, quod hiberno tempore in septis villæ stabulatum erat, in agros pabulatum educerent. Calphurnius, Lib.9.cap.27.

— tu cespite viuo Calp. 5.eclog.
Pone focū Geniumq́; loci Faunumq́; Laremq́;
Salso farre voca: tepidos tunc hostia cultros
Imbuat, atque etiam dum viuit ouilia lustra.

Iam illud *æquo pulsat pede*, est ęquè ingreditur. Nam fores pulsare solemus, vt aperiantur, & domos ingrediamur, vnde translatio sumpta. Cur dicitur *domus exilis Plutonia?* nēpe quod inanis & vacua sit, vt apud Maronem, *Perq́; domos ditis vacuas & inania regna.* Sic & Flaccus alio loco, *Exilis domus est cui non & multa supersunt.* 6.æneid. Lib.1.epist.6.

In 5. Odam.

Ex aduers.lib.9.cap.27.

Liquidos odores, vnguenta vocat ad diapasmatum discrimen, quæ odorata quidam, non tantum liquida, sed sicca sunt. Lib.9. ca.27.

Qui nunc te fruitur credulus aurea, valet, qui te fruitur charissima sibi, multumque

que amabili & optata, & sibi instar auri cupita, vt longè charissimum hominibus aurum est, nullumque pluris est metallum. Sic *auream mediocritatem* dixit, quod ea hominibus charissima, optatissima & preciosissima esse debeat, & tanti æstimanda, quanti est aurum, vt & reuera nonnullis est expetenda maxime.

Lib.6.cap.6. *Potenti vestimenta maris deo)* potens est potiens, vt potenti vestimenta maris deo, id est, Neptuno maris potienti.

Suspendisse potenti

Li.29.ca.24. *Vestimenta maris deo*, cum Horatius dixit, Neptunum intellexit, qui mari potitur, & cuius mare sors est.

In 6. Odam.

Vario) Qui carmen Heroicum, vt Homerus, optimè scribebat Horatius, *– forte epos acer,*

Saty.10.lib.1. *Vt nemo Varius, dictu molle atque facetum,*

Duplicis) callidum intelligo ex Homero, qui eum πολυμήχανον vocat. Alio loco laboriosum esse dicit Horatius: quia πολύπλους ab Homero dicitur: Sic διπλοῦς Græcè dicitur astutus, & διπλόη, calliditas.

Cedere nescij) alio loco, *Heu pernicacis ad pedes Achillei* *Tunica tectum)* more Homeri, qui Loricatos Græcos vocat χαλκοχίτωνας

τωνας, *Tytidem)* Legendum Tydidem. Erat enim Tydei filius.

In 7. Odam.

Bimarisue Corinth.) Quod ἀμφιθάλασσον à Græcis poëtis dicitur, ita vertit Flaccus vocabulo nouato. *Intactæ)* innuptæ virginis. Nam tangere, est rem habere. Alio loco *—matronam nullam ego tango. Fronti præponere oliuam)* Oliua Athenis procreata est. Qui igitur perpetuo Athenas celebrant & hoc argumentum captant, fronti librorũ suorum semper oliuam præponunt, id est, initio suorum poëmatum oliuam illic natam celebrant. Ouidius de tristibus vel præponere oliuam & laudare oliuam in certamine Mineruæ, equo Neptuni præpositam natam Athenis, quæ decerpta fronti est, quia ex ea coronabantur victores Panathenæis. Μορία autem vocabatur. Ergo significat oliuam à Pallade iuuentam, ex qua coronarẽtur victores. *— doctarum hederæ præmia frontium:* simile est. *Decerptam* dixit, quòd decerpebatur. *Aptum dicit equis)* Homerus ἄργος ἐν ἱππόβολον καὶ ἀχαιΐδα καλλιγύναικα. Vertit aptum equis. *ditesq́ Micenas)* ἄιγιαθος ἤνασσε πολυχρύσοιο μυκήνης. Hinc dici potest, quomodo reddi Homerica epitheta de-

 beant.

beant. *Patiens Lacedæmon)* quod ad aram Dianæ, pueri ſe mutuis verberibus.ita cederent, vt nonnulli morerentur διαμαστίγωσιν vocabant. Id tamen etiam propter ſæueritatem diſciplinæ Laconicæ Legumque Lycurgi dictum eſt.

Campus opimæ) patriam Achillis, qui Lariſſeus erat, Homerus, ἐριβώλακα βωτιάνειραν appellat: opimam vertit Flaccus. *Eſt Tyburti lucus)* Veteres libri & *Tyburni lucus*. qua forma Saturnus, Neptunus dicitur, vt illius Dei lucus ſignificetur: nihilque habeo, cur hanc lectionem damnem. *Tiburtiq́ manus*, Virgilius interpretes Tiburti legunt. Tiburtinæ autem villæ, de quibus hic agit, in maxima dignatione erant, vt oſtendit Catulli epigramma cui dolet ſuam villam potius Sabinam quam Tiburtinam dici.

O funde noſter ſeu Sabine, ſeu Tiburs.
Nam te eſſe Tiburtem autumnat, quibus non eſt
Cordi Catullum lædere, at quibus cordi eſt,
Quouis Sabinum pignore eſſe contendunt.

Duce & auſpice) more Romano dixit: ductu & auſpicijs Teucri. Auſpicia tamen dicit, quòd oraculum conſuluiſſet, per χεταί-χενοιν.

Ambiguam) ὁμώνυμον, id eſt, eiuſdem

dem nominis in alia terra Salaminem fore. Salaminem antem condidit in Cypro. Ambiguus interdum par, vt apud Vergilium, — *ambiguumq́ relinquat*. id eſt, prætereat parem & pariter currentem. *Iterabimus æquor*) iterum nauigabimus.vt infra,

— nunc retrorſum
Vela dare, atque iterare curſus
Cogor relictos.

Ex aduerſar.libris.

Vndique decerptam f.p.o.) hic verſus multos ſollicitos habuit, vſque adeo vt bono deſperaro ſenſu creditum ſit eſſe, *decerptæ frondi*, legendum. Itaque hæc iam ſcriptura obtinet,& velut à Prætore contra tabulas in poſſeſſionem miſſa eſt. Vetus tamen ex edicto reſtituetur, ſi bono ſenſu ius ſuum approbarit. Puto igitur dici aliquos eſſe, qui in quocunque argumento & materia aliquid loquuntur in laudem Athenarum, eaſque ſemper in ore habent, & commemorant editionem oliuæ à Minerua productæ, vt vrbi nomen imponeret: & in poëmate ita canunt, vt eblandiente loco excurrentes victores Panathenæorum dicant è pacali, vt ita dicam, Mineruæ oliua, aut ex eis, quæ ab illa propagatæ ſunt & moriæ appellatæ, publicè Lib. 11.ca.26.

coronari:vel denique ipsi se dicant in cantico libenter oliua redimitum caput habere. Est igitur *vndiq; decerp. frõti prap. oli.*) ex omni loco & materia & argumento veluti colligere oleagineum termitem, & ex eo coronã nectere: quod est, vbique & in omni argumento de Athenis & olea Mineruæ narrare, cuius fœlici festaque fronde coronantur homines. Similes est ferè ratio & figura in illo primæ Odæ loco,

– me gelidum nemus,
Nympharumq; leues cum Satyris chori
Secernũt populo. Significat enim è locis nemorosis & solis, quibus delectantur poëtæ, se delectari poëtices studio. Nam vt ad Florum scribit,

Scriptorem chorus omnis amat nemus, & fugit vrbes
Rite cliens Bacchi somno gaudentis & vmbra.

Ex aduers. lib. 19. cap. 3.

Lib. 19. cap. 3. Nos hic iterum de explanatione versus huius Horatiani, *Vndiq; decerp. f. p. ol.* disseremus, vt is locus nihil caliginis, nihil nebularum habeat, si modo id consequi poterimus. Existimo veteres, cum versus scribebant, solitos esse se corona redimire. Nam vt vates & Sacerdotes coronati infulatique erant, vt apud Maronem,

Quin

Quin & Marrubia venit de gente Sacerdos
Fronde ſuper galeã, & fœlici comptus oliua.

Et apud Papinium

Huc gemini vates ſanctam canentis oliuæ
Fronde comam, & niueis ornati tẽpora vittis:

Ita poëtæ verſus condituri, velut auſpicato ſe fronde coronabant, deos ſibi conciliãtes hac tanquam religione. Qui igitur de Athenis & Minerua canere parabat, oliua caput ſuum co mebat & ornabat, his etiam illud Horatianum illuſtratur,

Frõde comas vincti cœnãt, & carmina dictãt Lib.2.epiſt.1.

& Valerianum,

Phœbe faue. ſi Cumeæ mihi conſcia vatis
Stat caſta cortina domo, ſi laurea digna
Fronte viret.

Ex lib.21.cap.10.

Nec me Lariſſe percuſsit campus opima) Flaccus ob pingues Theſſalorum agros dixit.

Ex aduerſ.lib.11.cap.26.

Quam domus Alb. reſ.) Albunea Nympha fuit, cui ſacer erat fons altiſsimus & nemus pulcherrimum iuxta Tibur: Ea nympha fuit Sibylla Italica. Lactantius de Sibyllis, *Decimã* inquit, *Tiburtem dicunt, nomine Albuneã, quæ Tiburi colitur vt dea iuxta ripas Anienis, in cuius gurgite ſimulachrum eius inuentum eſſe dici-*

 tur,

tur, tenens in manu librum, cuius sacra Senatus in Capitolium transtulerit. Eam videtur Albanam appellare Tibullus,

Quasq́; Albana sacras Tiberis per flumina sortes
Portarit, sicco perlueritq́; sinu. Librum autem quem portauit, puto sortes fuisse, quas etsi aqua perluebat, siccas & sicco pectore gesserat. Tiburti autem Lucus non minus emendatè quàm Tiburni legi posse suspicor, quòd vrbis illius Tiburtinæ conditor Tiburtus & Tiburnus diceretur.

Ex lib. 5. cap. 3.

Tiburnus nomen dei est, qui Tiburi colebatur, & lucum habebat Horatio nominatum. *Tiburni lucus.*

Ex lib. 22. cap. 3.

Tiburtus, qui idem & Tiburnus dicebatur, & Tiburi pro numine colebatur, cui etiam lucus erat ibi sacratus ab Horatio memoratus. In quo & Tiburti lucus & Tiburni reperitur in exemplaribus, vtrumque recte. cum heros ille duobus nominibus. vocaretur: oppidum Tibur condiderat vt ait Maro & Solinus refert. Horatius tamen videtur existimare Tibur à Catillo cōditum fuisse cum Tibur mœnia Catili vocet: & Catonis sententia fuit, eā vr-

Horat. lib. 1. od. 18.

vrbem positam à Catillo Arcade præfecto classis Euandri fuisse.

Ex aduers. lib. 11 cap. 26.

Seruius, De Græcia tres fratres venerunt in Italiam Catillus, Coras, Tiburtus vel Tiburnus. *Tempora populea f, v. cor.*) cum Horatius canit, quæritur cur populo Teucer se potius coronarit, quàm alia fronde: an quod ea arbor sit Herculi sacra, magnis ærumnis laboribusq; perfuncto? nec id sane est improbandũ: an potius quòd ad Bacchantiũ coronas & genio indulgentiũ respexit? & probabilius est, vt lætitiã præ se ferret & ostenderet aliosque bene sperare iuberet. Demosthenes pro Ctesiphonte, τοὺς ἐστεφανωμένους τῷ μαράθῳ καὶ τῇ λεύκῃ. vbi Grammatici annotant, ἐστέφοντο οἱ τὰ βακχικὰ τελούμενοι τῇ λεύκῃ, διὰ τὸ χθόνιον μὲν εἶναι τὸ φυτὸν, χθόνιον δὲ καὶ τὸν τῆς περσεφόνης διόνυσον. τὴν τε λεύκην πεφυκέναι φασὶ πρὸς τῷ ἀχέροντι, ὅθεν καὶ ἀχερωίδα καλεῖσθαι αὐτὴν παρ' ὁμήρῳ.

In 8. Odam.

Oderit campum) Martium, in quo Romana iuuentus se exercebat *Pulerisq; atq; solis*) Cicero, Mirabiliter doctrinam ex vmbraculis eruditorum otioq; nó modo in lucẽ, solem,

atque puluerem: ſed in ipſum diſcrimen a-ciemq́ue produxit. *Lupatis*) Duriora fræna ſunt lupum habentia. vt currus falcati, falces habentes:herba ſecuriclata, habens ſecuriculas:herba ſcandulata,habens ſcandulas.Falx lunata,lunam habens : Securis dolabrata , quæ ſimplex non eſt , ſed dolabram etiam habet. Eſt autem Lupus,ferreum inſtrumentum vncum,inſtar lupinorum dentium. Liuius,*In alios lupi ſupernè ferrei iniecti, vt in periculo eſſet, ne ſuſpenſi in murum extraherentur,* λύκος eodem modo Græcè dicitur ferrum quoddam fræni. vnde λυκοσπάδας equos nonnulli interpretantur. Ouidius ex parte,totum frænũ ſignificauit,cum dixit *—duros accipit ore lupos.* Eſt & lupus , ſerrula manubriata apud Palladium . *Diſco)* Diſcus lapis erat pertuſus , qui lõgè iaciebatur ſolus autẽ maſſa ſolida ærea.

Ex aduerſ.lib.11.cap.28.

Et iuuat & melli eſt Horatij quoſdam locos excutere, quod iam ſæpe fecimus & ſæpe etiã poſthac libris ſequentibus fortaſſe faciemus.In lib.1.Carminum ſcribit.

—Gallica ne lupatis

Temperet ora frenis. Hic Gallica ora pro equis dicit Gallicis, vt nominat Plautus equos canterios.

Faxim,inquit, muli precio qui ſuperant equos

Sint

Sint viliores Gallicis canteriis. Fræna autem Lupata, que & Lupata etiam sine additamento dicuntur, fræna sunt lupos habentia & duriora asperioraque: vt currus falcati dicuntur, qui falces habent, secures dolabratæ, quæ habent dolabram: falces vericulatæ, quæ vericulum. Est autem lupus ferreum instrumentum vncum, simile dentium lupinorum. Liuius.

In alios lupi supernè ferrei iniecti, vt in periculo essent, ne suspensi in murum extraherentur λύκος eodem modo Græcæ dicitur ferrum quoddam fræni, vnde luputum: atque hinc λυκοσπάδες equi à nonnullis explicantur. Ouidius ex parte totum frænum significauit cũ dixit.— *duros accipit ore lupos.* Est & lupus ferrula manubriata apud Palladium. Fræni autẽ lupati ad os equi quantumuis ferocis temperandum domandumque aptißimi sunt.

In 9. Odam.

Acuto) Propterea quod crustæ eius sunt acutæ vt in Epigrammate.

Dissolue frigus) Ex Alcęo, cuius est studiosus imitator Horatius, vt Lydiã, Thaliarchen nomina ex eo sumpta esse putẽ: quę ad argumẽtum sui temporis accommodauit, personis parcens. πεπάγασιν δ' ὑδάτων ῥοαί, κάββαλλε τ' χειμῶν' ἐπὶ μὲν τιθείς πῦρ. vt

B v idem

idem ſit apud Alceum genus carminis.

Depraliantes) Ea forma dictum, qua depugnare: & nouatum.

Virenti) ab arboribus virentibus ductum. Sic Dumq; virent genua quod χλωρὸν γόνυ dixerat Homerus. *Male pertinaci)* non pertinaci vt *Gracia facundum ſed male forte genus*, id eſt, non forte.

Ex aduerſ. lib. 11. cap. 26.

Cur obſecro Horatius gelu acutum vocauit in nono Carmine?

—geluq;
Flumina conſtiterint acuto. Equidem acutum dici reor Græco more pro acri & vehementi. Grammatici enim Græci obſeruant ὀξὺ ſignificare plerumque magnum & vehemens: eodem modo dixit Horatius, *Expediunt peracuta bella*, vt Græci ὀξὺν ἄρηα dicunt.

Lib. 4. od. 4.

Ex lib. 11. cap. 28.

Thaliarchum in Horatio aſpirate & anhelatè prima ſyllaba ſcribendum cenſeo, vt nomen propriũ ſit, in quo inſit ſignificatio magiſtri & domini conuiuij, qui & Sympoſiarchus vocabatur. Nam Thalia conuiuium etiã Græcis ſignificat. At vero Diota. (Scribi enim debet iota non ypſilo) eſt amphora, ex

eo nominata,quod vtrinque ferri poſſet,cum vtrinque ſit anſata: vnde ἀμφορεὺς & ἀμφιφορεὺς à Græcis appellatur, & explicatur, ἀγγεῖον κεραμεοῦν ἀμφοτέρωθεν φερόμενον, ὁ δίωτον.

In 10. Odam.

Voce formaſti) præeſt enim Mercurius eloquentiæ & gymnaſijs colebaturque cognomento λόγιος ab eloquentia & à paleſtra & certaminibus ἀγώνιος. *Nuncium*) quem κήρυκα poëtæ Græci vocant. Dicitur etiam eodem modo Deorum interpres Virgilius. *Nunc etiam interpres diuum. Ioue miſſus ab alto. Curuæq; lyræ*) Ex teſtudine mortua lyram fecit Mercurius. Homerus in hymnis auctor. *Te boues olim*) Homerus in Hymno Mercurij. *Quin & Atridas*) locus eſt apud Homerum vltimo libro Iliad. *Aurea virga*) Ideo χρυσόρραπις vocatur ab aurea virga. Eſt autem caduceum quod κηρύκειον dicunt Græci.

Ex aduerſ.lib.11.cap.28.

Ait Horatius,

Voce formaſti catus,& decoræ

More Palæſtræ. de Mercurio,ad eius officia id referens,vnde & cognomina apud Grecos

inue-

inuenit, vnum, vt λόγιος ab eloquentia dicatur, quia orationi præeſt: alterum ἀγώνιος à certaminibus, quòd paleſtræ præſit & gymnaſijs. Idem erat & nuncius deorum: vnde κήρυξ & διάκτωρ vocatur: Etiam ab aurea virga χρυσόῤῥαπις, quæ quidem prætermittere nolui.

In 11. Odam.

Scire nefas) id eſt, quod ſciri non poteſt. vt *Quicquid corrigere eſt nefas*. pro quicquid corrigi non poteſt. *vt melius quicquid*) Oratio Græca eſt. ὡς κρεῖττον ὂν τὸ συμβησόμενον φέρειν. Ergo *vt melius*, abſolutè dicitur, pro, vt exiſtente, vt ita dicam, meliore. *Vina liques*) Vina ſacco colata liquidiora reddebãtur veteribus, & minus nocentia, id eſt, quod liquare dicit. Videri tamen poteſt dixiſſe iocosè, pro potare, quod collo noſtro colari videantur. vt colare cibos dixit Seneca.

Ex aduerſ. lib. 11. cap. 28.

Leuconoes nomen Græcum eſt à mentis candore: quamquam candidam mentem Græci pro mala interdum dicũt. Nam Heſychius λευκῶν πραπίδων explicat, κακῶν φρενῶν. niſi ſit potius χαλῶν φρενῶν legendum, vt reor. Illud autem — *vt melius, quicquid erit,*

pati,

pati, est. ὡς κρεῖττον ὂν πᾶν τὸ ἐσόμενον φέρειν. Illud enim participium ὂν nequeunt exprimere Latini, & plerumque in eorum oratione desideratur: vt – *& spatio breui*

Spem longam reseces, id est, cum vitæ spatium sit breue βραχέως ὄντος τοῦ δρόμου καὶ τοῦ διαστήματος. id est, cum breue sit curriculum vitæ. Est igitur *vt melius* absolutè dictum pro vt meliore, vt ita dicā, existente.

Ex aduers. lib. 5. cap. 14.

Fluctifragum littus dicitur, propterea quod littora fluctum sibi illisum frangunt. vt apud Horatium, *Quæ nūc oppositis debilitat pumicibus mare*. ἀκτὴ quoq; Græcis à frangendo dicitur littus.

Ex lib. 11. cap, 28.

Vina, inquit, *liques*, id ex antecedente consequens significat, id est, vinum bibas & tibi indulgeas: Ex antiquorum consuetudine, qui vinum vt defecarent & liquidius redderent, minusque nocens fractis velut viribus antequam biberent colo transmittebant. Tertullianus, *Conquirito altilium enormem saginam, defecato senectutem vini.*

In 12. Odam.

Quem virum aut heroa) Ex Pindaro *temerè in se-*

in secuta) vulgo & passim sequutæ ex illis mõtibus siluosis Zonem vsque. Vbi in orbem sitæ arbores visebantur, quæ audierant Orpheum canentem. Infra,

Cur non sub alta vel Platano, vel hac

Pinu iacentes sic temerè. Nonunquam temerè est fine arte. Liuius, *Itaqne ingens vis coacta nauium est, Lintriumq́, temerè ad vicinalem vsum paratarum. Qui res hominum, ac deorum*) Romani ab Ioue preces auspicari solebant, ac in tutela trium numinum præcipuè Roma erat Iouis, Iunonis, Palladis. quæ, quicunque tandem est auctor orationis illius, quæ inscribitur antequam Cicero in exilium abiret, nominat. Hic Iuno tacetur, Pallas mox Ioui subijcitur. *Metuende certa*) Non solum quod Niobes liberos interfecerit, verum etiam quod eius iaculis figi homines in peste Homerus scribit libro primo Iliad. *Apto cum lare*) modico, tenui, adstricto. Sic aptum verbis dicit Thucydidem Cicero: Sic Catullus aptas facinubas & expeditas. *Graui curru quatiens*) Erant in fastigio Capitolini templi quadrigæ fictiles candidæ, quibus insidebat Iuppiter, currumq́ue eum per aërem ferri censebant ingenti pernicitate: Hinc prouerbium, *Nunquam pol indipisces quadrigis albis postea*, id est, non si tibi Iouis currus contingat.

Quod

Quod aliter tamen ab Erasmo exponitur, Ex eadem opinione, curru per aërem inuehi Iouem putabant fulgentem & tonantem. Infra,

– namq; Diespiter
Igni corusco nubila diuidens
Plerumque per purum tonantes
Egit equos, volucremq; currum. *Tu parum castis.*) ad sanciendam legem Iuliam de adulteris, *lucos parum castos fulmine cur tanges?* In lucis autem, quo tempore in ijs sacra fiebant, etiam quidam scortari solebant.

Ex Aduers. lib. 11. cap. 28.

Cur acrem tibiam dixit Horatius? nempe quod cum lyræ sonus dulcissimus sit, tibiæ vehementior est & acutior & vlulantior magisque tinnulus. Idcirco acris tibia dicta est, cuius epitheti proprietatem & Fabius in Flacco obseruauit,

Vnde vocalem temerè insecutæ
Orphea siluæ. Temere, valet vulgo passim: alio loco, fortuito negligenter.
Cur non sub alta vel platano, vel hac
Pinu iacẽtes sic temerè. Temere est sine arte. Liuius, *Itaq; ingens vis coacta nauiũ est, lintriũq; temerè ad vicinalẽ vsum paratarũ.* E montibus autẽ illis siluosis arbores Zonẽ vsq; Orpheũ

erant

erant ſecutæ: Illic autem in amphitheatri orbem Orpheum canentē audientes cinxerant, vnde & loco nomen.

Ex aduerſ. lib. 29. cap. 29.

Cum eſſet propoſitum Horatio vno carmine Laudem hominum heroum deorumque concinere, itaque ſe facturum pollicitus eſſet non vt propoſuerat, ab hominibus profectus eſt, ſed à dijs exorſus & ad horas progreſſus, ad homines tandem, eoſque Romanos gradatim deſcendit. More autem maiorum ab Ioue Opti Max. cœpit, à quo ſolemnis incipiebatur precatio è ritu. Quod ad Oratores quoque peruenerat vetuſtos, qui Iouem Opti. Maxi. ſuarum orationum exordijs appellare præfarique ſolebant. ait igitur Horatius,

Quid prius dicam ſolitis parentum
Laudibus? vt veteres Grammatici legunt; vel vt Lambinus *parentis*. Vt igitur Maiores ab Ioue, ſic ipſe auſpicatur. in trium autem numinum tutela erat Roma Iouis, Iunonis, Mineruæ: Iouis primum, & Mineruæ mox meminit: Iunonis mentionem non facit. Obſeruandum autem eſt, eos ab illo deos cantari, qui Iouis liberi ſunt & progenies, vt Minerua, Liber pater, Diana & Apollo, Hercules, Caſtor & Pollux. Sed hi tres iam heroes nomi-

minandi sunt, *Alba* autem *stella* non alia profecto fuerat, quàm candida, fœlix & prospera. Sunt enim Castores propitij & salutares nauigantibus, vt delusa credidit antiquitas. Vt atrum cõtrà noxium, inauspicatum, infœlix, malum vt

Post equitem sedet atra cura. nisi si quis albã stellam simpliciter ad colorem candoremq; referendum putet, lib.3.od.1.

– tibi cura magni

Cæsaris fatis data, cum ait, id ex antiquorũ opinione posuit, qui censebant Imperatores & reges in tutela & procuratione Iouis esse. Callimachus de Ioue,

– σὺ δ' ἐξέλεο πτολιάρχους

αὐτοὺς. Iterum

Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες, ἐπεὶ Διὸς οὐδὲν ἀνάκτος

Θειότερον. Vt enim homines militares. In Martis esse ditione & potestate dicuntur: opifices, Mineruæ: ferrarij, Vulcani: Sic in ditione & pietate Iouis sunt vrbium & imperiorum præsides regesque.

Tu graui curru quaties olympum. id est, tu tonabis. Nam cum tonabat, Iouem putabant graui curru cœlo inequitare. Huic illud,

– namq; Diespiter Lib.1. od.34.

Igni corusco, nubila diuidens

Plerunque per purum tonantes

Egit equos, volucremq́; currum.

Ex lib. 9. cap. 9.

Veterum opinio erat Iouem cum tonabat & fulminabat, in nubem eam vnde fragor ille tumultuabatur miſcebatur & fremebat, & iactus fulminum cadebat, currum agitantem deſcendiſſe, vt inde velut ictum deſtinaret, & agitatione currus ſonitum excitaret. Hinc illud Horatianum,

Tu graui curru quaties olympum. & alio loco
– namq́; Dieſpiter
Igni coruſco, n.d.
p.p.p. tonantes,
Egit equos volucremq́; currum.

Ex aduerſ. lib. 24. cap. 31.

Scripſit Horatius, *Tu graui curru quat. olym.* & curru per altum inuehi Iouem credebant cum tonabat aut fulgebat. Horatius,

– namq́; Dieſpiter
Igni c. n. d.
p. p. p. t.
Egit equos coloremq́; currum.

Ex lib. 29. cap. 29.

Tu parum caſtis inimica mittes
Fulmina lucis. id eſt, tu fulminabis. nã tonare & fulminare Iouem credebant. cumque fulmina mitteret in periuros & impios,

tum

tum vero non raro iratum credebant lucis pollutis & profanatis ea iaculari. vt cum fulmina caderent, argumentum esse violati & contaminati loci sacri. & irati eo nomine dei. quamquam interdum faciles dij erant, nec lucos sacris violates vindicabant. Maro,

Nouimus & qui te trāsuersa tuentibus hircis,
Et quo, sed faciles nymphæ risere, sacello. Quod de violato luco, Donatus rectè interpretatur. Sensus igitur, Si parum casti sunt luci, tu eorum religionem sancies iactis fulminibus. Quo sanè modo *Lucis castis* absolutè accipimus: vel dicendum, in ipsos pollutos mittes lucos: atque eorum de cœlo tactu indicabis te irasci & parum castè lucos coli. Quem sensum sequitur Acro, qui scribit, & pontificum & Aruspicum libris nunquam fieri fulmina, nisi in lucis pollutione aliqua alienis.

Ex 25. lib. Aduers. cap, 14.

In lucos parum castos fulmina mittere censebatur Iuppiter, qua ex opinione Flaccus scripsit,

Tu parum castis i. m.
Ful. lucis.

In 13. Odam,

Cerea Telephi) pulchra, formosa. Esse ductum ab eo puto, quod ex cera imagines pul-

cherrimas conficere solebant, vt quas in atrio habebant. Et ex cera, pulchra opera conficere fictores solebant. *Lentis*) hærentibus, sequacibus. vt Lentis adhærens brachijs.

Ex lib. Aduers. 29. cap. 29.

Quæ sunt amabo, cerea brachia? At quidam mollia: alij ceræ similia: alij solida: alij flexibilia alij candida interpretantur, ne quis putet ab illis omnes esse occupatas in hunc locum interpretationes, accedet & nostra. Ego enim hic cerea interpretor pulchra & formosa. quod à pulchritudine sumptum est imaginum cerearum quas in atrijs nobiles habebant pulcherrimas: & opera aliorum, quæ è cerea fingebantur elegantissima.

Non Marcell. in Putus.

Ex lib. 17. cap. 24.

Cerea pro tenera & pulchra dixit. propter cereas imagines, quas in atrijs habebant, aliaq; opera quæ sequaci & flexibili ceræ natura pulcherrima faciebāt & mollia erant. vnde & cerea non abs re mollia explicant. qua translatione cerea Telephi brachia dixit Flaccus.

In 14. Odam.

O nauis) Alegoria hæc Remp. significat interprete Fabio: Ad Brutum autem scribitur, qui bellum ciuile parabat, in quo tempore Hora-

Horatius militauit. *Nudum remigio*) ductum est à triremibus, quibus detersi sunt remi aut tempestate excussi. *Non Dij*) in puppi Dij erant quos Tutelam vocabant vt apud Diuũ, Lucam in actis ἀνήχθημεν ἐν πλοίῳ παρακεχειμακότι ἐν τῇ νήσῳ Ἀλεξανδρίνῳ παρασήμῳ διοσκούροις. *Quamuis Pontica pinus*) In Ponto optima & idonea erat ædificandis nauibus materia Catullus,

Vbi iste post phasellus antea fuit
Comata silua. Nam Cytorio in iugo,
Loquente sæpe sibilum edidit coma.

Debes ludibrium) Græcè locutus est ὀφλισκάνεις γέλωτα, id est, nisi ventis ludibrio esse vis. *Nuper Sollicitum*) mihi tædio fuisti partes Bruti sequenti: nunc absens es mihi desiderio & curæ. Vita periculum belli, nec committe vt in fretis & breuibus, cuiusmodi inter amœnas Cycladas sunt, naufragium facias.

Ex lib. 9. aduers. cap. 2.

In illa Horatij allegorica naui, quæ auctore Fabio Remp. significat bellis Philippensibus naufragam, aliud ciuile tentantem periculorum mare. Nam de Bruto reparante bellum ciuile post Cassij mortem qui intelligũt, imperitè faciunt. quo enim pacto vnius noctis interuẽtu belli reparatio intelligi potest? nã postridie Brutus necem sibi cõsciuit: Sed

tamen in illa naui vt dicere institueram quædam obseruanda sunt.vt illud.

Non dij quos iterum pressa voces malo, Nam qui sunt illi dij quos ei dicit deesse? Ego existimo ex consuetudine veterum id scriptum esse, qui in puppi sacrarium quoddam habebant veluti Lararium. Persius,

– iacet ipse in littore, & vna

Ingentes de puppe dij. Hesychius, πάταικοι θεοὶ φοίνικες οὓς ἱστᾶσι κατὰ τὰς πρύμνας τῶν νεῶν. Hæc tutela nauis erat & insigne. D. Lucas in actis, ἀνήχθημεν ἐν πλοίῳ παρακεχειμακότι ἐν τῇ νήσῳ Ἀλεξανδρίνῳ παρασήμῳ διοσκούροις. Valerius Flacc. *Visa coronata fulgens tutela carinæ.* Nihilo secius & illud explicationis videtur indigere.

Quamuis pontica pinus,
Siluæ filia nobilis
Iactes & genus & nomen inutile. Sed ita habendum, fuisse in Ponto optimam materiam naualem, vel Catullo teste,

Vbi iste post phasellus antea fuit
Comata fuit. nam Cytorio in iugo,
Loquente sæpe sibilum edidit coma,

Illud autem,

Nuper sollicitum quæ mihi tædium,
Nunc desiderium, non crediderim accipiendum de tempore ipsius sub Bruto militię, sed in hanc potius sententiam: me nuper istius

Reip.

Reip.ſtatus tædebat & pigebat, & iniquo animo victores iſtos ferebam:nũc tamẽ,poſtquam periculum iteratur atque renouatur, quod erat ante mihi tædio, nunc incipit eſſe deſiderio: vt magnopere metuam, ne Status Reip.mutetur facto naufragio. Sic iſta mihi videntur congruenter Fabij ſententiæ explicari poſſe, quam quidem cur veriorem putẽ quàm eam, quam de Bruto alij cõminiſcuntur,adferre ſi vacaret poſſum:ſed nos properamus nec diſputationes longas oratione explicamus,Sequitur non longo interuallo,

Interfuſa nitentes

Vites æquora Cycladas. Id eſſe arbitror, vide ne loca naufragijs infeſta tentes,vbi freto concitato feruet mare, & nauigia ſubuertit, aut vadis illidit & breuibus. Tale mare eſt AEgeum auctore Dionyſio, qui de eo ſcribit, ὃ γάρτις κείνῳ ἐναλίγκια κύματ᾽ ὀφέλλει: ſed vel maximè qua Cyclades ſunt. Maro lib.3.

—ſparſaſq; per æquor

Cyclades,& crebris legimus freta concita terris. & libro 4. Epigrammaton.

πᾶσα θάλασσα, θάλασσα τί κυκλάδας. ἢ στενὸν Ἕλλης

κῦμα, καὶ ὀξείας ἠλεά μεμφόμεθα.

Ex lib.26.cap.7.

Desiderium verbum est interdum amatorium, quo voluptas & delitiæ & amores significãtur, vt apud Petronium, *Tu desiderium, tu voluptas mea*. Apud Horatium quoque ex amoris erga Mecœnatem abundantia scriptum esse arbitro.

O desiderium & dulce decus meũ. & alio loco
Nuper sollicitum quæ mihi tædium
Nunc desiderium, Et desiderii populum, est poculum amatorium, vt *Desiderię temperare poculum*. dixit Idem Poëta.

In 15. Odam.

Ducis aui) pro aue vt illud. *Isque aui sinistra dictus populi magister esto. curruq́;*) apud Homerum ex equo non pugnatur, sed ex curru.

Imbelli cithara) locum Homeri imitatur.
οὐκ ἄντοι χραίσμῃ κίθαρις, τάτε δῶρ' ἀφροδίτης,
ἥτε κόμη, τό, τε εἶδος, ὅτ' ἐν κονίησι μιγείης. *Carmina diuides*) Diuidere carmina est, ea partiri 12. & tribuere Infrà *Nulli plura tamẽ diuidit oscula*. Citheram Alexandri ostẽdebant Ilienses, quam Alexander videre noluit. *celerem sequi*) Aiacem Oïleum. Homerus, ὀιλῆος ταχὺς αἴας. *Sthenelus*) Legendum ex Homero Sthenelus τοὺς δὲ ἴδε σθένελος καπανήιος ἀγλαὸς υἱός. Hic apud Ho-

me-

merum auriga eſt Diomedis. *Tydides melior patre*) id quod Diomedes ipſe apud Homerum dicit πολλόι τοι πατέρων μέγ' ἀμείνονες εὐχόμεθ' εἶναι *Achillei*) à nominatiuo Achilleus Sic illud Epod. Laborioſi remiges Vlyſſei. à nominatiuo Vlyſſeus.

Ex lib. 19. aduerſ. cap. 3.

Quæſitum eſſe memini à duobus eruditis viris quid eſſet cauſæ cur Horatius fata vaticinantem induxerit Paridi Helenam nauibus in Aſiam aſportanti Nereum potius, quam alium aliquem deum: atque vni ea cauſa videbatur eſſe, quòd cum dij futura ſciant, probabilius fuit ea à deo marino cani, quàm alio: Alter hic addendum putabat, cum diuinitus ſciant, vt dij omnes alij, ſic marini, tum inter eius elementi deos veri cognitionem potiſſimum tribui Nereo, vel Heſiodo teſte, qui in Theogonia ſcribit, Νηρέα τ' ἀψευδέα καὶ ἀληθέα γείνατο πόντος. Quam etiam in ſententiam propenſior ſum, atque eam veriorẽ arbitror. Inquit idem Horatius,

Imbelli cithara carmina diuides. In quo quęritur quid ſit diuidere carmina cithara. Id vero eſſe videtur carmina per citharæ neruos partiri, quod citharædi faciunt, cum modulantur. nunc enim hanc, nunc illam chordam carpunt, & de cãtilena huic & illi chordę ali-

 quid.

quid impertiunt. Sic enim per citharam carmina diuiduntur: vel potius cithara carmina canuntur, audientibusque diuiduntur. Simile est quodammodo illud eiusdem. *Nulli plura tamē diuidit oscula.* quod est, impertit, tribuit.

Ex eod. lib. 19. cap. 30.

Imbelli cithara carmina diuides. Musico hic dictum non est vocabulo diuidere, vt reor sed translato, quia qui canunt percurrendo chordes & psallendo, etsi velut per eas partiuntur carmen, tamen id potius audientibus diuidunt, vt ante diximus, at vero musico, vt credo, verbo in Achilleide, infringere digitos liræ dixit Papinius. pro digitos flexibiles & faciles docilesq; modorum lyræ reddere.

In 16. Odam.

Imprimeret) exararet euersas. *Nunc seges est vbi Troia fuit.*

In 17. Odam.

Dulci fistula) Fauni fistula. Ex priscorum opinione id ductum est, qui loca voces referentia à Faunis & Satyris incoli censebant vt conuallem suæ villæ Horatius ait. Sed & eos non tibi modo sed fistula canere credebant. Lucretius,

Hæc

Hæc loca capripedes Satyros, Nymphasq́; tenere
Finitimi fingunt, & Faunos esse loquuntur:
Quorum noctiuago strepitu, ludoq́; iocanti
Adfirmant vulgo taciturna silentia rumpi,
Cordarumq́; sonos fieri, dulcesq́; querelas,
Tibia quas fundit digitis agitata canentum
Et genus agricolum latè sentiscere, cum Pan
Pineæ somniferi capitis velamina quassans,
Vnco sæpè labro calamos percurrit hiantes,
Fistula siluestrem ne cesset fundere Musam.

Siluani autem etiam Martes dicebantur. Cato, *Marti Siluano in silua interdius, In capita singula boum, &c.* Ac Martis nomen omnibus propriè Dijs tribuebatur, vt Ioui & Iano. Cato, *Ianum Iouemq́; vino præfamino, sic dicito. Mars pater te precor quæsoq́; &c.* Et vt opinor, Picus Martius ideo dicebatur, cum ex pico vt in fabulis est, filio Martis Siluani in auem est mutatus. *Vtcunque)* vbicunque toto hoc tractu saxa personuere Fauni fistula. Nam quemadmodum vt est interdum vbi: ita vtcumque interdum vbicumque Catullus,

Verum totius vt lacus putidæq́; paludis
Liuidissima, maximeq́; est profunda virago. id est, verum vbi profundissima vorago est. *Vitreamq́; Circen)* puto quod insulam incoleret, & aquas accoleret, quarum

co-

color eſt vitreus. Itaque Nymphæ apud Maronem huius coloris lanificium exercent,

— mileſia vellera Nymphæ

Carpebant, hyali ſaturo fucata colore. Vitreā Circen ergo maritimam intellige. *Diſpari)* non redamanti. alio loco. Et quæret iratus parem. id eſt, redamantem.

Ex aduerſ. lib. 9. cap. 3.

Quod ait Faunum amœnum mutare Lycæo Lucretilem. Per Faunum intelligit Pana, qui in Arcadia colebatur, vt Faunus in Latio. Credebatur autem Faunus vt & Pan fiſtula delectari, & ea plerumque canere, eiuſq; modos audiri fides erat, quod & hic Horatius ſignificat cum ſcribit,

Vtrunq; dulci Tyndari fiſtula,
Valles, & Vſticæ cubantis
Leuia perſonnere ſaxa. Hoc enim de fauni non de Paſtorum fiſtula auguror intelligendum eſſe. Delectari autem eum fiſtula antiquitatem crediſſe ſic ex Prudentio intelligimus, *Faunos, Priapos, fiſtularum præſides.* Dij eiuſdem generis erant Siluani, quibus, vt ex quibuſdam alijs dijs non Martis tribuebatur. M. Cato, *Marti ſiluano in ſilua interduis.* & vt opinor auis Picus Martius ideo dicebatur, quòd ex Pico, vt in fabulis eſt, Martis ſiluani filio, in auem eſſet mutatus. Siluanus à Græ-

Hymno 10. περὶ στεφάνων

Græcis exponitur, πᾶς ὑλαῖος θεὸς, ſed & πᾶς σιληνός.

Ex lib.8 aduerſ.cap.15.

Cum Horatius ſcribit,

Vtrunque d. T. f,

v. & v. c.

L. p. f. Fauni fiſtulam interpretor ex priſcorum opinione, qui loca vocis imaginem referentia, à Faunis & Satyris incoli credebant, vt conuallem ſuæ villæ Horatius: Sed & eos modo tibia, modo fiſtula canere credebant, vt ex Lucretio cognoſci poteſt,

Hæc loca capripedes Satyros Nymphaſq; tenere
Finitimi fingunt & Faunos eſſe loquuntur.
Quorum noctiuago ſtrepitu ludoq; iocanti
Affirmant vulgo taciturna ſilentia rumpi,
Chordarumq; ſonos fieri, dulceſq; querelas,
Tibia quas fundit digitis agitata canentum:
Et genus Agricolum latè ſentiſcere, cum Pan
Pinea ſemiferi capitis velamina quaſſans,
Vnco ſæpe labro calamos percurrat hiantes,
Fiſtula ſiluestrem ne ceſſet fundere muſam.

Vtcunque autem pro vbicunque Horatius vſurpauit. Nam & vt, pro vbi dicitur Catullus.

Verum totius vt lacus putidæq; paludis
Liuidiſſima maximeq; eſt profunda vorago,

id eſt, vbi profundiſſima vorago eſt. Eodem mo-

modo in Arato Cicero, *vt prius altæ chelæ*, pro vbi nam Græcè est, ἠχίπερ ἄκραι χηλαὶ. Sed quia ad antiquorum de Faunis & Satyris opinionem Melæ verba pertinent, ea adijciam. *Inde visuntur patētes magis campi, quàm vt prospici posuit. Panum Satyrorumq́, opinio hinc causæ fidem capit, quod cum in his nihil culti sit, nullæ habitantium sedes, nulla vestigia, solitudo in diem vasta, & silentium vastius, nocte crebri ignes micant, & veluti castra latè iacentia ostenduntur: crepant cymbala & tympana, tibiéque audiuntur sonantes maius humanis*. Multi etiam ambigunt cur vitream Circen appellarit his versibus,

Dices laboranteis in vno
Penelopen, vitreamq́, Circen. Ego pro aquarum accola & maritima accipio & tanquam aquarum nympha, cum aquarum color vitreus sit, & Nymphæ apud Maronem lanificium huius coloris exerceant: versus eius est,

Carpebant hyali saturo fucato colore. i. vitri.

Ex lib. 19. cap. 3.

Quod quærunt cur vitrea Circe ab Horatio dicatur? Id vero sine controuersia est. Sic enim appellatur, vt maritima dea aut maris accola. Is enim marinis dijs color, vt & cœruleus & glaucus, tribuitur. Maro de Neredibus.

mile

— milesia vellera Nymphæ.
Carpebāt, hyali saturo fucata colore. Iterum,
— vitreisq́ sedilibus omnes
Obstupuere,

In 18. Odam.

Nullam vare) Ex Alcæo, cuius non solum sententiam, sed & genus carminis est imitatus in eadem re μηδὲν ἄλλο φυτεύσης πρότερον δένδρων ἔλω ἀμπέλω. Alcman. κύπρον ἱμερτὸν λιποῖσαι καὶ πάφον περιρρύταν. *Non ego te)* Adlusum est ad mysteria in quibus colebatur Liber cum Cerere & Libera. Adlusum etiam ad Bacchanalia. Significat autem se nolle bacchari in vino. Bacchæ autem cum furiosæ essent, ait in potu se nolle eius commouere sacra, id est, se nolle ad ebrietatem progredi.

— qualis commotis excita sacris
Thyas vbi audito stimulant Trieterica Baccho. Plautus, *Scis vbi mea commoui sacra, quas turbellas soleam dare? Variis obsita frōdib.)* Adlusum est ad Thyrsos baccarum, qui frondosi spiculum occultabant, cum etiam hedera bacchātes se vestirent. Allegoricè autem ista ad ebrietatē rixosam trāsfert, quam Baccanal quoddā & sacrum Bacchi, esse rixosam significat Euripedes in Bacchis. Vide Lucianū in Dio-

Dionyſio. *Cornu tympana*) Retine furorem, ne eum nobis immitas. Nã ad modos Phrygios, Enthei & Phanatici reddebantur. In Cybeles autem ſacris cymbala tympana & cornua adhibebantur. Lucretius,

Tympana tenta tonant palmis, & cymbala circum
Concaua rauciſonoq́, minantur cornua cantu,
Et phrygie ſtimulat numero caua tibia mõtes.

Cæcus amor ſui) per ebrietatem arcanum prodimus, nos nimium amamus, glorioſè de nobis prædicamus.

Ex lib.22.cap.3.

Horatius videtur exiſtimare Tibur à Catillo conditum fuiſſe, cum Tibur mœnia Catillo vocet: & Catonis ſententia fuit, eam vrbẽ poſitam à Catilo Arcade præfecto claſſis Euandri fuiſſe.

Ex lib.aduerſ.21.cap.21.

Niſi erro toto cœlo, Horatianus ille locus allegoria totus eſt figuratus & mutatus.

— non ego te candide Baſſareu
Inuitum quatiam: nec varijs obſita frondibus
Sub diuum rapiam: ſæua tene cũ Berecynthio
Cornu tympana. Nam de ebrietate hic loquitur ſub integumento bacchanalium cum ebrietas etiam bacchanal quoddã videri poſſit,

ſit:ſe autem dicit ad ebrietatem vſque nolle compotare. Nam qui eo vſque progreditur, is Bacchum inuitum quatit: ille enim nobis non inuitus ſua indulget munera temperatè vtentibus: non æquo animo vino nos obrui patitur. Quod autem quatere dixit, ad ſacra Bacchi alluſit, quæ recondita in ciſtis è templis vrbanis in montes ſolitudinesque ad Orgia celebranda à Bacchis portabantur. vnde Maro, *Bacchatamq́; iugis Naxum* dixit, & libro 4.

– qualis commotis excita ſacris
Thyas, vbi audito ſtimulant trieterica Baccho
Orgia, nocturnusq́; vocat clamore Cytheron.

Et quia ſacra illa furioſo tumultu & perturbato impetu commouebant. Idcirco dixit Plautus, *Scis, vbi mea commoui ſacra quas turbellas ſoleam dare.* Non igitur, inquit, te commouebo, nec obſita frondibus ſacra tua ſub diuum rapiam, id eſt, ebrius non bacchabor, nec inſaniam, vt qui ſacra tua ſoleut Bacche pater è templis rapere ſub diuum in ſaltus & montes. Tegebantur autem Orgiorum ciſtæ hedera & Pampinis.

Sæua, inquit, *tene cum Berecynthio*
Cornu tympana. id eſt, noli me adflare ebrietatis furore, vt tympano ſacrorum tuorum, & cornu audito, ad amētiam adigantur Bacchæ & myſtæ tui fanatici & enthei red-

duntur.vnde & Lucretius ſcripſit,

*Et Phrygio ſtimulat numero caua tibia mentes.*Amentiam autem illam ebrietatis,quæ vitia conſequantur continuo enumerat, quæ proculdubio fidem faciunt figurato eſſe iſta inuolucro obducta.quod in eam ſententiam, quam expoſui,arbitror euoluendum.

In 19. Odam.

Glyceræ nitor) meretricula fuit Athenienſis Menandri amica & ex eo celebrata. Hic enim amicæ ſuæ nunc fingit nomen.

Lubricus aſpici) aſpectu periculoſus vt vix à lapſu te continere queas.Ductum à locis lubricis. *Vinum ceſpitem)* Ceſpitiam excitat aram,cui addit verbenas, ſacrã herbam. quærit thura, quæ adoleat, vinum, quo hoſtiam perfundat ante ſacrificium & mactet quam poſtremo iugulat.

Ex lib.aduerſ.21.cap.21.

Vt ſuperiori carmine ſenſus quadam nebula immutationis tenebricoſus eſt: ſic in hoc cantico vnius verbi quadam velut caligine circunfuſus minus apparet, cum ſcribitur, *Et vultus nimium lubricus aſpici*. Non ſum ſolitus ingenij famam aucupari reprehendendis aliorum explanationibus. quod nec nunc

fa-

faciam: tantum quid mihi videatur aperiam. Vultus igitur lubricus aspici, vultus est politissimus, nitidissimus & pulcherrimus aspectu. Nam quæ ad læuorem perpolita sunt, & ęquato nitore nihil habent in summo asperitatis & inæqualitatis, lubrica etiam protinus efficiuntur. Sic & in illo.

Lubrica nascentes implent conchylia Lunæ. Horat. lib. 2. saty. 4.

Introrsum limpida interpretantur veteres. Sunt tamen conchylia foris testæ ferè lęuis, quam ostrea plerunque habent asperam.

Hic viuum mihi cespitem, hic
Verbenas pueri ponite, thuraq́;
Bimi cum patera meri. Veteres interdum cespititias extruebant aras, cum altare deerat, aut cespitem in terra aggerata ponebant, vbi & ex tempore sacrificabant. Quin & cespes pro ara erat, & aræ imponebatur, reique diuinæ necessarius habebatur. Prudentius,

Hoc namq́; decretum cape,
Aut thure & ara & cespite, Hymno ε. περὶ στεφάνων
Placanda nunc est iam tibi.

Ex eodem lib. 21. cap. 3.

Vt in castris cespititium tribunal excitabât duci, vnde ad milites verba faceret, cuius rei exempla passim occurrunt: ita cespititiã aram rustici excitabant & focum cespesque loco foci aræque erat. Horatio teste,

Lib.3.od.8. *Positusq́, carbo in cespite viuo.* Rursum, *Hic viuum mihi cespitem.* & Calphurnio,

– Tu cespite viuo,

Pone focum. nam cespes in ara ponebatur, isque viuus recensq́; è terra excisus, vt ad purificationem viua vtebantur aqua.

Ex lib.11.Aduers.cap.1.

Aras gramineas Maro intelligit lib. 12. cespititias. quales in castris excitabantur, vt & tribunalia: quamquam & è cespite subitas etiam sibi alias aggerabant aras, & cespitem pro ara habebant. Horatius,

Positus carbo in cespite viuo. Iterum,

Hic viuum mihi cespitem, &

Verbenas pueri ponite. Sed & cespitem interdum Romano ritu aræ imponebant, vt Seruius notat. Prudentius,

Aut ara, thure & cespite

Precanda nunc est iam tibi.

In 20. Odam.

Sabinum) vinum Sabinum non in ea commendatione erat in qua Calænum, Falernum, Formianum, Sabinum dat Horatius ex sua villa Sabina,

Cantharis) poculum est Baccho sacrum, quo Marius etiam bibit non sine inuidia.

Hic

Hic putem pro poculo ſimpliciter poſitum eſſe. Plautus Aſinaria. *Græca teſta*) dolio Græco, id eſt, Cumano. Cumis, quod oppidum erat in Italia Græcorum doliorum & fictilium figlinæ erant.

Leui) cum eſſent dolia fictilia, vno condito operculabantur, gypſoque linebantur, deinde, cum aperiebantur, relinebantur.

In theatro) clariſſimi viri ludis excipi plauſu populi ſolebant in theatro. Cic. pro Sextio. *Temperant*) non miſcent apud me pocula. Temperare autem dixit, quia admiſcebatur aqua. *Temperet annoſum Martia lympha merum.*

Ex lib. 2. Aduerſ. cap. 6.

Non eſt publici guſtus nec palati ſentire quæ ſit huius loci ſuauitas, & quàm dulcis ſapor de gloria: *Ea virtuti reſonat, vt imago gloriæ.* itaque vltimo nomine multi vt acido & inuiſo offenſi, *voci* ſcripſerunt: qui mihi videntur nimium iuris ſibi ſumere ſi ius dici debet licentia. Ego gloriæ nomen in ſuo domicilio ſuiſque penatibus retinendum eſſe exiſtimo, & locũ ſic interpreter. gloriã virtuti ſic ſolere reſonare, vt imago ſolet glorię: i. vt plauſui & ſignificationibus & gratulationib⁹ quibus populus voce lęta & mutabunda & hilari aliquẽ celebrat, reſpõdet Echo, quæ Latinæ dicitur

imago. Huius gloriæ hoc exemplum apud Flaccum extat.

— datus in theatro
Cum tibi plausus,
Chare Mæcenas eques: vt paterni
Fluminis ripæ, simul & iocosa
Redderet laudes tibi vaticani
Montis imago.

Ex lib. 17. cap. 5.

— Græca quod ego ipse testa. Hic ego Testam dolium interpretor. Nam dolia veterum fictilia erant: vnde prouerbium. Figlinam à dolio incipere. Græcum dolium dicit Cumanũ. Nam & Cumanam patellam in Lemmatis memorat. Martialis,

Hanc tibi Cumano rubicũdam puluere testã,
Lib. 14. *Municipem misit casta Sibylla suam.* Et Varro calices cumanos. Nam ait, *dolia atque apothecas triclinares, melicas, calenas obbas & cumanos calices.* Cumas autem oppidum Græcum fuisse à Chalcidensibus conditum è Ma-
Lib. 6. æneid. rone scimus. aut dolia Græca dicit, quæ facta erant in regione Italiæ illa, quæ Græcia magna dicebatur. Sed & in illo tractu erat insula Pithecusa, quæ si credimus Plinio à figlinis doliorum nomen inuenit. Ita enim scribit AEnaria ipsa à statione nauium AEneæ Homero in carmine dicta: & Græcis Pithecusa:

non

non à Simiarum multitudine (vt aliqui existimauere) ſed à figlinis doliariorum.

In 21. Odam.

Dianam teneræ) carmē eſt ſæculare, quale à virginibus pueris patrimiſq; matrimiſq; cani ſolebat ludis Secularibus ſeculares autē ludos fecit Auguſtus, quibus carmen, quod cantatum eſt, ab Horatio ſcriptum eſt. Extatq; in Epodon libro. Dianam autem & Apollinem tum canebant, quòd annum regant, ſalubritatemque & intemperiem, peſtem & eius liberationem, famem, bellum afferant. Poſtremo ſuis telis homines confodiant. Homerus

ἐλθὼν ἀργυρότοξος ἀπόλλων ἀρτέμιδι ξυὺ

Οἷς ἀγανοῖς βελέεσι κατέκτανε. *Intonſum*) ἀκερσοκόμην intonſum vertit. *Prominet Algido*) Loca memorat, quibus Diana delectabatur, Algidum Erymanthum Gragum: cum in propinquo etiam coleretur vt pergæ non longè à Grago.

Ex lib. 17 aduerſ. cap. 5.

Sæculare carmen, exacto ſæculo in honorem Apollinis & Dianæ cani ſolebat à pueris & puellis patrimis & matrimis, illis Apollinem, his Dianam laudantibus alternis, quod

tempora ducere videantur, cum Apollo annos metiatur Diana menſes luſtret: quod ſalubritatem & intemperiem, morbos & ſecundam valetudinem, vbertatem & famem, peſtem & eius liberationem adferre putarentur: ac qui morbis interibant, eos veteres ab Apolline & Diana interfici credebant, viros ab Apolline, mulieres à Diana. Homerus,

Ἐλθὼν ἀργυρότοξος Ἀπόλλων Ἀρτέμιδι ξὺν,
Οἷς ἀγανοῖς βελέεσσι κατέκτανε. Sic periere Amphionis liberi horum deorum ſagittis confixi.

Ex lib. 6. cap. 24.

Apollo ſagittis confodere credebatur, idemque malorum depulſor habebatur. & eo cognomine indigitatus colebatur cum ἀλεξίκακος diceretur: hinc illud Horatianum, — *ſic me ſeruauit Apollo.* Nam qui mala depellit, ſeruat: & idem Horatius de Apolline

Lib. 1. ſaty. 9.

Hic bellum lachrimoſum, hic miſeram famem
Peſtemq́, à populo, & Principe Cæſare, in
Perſas, atque Bitannos
Veſtra motus aget prece. Scio illud Horatianum de ſeruatore Apolline longè repetita iam inde vſque ab Iliacis temporibus auctoritate explicari, cũ conſtet Apollinis ope AEneam hoſtibus ereptum fuiſſe: ſed ad religionis

nis opinionem libentius retulerim, officiumque dei illius, existimati malis auerruncandis depellendisque mortales iuuare.

In 22. Odam,

Æstuosas) æstu reciproco nauigia mergẽtes. Barbaras Syrtes vbi Maura semper ęstuat vnda. Non egere Mauri iaculis integrum vitæ ait, quia Mauri, metu Leonum & belluarũ, non exeunt sine iaculo.

Expeditus) Expeditis Porphyrio legit. & libri nonnulli veteres habent.

Daunia) Apulia saltibus & siluis abundabat quæ luporum stabula sunt infrà. *Sed prius Apulis iungentur capreæ lupis. Pone me*) in locis solis & vastitate incultis plagarum frigore & ardore inhabitabilium, belluæ feruntur esse. ad Septentrionem, gryphes: ad Meridiẽ, Leones, Tygres. Se tamen illis in locis sine metu suos amores cantaturũ ait, innocẽtia fretum.

Ex lib. 17. cap. 5 Aduers.

Rectè, inquit Lactantius, Flaccus tantam esse dixit innocentiæ vim, vt ad tutelam sui non egeat nec armis, nec viribus, quacunque iter fecerit,

Integer vitæ scelerisq; purus
Nõ eget Mauris iaculis nec arcu. Maura aũt

iacula dicit, quia Mauri optimi iaculatores erãt. & his armis vtebantur. Herodianus, συνῆσαν δὲ παιδεύοντες αὐτὸν παρθυαίων οἱ τοξικὴν ἀκριβοῦντες, καὶ μαυρουσίων οἱ ἀκοντίζειν ἄριστοι. Mauris autē etiã domo proficiscētibus iaculis op⁹ erat, ob leones & feras, quas Mauritania fert. Cæterũ cũ ait Flaccus,

Siue per Syrtes iter æstuosas,
Siue facturus per inhospitalem
Caucasum. Syrtes intelligere non possum arenosos illos in Africo pelago maris tractus vadis breuibusque infestos nauigantibus: neque enim qui nauigat, vel timet feras, vel arcu in eas, aut iaculis indiget, & de itinere Flaccus loquitur, non nauigatione. Sed tractum terræ illis finibus vicinum intelligo, qui etiã Syrtis nomine vocabatur Lucanus,

—naui littore sicco
Lib. 9. *Quam pelago Syrtis violẽtius accipit Austrũ,*
Et terra magis iste nocens. AEstuosas igitur interpretor, nõ reciprocis & efferuescẽtibus vndis agitatas, sed feruidas & valde calidas. Nam ille Africæ tractus feruet & æstuat. Quin etiam arenosa illa libyę spatia mediterranea Syrtes appellantur, non tantum littoralis ora. Prudentius, *Nec responsa refert Libycis in Syrtibus Ammon.* Mox ait se sine metu belluarum amores suos innocentia fretum cantaturum esse in locis & vastitatibus incultis

In Apotheosi

tis plagarum frigore & ardore inhabitabilium, si in his collocatus sit, quæ belluis abundant. Nam ad Septentrionem gryphes, alcæ, bisontes, bonasi feruntur esse: ad Meridiem tigres, leones, Pantheræ.

In 23. Odam.

Similis Cloë) Scribi debet Chloë. ita enim imposuit nomen amicæ à viriditate herbida, quæ χλόη dicitur.

Ex aduers. lib. 26. cap. 36.

Apud Horatium hinnuleus per diminutionem effictum esse videtur, vt leguleus expressum est. Veris autem aduentus apud eundem esse videtur, cum Fauonius incipit flare exacta hyeme: quo tempore dicebatur & aduentus Veneris. Lucretius

Et reserata viget genitabilis aura Fauoni: Lib. 1.
Aëriæ primum volucres te Diua, tuumq;
Significant initum percussæ corda tua vi. id est, significant aduentum tuum.

In 24. Odam.

Quis desiderio) non mihi placet quod adferunt interpretes, qui sic locum construunt. Præcipe Melpomene lugubres modos, quis pudor

pudor ſit. Ego enim puto poſt, tã chari capitis, interrogandum eſſe, hoc ſenſu Ecquẽ pudere debeat? Ecquis modum facere deſiderandi & lugendi tam charum caput Quintilij? Mox conuertitur oratio ad Melpomenen vt næniam lugubrem dictet, quæ voce ad citharam canatur.

Nudaq; veritas) aperta & ſimplex, nullis inuolucris obducta.

Non ita creditum) qui tibi non erat hac conditione creditus, vt tam cito repeteretur.

Imagini) Quod Homerus εἴδωλον dicit. Cuius imitatione poëtæ Latini imaginem dixere εἴδωλα καμόντων. Sic eius exemplo vmbras dicunt τοὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσι. Eius imagini à vmbræ corpore egreſſæ ſanguis & vita non redierit.

Corrigere eſt nefas) Corrigere non licet. Corrigi non poteſt.

Ex lib.26.cap.36.

Liquidam vocem appellat per tranſlationem canoram, claram, ſuauem, non raucam. Tranſlatio autem eſt à liquore defecato & colato, Nam & vox limpida & ſuauis ipſa quoque per fauces quodammodo percolata videtur. Vnde & liquata etiam dicitur per guttur tranſmiſſa. Hoſtius apud Macrobium,

tosi-

– totidem vocesq́ȝ liquatæ. *Lib. 6. satur. cap. 3.*

Ex lib. 9 aduers. cap. 13.

Nudam veritatem vocat, quòd perlucente veste, tanquam nuda sit.

In 25. Odam.

Ianua limen) quòd ante oderat. Eam enim tædebat liminis cum toties aperiretur, aliudque limen, in quo magis quieuisset, desiderabat. *In solo angiportu*) vilis & nullius ponderis, in tuo vico flebis, qui ante à tuis amatoribus celebrabatur, cum solitudo nunc sit.

Thracio) interpres Apollonij ait existimatum esse Thraciam ventorum domicilium. Id quod ait Horatius à Græcis natum, quibus Septentrionalis est Thracia, vt ex ea Aquilonem spirare dicant.

Sub interlunia) Docet Theophastus in libello de ventis coïtum Lunæ tempestates adferre. interlunium vocat Horatius. Verba Theophrasti sunt, αἱ σύνοδοι τῶν μηνῶν χειμεριώτεραι. Per ventum & tempestatem iucundius est libidinosis amicam fouere, & meretriculis, amatores, Tibulius,

Quia iuuat immites ventos audire cubantem

Et

Et dominam tenero continuisse sinu. Amor & libido) illius iecur vlcerosum & saucium tanto amatore fore dicit, cũ ab omnibus spernetur, quantum ferunt equarum esse, quæ libidine in rabiem aguntur. Eamque ait quæsturam, quòd iuuenes puellas sectentur, anus cõtemnant. *Aridas frondes)* id est, anus. solent autem aridæ frondes hyeme in fluuios propter adsitas arbores plerumque cadere.

Ex aduers. lib. 26. cap. 36.

Ventum dicit Horatius magis per interlunia bacchari, id est, per intermenstruum, cum Luna est in coïtu. Quod & docet Theophrastus in libello de ventis his verbis, αἱ σύνοδοι τῶν μηνῶν χειμεριώτεραι. Solent autem homines libidinosi & voluptuarij per vẽtum & tempestatem iucundius amicam fouere in sinu & amoribus perfrui: Sic & meretriculæ lasciuæ petulantesque libentius tum sunt cum amatoribus. Tibullus,

Lib. 1. eleg. 1. *Quàm iuuat immites ventos audire cubãtem,*
Et dominam tenero continuisse sinu. Tum autem illa horrorem sentiet Aquilonis perflantis, quem Tracium ventum dixit: quia in Thracia regnasse Aquilo dicitur, & in Græciam è Thracia ventus ille mittitur. Vnde alio

Epod. od. 13. in loco. Horatius *Threïcio Aquilone sonant*: Vates autem Græciæ, qui è Thracĩa Aquilo-

nem

nem ferri ſcripſerunt in Græciam, & Threïcium Aquilonem appellarunt, imitatores æmulatoreſque Latinos habuerunt: etſi in Latium aliunde Aquilo venit.

Libidinem autem, quæ ſolet matres furiare equorum ſæuiturã circa iecur vlceroſum, cum dicit, non ſine queſtu, dicit: cum ab omnibus ſpernetur illius iecur ſaucium tanto amore fore, quãtum ferunt equarum eſſe, quæ libidine in rabiem & furorem aguntur. ac tamen eam ſuas queſturam fortunas, quod iuuenes puellas non anus ſectentur. Iucundum eſt autem quod ait,

Aridas frondes hyemis ſodali

Dedicet Hebro. quo figuratè ſignificat anus à iuuenibus nõ amari nec aridas ab illis colligi frõdes, ſed negligi & amnibus donari. Solent enim arida arborum folia fluminibus aſſitarum in aquam cadere, niſi legantur aut ſtringantur. quo alluſum eſt cum Hebrus his locis cuiuſcunque fluminis fruatur.

Ex lib. aduerſ. 19. cap. 29.

Horatius Græcorum imitatione dixit de laſciua & amante, iecur vlceroſum: quòd eam partem Cupido ferire cenſeatur: vnde Theocritus – χαλεπὸς γὰρ ἔσω θεὸς ἧπαρ ἔμυσσεν. Sed & Seruiius è Varrone ita ſcribit, *Nam prope rubigo eſt, vitium obſcana libidinis, quod vl* Theocr. In 1. Georg.

cus

duntur.vnde & Lucretius ſcripſit,

Et Phrygio ſtimulat numero caua tibia mentes. Amentiam autem illam ebrietatis,quæ vitia conſequantur continuo enumerat, quæ proculdubio fidem faciunt figurato eſſe iſta inuolucro obducta.quod in eam ſententiam, quam expoſui,arbitror euoluendum.

In 19. Odam.

Glyceræ nitor) meretricula fuit Athenienſis Menandri amica & ex eo celebrata. Hic enim amicæ ſuæ nunc fingit nomen.

Lubricus aſpici) aſpectu periculoſus vt vix à lapſu te continere queas.Ductum à locis lubricis. *Vinum ceſpitem)* Ceſpitiam excitat aram,cui addit verbenas, ſacrã herbam. quærit thura,quæ adoleat, vinum, quo hoſtiam perfundat ante ſacrificium & mactet quam poſtremo iugulat.

Ex lib.aduerſ.21.cap.21.

Vt ſuperiori carmine ſenſus quadam nebula immutationis tenebricoſus eſt : ſic in hoc cantico vnius verbi quadam velut caligine circunfuſus minus apparet, cum ſcribitur, *Et vultus nimium lubricus aſpici.* Non ſum ſolitus ingenij famam aucupari reprehendendis aliorum explanationibus . quod nec nunc

faciam : tantum quid mihi videatur aperiam. Vultus igitur lubricus aspici, vultus est politissimus, nitidissimus & pulcherrimus aspectu. Nam quæ ad læuorem perpolita sunt, & ęquato nitore nihil habent in summo asperitatis & inæqualitatis, lubrica etiam protinus efficiuntur. Sic & in illo.

Lubrica nascentes implent conchylia Lunæ.

Introrsum limpida interpretantur veteres. Sunt tamen conchylia foris testæ ferè lęuis, quam ostrea plerunque habent asperam. *Horat. lib. 2. saty. 4.*

Hic viuum mihi cespitem, hic
Verbenas pueri ponite, thuraq́;
Bimi cum patera meri.

Veteres interdum cespititias extruebant aras, cum altare deerat, aut cespitem in terra aggerata ponebant, vbi & ex tempore sacrificabant. Quin & cespes pro ara erat, & aræ imponebatur, reiq́ue diuinæ necessarius habebatur. Prudentius,

Hoc namq́; decretum cape,
Aut thure & ara & cespite, *Hymno 5.*
Pracanda nunc est iam tibi. *περὶ στεφάνων*

Ex eodem lib. 21. cap. 3.

Vt in castris cespititium tribunal excitabāt duci, vnde ad milites verba faceret, cuius rei exempla passim occurrunt: ita cespititiā aram rustici excitabant & focum cespesq́ue loco foci aræq́ue erat. Horatio teste,

Lib.3.od.8. *Positusq́, carbo in cespite viuo.* Rursum, *Hic vinum mihi cespitem.* & Calphurnio,

Tu cespite viuo,

Pone focum. nam cespes in ara ponebatur, isque viuus recensq́; è terra excisus, vt ad purificationem viua vtebantur aqua.

Ex lib.11. Aduers. cap.1.

Aras gramineas Maro intelligit lib. 12. cespititias. quales in castris excitabantur, vt & tribunalia: quamquàm & è cespite subitas etiam sibi alias aggerabant aras, & cespitem pro ara habebant. Horatius,

Positus carbo in cespite viuo. Iterum,

Hic viuum mihi cespitem, &

Verbenas pueri ponite. Sed & cespitem interdum Romano ritu aræ imponebant, vt Seruius notat. Prudentius,

Aut ara, thure & cespite

Precanda nunc est iam tibi.

In 20. Odam.

Sabinum) vinum Sabinum non in ea commendatione erat in qua Calænum, Falernum, Formianum, Sabinum dat Horatius ex sua villa Sabina,

Cantharis) poculum est Baccho sacrum, quo Marius etiam bibit non sine inuidia.

Hic

Hic putem pro poculo ſimpliciter poſitum eſſe. Plautus Aſinaria. *Græca teſta*) dolio Græco, id eſt, Cumano. Cumis, quod oppidum erat in Italia Græcorum doliorum & fictilium figlinæ erant.

Leui) cum eſſent dolia fictilia, vno condito operculabantur, gypſoque linebantur, deinde, cum aperiebantur, relinebantur.

In theatro) clariſſimi viri ludis excipi plauſu populi ſolebant in theatro. Cic. pro Sextio. *Temperant*) non miſcent apud me pocula. Temperare autem dixit, quia admiſcebatur aqua. *Temperet annoſum Martia lympha merum.*

Ex lib. 2. Aduerſ. cap. 6.

Non eſt publici guſtus nec palati ſentire quæ ſit huius loci ſuauitas, & quàm dulcis ſapor de gloria: *Ea virtuti reſonat, vt imago gloriæ.* itaque vltimo nomine multi vt acido & inuiſo offenſi, *voci* ſcripſerunt: qui mihi videntur nimium iuris ſibi ſumere ſi ius dici debet licentia. Ego gloriæ nomen in ſuo domicilio ſuiſque penatibus retinendum eſſe exiſtimo, & locũ ſic interpreter. gloriã virtuti ſic ſolere reſonare, vt imago ſolet gloriæ: i. vt plauſui & ſignificationibus & gratulationib⁹ quibus populus voce læta & mutabunda & hilari aliquẽ celebrat, reſpõdet Echo, quæ Latinæ dicitur

imago. Huius gloriæ hoc exemplum apud Flaccum extat.

— datus in theatro
Cum tibi plausus,
Chare Mœcenas eques: vt paterni
Fluminis ripæ, simul & iocosa
Redderet laudes tibi vaticani
Montis imago.

Ex lib.17.cap.5.

— Græca quod ego ipse testa. Hic ego Testam dolium interpretor. Nam dolia veterum fictilia erant: vnde prouerbium. Figlinam à dolio incipere. Græcum dolium dicit Cumanũ. Nam & Cumanam patellam in Lemmatis memorat. Martialis,

Hanc tibi Cumano rubicũdam puluere testã,
Lib..14. *Municipem misit casta Sibylla suam.* Et Varro calices cumanos. Nam ait, *dolia atque apothecas triclinares, melicas, calenas obbas & cumanos calices.* Cumas autem oppidum Græcum fuisse à Chalcidensibus conditum è Ma-
Lib. 6. æneid. rone scimus. aut dolia Græca dicit, quæ facta erant in regione Italiæ illa, quæ Græcia magna dicebatur. Sed & in illo tractu erat insula Pithecusa, quæ si credimus Plinio à figlinis doliorum nomen inuenit. Ita enim scribit AEnaria ipsa à statione nauium AEneæ Homero in carmine dicta: & Græcis Pithecusa:

non

non à Simiarum multitudine (vt aliqui exi-ſtimauere) ſed à figlinis doliariorum.

In 21. Odam.

Dianam teneræ) carmē eſt ſæculare, quale à virginibus pueris patrimiſq; matrimiſq; cani ſolebat ludis Secularibus ſeculares autē ludos fecit Auguſtus, quibus carmen, quod cantatum eſt, ab Horatio ſcriptum eſt. Extatq; in Epodon libro. Dianam autem & Apollinem tum canebant, quòd annum regant, ſalubritatemque & intemperiem, peſtem & eius liberationem, famem, bellum afferant. Poſtremo ſuis telis homines confodiant. Homerus

ἐλθὼν ἀργυρότοξος ἀπόλλων ἀρτέμιδι ξὺν

Οἷς ἀγανοῖς βελέεσσι κατέκταvε. *Intonſum*) ἀκερσεκόμην intonſum vertit. *Prominet Algido*) Loca memorat, quibus Diana delectabatur, Algidum Erymanthum Gragum: cum in propinquo etiam coleretur vt pergæ non longè à Grago.

Ex lib. 17 aduerſ. cap. 5.

Sæculare carmen, exacto ſæculo in honorem Apollinis & Dianæ cani ſolebat à pueris & puellis patrimis & matrimis, illis Apollinem, his Dianam laudantibus alternis, quod

tempora ducere videantur, cum Apollo annos metiatur Diana menses lustret: quod salubritatem & intemperiem, morbos & secundam valetudinem, vbertatem & famem, pestem & eius liberationem adferre putarentur: ac qui morbis interibant, eos veteres ab Apolline & Diana interfici credebant, viros ab Apolline, mulieres à Diana. Homerus,

Ἐλθὼν ἀργυρότοξος Ἀπόλλων Ἀρτέμιδι ξὺν,

Οἷς ἀγανοῖς βελέεσσι κατέκτανε. Sic periere Amphionis liberi horum deorum sagittis confixi.

Ex lib.6.cap.24.

Apollo sagittis confodere credebatur, idemque malorum depulsor habebatur. & eo cognomine indigitatus colebatur cum ἀλεξίκακος diceretur: hinc illud Horatianum, —*sic me seruauit Apollo.* Nam qui mala depellit, seruat: & idem Horatius de Apolline

Lib.1.saty.9.

Hic bellum lachrimosum, hic miseram famem
Pestemq́; à populo, & Principe Cæsare, in
Persas, atque Bitannos
Vestra motus aget prece. Scio illud Horatianum de seruatore Apolline longè repetita iam inde vsque ab Iliacis temporibus auctoritate explicari, cũ constet Apollinis ope AEneam hostibus ereptum fuisse: sed ad religionis

nis opinionem libentius retulerim, officiumque dei illius, existimati malis auerruncandis depellendisque mortales iuuare.

In 22. Odam,

Æstuosas) æstu reciproco nauigia mergẽtes. Barbaras Syrtes. vbi Maura semper ęstuat vnda. Non egere Mauri iaculis integrum vitæ ait, quia Mauri, metu Leonum & belluarũ, non exeunt sine iaculo.

Expeditus) Expeditis Porphyrio legit. & libri nonnulli veteres habent.

Daunia) Apulia saltibus & siluis abundabat quæ luporum stabula sunt infrà. *Sed prius Apulis iungentur capreæ lupis. Pone me*) in locis solis & vastitate incultis plagarum frigore & ardore inhabitabilium, belluæ feruntur esse. ad Septentrionem, gryphes: ad Meridiẽ, Leones, Tygres. Se tamen illis in locis sine metu suos amores cantaturũ ait, innocẽtia fretum.

Ex lib. 17. cap. 5 Aduers.

Rectè, inquit Lactantius, Flaccus tantam esse dixit innocentiæ vim, vt ad tutelam sui non egeat nec armis, nec viribus, quacunque iter fecerit,

Integer vitæ scelerisq́ue purus
Nõ eget Mauris iaculis nec arcu. Maura aũt

iacula dicit, quia Mauri optimi iaculatores erãt. & his armis vtebantur. Herodianus, συνῆσαν δὲ παιδεύοντες αὐτὸν παρθυαίων οἱ τοξικὴν ἀκριβοῦντες, καὶ μαυρουσίων οἱ ἀκοντίζειν ἄριστοι. Mauris autẽ etiã domo proficiscẽtibus iaculis op⁹ erat, ob leones & feras, quas Mauritania fert. Cæterũ cũ ait Flaccus,

Siue per Syrtes iter æstuosas,
Siue facturus per inhospitalem
Caucasum.

Syrtes intelligere non possum arenosos illos in Africo pelago maris tractus vadis breuibusque infestos nauigantibus: neque enim qui nauigat, vel timet feras, vel arcu in eas, aut iaculis indiget, & de itinere Flaccus loquitur, non nauigatione. Sed tractum terræ illis finibus vicinum intelligo, qui etiã Syrtis nomine vocabatur Lucanus,

— naui littore sicco
Lib. 9. *Quam pelago Syrtis violẽtius accipit Austrũ,*
Et terra magis iste nocens.

AEstuosas igitur interpretor, nõ reciprocis & efferuescẽtibus vndis agitatas, sed feruidas & valde calidas. Nam ille Africæ tractus feruet & æstuat. Quin etiam arenosa illa libyę spatia mediterranea Syrtes appellantur, non tantum littoralis ora. Prudentius, *Nec responsa refert Libycis in Syrtibus Ammon*. Mox ait se sine metu belluarum amores suos innocentia fretum cantaturum esse in locis & vastitatibus incul-

In Apotheosi

tis plagarum frigore & ardore inhabitabilium, si in his collocatus sit, quæ belluis abundant. Nam ad Septentrionem gryphes, alcæ, bisontes, bonasi feruntur esse: ad Meridiem tigres, leones, Pantheræ.

In 23. Odam.

Similis Cloë) Scribi debet Chloë. ita enim imposuit nomen amicæ à viriditate herbida, quæ χλόη dicitur.

Ex aduers. lib. 26. cap. 36.

Apud Horatium hinnuleus per diminutionem effictum esse videtur, vt leguleus expressum est. Veris autem aduentus apud eundem esse videtur, cum Fauonius incipit flare exacta hyeme: quo tempore dicebatur & aduentus Veneris. Lucretius

Et reserata viget genitabilis aura Fauoni: Lib. 1.
Aëriæ primum volucres te Diua, tuumq́,
Significant initum percussæ corda tua vi. id est, significant aduentum tuum.

In 24. Odam.

Quis desiderio) non mihi placet quod adferunt interpretes, qui sic locum construunt. Præcipe Melpomene lugubres modos, quis pudor

pudor ſit. Ego enim puto poſt, tã chari capitis, interrogandum eſſe, hoc ſenſu. Ecquẽ pudere debeat? Ecquis modum facere deſiderandi & lugendi tam charum caput Quintilij? Mox conuertitur oratio ad Melpomenen vt næniam lugubrem dictet, quæ voce ad citharam canatur.

Nudaq́; veritas) aperta & ſimplex, nullis inuolucris obducta.

Non ita creditum) qui tibi non erat hac conditione creditus, vt tam cito repeteretur. *Imagini*) Quod Homerus εἴδωλον dicit. Cuius imitatione poëtæ Latini imaginem dixere εἴδωλα καμόντων. Sic eius exemplo vmbras dicunt τοὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσι. Eius imagini à vmbræ corpore egreſſæ ſanguis & vita non redierit.

Corrigere eſt nefas) Corrigere non licet. Corrigi non poteſt.

Ex lib. 26. cap. 36.

Liquidam vocem appellat per tranſlationem canoram, claram, ſuauem, non raucam. Tranſlatio autem eſt à liquore defecato & colato, Nam & vox limpida & ſuauis ipſa quoque per fauces quodammodo percolata videtur. Vnde & liquata etiam dicitur per guttur tranſmiſſa. Hoſtius apud Macrobium,

tosi-

— totidem voces{q́}; liquata. Lib. 6. satur. cap. 3.

Ex lib. 9 aduers. cap. 13.

Nudam veritatem vocat, quòd perlucente veste, tanquam nuda sit.

In 25. Odam.

Ianua limen) quòd ante oderat. Eam enim tædebat liminis cum toties aperiretur, aliudque limen, in quo magis quieuisset, desiderabat. *In solo angiportu*) vilis & nullius ponderis, in tuo vico flebis, qui ante à tuis amatoribus celebrabatur, cum solitudo nunc sit.

Thracio) interpres Apollonij ait existimatum esse Thraciam ventorum domicilium. Id quod ait Horatius à Græcis natum, quibus Septentrionalis est Thracia, vt ex ea Aquilonem spirare dicant.

Sub interlunia) Docet Theophastus in libello de ventis coïtum Lunæ tempestates adferre. interlunium vocat Horatius. Verba Theophrasti sunt, αἱ σύνοδοι τῶν μηνῶν χειμεριώτεραι. Per ventum & tempestatem iucundius est libidinosis amicam fouere, & meretriculis, amatores, Tibulius,

Quia iuuat immites ventos audire cubantem

Et

nem ferri ſcripſerunt in Græciam, & Threïcium Aquilonem appellarunt, imitatores æmulatoreſque Latinos habuerunt: etſi in Latium aliunde Aquilo venit.

Libidinem autem, quæ ſolet matres furiare equorum ſæuiturã circa iecur vlceroſum, cum dicit, non ſine queſtu, dicit: cum ab omnibus ſpernetur illius iecur ſaucium tanto amore fore, quãtum ferunt equarum eſſe, quæ libidine in rabiem & furorem aguntur. ac tamen eam ſuas queſturam fortunas, quod iuuenes puellas non anus ſectentur. Iucundum eſt autem quod ait,

Aridas frondes hyemis ſodali

Dedicet Hebro. quo figuratè ſignificat anus à iuuenibus nõ amari nec aridas ab illis colligi frõdes, ſed negligi & amnibus donari. Solent enim arida arborum folia fluminibus aſſitarum in aquam cadere, niſi legantur aut ſtringantur. quo alluſum eſt cum Hebrus his locis cuiuſcunque fluminis fruatur.

Ex lib. aduerſ. 19. cap. 29.

Horatius Græcorum imitatione dixit de laſciua & amante, iecur vlceroſum: quòd eam partem Cupido ferire cenſeatur: vnde Theocritus – χαλεπὸς γὰρ ἔσω θεὸς ἧπαρ ἐμυσσεν. Sed & Seruiius è Varrone ita ſcribit, *Nam* Theocr.
prope rubigo eſt, vitium obſcænæ libidinis, quod vl In 1. Georg.

cus

cus vocatur. Egregiè autem vt nihil ſupra, de libidine effrænata & immoderata ſcripſit,

— & libido

Quæ ſolet matres furiare equorum. Nam libidinem equinam, furioſam & immenſam & incitatiſſimam vocare ſolebant. Prudentius,

Lib.1. contra Symmach.

Aduena quos profugus gignens, & equina libido,
Intulit Italiæ: Thuſcis namq́, ille puellis
Primus adhinniuit ſimulato numine mœchus.

Hinc elegans illa in piſonem tranſlatio,

Sic ad illius hanc orationem adhinniuit.

In 26. Odam.

Triſtitiam & metus) Duæ ſunt teterrimæ perturbationes, metus & triſtitia, quarum meminit. Nam ſpes & lætitia iucundiſſimæ ſunt.

Quis ſub arcto) Quin ad ſeptentrionem rex metuatur & formidoloſus ſit, etiam imperio Romano. vt Marabodius.

Quid Tyridatem) Quid Mithridatem habent libri veteres. Nam Mithridates in Armenia regnauit, quem captum vinctumq́ue Auguſtus Romam duxit. Tyridates imperâte Nerone Armenia potitus eſt, Romamq́ue venit, quem publico ſpectaculo ad genua admiſit Nero. Ergo ſi Tyridatem legas, alium

eſſe

esse oportebit, qui illic, imperio Augusti re-gnarit.

Integris) intactis & illibatis, non contaminatis. Lucretius,

— iuuat integros accedere fontes
Atque haurire.

Ex aduers. lib. 26. cap. 36.

Quid, inquit Flaccus, *Tyridatem terreat, vnicè Securus.* Hic Tyridates est, qui eiecto in exilium Phraate rege Parthorum, rex constitutus est nobilitatis consensu: Sed cum audiret Phraatem magnam Scytharum colligere manum, sic territus est, vt è regno profugerit ad Augustum. Librum vidi indubitatæ fidei, in quo Mithridatem legebatur, sine vllius lituræ suspitione, quam scripturam se reperisse fatur Lambinus: & agnoscere videntur interpretes, cum regem Armeniæ ab Horatio dicant intelligi. Itaque si quis est, qui eam recipiendam putet: is sic habeat, Mithridatem eo tempore regem Armeniæ fuisse: quem captum vinctumq; Augustus Romam duxerit, vt ne huic quidem scripturæ desit testimonium historiæ. Quod autem dicit, *Hunc Lesbio sacrare plectro.* Id valet, hac cantilena, quæ scripta Alcaïco carmine, hominem memoriæ consecrare. Nam libentissimè Alcæum i-

mitatur, qui Lesbius erat, & Alcaicis versibus delectabatur.

In 27. Odam.

Natis in vsum) Poculis inter se conuiuas pugnare Barbarum.

Et magno Hyleũ Lapithis cratere minantẽ.

Verecundum) conuiuium, quod verecundum esse decet, compotationem quam esse oportet verecundã. *Immane quantum*) Græcè locutus est ἡλίκον θαυμαστόν. & θαυμαστὸν ὅσον, vt mirum quantum. *Remanete presso*) homines in lectis epulantes cubitis innituntur. Infrà, *Languidus in cubitum sese conuiua reponat*. Lassi demum recubabant & saturi. *Vultis seueri*) austeri non lenis, tale vinum falernum erat,

Aufidius forti miscebat mella falerno
Mendose quoniam vacuis committere venis
Nil nisi lene decet. Se compotationi interponit Horatius, certa mercede, & conditione, vt proposita quæstione, amatoria rixa sedetur, alio animis auersis. *Triformi*) quæ crapra, leo, draco erat. Lucretius ex Homero. Prima leo, postrema draco, media ipsa Chimera. Homerus, πρόσθε λέων ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα.

In

In 28. Odam.

Te maris & terræ, numeroq́; c. a.) Oraculum Apollinis est, Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν καὶ μέτρα θαλάσσης. quo adducti sunt Geometræ vt aliquid audacius quàm Apollo susciperent, pronunciarent quantus esset numerus arenæ si ea refertus esset mundus. Quod Archimedes in libello, qui ψαμμίτης inscribitur, roncinatur. Eo igitur mihi videtur allusum esse. Ambitum autem maris & terræ, nam pro vno globo vtrumq; elementum habent, Geometræ metiuntur. Geometram & Aritmeticum fuisse dicit. *Iouis arcanis)* Iouis discipulus. ad illud Homericũ adlusum est, cuius meminit Plato lib. 1. de legibus.

Ἐννέωρος βασίλευε Διὸς μεγάλου ὀαριστής. *Panthoiden)* Pythagoras cum in subterraneo loco delitesceret, à matre dissipari famam iussit se mortuum esse, qua recepta mul to post in medium prodijt, multa de inferis differens, & originis iteratione: quam παλιγγενεσίαν vocabant & commutationem corporum. seq; ante Troianum bellum AEthalem Mercurij filium fuisse prædicabat. mox Euphorbum. deinde Hermotimum deinde Pythium Delium. Postremo Pythagoram. Atque etiam in Apollinis fano clypeum suum à Menelao cõsecratum agnouerat, vel,

vt Ouidius ait, in templo Iunonis Argiuæ. *Naturæ veriq́;)* Archytas pythagoreus erat. Naturalis Philoſophię & Dialecticę peritum fuiſſe Pythagoram dicere videtur.

Me quoque deuexi) varias hominum mortes nauta narrabat, cuius ſermonem ex abrupto excipit Architas, ſuumq́ue memorat naufragium. *Deuexi.* eſt cadentis, quod cum ſit in deuexo cœli.; vt – *conuexa polus dum ſidera paſcat.* id eſt. in conuexo cœlo ſita. *Arenæ)* Terram mihi inijce. Catul. *Nec iniecta cumulabor mortua terra,* Id qui neglexerat, fraudem committebat impiam. ac Buzyges Athenis eius erat caput execratus; qui id non feciſſet. Hinc illud Sophoclis, λεπτὴ δ᾽ ἄγος φεύγοντος ὡς ἐπῆν κόνις. Quod idem apud Romanos iure pontificio erat cautum.

Negligis) nihili pendis committere. *Piacula)* Quædam ſcelera non poſſe expiari cenſebât. Hinc illa lex. Sacrum commiſſum, quod nec expiari poterit, impiæ commiſſum eſt.

Ex aduerſ. lib. 26. cap. 1.

Plus in poëtis latet eruditionis, quàm plerique ſuperciliosi viri, eorum contemprores cenſent qui præter puerilem oblectationem, nihil in illis ineſſe credunt. Id adeo venit in mentem mihi ex illo Horatiano carmine.

Te maris & terræ, numeroq́; carentis arenæ,

Men-

Mensorem. In quo & ad oraculum respexit Apollinis οἶδα ἐγὼ ψάμμουτ' ἀριθμὸν καὶ μέτρα θαλάσσης. In quo magnifice gloriatur arenæ numerum Apollo sibi notum esse. quo adducti sunt Geometrę, vt aliquid audacius susciperent, quàm Apollo: pronunciarentque quantus arenæ numerus futurus esset, si ea refertus esset mundus. Quod Archimedes in libro, qui ψαμμίτης inscribitur ratiocinatur. Ad oraculum autem, illud etiam Apollinis respexit Lucanus scribens, *Non modus Oceani numerus non deerat arenæ*. Cæterum Horatius è globo maris & terræ Geometram significat: ex arenæ numero, Arithmeticum quas duas artes nomine Geometriæ plerumque veteres complectebantur. vt Fabius lib. I. & Cic. In Tuscul. Sed & Euclides in Geometria numeros complectitur. Quod autem ait, Lib. I.

— ne parce malignus arenæ
Ossibus & capiti inhumato
Particulam dare. id est, terram inijcere. Vnde Catullus.

— nec iniecta tumulabor mortua terra. Quod In Argonau. qui facere negligebat, cum in naufragum aut insepultum inciderat, fraudem committere impiam censebatur: ac Buziges Athenis eius erat caput execratus, qui non id fecisset. Hinc illud Sophoclis. λεπτὴ δὲ ἄγος φεύγοντος

 ὡς,

ὡς, ἐπὴν χόνις. Quod idem apud Romanos iure pontificio erat cautum. Sequitur

– precibus non linguar inultis

Od.5. *Teq; piacula nulla resoluent*. quod suspicor ex ea veterum opinione dictum, qua malas præces & execrationes inexpiabiles credebant. quo circa scripsit in Epod.

Diris agam vos: dira detestatio

Nulla expiatur victima, ac nisi intelligamus veterum animis incessisse eam opinionem, à sententia plurimum aberremus, necesse est.

Ex lib.7.cap.20.

Numerorũ arenarius vocatur, qui in schola tanquam in arena numeros exercet & docet, à circensi arena & amphitheatrali trãslatione profecta: nisi quis potius putet ratiocinatorem & numerium ita vocari quadam veri superlatione quasi arenam numerare possit: vt apud Flaccum scribitur,

Te maris & t. nq; car. ar.

Mensorem.

Ex lib.16.cap.22.

Præcidaneam porcam dicit esse Festus, quæ immolabatur ab eo, qui mortuo iusta nõ fecisset, id est, glebam non obiecisset: hoc intelligo de genere sepulturæ, quod per iniectionem glebæ fiebat: quod genus sepulturæ om-

omnium infimum erat, vſurpabaturq́; cum quis in cadauer inſepultũ inciderat. Nam inſepultum relinquere nefas habebatur, quod porca expiandum eſſet, i. piacularibus ſacris ſoluendum Horat.

— licebit

Iniecto ter puluere curras. Inexpiabilem penè fraudem fuiſſe id non facere oſtendit,

Negligis, immeritis nocituram
Poſt modo t. n. f. com. f.
D. i. vq. f.
T. m. i. p. n. l. i.

T. q. p. n. r. Atque eadem erat Græcis opinio, & pulueris inijciendi religio. Sophocles, λεπτὴ δὲ ἄγος φεύγοντος ὣς, ἐπῆν κόνις. Hanc ſaltem ſepulturam poſtulat ab AEnea, naufragus Palinurus, cum ait apud Maronẽ. *Lib. 6. aeneid.*

— aut tu mihi terram,

Inyce. Sic etiam apud Halicarnaſſeum metu piaculi à populo ſepelitur Horatia. ἀλλὰ οἱ παριόντες ἐρριμμένην ἐν ᾧ διεχρήσθη χωρίῳ, λίθους ἐπιφοροῦντες καὶ γῆν, ἐκήδευσαν ὡς πτῶμα ἔρημον κηδομένων.

Ex lib. 25. cap. 6.

— aut tu mihi terram

Inyce. cum Maro dixit, genus ſepulturæ per iniectionem glebę intellexit: cuius mentio & veſtigium eſt lib. 2. de leg. Nonnunquã

tamen inijciebatur terra, cum erant cadauera insepulta inuenta : metu enim sceleris & impietatis, ita solebant terram inijcere: quod ni fecissent, piaculares fuissent. Huius meminit Horatius,

– licebit
Iniecto ter puluere curras. & paulo ante,
Negligis, immeritis nocituram
Postmodo te natis fraudem committere: f
D.i.v.l.s.
T.m.i.&c.Phocylides. Γαῖαν ἐπιμοιρᾶσθαι ἀταρχεύτοις νεκύεσσι.

In 29. Odam.

Icci beatis) Militatum ire parabat Iccius, quo tempore expeditionem suscepit Augustus in Parthos. de qua Maro – *Cæsar dum magnus ad altum Fulminat Euphratem*, & infrà – *Et iuuenum recens. Examen Eois timendum Partibus.* Od.35.

Ex lib. aduers. 9. cap. 13.

Quod scribit Horatius
Icci beatis nunc Arabum inuides
Gazis. ex historia petitum est: cōstat enim ea tempestate Augustum in animo habuisse Arabiæ & Parthis bellum inferre, eiusque belli cau-

li causa delectum habuisse. vnde Horatius alio loco scribit,

— & iuuenum recens *Infra od. 35.*
Examen Eois timendum
Partibus, Oceanoq; rubro. & Maro,
Siue Getis inferre manu lachrymabile bellũ, *Virg. 7. æn.*
Hircanisue Arabisue parant, seu tendere ad
Indos,
Auroramq; sequi, Parthosq; reposcere signa.
Et Propertius,
Iam negat Euphrates equitẽ post terga tueri *Lib. 2. eleg. 11.*
Parthorum & Crassos se, tenuisse dolet.
India quin Auguste tuo dat colla triumpho,
Et domus intactæ te tremit Arabiæ.

In 30. Odam.

Solutis Gratiæ) Seneca. Quare tres Gratiæ, quare sorores sunt, & quare manibus implexis, quare ridentes, quare iuuenes, & quare virgines, solutaque ac perlucida veste Ideo supra nudam vt existimo vocauit, quòd in pellucida veste, tanquam nuda esset. vt illud Cõmune tibi puer videre est, vt nudam.
Iuuentas) ἥβη à Græcis dicitur, & cum Venere iungitur ab Homero, ἥβη διὸς θυγάθηρ ἀφροδίτη.

Ex aduers. lib. 9. cap. 13.

Solutis Gratias Zonis Horatius dicit,quòd ita fingi pingiq́ue solerent. Seneca, *Quare tres Gratiæ, & quare sorores sunt, & quare manibus implexis, quare ridentes, quare iuuenes & quare virgines, solutaq́ ac perlucida veste*. Ideo etiam fortasse supra nudam gratiã vocauerat, quòd perlucente veste, tanquam nuda esset, vt alio loco

Lib.1. de benef.cap.3.

Od.24. — *Coïs tibi pene videre est.*

Lib.1.saty.2. *Vt nudam.*

At vero iuuentas, dea iuuentutis est, quæ Græcè dicitur ἥβη, & cum Venere ab Homero iungitur, vt hic ab Horatio,

—ἥβη τε διὸς θυγάτηρ τ᾽ ἀφροδίτη.

In 31. Odam.

Non æstuosæ grata) Magnæ erant in Apulia & Calabria pecuariæ illicq́ue ferè greges hybernabant vt in Lucania, quæ minus calida erat, æstiuabant. Alio loco,

Od.1.Epod. *Pecusue Calabris ante sydus feruidum*

Lucana mutuet pascua. Horum æstiuorum & hybernorum meminit Varro. *Lyris)* villæ campanæ in maximo præcio erant.

Culullis) Diminutiuum est à culleo culleollus, Culullus vas erat ad similitudinem paruuli culleoli. Porphyrion & Acron Capedunculam explicare videntur, cuius erat in sacris

cris vſus. *Syra*) Omne genus aromatis ex Arabia Camelis in Syriã adportabatur. *Tolle piper primus*, è ſitiente camelo vinũ bibat mercator paratum Syra merce, Diuitias mercaturis faciendis alius paret, eiſque fruatur.

Ex lib. aduerſ. 9. cap. 13.

Exiccet culullis, eſt exiccet & epotet poculis. Cululli enim pocula erant per diminutionem elata, à culleo deducta: etſi enim culleus primam producit, tamen vt adſolet, in diminutione corripit, vt mamma mamilla. Acron autem, quod putat fuiſſe fictiles pontificũ calices culullos, quibus & veſtales virgines vterentur, vereor ne culullos pro capedunculis acceperit.

In 32. Odam.

Leſbio primum &c.) Sopphici carminis inuentorem Alcęum fuiſſe ſignificat quod Sapphoë attribuitur & ex nomine vocatur. Incertum quoque ſcribit eſſe Hepheſtion inuentuſne fuerit ab Alcæo ἔςι δὲ καὶ παρ᾽ Ἀλκάιῳ, καὶ ἄδηλον ὁποτέρου ἐςὶν εὕρημα, εἰ καὶ σαφικὸν καλεῖται.

Siue iactatam) Bellum geſſit cum Athenienſibus & cum Tyrannis, expulitq́; Pittacum Mitylenis. Geſſit autem & terra & mari bella. Infrà, *Grata teſtudo*) Nam Apollo in epu-

epulis Iouis cithara canit ἀυτὰρ ὁ φοῖβος Ἀ-πόλλων ἐγκιθαρίζει. Quod Lyram ex testudine primum fabricarit Mercurius: Ideo obtinuit vt testudo à poëtis dicatur, vel à similitudine. *Cumq; salue)* Particula cumque productio verborum est, quandamque eis infinitatem vix per se vsurpat. Citatur illud ex Cicerone, Equitem cumque qui regat, habeto. Hic cumque partim vbicunque, partim quãdocunque explicari video. Quod fortasse verum non est. Quid si cum rite coniungatur, retẽta infinitionis significatione hoc modo? O Salue dulce lenimen laborum mihi rite cunque vocanti.

Ex lib.9.cap.13.

Lesbio primum modulate ciui. cum ait, significat primum Alcæum barbito vsum, quod citharę genus est grauius aliquanto sonantis: quasi enim βαρύμιτον dicitur. Ab Alcæo etiam Sapphicum carmen inuẽtum fuisse, non desunt qui scribant. Hephæstion, ἔστι δὲ καὶ *Hephæstion in Enchirid.* παρὰ ἀλκαίῳ, καὶ ἄδηλον ὁποτέρου ἐστὶν εὕρημα, εἰ καὶ σαπφικὸν καλεῖται. Alcæus porro cum Atheniensibus bellum gessit, & cum tyrannis, expulitque Pittacum Mitylenis. Gratam autem dicit epulis testudinem, in quibus Apollo cithara canit. vnde illud, ἀυτὰρ ὁ φοῖβος ἀπόλλων ἐγκιθαρίζει.

In

In 33. Odam.

Immitis Glyceræ) Nomen fictitium. nam Nemesim & Deliã amauit Tibullus. Sed nominibus priscis mulieres ætatis suæ, quas partim metu legis Iuliæ, partim verecundia nominare non audebant, adumbrauit. Apuleius in Apologia. *Læsa pœniteat*) Cur postquam tibi peierauit, iunior & pulchrior videtur. Infrà,

– Sed tu simul obligasti
Perfidum votis caput, enitescis
Pulchrior multò, iuuenumq; prodis

Publica cura. Fronte Lycoridæ) Cytheris, cuius Cicero meminit, Lycoris à Virgilio in Bucolicis vocatur, quam Gallus deperijt, amauit Antonius. eandem forte significat Flaccus. Augusta frons à veteribus laudabatur – *redde nigros augusta frente capillos. Impares*) animos non redamantes. Alio loco. *Et quæret iratus parem.* formas dissimiles vt duplex sit significatio. *Libertina)* fere meretrices libertinæ erant. Aitque cum sibi melior multo Venus obtigisset, tamen se libertinam acerrimam esse, prætulisse.. *suas pellices esse aiunt, eunt depressum, quia simus libertinæ.* & secunda Satyr. lib. 1.

Epod od. 15.

Plau. Cistellaria sc. Tum ante hac.

Ex lib. 6 aduers. cap. 21.

Cum

Cũ ſuos caſus nõ ſibi adſcribebãt,ſed dijs, dicere ſolebãt. Sic viſum ſuperis vt Horatius.

Sic viſum Veneri,cui placet impares.
Formas atque animos ſub iuga ahenea
Sæuo mittere cum ioco. Sic Virgilius 2. AEneid. *Dys aliter viſum*.& 3.
Poſtquam res Aſiæ Priamiq́; euertere gentem
Immeritam viſum ſuperis.

Ex lib.14.cap.20.

Impares in amore appellãtur, cum mutuo non amatur,ſed alteri amanti alter vicem nõ reddit,neque animum mutuum : contra cum mutuo inter ſe pariter amant,pares dicuntur. Horatius,

Et quæret iratus parem.& hic
— cui placet impares
Formas atque animos ſub iuga ahenea
Sæuo mittere cum ioco. Atque hic locus planè & apertè oſtendit vnde pares & impares dicuntur. Nam cum ad aratrum iungi parium virium pariſque magnitudinis iumẽta armẽtaq́ue debeant ſolum vertenti, euenit vt cum ſub iugum imparia mittuntur animalia, ſulcus rectus non ducatur & ab altero iumento alterum opprimatur,aratioq́ue inæqualis ſit.

In 34.Odam.

Dieſpiter) Iuppiter. Sic vt diei pater vocatur.

tur. *Perpurum*) Negant Epicurei Iouem tonare:ſed id euenire cauſis naturalibus. Argumentum adferunt quod nunquam ſine nubibus tonet: Eoque argumento etiam contra pietatem & religionem vtuntur. Lucretius, *Nec ficti ſonitus cœli de parte ſerena.* & alio loco *– Luce tamen ſerena quidam de cœlo tacti ſunt.* Plinius, In Catilinianis prodigijs, Pompeiano ex municipio M. Herennius. Decurio ſereno die fulmine ictus eſt. Cicero,

Aut cum terribili percuſſus fulmine ciuis
Luce ſerenanti vitalia lumina liquit.

Cum ſtridore acuto) vt celerē eius mutabilitatē ſignificet, acutū ſtridorē dixit, quia pernicē ſequitur conuerſionē ſonitus acut⁹ vt Cic. docet lib.6. de Rep. Diſſimile eſt illud, nulloq́; ſono cōuertitur annus. Cic. Minore ſonitu quàm putabam orbis hic Reip. conuerſus eſt.

Ex Aduerſ. lib.9. cap.9.

– namq́; Dieſpiter
&c. vide ſupra od. 12. His enim verſibus Horatius ſignificat curru Iouis fremitum tonitru s excitatum eſſe. Ea autē maximè diuina tamē tonitrua & fulmina putabāt, quę ſereno cœlo mittebātur, vt ex hoc Horatij loco patet & ex eo Ciceronis, quem proferam, Cic. de diuin. Lib. 1.

Aut cum terribili percuſſus fulmine ciuis
Luce ſerenanti vitalia lumina liquit. & libro ſepti-

ſeptimo Hellenicō apud Xenophontem ſcribitur ἐξ αἰθρίας ἀστραπὰς καὶ βροντάς λέγουσιν αἰσίους αὐτῷ φανῆναι. *Per purum* igitur Horatius dixit, velut δι' αἰθρίας.

Ex lib.9.cap.13.

Illud, *Plerunq; per purum tonantes*
Egit equos. cum ſcribit, intelligit verum eſſe Iouem tonare: vnde & eius cognomen, quod Epicurei negant. Nam ſi puro ſerenoque cœlo tonat, falſa eſt & inſana Epicureorum ſapientia, qui id ſemper fieri denſis nubibus obducto cœlo prædicant, & vt eſt apud Manilium.

Lib.1. *Eripuitq; Ioui fulmen vireſq; tonanti.* Tonitru autem puro cœlo & ſereno fremens, certiſſimum numinis argumentum eſſe, & aliquid certiſſimum portendere cenſebant vt ante ex Xenophontis exemplo docuimus.

Ex lib.22.cap.20.

Vt antiqui maxima & certiſſima putabant diuinitatis argumenta habere tonitrua quæ puro & innubilo cœlo fremebant: vnde & Horatius ſcripſit
- *—namq; Dieſpiter*
Plerumq; per purum tonantes,
Egit equos celeremq; currum. Sic & fulmina, quæ nitido claroque cœlo mittebantur,

ma-

magnam opinionem diuinitatis ostendere, & certam præsagij fidem adfirmabant. vt apud Ciceronem,

Aut cum terribili percussus fulmine ciuis 1.de diuin.
Luce serenanti vitalia lumina liquit, Eodem modo & Lucanus in prodigijs ciuilibus hoc posuit

Emicuit cœlo tacitum sine nubibus vllis.
Fulmen.

Ex lib.29.cap.29.

Tu graui curru quaties olympum.id est,tu to- supra od. 12.
nabis. Nam cum tonabat, Iouem putabant graui curru cœlo inequitare,Hinc illud,

– namq; Diespiter
Igni corrusco,nubila diuidens,
Plerumq; per purum tonantes,
Egit equos volucremq; currum.

In 35.Odam.

Gratum) vel charum fortunæ:vt iucundum Romanis propter amœnitatem. Itaque principes Romani eo libenter sedebant:& eo imperij sedem transferre Nero cogitauit, Priorem sententiam magis probo.

Bythyna) quòd ab illa regione magna mercatorum commercia erant. alio loco, *Thyna merce beatum.Profugi Scythæ*) quidam fugien-

do prẹliantes interpretantur, *Alij ab orbe tanquam ſepoſitos & remotos:* Ego potius putem eſſe profugos, qui ſtatam ſedem non habeãt. vt alio loco,

Campeſtres melius Scythæ
Quorum plauſtra vagas ritè trahunt domos.

Clauos trabales) grandes. quomodo, trabale telum dicimus. Neceſſitati clauos tribuit quibus omnia figit & firmat. Infrà,

Od.24. Lib.3. *Si figit Adamantinos*
Summis verticibus dira neceſſitas

Clauos: Et cuneos manu) Solent enim ijs, quæ nectuntur, vinciuntur, ligantur, vt adſtringantur arctius inſeri cunei. Cicero 2. Tuſcul *Hos ille cuneos fabrica fideli inſerens, Perrupit arcus.* Plato in Timæo, οὐ τοῖς ἀλύτοις, οἷς αὐτοὶ συνείχοντο δεσμοῖς, ἀλλὰ διὰ σμικρότητα ἀοράτοις πυκνοῖς γόμφοις συντήκοντες. Quod Cicero vertit crebris tanquam cuneolis illiquefactis Et in Phædone, ὅτι ἑκάστη ἡδονὴ καὶ λύπη, ὥσπερ ἧλον ἔχουσα προσπερονᾷ καὶ προσηλοῖ αὐτὴν πρὸς τὸ σῶμα.

Vncus abeſt) quo trahebantur nocentes, hic quo neceſſitas nos trahit inuitos.

Liquidumq́; plumbum) quia ſæpe ad nexus firmitatem vncos ferreos & anſas illiquefacto plumbo annectimus. Vitruuius.

Velata panno) quod ex inſtitutione, vt opinor

nor, Numæ velati albo amictu flamines fidei rem diuinam facerent, manu etiam ad digitos inuoluta. Semper autem in sacrificijs albati erant.

At vulgus infidum) nou quemadmodum fides te sequitur semper: ita semper vulgus amicos sequitur, quos mutata fortuna deserit.

Diffingas) aliter fingas aliter fabrices, alter cudas Alio loco. *Nihil hic diffingere possum*, id est, mutare, aliter fingere. Quanquam vtroque in loco etiam Diffundere reperitur,

Ex lib. 9. Aduers. cap. 14.

Horatius anteambulatricem fortunæ dicit esse necessitatem, fortunæ dominatum & & potentiam constituens, quòd quicquid ei collibuerit, nulla vis tanta sit, vt impedire possit. Clauos autem trabales perelegāti fictione & conceptione tribuit necessitati, quibus omnia figat firmetq; & retineat. Sunt autem grandes claui, quibus trabes configuntur, At trabale telum in Marone, instar trabis magnū est. Nō existimo autē de tormentis & cruciatibus ista explicanda esse, quod videtur interpretibus. Cuneis quoq; insertis ad arctius aliquid adstringendū vtebātur Cic. 1. Tusc. *Hos ille cuneos fabrica fideli inserens, perrupit artus.* Lib. 2. Aeneid. Plato in Timæo, οὐ τοῖς ἀλύτοις, οἷς αὐτοὶ συνείχοντο δεσμοῖς, ἀλλὰ διὰ σμικρότητα ἀο-

ῥάτοις πυκνοῖς γόμφοις συντήκοντες. quod
Cic. de vniuersit. Cicero vertit, *crebris tanquam cuneolis illiquefactis.* & in Phædone. ὅτι ἑκάστη ἡδονὴ καὶ λύπη, ὥσπερ ἧλον ἔχουσα προσπερονᾷ καὶ προσηλοῖ αὐτὴν πρὸς τὸ σῶμα. At vero, vncus ſeuerus, hamus eſt & anſa ferrea coagmenta rerum tenaciter & aſperè retinens liquido plumbo addito. Vitruuius, *anſis ferreis & plumbo frontes vinctæ ſint.* Nam ad nexus firmitatem ſæpenumero ferreos vncos plumbo illiquefacto ad perpetuitatem hæſuros tenaciter operibus & fabricis adijciunt. De illo plumbo ſcripſit Eutipides,
Lib. 8. cap. 2.

κάθησ᾽ ἐδεξιά. καὶ γὰρ εὐπίειξ σ᾽ ἔχει
τηκτὸς μόλυβδος, ἐξαναστήσω σ᾽ ἐγώ.

Inquit Horatius,

Te Spes & albo rara fides colit
Velata panno. Quod ita accipio, fortunam antecedit neceſſitas, ſequitur & comitatur ſpes & fides, nec eam vſquam deſerunt, quocunque ſe conferat, quamuis veſte mutata ſeſe diſſimulet: non tamen vt fides & ſpes aſſectatrices tuæ perpetuo ſunt, item vulgus amicos perpetuo ſequitur, quos mutata ſemper fortuna deſerit. Cæterum quidam putant conſtruendum quod ſequitur hunc in modũ. Amici pariter doloſi diffugiunt iugum ferre, vel pariter iugum ferre, id eſt, nolunt eſſe cõſortes aduerſæ fortunæ, vt ſecundæ: Ego putem

tem dici dolosos parit iugum ferre, qui non sincerè se consortes præbent, neque bona fide, ideoque in rebus aduersis deserunt: Estq; translatio à iumentis. Porro in carminis clausula quod accinitur. — *diffingas retusum*, valet, aliter fingas.

Ex lib. 23. Aduers. cap. 28.

Quod in Horatio explicaui seuerum vncum, & liquidum plumbum de pœnis intelligendum non esse, sed de rerum coagmentis & vinculis, confirmatur auctoritate Arnobij verba ipsa Horatij vsurpantis & eius sententiam explicantis. *Quid miserius his esse aut quid infelicius poterit, quàm si eos in basibus ita vnci retinent & plumbeæ vinctiones?* Lib. 6. aduer. Gente.

In 36. Odam.

Actæ non alio) Eundem magistrum habuerat. Et æqualis eodem tempore vestem virilem sumpserat: Regem enim magistrum appellare videtur.

Cressa) creta non carbone notanda, quam cressam vocat, quia hoc genus terræ nomen à Creta insula habet. Id autem factum à Thracibus fuisse Plinius scribit: quo nonnulli sunt adducti, vt hic Thressa legerent.

Neu multi Damaleri) Multi meri dixit, vt

multi cibi fuisse quendam imperatorem scripsit Suetonius, ἄμυστις autem genus potandi est, cum se magnis poculis mutuo inuitāt. Quod dicebant ἀμυστίζειν. Quod cum facere solerēt Thraces, Idcirco προπόσιν θρακίαν dicebant. Sed & ex Scytharum moribus σκυθικὴν πόσιν. Ne bassum ad potandum prouocet: ne Numidam ad Zelotypiam stimulet.

Viuax apium) Apio vtebantur in coronis non solum sacrorum certaminum Græci: verum etiam conuiuiorum Romani. Infrà,

In Damalim putres) Omnes in eius amorem soluti erunt, nemo tamen alius quàm Numida ea potietur. putris, solutus. quod in terra potissimum dicebatur. Virgilius, — *& Zephyro putris se gleba resoluit.* id est, laxata & soluta. Alio loco, *Et cui putre solum, namque hoc imitamur arando.* id est, optima terra est soluta. Nam cum aramus, solutam reddere conamur. Persius eodem, quo Horatius modo locutus est: ille in Venerem est putris. *Deponent oculos*) Qui Damalim deperibunt, obdormiscent. Plautus, vt me deponat vino, eam affectat viam. Alio loco, Ille ebibit, caput deponit. *Ambitiosior*) magis suis ambiens brachijs & amplectens, quàm lasciua & sequax hedera, arbores.

Ex aduers.lib.19.cap.3.

Vide supra od. 15. quæ ad scripta sunt ex eod.lib 19.cap.3.

Ex lib.9.cap.14.

Actæ non alio rege pueritiæ

Mutatæq́, simul togæ. cum scribit, eos æquales esse dicit: qui in pueritia eundem habuerint magistrum, ad eundemq; ludum iuerint, simulque togam virilē sumpserint. Magistrū autem regem appellat tralatitio nomine, recedebant autem ab imperio magistrorum & pædagogorum, sumpta virili toga.

Ex lib.18.cap.27.

Sed alterum attingamus Horatij locū, creius perspicuus & dilucidus non admodum sensus est,

Omnes in Damalim putres

Deponent oculos.

Non enim placet. quod interpretibus credi video, significari oculos vino marcentes & languidos: cum dicat oculos putres in Damalim, in Damalis amorem solutos. Nam etsi omnes in eius amorem soluti erunt, nemo tamē alius quàm Numida ea potietur, quia qui Damalim deperibunt, obdormiscēt. Id enim, cum deponere oculos dicit, intelligit. Plautus *Vt me deponat vino, eā affectat viā.* alio loco *Aulularia sc. Nimiū lubēt.*

 Ille

Curcalione sc. Date viã. *Ille ebibit, caput deponit*. Translatio autem est ab oneribus, quæ deponi dicuntur: vt nobis dormitantibus caput & oculi oneri sunt. Itaque neque caput neque oculos sustinere tum possumus. Vt autem dixit Horatius oculos in Damalim putres: sic Persius,

saty.5. *— ille*

In venerem putris. id est, solutus & profusus, dixit. Putre in terra sæpe dicebatur. Virg.

1. Georg. *— & Zephyro putris se gleba resoluit*. id est, se laxat & soluit, & soluta & laxa est. Alio loco,

2. Georg. *Et cui putre solum: namq; hoc imitamur arãdo*. quo significatur optimum solum esse solutum. Nam cum aramus hoc agimus, vt terram solutam reddamus. Cæterum in eo carmine Damalim *multi meri* dixit, vt multi cibi aliquos fuisse legimus quo edaces intelligimus: vt eam bibacem & merobibam fuisse existimamus. ἄμυστις porro genus erat potandi, quo se magnis & meracis poculis mutuo inuitabant, quod dicebant ἀμυστίζειν, quod cum facere solerent Thraces, idcirco τρόποσιν θρακίαν appellabãt. Sed & ex Scytharum moribus σκυθικὴν πόσιν.

In 37. Odam.

Nunc est bibendum) Et carmen & sententiam Alcæi est imitatus. νῦν χρὴ μεθύσκειν,

χρὴ

καὶ τινὰ πρὸς βίαν πονεῖν, ἐπειδὴ κάτθανε μυρσίλος. Delectatur, vt opinor, morte Myſili, qui Giges erat, eius potentiam inſulanis formidoloſam veritus. Flaccus.

Puluinar deorum.) Saliares cœnæ fiebant in templis, quæ per catachreſin puluinaria, vt Grammatici annotant, appellari ſolent. Exiſtimo tamen potius eum dicere, fieri debere ſupplicationem ad omnia puluinaria, collocatis dijs in puluinaribus & lecticis, appoſitiſque eis epulis. *Contaminato*) Porphyrion ſignificare videtur effœminatos fere eſſe ſpadones, in quo turpitudo latet, muliebria patientium, quod magis probabile eſt. Catullus, *Morboſi pariter gemelli vtrique.* Alij tamen de caſtratione intelligunt. Huius rei ſic meminit in Epodis.

Romanus (heu poſteri negabitis)
Emancipatus fœminæ.
Fert vallum, & arma miles, & ſpadonibus
Seruire rugoſis poteſt.

Reparauit) recuperauit, repetiuit. vt parare, quærere eſt, vt frui paratis. Sic reparare, recuperare interdum. Cicero. Id quod alio prætore reparare poſſit. *Sæuis Liburnis*) vel quod Liburni ad mortem promptiſſimi ſunt: vel quod claſſe illa à qua victa fuerat, reduci Romam nollet. Liburnicis victa fuerat. Hinc illud.

Epod od.1. *Ibis Liburnis inter alta nauium*
Amice propugnacula.

Ex aduers. lib.7.cap.17.

Puluinaria deorum cum dixit Cic.4.Tusc. epulum significat vel interprete Flacco, qui scribit,

— nunc Saliaribus
Ornare puluinar deorum
Tempus erat dapibus sodales. Vt autem rei diuinæ tibias, sic dapibus deorum & puluinaribus adhibebant fides, imitati, vt opinor, veterem poëtam apud quem Ioui epulanti Apollo fidibus canit.

Ex lib.9.cap.14.

At illud,
Epig.53. *Contaminato cum grege turpium*
Morbo virorum. cum dicit, morbum impuditiam intelligit, vt & Catullus, *Morbosi pariter, gemelli vtrique.* Spadones autem hoc genere morbi erant infames, quos habebat plurimos Cleopatra, vnde in Epodis scribitur

Romanus, eheu posteri negabitis,
Emancipatus fœminæ
Fert vallum & arma miles, & spadonibus
Seruire rugosis potest:

Classe autem *cita reparauit oras.* est repetiuit, requisiuit, recuperauit. Vt enim parare est

re est quærere: sic reparare, requirere, recuperare.

In 38. Odam.

Ex lib.18 aduers.cap.29.

Plectilem coronam intelligit Horatius cum scribit,

Symplici myrto nihil ad labores Amplius.

Sibi enim vult coronam plecti è simplici myrteo ramo. Nam Lemniscos nihil moratur, nec desiderat: quos reijcit cum ait,

Displicent nexæ philyra coronæ

Plectilis è surculis vel ramulis plectitur & innectitur, vt è ramo lauri aut myrti.

IN

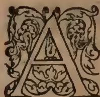

IN LIB. II. CARMINVM HORATII ANNOTATIONES DE ÆDUERSARIORUM ADR. TURNEBI LIBRIS DESCRIPTÆ.

In 1. Odam.

Ex lib.10.cap.21.

SINIVS Pollio hiſtorias de bello ciuili ſcripſit, vt ex Horátio facile coniectu eſt ſcribente *Motum ex Metello conſule ciuicum:* & rurſum.

– mox vt publicas

Res ordinaris. id eſt, vbi bellorum ciuilium hiſtoriam pertexueris: Et è Tranquillo, qui ita ſcribit, *Quod probabilius facit Aſinius Pollio, Pharſalica acie cæſos profligatoſq́ aduerſarios proſpicientem hæc eum ad verbum dixiſſe referens.* Idem Pollio poëta erat. Maro, *Pollio & ipſe facit noua carmina.* & Tragedias ſcribebat, Flaccus,

In Iulio cap.30.

Paulum ſeueræ Muſa Tragædiæ.

Deſit theatris. Vult enim aliquandiu ab eo Tra-

Tragediarum confectionem omitti, & bella fideliter referri ciuilia. Iterum Flaccus,

Pollio regum Li.1.saty. 10

Facta canit pede ter percusso. quòd Iambicis senarijs tres habentibus mensiones, regum calamitates tragicè caneret. Hæc eo scribo, quo totus ille locus lib.2. Horatij illustretur. Illud autem, *Nondum expiatis vncta cruoribus.* è prisca consuetudine ductum, qua qui cædem perpetrarant, non ante eius cruorem eluebant quam ab aliquo expiati essent. Itaque & manibus non puris inde dicebantur. Herodotus, ἀπικνέεται ἐις τὰς σάρδις ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενος, καὶ ὀυ καθαρὸς χεῖρας ἐών. Et Orestes apud AEschylum, manibus sanguine manantibus Pythiam territat.

Ex lib.21.cap.27.

Simonidem Poëtam θρήνους scripsisse refert Suidas, & eum in rerum tristium tractationē excelluisse refert Fabius, & scripsit eum significans Horatius.

Sed ne relictis Musa procax iocis,
Cœa retractes munera næniæ.

In 2.Odam.

Ex lib.10.cap.21.

Sed enim color in eo.

Nul-

Nullus argento color est auaris
Abdito terris, inimice Lamnæ
Crispe Salusti, nisi temperato

Lib. 1. saty. 1. *Splendeat vsu.* videtur esse quædam species & pulchritudo, vt – *quid habet pulchri cõstructus aceruus?* vel potius speciosa quædam causa & prætextus. quid enim causæ adferre, quid pretexere possunt, qui suam pecuniam humi defodiunt? inimicum autem Salustium dicit pecuniæ illi, quæ non temperato splendet vsu Nam hoc extremum, ad sensum est accommodatius ad Salustium referri, quam ad argentum. Non enim erat inimicus simpliciter laminæ: sed ei demum quæ vsui non seruiret.

Ex lib. 28. cap. 24.

Iuuen. saty. 1. *Vnciolam,* inquit Iuuenalis, *Proculeius habet, sed Gillo deuncem.* Nomen Proculeij positum esse à poëta suspicor, ob Proculeiũ amicum Cæsaris Augusti, hominem eximiæ virtutis, de quo Horatius,

Viuet extento Proculeius æuo
Notus in fratres animi paterni. Qui igitur tanta virtute præditus est, si ad nequitiam libidinemque peculiatus non sit, vix vnciolam merebitur.

Ex lib. 30. cap. 5.

Vter-

Vterque Oceanus, mare Eoum eſt & occiduum,

– *qua ſol*, inquit Maro, *utrumque recurrens* 7.æneid.
Aſpicit Oceanum. Sic apud Horatium,
– *vterque pœnus*
Seruiet vni. id eſt Eous & occiduus, qui Gaditanus eſt.

Ex lib.6.cap.25.

Eiuſdem & illud explicandum, *Redditum Cyri ſolio Phraatem*, quo ſignificat reſtitutũ in Parthorum vel Phriſarum imperiũ, quod Cyri ſolium vocant: quia ſella regia in qua ſedebant Perſarum Reges, Cyri ſella dicebatur Plutarchus, μηθεὶς ἄλλος ἀνθρώπων καθίσειεν εἰς τὸν κύρου θρόνον, πλὴν ἀλεξάνδρου.

Ex lib.10.cap.21.

Ait Flaccus, *Redditum Cyri ſolio Phraatem*. Phraates ſęuiſſimus & crudeliſſimus Parthorum rex à ſuis in exilium pulſus, Schytarum tandem opibus regnum recuperauit vt Iuſtinus eſt auctor, Lib.42.

Quiſquis ingentes oculo irretorto
Spectat aceruos, id eſt, quiſquis non eſt auarus nec aſpectu pecuniæ magnopere mouetur: nam qui pecuniæ eſt auidus & ſtudioſus ad eius aceruos ſubinde retorquet oculos,

ac pe-

ac pene ſtrabus efficitur, nec ſic ab ea auelli poteſt, quin oculos ſæpenumero reflectat, vt eam reſpiciat. Eum igitur dicit, cui pecuniæ aſpectus oculos non deprauat, nec ſtrabos reddit, quod magnæ auiditatis eſt argumentum. Hinc & eos, qui alicuius rei nimia cupiditate tenebantur, ſtrabones fieri dicebant.

Apud Non. in ſtrabones. Varro, *Multi enim, qui limina intrarunt integris oculis, ſtrabones facti ſunt: habet enim quiddam* ἑλκυστικὸν *prouincialis formoſula vxor.* Lucillius, *Nulli me inuidere, non ſtrabonem fieri ſæpius delitijs me iſtorum.*

In 3. Odam annotatum nihil eſt præter Flauum Tibernum.

Ex lib. 22. cap. 7.

Hæſychius doctiſſimus nomenclator ξανθὸν flauum & pulchrum etiam interpretatur. Verius ſit tamen ob arenam ita vocari, vt apud Maronem.

Virg. 7. æn. — *& multa flauus arena.* Horatius,
Vidimus flauum Tiberim retortis. Item,
lib. 1. od. 2. *Villaq; flauus quam Tiberis lauit.*

In Odam 8.

Ex lib. 26. cap. 31.

Periurij comitem cenſebant aliquam de-
formi-

formitatem. Horatius

Vlla si iuris tibi peierati
Pœna Barine nocuisset vnquam,
Dente si nigro fieres, vel vno
Turpior vngui. Ouidius in Amoribus vt Theocritus quoque pustulas nasci mentientibus in naso dixit, ψεύδεα ῥινός ὕπερθεν ἀραιᾶς οὐκ ἀναφύσω.

In 10. Odam.

Ex lib. 9. cap, 27.

Illud autem, *Qui te nunc fruetur credulus aurea.* valet, qui te fruitur charissima sibi, multumque amabili & optata, & sibi instar auri cupita, vt longe charissimum hominibus aurum est, nullumque pluris est metallum : Sic *auream mediocritatem* dixit, quòd ea hominibus charissima, optatissima & pretiosissima esse debeat, & tanti æstimanda, quanti est aurum, vt & reuera nonnullis est expetenda maximè.

In 11. Odam.

Ex lib. 11. cap. 28.

Vnde vocalem temerè insecuta
Orphea silua. Temerè, valet vulgo, passim: lib. 1. od. 12.

ſim:alio loco,fortuito,negligenter,

Cur non ſub alta vel platano, vel hac

Pinu iacentes ſic temere? temerè eſt ſine arte. Liuius, *Itaq; ingens vis coacta nauium eſt lintriumq; temerè ad vicinalem vſu paratarum.* Lib.21.

Ex lib.13.cap.19.

Semitarij mœchi pro ſcortatoribus viliſſimis in agrorū ſemitis ſub dio ſcortilla ſubigentibus à Catulo dicuntur. Contrà *deuium ſcortum*, non proſtitutum in propatulo omnium libidini,ſed honeſtius minuſque vulgare ab Horatio dicitur. Epig.35.

In 13.Odam.

Ex aduerſ.lib.21.cap.22.

Demulcere aures pro demittere dixit Lactantius, *Et tamen videmus in alijs animantibus quædam ſigna lætitiæ,cum ad luſum geſtiunt, aures demulcent,rictum contrahunt, frontem ſerenant,oculos in laſciuiam reſoluunt.* Nam aures demulcere,id eſt,quod Flaccus dixit Li.de ira dei. Cap.7.

—illis carminibus ſtupens

Demittit atras bellua centiceps

Aures

Ex lib.10.cap.21.

At vero, *Dulci laborum decipitur ſono*, non credo accipiendum eſſe,vt vulgo auditur.ſed deci-

decipitur dulci ſono laborum Alcœi: ac decipitur, erit κλέπτεται, nō ſentit ærumnas, nō ſentit pœnas. Legi in duobus optimis libris, *Dulci laborem decipitur ſono*, vt ſit Græcanica locutio, decipitur laborem τὸν πόνον κλέπτεται, atq; ita porphyrion videtur legiſſe.

In 15. Odam.

Ex lib. 10. cap. 21.

Nec fortuitum ſpernere ceſpitem

Leges ſinebant, cum dicit, ſentit ex eius terræ ceſpite, quę cuique fortę obtigerat, qui non ædificaſſet ductis lateribus, aut etiam crudo ipſo ceſpititio ſolo minimo ſumptu, legū pœnis obnoxium fuiſſe, cum ſumptuoſam ædificationem publicorum in oppidis operū, & ſolidam ex ſaxo quadrato ſtructuram templorum, non priuatorum ædificiorum eſſe vellent.

In 16. Odam.

Ex aduerſ. lib. 15. cap. 10.

Lictores olim ante magiſtratus incedebāt nō tantū honoris gratia, ſed ad turbā etiā plebis ſummouēdam: nec tamen vt multitudinē ſummouere poterāt, ita & arcere ac depellere

poterant animi curas & molestias. Igitur ad illud Lictoris officium credo Horatium eleganter respexisse, cum scripsit.

–neque consularis
Summouet lictor misero tumultus

Mentis. Quo significat honoribus homines non esse beatiores, cum fœlicitas animi tranquillitate censeatur, quam præstare non potest lictor. nam vt summouere possit hominum turbam, non tamen poterit vitiorum & perturbationum tumultum arcere.

Lib. 5. controuers. Huc pertinent illa Senecæ verba, *maiestatem læsam dixissem, si exeunti tibi lictor à conspectu* Ibidem. *meretricem non summouisset*. Iterum, *Summoue, audis lictor, summoue à prætore meretricem*. Sed Horatianum illud minus est reconditum: sensus ille Plinij magis latet, cum scribit lib. 9.

cap. 35. *Affectantq́; iam & pauperes, lictorem fœminæ in publico vnionem esse dictitantes*. Eodem tamen modo exponendum arbitror. pauperes fœminas vnionibus gaudere, quòd in publico cum sunt, ipsis de via decedatur, videanturq́ue diuites, vt margarita sit pro lictore fœminis, turbamq́ue summoueat. Audio doctissimos viros in alia sententia esse, emptoremq́ue & licitatorem exponere. Sed & verbis vim adferunt, & pro arguta elegantiq; sententia turpem & inelegantem comminiscuntur.

Ex

Ex lib.10.cap.22.

Necesse est de gratia poëtarum multum pereat antiquitatis rudibus, cuius intelligentia & faciem prefert eorum notitię, nec latere sinit elegātiam: vt in illo Horatiano, *Splendet in mensa tenui salinum*, sensus insulsus penè videatur, nisi quis intelligat salis fuisse quandam in mensa religionem, vnde ἱερὺς ἅλας, Græci dicunt, & appositus sal mensam consecrare videbatur: vnde & Arnobius scripsit, *sacras facite mensas salinorum apposítu, & simulachris deorum*. Sed tamen potissimum, tenuē & parcum pauperemq́ue victum Horatius significat hominum pro obsonio salem lingentium, quod pauperes olim faciebant. vt apud Persium. Lib.2.aduer.

Vare regustatum digito terebrare salinum

Contentus perages. Illud eiusdem cantici, pendet etiam è vetere ritu, *Parca non mendax dedit*. Nam vltima Hebdomadis die, qua quis in lucem editus erat, fata vocabantur quæ scriberentur, quòd eo die viderentur Parcę in totam statuere vitam, qua fortuna futurus quis esset. Tertullianus, *dum per totam Hebdomadam Iunoni mensa proponitur, dum vltima die fata scribenda aduocantur*. Hinc illud Maronianum, *Talia secla suis dixerunt currite fusis*. Eclog.4.

In 17. Odam.

Ex aduerſ. lib. 18 cap. 12.

Nihilo ſecius & illud non habet explicationem ſatis apertam libro Carminum ſecundo ſcriptum, *Lætum theatris ter crepuit ſonum*, Sed exiſtimo in plauſu dando veteres ſolitos eſſe ter voce ſignificationes lætas dare, & manuum plauſu, idq́ue pro multo exiſtimatũ eſſe. Hinc illud ſupra à nobis expoſitũ.

Lib. 1. od. 1. *Certet tergeminis tollere honoribus*. Nam perſpicuè de populi theatrali plauſu accipiendum eſt, vt & illud Maronianum lib. 2. Georgicõ.

– hinc plauſus hiantem
Per cuneos (geminatus enim plebiſq; patrũq;)
Corripuit. Ex illa ter crepandi plaudendiq́ue conſuetudine eſt à Propertio ſcriptum,
Et manibus fauſtos ter crepuere ſonos.

In 18. Odam.

Ex aduerſ. lib. 10. cap. 22.

Non trabes Hymettiæ
Premunt columnas, Trabes hic non è materia, ſed marmore ſunt, imponebanturq́ue columnis. Id eo dico, quòd mirum videri quibuſdam intelligo è lapide trabes fieri, Plinij tamen id confirmabimus auctoritate qui li-

bro

bro 36. ita ſcribit, circa *Syenem vero Thebaidis Syenites quem ante pyrrhopœcilon vocabant, trabes ex eo fecere reges quodam certamine obeliſcos vocantes.* Cap.8.

Ex lib.22.cap.13.

Attalicas conditiones vocat Od. 1. lib. 1. regnum Aſiæ opulentiſſimæ,& quæ ſequuntur eo loco. Attalicas autem conditiones,ingentes& opulentiſſimas intelligit,ob Aſię opes, vt alio loco,

—nec Attali
Ignotus hæres regiam occupaui.

In 19.Odam.

Ex aduerſ.lib.18.cap.8.

Scribit Lucianus, οἱ δὲ σάτυροι, ὀξεῖς τὰ ὦτα, καὶ αὐτοὶ φαλακροί. hoc ſimul atque legi illico percuſſit animum, illud eſſe quod ab Horatio cantatur

—& aures
Capripedum Satyrorum acutas. Non enim, vt opinor,acutas dicit acutè & attentè audiẽtes,& Bacchi canticis operam dantes,& arrectas:ſed in acumen faſtigiatas atq; collectas. Horatius autem Satyris,vt & multi alij caprarum tribuit pedes,quos eſſe panis potius Lucianus dicit.

Ex lib.10.cap.22.

Illud porro, *Pacis eras mediusq́; belli*, valet in media verſaberis pace medioque bello,atque eras ad vtrumque tempus accommodatus. Dicitur autem medius belli,vt in ſanctiſſimo Euangelio, μέσος τὶς ὑμῶν ἐστί. Cæterum cũ ῥεῖχος Græcè vocetur quidam è Gigantium numero, haud dubitanter adfirmauerim eſſe in Horatio Rœcum non Retum legendum.

In 20.Odam.

Ex aduerſ.lib.28.cap.20.

Quod Horatius inquit,

– inuidiaq́; maior

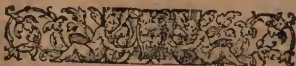
Vrbes relinquam. quo ſe maximum & illuſtriſſimum fore dicit omniq́ue inuidia ſuperiorem, ἀμέγαρτον exponere videtur Heſychius, quod magnum etiam ſignificat, etſi etiam in alia notione ſcio à Græcis intelligi & accipi.

Ex lib.10.cap.22.

In hoc cantico, cum ſe *in album alitem*, id eſt, cygnum mutari dicit,id eo facit conſilio, quod olores in Apollinis tutela ſint, & de illius canoræ auis modulis poëtæ olores vocari interdum ſoleant: vnde & de Pindaro cecinit.

Mul-

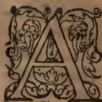
Multa Dircæum leuat aura cygnum. Respexit tamen potissimum ad mutationes Pythagoricas à Platone celebratas. Nam eos censent, qui numeris delectati poëticis sunt alterius exordio vitæ in olores mutari. Plato lib. 10. de Repub. ἰδεῖν μὲν γὰρ ψυχὴν ἔφη τὴν ποτὲ ὀρφέως γενομένην κύκνου βίον αἱρουμένην. Apud eundem etiam Thamyræ animus Lusciniæ vitam deligit. Denique persuasio erat Pythagoreorum aues canoras in cantores & poëtas renasci: & cantores & poëtas in aues musicas verti.

IN III. LIB. CARMINVM HORATII ANNOTAtiones de aduersariorum Adr. Turnebi libris descriptæ.

In 1. Odam.

Ex lib. aduers. 22. cap. 7.

Trum timorem dicit Maro per metalepsim, fœdum, turpem, molestum, odiosum.

Immisitq́; fugam Teneris, atrumq́; timorem, ex eo, vt opi- Virg. 9. æn.

 nor,

ncr,quod atra quæ ſunt, inauſpicata & funeſta & iniucunda erant. Sic Flaccus,

Lib. 4. od.11. — *minuentur atræ*

Carmine curæ, inuiſæ, odioſæ moleſtæ alio loco,

Hic. *Poſt equitem ſedet atra cura* i. moleſta. &

Lib.2.ſaty.6. — *at ſimul atras*

Ventum eſt eſquilias. id eſt odioſas mihi, & moleſtas ob negotia. Sic

De art. poet. — *atrum*

Deſinat in piſcem mulier formoſa ſupernè, dixit, pro turpi & fœdo.

Ex lib.29.cap.29.

Lib.1.od.12. *Alba ſtella* non alia profectò fuerat quàm candida, fœlix & proſpera. Sunt enim Caſtores propitij & ſalutares nauigantibus, vt deluſa credidit antiquitas, vt atrum contra, noxiũ, inauſpicatum, infœlix, malum. vt

Poſt equitem ſedet atra cura.

In 3.Odam.

Ex lib.11.cap.26.

Solent Græci præſertim Attici, Perſas appellare Medos, quòd à Medis ad Perſas imperium tranſlatum ſit: Sed cum Orientis & Perſarum opes in Parthorum tandem conceſſerint ditionem, Atticorum imitatione

Flac-

Flaccus,vt equidem exiſtimo Parthos appellauit Medos,cum ait,

Neu ſinas Medos equitare inultos
Te duce Cæſar. Et hoc loco, Lib.1. od.2.
Roma ferox dare iura Medis.

In 4. Odam.

Ex lib.16.cap.6.

Apud Horatium,

Non auſpicatos contudit impetus
Noſtris. In Priſciani ſcribitur libris: quamquam non conſtat an ita legerit. Hodie in Horatianis exemplaribus *noſtros* editum eſt.

Ex lib.4.cap.21.

Ionicum, ſaltatorem fere molliculum & effœminatum, delicatiuſq; ſe mouentem interpreter: vt apud Horatium,

Motus doceri gaudet Ionicos
Matura virgo: tum quod Ionum mores & ſaltationes laſciuiores & teneriores petulantioreſque erant: tum quod, ſi id è propinqua repeti inſula placet, nec in Aſiam nauigari, Siculi ſaltationem quandam, vt reor, blandam & voluptuariam in honorem Dianæ celebrabant, Ionïcam vocatam. Pollux. τὸ δὲ ἰωνικὸν ἀρτέμιδι ὠρχοῦντο σικελιῶται μάλιστα.

In

In 8. Odam.

Ex lib. 11. cap. 1.

Aras gramineas Maro intelligit lib. 12. cespititias, quales in castris excitabantur, vt & Tribunalia: quamquam & è cespite subitas etiam sibi alias aggerabant aras, & cespitem pro ara habebant. Horatius,

– positus carbo in
Cespite viuo. Iterum,

Hoc *Hic vinum mihi cespitem, hic*
Verbenas pueri ponite. Sed & cespitem interdum Romano ritu aræ imponebant, vt Scanius notat.

Ex lib. 21. cap. 3.

Vt in castris cespititium tribunal excitabant duci, vnde ad milites verba faceret, cuius rei exempla passim occurrunt: ita cespititiam aram rustici excitabant & focum: cespesque loco foci aræque erat Horatio teste.

– posituśq; carbo in
Cespite viuo. Rursum, *Hic viuum mihi cespitem*: & Calphurnio,

– tu cespite viuo.
Pone focum, nam cespes in ara ponebatur, isque viuus recensq; è terra excisus, vt ad purificationem viua vtebantur aqua.

Ex

Ex lib.25.cap.20.

Dolia oblinenda, id est, cortice oppicato operculanda, vnde & relinere dolia apud Terentium contrarium est. Idem in amphoris etiam, in quas vinum diffundebatur, fiebat. Cato, *In amphoram mustum indito, & corticem oppicato*. Inde Horatius scripsit, Cap.120.

Corticem astrictum pice dimouebit
Amphoræ fumum bibere instituta
Consule Tullo.

Ex lib.30.cap.6.

Cato, *Sinito biduum oblitum dolium*. Ex eo notum est, *relinere serias*, Apud Terentium significare, oblitas & obturatas resignare & aperire. Illud etiam Horatianum, Cap.110. Heautontimorumeno act.3.sc.1.

Corticem astrictum pice dimouebit
Amphoræ fumum b.i. claram accipit lucem, prælucente velut Catone, cum ita scribit, *In amphoram mustum indito & corticem oppicate*, Cortice enim oppicato oblinebant & operculabant dolia. Cap.120.

In 10. Odam.

Ex lib. aduers. 22. cap. 24.

Cum Horatius scribit,

& po-

– & positas vt glaciet niues

Puro numine Iuppiter: sæpenumero legendum putaui, *puro lumine*, magno tamen errore, præsertim cum lumen audiri non possit: verius est, posita glacie & Aquilone spirante, cuius flatus auditur, intelligi purius & liquidius esse cœlũ, quod experimur diebus glacialibus toto cœlo per aëris æthrá sudo, & stellas annumerante nobis omnes. Itaq; hic Iuppiter est aër: de quo tamẽ vt deo loquitur numen appellando. Versus paulo post obscurissimus sequitur,

Ne currente retro funis eat rota. Arbitror dici cauendũ ei esse, ne fœlix & secũdus ipsius mutetur cursus in diuersam fortunã: ne scilicet funis, id est, funalis equus, retro eat, & in diuersum feratur, eum sequẽte rota & curru, quo ipsa vehatur, cursu præcipiti. Interpretationem confirmat Ausonius hoc versu, *Funis ad quartum det tibi Castor equum.*

Ex lib. 27. cap. 9.

Quædam sunt verbis de medio sumptis dictata, quæ tamen obscuram fuscamque, vt ita dicam, sententiam reddunt, vt Sepiæ aquã suo atramento. Illud Flacci testimonio esse potest.

– & positas vt glaciet niues

Puro numine Iuppiter. Nam purum illud nu-

men

men non ſatis eliquatum videtur, ſed turbidum: ita vt per eius nebulam vix ſenſum perſpicere poſſimus. Reperi in quodam codice, *puro nomine*. Sed quis huic teſti credat aduerſus tot editiones & ſcripturas aliorum codicum? nos igitur vana quadam auena eludit iſta ſtipula. Audiui & legi, qui *limine legeret*: nec ſenſus fortaſſe deeſſet, præſertim cum limen ſubdiuale & puram habens aream, nec tecto opertam, nec arboribus opacam gelicidio & pruinæ magis pateret. Sed cur nouitatem ſectamur, ſi recepta & vſitata verba bonam laudabilemque exprimunt ſententiam? Audiui & legi qui *lumine*, legeret: ſed lumen audiri non poteſt, ſed videri ſolet. Ego tempeſtates anni video & earum commutationes adſcribi Ioui: Isque grandinare, fulminare, tonare dicitur, nubes contrahere, & imbres fundere: Idem etiam niuem glaciemq; cogere atque durare, quæ facere credebatur omnia non operosè ſed ſolo nutu. Nutum enim eius & voluntatem è veſtigio rerũ euentus fideſque ſequitur. Inde Numinis appellatio, profecta eſt. Illa autem Iouis voluntas liquida apertaque eſt, cum audiatur hiberni Aquilonis frigore omnia conſtringentis fremitus. Quid ſi potius Iouem per allegoriam intelligamus. Iuppiter enim plerumque aër eſt: & purum quoq; numen per inuerſionem acci-

accipimus quod ſpirante Aquilone nubes abiguntur, tenuiuſque cœlum eſt & purius, nullis nubibus fœdatum? Hanc ſententiam veriorem crediderim poëticaque figura ornatiorem & concinniorem. Verſus ſequitur illum nocte tenebroſior, *Ne currente retro funis eat rota*. In quo ne morer lectorem, eiuſque expectationem prorogem, exiſtimo, & fortaſſe fallor, eſt enim lubricus error in auctoribus antiquis explicandis, quorum vitæ conſuetudinem moreſque & ſtudia vix cõiectura plerumque leui prorſum aſſequi poſſumus: cum tamen nihil in eis ſæpe coniectura certius exploratiuſque habeamus: Exiſtimo igitur dici. cum ſecundiſſimus tibi hoc tempore & fœliciſſimus curriculi tui curſus intendatur & pergat, caue ne celeriter retorſum feratur & in diuerſum eat, & cito commutetur in contrarium. Tranſlatio ducta eſt à curribus Circenſibus, quos funis trahit, funemque currens ſequitur rota: ita fune retroeunte, retro quoque currit rota, id eſt, currus. Quod de fune dixi verum eſſe ex eo apparet, quod in curru erant equi iugales & funales: illi in iugo, hi extra iugum.

Ex lib.26.cap.19.

De venatione —*cecidit violentia retro*. apud Gratianum, eſt retro abijt & peſſum ijt: Sic & Horatianum

num illud explicandum, *Ne currente retro funis eat rota*, id eſt, ne dum currit rota, funis retro eat, & retrorſum feratur abrumpaturque coniunctio.

In 12. Odam.

Ex lib. 24. cap. 11.

Sed nimis nolo deſidiæ ei dare ludum. dixit Plautus. Eodem modo Horatius eſt locutus, *Miſerarum eſt, neque amori dare ludum.* *Bacchid ib. Sc. quod magis in pectore.*

In 17. Odam.

Ex lib. 22. cap. 15.

Rhamnetē aggreditur, qui forte tapetibus altis *Virg 9. æn.*
Extructus. gaudet poëmati ſuo latina intexere nomina Virgilius, propter enim equites Rhamnes, hic Rhamnetis nomen finxit: ſed & Homeri imitatione Rhamnes in tapetibus dormit. mox Remū in poëmate ponit, quod nomen finxit de nomine Remi, qui frater cōditoris Romæ fuit: Sed & Lamum, à quo Lamiarum familia, vt apud Horatium.

Æli vetuſto nobilis ab Lamo. Lamus etiam vt Heſychius ſcribit, regio erat Læſtrigonū, & indigena heros, à quo regio nominata.

Ex lib.21.cap.22.

Virg.7.æne. Nympham quandam Laurentem Maricam vocat Maro, quæ Minturnis colebatur, nominat & Horatius. Ea Circe erat interprete Lactantio, cuius verba sunt, Nam & Romulus post mortem Quirinus dictus est, Leda Nemesis, & Circe Marica.

In 18. Odam.

Ex lib. 21.cap.3.

Ter pede terram ferire pro saltare à poëtis non raro dicitur. Flaccus,

Gaudet inuisam pepulisse fossor

Ter pede terram. Idem de Iambico carmine dicitur, quod quamquam senos reddat ictus, tamen ad tres percussiones insignes redigatur.

– pollio regum

Lib.1.Saty. 10. *Facta canit pede ter percusso*, scripsit Horatius. At Calpurnium,

– ecce per illum

Seu cantare iuuat, seu ter pede læta ferire

Carmina, dixisse perspicuè de Heroico carmine intelligimus.

Ex lib. 25. cap.29.

Tre-

Tripudiare videtur esse deductum, quod ter pede in saltando terra feriatur. vt apud Horatium

Gaudet inuisam pepulisse fossor

Ter pede terram. Eodem modo διποδάζειν Græci dixisse videntur, quod est tanquam bipudiare, Aristophanes ἵν᾽ ἐγὼ διποδάξωγε καὶ ἄζω καλόν.

In 19. Odam.

Ex aduers. lib. 27. cap. 16.

Non omittã scrutari cur scripserit Horat.

Quantum distet ab Inacho

Codrus, pro patria non timidus mori, in quo hæsissem, nisi Ocellus Lucanus mihi subuenisset, qui principium historiæ Græcorum ait, duci ab Inacho Argiuo. Sic enim ait, διὸ καὶ τοῖς λέγουσι τὴν τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας ἀρχὴν ἀπὸ ἀρχῆς πρώτης, ἀλλὰ τῆς γενομένης μεταβολῆς καὶ αὐτήν.

Ex lib. 16. cap. 11.

Solebant prisci in bibendo benè sibi & ijs quos amabant, aut charos habebant precari. Tale illud Comici, *Benè nos, benè te, benè me, benè nostram etiam Stephanium*: ac de more Græ- *Sticho sc. Agite, ite fo- ras.*

H ij co

co velut per infinitiuum ita extulit ſubaudito verbo precor, benè nos viuere & valere: ſed & propter ſuos aut amicorũ ſucceſſus bibere conſueuerant, vt Horatius

– da puer auguris

Murenæ, quod eſt Græco more dictum cauſa ſubaudita. Id eſt enim propter auguratum Murenæ vel interprete Auſonio, qui ita

Edyllio.15. ſcribit, *In qua propter mediam noctem & nouam Lunam, & Murenæ auguratum ternos ter cyathos attonitus petit vates.* Inter libandum etiam benè eodem modo precari ſolebant. Ouid.lib.2.Faſtorum.

Et benè nos, benè tu patriæ pater optime Cæſar,
Dicite ſuffuſo per ſacra verba mero.

Ex lib.24.cap.45.

Quod adiungam non magis aſſimile erit, quàm Indo Scytha, cum Horatius ſcribit,

Da Lunæ properè nouæ,
Da noctis mediæ, da puer auguris

Murenæ. Tres cyathos vini petit ſibi dari. Puerum enim ad cyathum habebãt, qui quot petebant cyathos vini, admetiebatur in poculumq́ue fundebant. Sic & Gręci, quos Flaccus videtur imitatus eſſe, cyathos ſibi nomine eorum miſceri petebant, quos charos habebant. Alexis apud Athenęum, παῖ τὴν μεγάλην δὸς ὑποχέας φιλίας κυάθων

τῶν

τῶν παρόντων τέτταρας, τοὺς τρεῖς δ' ἔρωτος προσαποδώσεις ὕστερον, καὶ ἀντιγώνου τοῦ βασιλέως νίκης καλῶς, καὶ τοῦ νεανίσκου κύαθον δημητρίου, φέρε τὸν τρίτον φίλης ἀφροδίτης. Lunæ autẽ nouæ, nã ne hoc quidẽ omittendum est, cyathum poscit, quòd mensis Calendis vesperi epuletur, quæ festæ semper erant. Menses enim Luna olim ducebat, primaque primus mensis dies habebatur: postea tamẽ ad cursum solis ex Iuliani anni correctione exacti sunt, quod tametsi obtinebat Horatij ætate, tamen is è prima & nascente Luna mensis principium, vt mihi videtur, libro 3. Carminum intellexit, cum ait,

Cœlo supinas si tuleris manus — Infra hoc lib. Od. 23.

Nascente Luna rustica Phidile: quod est, si Calendis deos precibus & sacris placaris. Quod autem ait, *Da noctis mediæ*, id verò facit, quia & Lunæ meminerat, & ad mediam vsque noctem epulari decreuerat. & Nox ritu Romano dea censebatur, vt ex alio constat loco, *Dicetur merita Nox quoq; nænia*. Ausonius autem, vt ante diximus, causa subaudiebat. — In hoc lib. Od. 28.

In 21. Odam.

Ex lib. 19. cap. 29.

Segnesq; nodum soluere Gratiæ, dicitur ab

Horatio, quòd inter se semper coniunctæ & implexæ sunt. Sic apud Maronem *corripit in* Virg.8.Aene. *nodum*, est manibus complexis constrictum D.Ambr. de virginib. tenet: Sic D. Ambrosius in libro de virginibus scripsit, *Videris piam matrem stringentem nodo manus.* Iterum, *& religiosum quem strinxerat nodum nec morte laxabat*. Seneca de Gra- Libr.1.de Benefic. tijs, *quare tres Gratiæ, & quare sorores sint, & quare manibus implexis?* Iterum, *quid ille consertis manibus in se redeuntium chorus?* Ego ista scio non pluris esse, quàm nænias: Sed hinc aliorum merci precium constabit suum.

Ex lib.30.cap.11.

Hoc loco *segnes nodum soluere* dicit: quod, vt reor, implexis & consertis inter se manibus essent: neque enim commodior excogitari fortasse interpretatio potest, præsertim cum subnixa sit Senecæ auctoritate, cuius fiducia audacius loquitur. Seneca autem ita scribit, *Quare tres Gratiæ, & quare sorores, & quare manibus implexis?* Iterum, *Quid ille manibus consertis in se redeuntium chorus?*

In 22. Odam.

Ex lib. 29. cap.25.

Ver-

Verris obliquum meditantis ictum, & ex animantis illius natura, obliquo ſemper ictu dentis homines ferientis: & Homeri exemplo dixit, apud quem ſcribitur, δοχμάτ' ἀΐσσοντε περὶ σφίσιν ἄγνυτον ὕλην.

23. Od.

Ex lib. 24. cap. 45.

Cœlo ſupinas ſi tuleris m.
Naſcente luna ruſtica Phidile.
Vide quæ ſupra hoc lib. Od. 19. habentur.

Ex lib. 7. cap. 13.

Molam ſalſam, qua ante ſacrificia hoſtia conſpergebatur, Interpretantur fere omnes, fruges molitas: atque ea eſt Feſti ſententia veriſſima. Græci tamen fruges integras nec freſas nec molitas aſpergebant hoſtiæ: argumento eſt, quod ὀλαὶ à Græcis & οὐλοχύται vocantur, quæ erant hordei integræ fruges cum ſale mixtæ. Horatius expreſſit, cum ſcripſit *Farre pio & ſaliente mica*, quod eſt ſalis grano ſaliente & farre, ſed non molito. tamẽ & Maro, *Dant fruges manib. ſalſas* Græci vt Theophraſtus ſcripſerat, hordeo non molito in ſacris in priſcæ memoriã vitę vtebantur, in qua Virg. 12. æn.

homines nondum molere fruges, sed solidis vesci solebant. Est igitur mola salsa, tanquam molitura salsa, vt molæ, qua frumenta franguntur, nomen molito farri tribuatur.

26. Od.

Ex lib. 9. cap. 27.

Quispiam locũ non putabit fuisse inuocandæ Veneri fortasse in nauigatione, cũ tamen
Lib. 1. Od. 3. Horatius ita scribat. *Sic te diua potens Cypri*: cum ea potius amorum fœdera, quàm nauigationum pericula curet, sed vt in versu est,
Ouid. epi. Sapph. Phaoni. *Venus orta mari mare præstat eunti*, & Venus cognomento marina colebatur. Horatius, *Læuum marinæ qui Veneris latus*. & Venus Pontia cognominata apud Pausaniã legitur.

Ex lib. 19 cap. 17.

Læuum marinæ qui Veneris latus. Non ab re Veneri, vt alias tractamus hoc epithetum attributum est ab Horat. nam in dijs numerabatur, qui mari prȩerãt, cum ipsa è mari orta esset. Sic ab Euripide ποντία appellatur. Μόνον σύμοι δέσποινα ποντία κύπρι.

27. Od.

Ex

Ex aduers. lib. 9. cap. 29.

Quęrendum esse visum est, cur Flaccus Inauspicatum cantum parræ dicat, cùm canit:

Impius parræ recinentis omen

Ducat, Quod & Prudentius æquè scribit, *Cur Cremera in campis cornice vel oscine parra Nemo deum monuit perituros Marte sinistro Tercentum Fabios?* Ego eâ fuisse superstitiosam veterum opinionem crediderim, quod eius auis sit iniucundissimus cantus, vt in oscinibus augurij sit ideo infausti: cantus autē insuauitatem & propè diritatem eius auis satis indicarit versus iste Ausonij, *Lib. 2. contra Symmach.*

Si confers fulicas cygnis & aëdona parræ. Cantus quoqne cornicis iniucūdè crocitantis malum auspicium erat aliquid incipienti, malūque portendebat, *Sæpe*, inquit Maro, *sinistra caua prædixit ab ilice cornix*. Erat etiam cantus eius faustus & auspicatus, vt *Epistola. 14.* *Eclog. 1.*

Nuper tarpeio quæ sedit culmine cornix,

Est benè non potuit dicere, dixit erit. Cornix quoque & parra apud Plautum secunda sunt auspicia, non tamen cantu sed loco: *Picus*, inquit, *& cornix est ab læua, coruus parra ab dextera: consuadent.* *Suet. in Domitian. ca. 23.* *Asinaria. Sc. Hercle vero Litaue.*

Ex lib. 30. cap. 29.

Apud Horatium

Rumpat & ſerpens iter inſtitutum, non ſine cauſa dictum eſſe videtur. non enim tantum Romani auſpicia ex auibus obſeruabant: ſed etiã è pedeſtribus. nam ſic Feſtus ſcribit, *Pedeſtria auſpicia nominabantur, quæ dabantur à vulpe, lupo, ſerpente, equo, cæteriſque animalibus quadrupedibus.*

Ex lib. 6. cap. 26.

Aulul. ſc. Non temerè.

Non temerè eſt, inquit Plautus, *quod coruus cantet mihi nunc*

Ab læua manu, Vanitas augurum auſpicia coruorum fauſta à dextra, à læua infauſta iactabat. Itaque cùm partes mundi ab ortu augurib. Romanis læuæ eſſent, Horatius ſcripſit

Oſcinem coruum prece ſuſcitabo

Solis ab ortu, vt ſcilicet cantu ſuo iter inſtitutum dirimat. à dextra autem ſuadebat coruus vt in aſinaria,

Picus & cornix eſt ab læua, coruos parra ab dextera

Conſuadent Hinc apparet contrariã in cornice fuiſſe obſeruationem: quod & à Cicerone ſcriptum eſt, cuius verba ſunt. *Cur à dextra coruus, à ſiniſtra cornix faciat ratum.* Siniſtra tamen cornix Maroni inauſpicata eſt

1. de Diuinatione.

Sæpe ſiniſtra caua prædixit ab ilice cornix.

Vbi augurium malum etiam adiuuat arboris

vi-

vitium.

Ex lib.10.cap.1.

Iratum eupolidem prægrandi cum sene palles. Perſ.ſaty.1.
audacter dictum eſt pallere Eupolidem, vt ſi diceres pallere palorem, quod eſt qui palles, quòd tã impenſè illis poëtis operam impenderis, vt decolorem cõtraxeris inſano labore vultum: eodem modo ſed alio ſenſu dixit Horatius — *& ſcatentem*
Belluis pontum, mediáſque fraudes
Palluit audax, pro timuit.

28.Od.

Ex lib. 24.cap.45.

Nox ritu Romano dea cenſebatur, vt ex hoc conſtat loco.
Dicetur merita Nox quoque nænia. Vide ſupr.Od.19.huius lib.3.

31.Od.

Ex lib.aduerſa.17.cap.7.

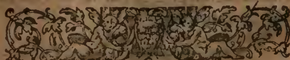
Cùm Flaccus ſcribit — *dum capitolium*
Scandet cùm tacita virgine pontifex, opinor id ad ſacra Idulia referendum. Nam in arcem

per

per ſacram viam quotquot Idibus ſacerdotes aſcendere ſolebant ad ſacra facienda, vt à Varrone ſcribitur.

Ex lib 20.cap.35.

Lego in Varrone, *Cerolienſis à Carinarum iunctu dictus Carinæ, poſtea Cerolia.* Hic autem niſi falſus, vt ſæpenumerò, augur ſum, Ceroliam videtur indicare appellatam à *χάρα*, ꝙ ibi caput eſſet ſacræ viæ. Quod autem quotquot menſibus ſacra in arcem per viam ſacrā dicit ferri Varro, id intelligēdum crediderim de ſacris Idulibus. Nam Idibus ſacerdotes ſacra in arcem ferebant rei diuinæ cauſa. Ad eam fortaſſe conſuetudinem reſpexit Flaccus cùm ſcripſit, *—dum capitolium*
Scandet cum tacita virgine pontifex.

IN LIB. IIII. CARMINVM HORATII ANNOTAtiones Adriæ. Turnebi. deſcriptæ de aduerſariorum libris.

1.Od.

Ex

Ex lib.28.cap.10.

Pud Flaccum lib.4. Carmiuũ *Purpuris ales oloribus*, quod dicitur, intelligitur de purpurę pulchritudine, vt & apud Maro. *—lumenque iuuentæ Purpureum.* Virg.1.æn.

Ex lib.15 .cap.22.

Vehiculum veneris quadrigis olorum trahi poëtarum commentum est. Papinius de Venere

—thalamique egreßa superbum
Limen, Amycleos ad fræna citauit olores,

quos & amori tribuit Horatius,

—Purpureis ales oloribus
Commeßabere Maximi,

vbi vel purpureos dixit olores pulchros de purpuræ miranda pulchitudine, vt & Maro,

—Lumenque iuuentæ
Purpureum,

ita Horatium inteepretatur Seruius: vel poëtica ad miraculum audacia est vsus, vt quem rerum natura non procreat in eo auium genere colorem eum fucaret.

Ex lib.28.cap.10.

Mater autem *cupidinum*, est Venus, amorum

rum mater: nam multi ex ea nati amores ferebantur, eáque Flacci sentẽtia est. Philostratus in Iconibus, Nymphis genitos dicit, eorúmque gregem & agmen & examen vocat, tam multi censebantur esse. At veró quod ait Flaccus,

Ponet marmoream sub trabe Cypria, & insulæ Veneri gratissimæ mentionem intulit, & significauit materia ad ædificãdum abundare Cyprum: cuius trabibus sustineri Venus suũ maluisset signum, quàm alterius prouinciæ columine aut ligno. Alio autem loco é Marcellino ostendimus, quàm esset Cyprus nemorosa & materiæ naualis copiosa & fertilis Eodem in carmine

—Te per gramina Martij

Campi, te per aquas durè volubiles, cùm dicit, campũ Martium & tyberim intelligit, in quorum altero Iuuenes Ro. se exercebant: in altero natabant. Quod cùm quotidiè Ligurinus faceret, Horatius, qui eum amabat, sæpenumerò somniabat se illum videre, sequíque per Martij campi gramina, & per Tiberis alueum & volubilem aquam. Hæc quidèm haud difficilia esse satis scio: sed quæ omissa tamen gratiam detrahunt cantico: & vt à multis id sine nostra ope admonitionéque percipiatur, tamen non diffido multos etiam esse, quibus mirum statim prima specie videatur esse

eſſe,cur aquarum mentionem fecerit:quibus admiratio illa errórque detrahendus & eripiendus fuit & velut errantibus comiter monſtranda via.

2.Oda.

Ex aduerſ.lib.1.cap.4.

Quærunt autem quid inter Melicos,Lyricos,& Dithyrambicos interſit. Ego Melicos, qui cantilenas ſcribebãt ferè in numero Lyricorum repoſuerim : nam Simonidem Suidas nunc μελοποιὸν,nunc Lyricum vocat, & Platoni μελοποιοὶ canticorum ſcriptores & Lyrici ſunt:& Sapphus, Alcmanis, Anacreõtiſq;,qui Lyrici numerantur,μέλη nominantur. Auſon. Melicos & Lyricos modos nominans diſtinguere paulum videtur,& pangi melos poteſt, quod non ad lyrã canatur latiúſq; interdum pateat: niſi fortè idẽ bis locutꝰ eſt, ꝙ non eſt in poëtis rarũ. certè ijdem Galeno ſunt in fine de vſu partiun ſcibenti παρὰ τοῖς μελικοῖς ποιηταῖς, οὓς ἔνιοι λυρικοὺς ὀνομάζουσι. Lyricos autem à Dithyrambicis & materia & lege carminis differre puto.Materiam Lyricorum complexus eſt Horatius cùm ſcripſit

Muſa dedit fidibus diuos pueróſque Deorum,
Et pugilem victorẽ, & equũ certamine primũ,

Et

Et iuuenum curas, & libera vina referre. Dithyrambicorum argumentum erat Liber pater: eorúmque chori Cyclici dicebãtur ad discrimen Tragicorum & Comicorum chororum, qui erant quadrati. Lege carminis differebant, quod in Lyricorum plerunque carmanibus erant strophæ, Antistrophæ & Epodi: In Dithyrambicorum non erant, sed velut vna perpetuaque comprehensione sine vllis stropharum & Antistropharum legibus & interuallis, varios versiculos contexebant. Id ex Aristotele cognosci potest, qui ita in Rhetoricis scribit. Τὴν δὲ λέξιν ἀνάγκη εἶναι ἢ εἰρομένην καὶ τῷ συνδέσμῳ μίαν, ὥσπερ αἱ ἐν τοῖς διθυράμβοις ἀναβολαί. ἢ κατεστραμμένην, καὶ ὁμοίαν ταῖς τῶν ἀρχαίων ποιητῶν ἀντιστρόφοις: id est, Dictionem autem necesse est aut tractam esse & coniunctione vnam, vt Dithyrambicorum cantica: aut conuersam, & similem veterũ poëtarum conuersionibus. Id etiam Aristoteles in Problematis scribit: nã cùm quæsisset, Διὰ τί οἱ μὲν νόμοι οὐκ ἐν ἀντιστρόφοις ἐποιοῦντο, αἱ δ' ἄλλαι ᾠδαὶ αἱ χορικαί. id est, Quamobrem nomi sine conuersionibus à poëtis scribebantur cũ cantica chororum per conuersiones componerẽtur, subiicit: διὸ καὶ οἱ διθύραμβοι ἐπειδὴ μιμητικοὶ ἐγένοντο, οὐκ ἔτι ἔχουσιν ἀντιστρόφους, πρότερον δὲ εἶχον. id est, Proindè &

di-

dithyrambi posteáquam imitatores esse cœperunt, conuersiones non habent, antè habebant. Quocirca quia versus tumentes libero impetu texunt, nec cantica certo flexu recurrentia certa lege carminum includunt, Horatius scripsit quarto carminum de dithyrambis Pindari:

Seu per audaces noua Dithyrambos
Verba deuoluit, numerisque fertur
Lege solutis. Contrà de eius Lyricis certo ambitu comprehensis scribit Papinius:

—qua lege recurrat
Pindarica vox flexa Lyræ. lib.4.Sil.3.

Ex lib.10.cap.22.

In hoc cantico cùm se in album alitem, id est, in cygnum mutari dicit, id eo facit consilio, quòd olores in Apollinis tutela sint & de illius canoreę auis modulis poëtæ olores vocari interdum soleant: vnde & de Pindaro cecinit,

Multa Dircæum leuat aura cygnum. Respexit tamen ad mutationes Pythagoricas à Platone celebratas. Nam eos censent, qui numeris delectati poëticis sunt alterius exordio vitæ in olores mutari. Plato li. 10. de Repub. ἰδεῖν μὲν γὰρ ψυχὴν ἔφη τὴν ποτὲ ὀρφέως γενομένην κύκνου βίον αἱρουμένην. Apud e-

 un-

undem etiam Thamyrę animus Lusciniæ vitam deligit. Denique persuasio erat Pythagoreorum aues canoras in cantores & poëtas renasci, & cantores & poëtas in aues musicas verti.

Oda.3.

Ex lib.24.cap.35

Cæterum,

—*O testudinis aureæ,* Imitatione Pindari dictum est, apud quem pulcherrimum Pythiorum poëma sic incipit,

χρυσέα φόρμιξ, id est, pulchra.

Od.4.

Ex lib.24.cap.35.

At

Fana deos habuere rectos, hanc complectitur sententiã: antè dii Romanis infesti iniquique erant: sed postea quàm impiè eorum à Pœnis violata templa sunt, recti & ęqui Romanis esse cœperunt auersati Pœnos, quibus antè fauerant.

Ex lib.11.cap.26.

Grammatici Græci obseruant ὀξὺ significa-

care plerunque magnum & vehemens: eodem modo dixit Horatius, Expediũt peracuta belli: vt Graeci ὀξὺ ἄρηα dicunt.

Oda 5.

Ex lib. aduers. 24. cap. 35.

Horatianum illud,

—& alteris

Te mensis adhibet deum. itá mihi videtur explicandũ. Romani tui, Auguste, pro deo te colunt, & in mensa secunda, in qua solet libatio fieri, & deorum precatio, te vt deũm obsecrant, & tibi vt Laribus libant. Nam & libans Dido in conuiuio apud Maronem precatur,

Iuppiter, hospitibus nã te dare iura loquũtur. 1. aeneid.

Itaque mox libatio apud Flaccum sequitur,

Te multa prece, te prosequitur mero

Defuso pateris. Sequitur & proximè

-dicimus integro

Sicci mane die: dicimus vuidi

Cùm sol Oceano subest, quòd est precamur & veniente die ieiuni & abstemij & deceden te, id est, vesperi, vuidi & poti. Nam integer dies est, qui adhuc incipit. Ea autem duo videntur fuisse tempora votis & precibus consueta, vt è Platone etiam conijci potest lib.

10. de legib. ità ſcribente. ἀνατέλλοντός τε ἡλίου καὶ σελήνης, καὶ πρὸς δυσμὰς ἰόντων προσκυλίσεις ἅμα καὶ προσκυνήσεις ἀκούοντές τε. καὶ ὁρῶντες ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων, πάντων ἐν συμφοραῖς παντοίαις ἐχομένων καὶ εὐπραγίαις.

Oda.6.

Ex lib.20.cap.37.

Quòd Varro noctilucam ait dictam eſſe Lunam, ex eo dicit, quod eo cognomine Luna in palatio colebatur, & noctu in eius templo lampades lucebant. Vnde & lib. 5. ſcribit, *Noctiluca lucere ab luce, quòd propter lucem amiſſam is cultus inſtitutus.* Scripſit quoque eodem cognomine Horatius, *Rite creſcentem face noctilucam.* Erat vt conijcio, eiam apud Varronem in Marcipore noctiluca, fax vel lucerna, cùm ſcribebat, *Noctilucam tollo, ad focũ fero, inflo, anima reuiniſcit.*

lib. 5. de lingua latin.

apud Non. in Anima.

Oda.8.

Ex *lib.9.cap.31.*

—quia ponere totum
Neſciet, more Græco dixit Horatius

de art. poët.

us,pro facere, Nam in eo sensu sæpenumero τιθέναι ab Homero vsurpatur. Sic alio loco Flaccus,

Soles nunc hominem ponere, nunc deum:id est facere.

Oda.11.

Ex lib.4.cap.14.

Quid face Troianos atra vim ferre latinis. dixit Maro, Atra est infesta, dira, noxia, peruersa,iniusta, quod niger color infaustus sit. Sic apud Flaccum, 10.æneid.

—minuentur atræ

Carmine curæ,Sic Homerus μελαίνας ὀδύνας dixit.

Ex lib.19.cap.9.

Cùm igitur in eo scrbitur,

—vt turpiter atrum de art.poët.

Desinat in piscem, ater, turpis & fœdus est. Ater etiam non insolita Flacco vsurpatione,est malus & tristis,vt,

—minuentur atræ

Carmine curæ. &,

—eripere atris

Litibus implicitum. de art.poët.

Ex lib.22.cap.7.

Atrum porro timorē dicit Maro, per metalepsin etiam, fœdum, turpem, molestum, odiosum.

9.æne. *Immisitq́; fugam Teucris atrumq́; timorem.* Ex eo vt opinor, quòd atra quæ sunt, inauspicata & funesta & iniucunda erant sic Flaccus,

-minuentur atræ

Carmine curæ: Inuisę, odiosæ, molestę. aliọ loco,

lib.3.od.1. *Post equitē sedet atra cura*, id est, molesta. &

lib.2.saty.6. *-at simul atras*

Ventum est Esquilias. id est, odiosas mihi & molestas ob negocia. Sic

-atrum

de art.poët. *Desinat in piscem mulier formosa supernè*, dixit pro turpi & fœdo.

Oda 14.

Ex lib.23.cap.5.

Etsi cornigeri amnium dei finguntur, vnde & *Tauriformis Aufidus* ab Horatio dicitur: tamen etiam cornua amnium, ipsorum

8.æn. ostia & ora dicuntur, vt apud Maronem

-Renusq́; bicornis. Exit enim duobus ostiis in Oceanum: Sic & Valerius

Haud

Haud procul hīc ingēs Scythici ruit impet⁹ Istri, Val. Flacc. lib. 8. argonautic.
Funpere non vno tantū quem flumina cornu,
Accipimus. Nam septem, vt ait, exit alneis in Euxinum Pontum.

IN EPOD. LIB. ANNOTATIONES DE ADVERSariorum lib. Andr. Turnebi descripta.

Ex lib. 21. cap. 6.

CVr Epodō liber appelletur ambigi video: ac sanè quibusdam probabile videtur, quomodo orbibus Lyricorū suæ sunt conuersiones, quib⁹ pares reuersiones respondent (στροφὰς καὶ ἀντιστροφὰς vocant) demumque ijs sua epodus accinitur: Sic accini libris Carminum & tanquam succini librum Epodum: quasi illi libri incentiui sint, hic succentiuus. Equidem non eo inficias verisimilitudine niti hanc sententiam, sed tanti apud me veterum auctoritas est, vt quod illos voluisse videam, id maioris apud me ponderis sit. Existimo igitur lib. Epodō à versiculis

alteri⁹ qui maiorib⁹ iustísque numeris adiungũtur nomen quæsitũ: minuti enim illi versiculi etiam per se positi, Epodi nomine celebrãtur, vt constat è Mario Victorino ità scribẽte, *dehinc Epodus sui generis, Arboribusq́ʒ comæ.* Ausonius. *Libello tamen Apologorũ ante-*
Auson. epist. 17. *tuli paucas epodos studio in te obseruantiæ meæ impudentißimos.* Deindè versiculos minutos subijcit,

ibid. Auson. *Perge ô libelle Sirmium,*
Et dic hero meo ac tuo,
Aue atq; salue plurimum. Iterum
Auson. epi. 1. *Dactylicos, elegos, choriambũ carmẽ, epodon.*
Iterum
Auson. ibid. epist. 1. *Perfer in excursu vel teriuga millia epodon.*

Hermogenes, τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τεττάρων καὶ πέντε συλλαβῶν καὶ μέχρι τῶν ἓξ κόμμα ἐστιν ἐπῳδῷ μετρούμενον. Victorinus horum versuum inuentionem tribuit Archilocho. *Quorum sicut & aliorum complurium auctor & parẽs fertur Archilochus, singularis artificij in excogitandis & formãdis nouis metris, qui primus Epodos excitauit.* Ergo eum imitatur in Epodis Horatius, vt antè diximus. Hephæstion autem Epodos esse dicit, cùm longiori versui versiculus subnectitur, εἰσὶ δὲ ἐν τοῖς ποιήμασι καὶ οἱ ἀρρενικῶς οὕτω καλούμενοι ἐπῳδοί, ὅταν μεγάλῳ στίχῳ περιττόν τι ἐπιφέρηται. Est igitur iudicatu perfacile ex istis mo

dis

dis, id eſt, verſiculis, nomẽ eſſe libro inditum.

Ex lib. 28. cap. 38.

Sæpè acta, ſæpè comperendinata cauſa eſt, ſæpè ampliata cur ab Horatio liber Epodon appellatus ſit: neque dum ſatis quòd liqueat habere iudices videntur. Ego pro mea virili, quod eorum cognitionem adiuuet adferam. Cum ſtrophe & antiſtrophe ſubijci in Melicorum conuerſionibus & poëmatis ſoleat Epodus, ferè crediderim librum illum appellari Epodon nomine, quod carminum libris veluti ſtrophis & antiſtrophis accinatur. Vnde & Epodon Græci ſolent vocare eleganter ꝙ ſuccinitur & ſubijcitur, vt & liber ille ſubijcitur libris Carminum & eos ſubſequitur. Plutarchus. ὡς δ' οὖν πυθομένης διηγήσατο, καὶ προσέθηκε τὸ κοινὸν ἁπάσης ἀδολεσχίας ἐπῳδὸν τὸ ταῦτα μηδενὶ φράσης, ἀλλὰ σιώπα.

Oda 1.

Ex lib. 12. cap. 14.

Ipſum ſtatim Epodon, vt ità dicam, veſtibulum negotium exhibet literatis.

Ibis Liburnis inter alta nauium

lib.1.saty.6. *Amice propugnacula.* Amicum autem ſine controuerſia Mœcenatem vocat, vt in Sermonibus *–Iubéſque*

Eſſe in amicorum numero. Et principes primoréſque Romani ab inferioribus cliẽtibúſque ſuis & familiaribus amici magni vocabantur, vt alio loco diximus. Cũ igitur Mœcenas claſſi Liburnarum præeſſet, vtrúmne inter aliarum nauium, vt triremiũ & quadriremium propugnacula & turres ibat in bellũ: an inter alta ſuę claſſis propugnacula & turritas moles? Priorem ſenſum vt verum fateamur, verba recipiũt: poſteriorem Prudẽtius agnoſcere videtur, qui eadẽ de re ità ſcrbit,

lib.2.contra Symmach.

Fluctibus Actiacis ſignum ſymphonia belli
Ægypto dederat, clangebat buccina cõtra:
Inſtiterant tenues cymbæ, fragiléſq; faſelli:
Inter turritas Mẽphytica roſtra Liburnas.

lib.3.eleg.11. Et Propertius

Baridos & contis roſtra Liburna ſequi

At cùm ait,

Non, vt iuuencis illigata pluribus
Aratra nitantur meis:
Pecuſve Calabris ante ſidus feruidum
Lucana mutet paſcua, ſe militaturum libenter nullius latifundij nullorúmque ſaltuum mercede nec opum ſpe, in Mœcenatis ſolius gratiã, prædicat: Sic alio loco dixit

Sis pecore, & multa diues tellure licebit. Qui

au-

autem ditiſſimi erant, ſuo pecori ſaltus hibernos & æſtiuos habebãt: pecuarij quoque qui non poſſidebant ſaltus, tamen pecus profitẽtes, alioqui lege cenſoria commiſſurũ, & ſcripturã ſoluentes publicano, in alijs æſtiuis & hibernis pecus paſcebant. Varro, *Itaque greges ouium longè abiguntur ex Appulia in Samnium æſtiuatum, atq; ad publicanum profitentur, ne ſi inſcriptum pecus pauerint, lege cenſoria cõmittant.* Iterum, *quod accidit iis, qui per calles ſilueſtres longinquos ſolent comitari inæſtiua & hiberna.* Hinc, *æſtiua Lycei*, in Marone lego, pro paſcuis, in quibus pecus æſtiuat. Cùm autẽ ſuburbanæ villæ in maximo precio eſſent, magíſque quæ præclarè magnificéque ædificatę erant & amplitudine plurimum loci ſpatiíque occupabant, ſcripſit per hyperbolen, lib. 2. de re ruſt. cap. 1. ibid. Varro. 3. Georgic.

Nec vt ſuperni villa candens Tuſculi
Circæa tangat mœnia. Illud verò
—haud parauero
Quod aut auarus, vt Chremes, terra premam
Diſcinctus aut perdam vt nepos. hanc continere ſententiam videtur: modicæ diuitiæ, quæ benignitate tua iã mihi ſuppetunt, quæque ſatis ſunt vſui, me delectant, vltrà nihil deſidero: diuitias naturæ finibus & vſu termino, quicquid diuitiarum extra naturalẽ vſum quæritur, vel auaritiæ, vel luxuriæ eſt inſtrumentum, cùm hęc nequiter profundat, at illa ter-

terræ infodiat.

Oda 2.

Ex lib.26.cap.23.

Virg.1.æne. at verò, *Inque sinus scindit sese vnda reductos*, est recedentes, in recessum remotos, vt, *in reducta valle*, apud Flaccum, id est, recedéte.

Ex lib.6.cap.14.

Quæ rerum esse vocabula plerunque credimus, ea rerum imagines significant, nobísque illudunt falsa quadam specie & ludibrio: vt apud Lucretium,

lib.1. *Vites Autumno fundi suadente videmus.* Vbi partem anni accipimus, cùm Autumni simulachrum pictum significari credam, Autumni tamen tempus per inuersionem intelligi censeam: nàm Autumnus ità pingebatur, vt aut è vitibus vinum colligeret, aut vuas calcaret, vel ab earum calcatione sordidus esset

2.Metamorp. Ouidius,

Stabat & Autumnus calcatis sordidus vuis.

Pingebatur & pomis capite redimito, Flacc.

Vel cùm decorum mitibus pomis caput
Autumnus aruis extulit.

Ex

Ex lib. 12. cap. 15.

Licet homines dicant me perfricuisse frõtem & gnauiter impudentem esse, qui nulla tot editionum verecundia, nulla tot pluteorum audeam in Horatio legere,

Quod si pudica mulier in parte m iuuans
Domum atque dulces liberos:
Sabina qualis, aut perusta solibus
Pernicis vxor appuli:
Sacrum vetustis extruat lignis focum. Scio ego *Iuuet* vbicunque extare, sed cùm participium desideretur, & subiungat mox participia Horatius, parem orationis tenorem persequens, denique participium sensus, qui nobis vim adfert faucésque premit, flagitet, *Iuuans* legere non cunctabor, atque in hoc periculum me conjjciam. *Si quis*, inquit Horatius,

Eois intonata fluctibus
Hyems ad hoc vertat mare, quòd est, si tempestate fluctus ab ortu excitatus & coortus, & in occasum prouolutus & impulsus, in Italicum mare raros illos & peregrinos pisces aduehat.

Vel agna, inquit, *festis cæsa Terminalibus*, vt Siculus Flaccus ait, Termini in terra collocabantur consecrabantúrque, cæsa immaculata hostia à dominis, qui confines agros possidebant, &, vt opinor, quotãnis terminalibus agnas

nas cædebant,iucundéque epulabantur.

Oda 3.

Ex lib.12.cap.15.

Proxima ode cùm ait,

Vt argonantas præter omnes candidum
Medea mirata est ducem:
Ignota tauris illigaturum iuga,
Perunxit hoc Iasonem. Significat allium esse veneficium omnium certissimum & præstantissimum se,nō cibum,Medeáque veneficam nullas potiores herbas ad veneficium habuisse,cùm vel charos seruare & liberare periculis vellet,vel inimicos vlcisci & perdere.Ità venustè & lepidè fingens iocatur poëta: quòd etsi absque ope mea omnes intelligere potuerunt,tamen mihi dicendum esse credidi,vt si alijs,quod dici solet,non canerem, mihimetipsi certè cecinisse viderer.

Ex lib.6.cap.9.

lib.2.cap.105. Naphtha, inquit Plinius, *appellatur circà Babyloniam & in Austagenis Parthiæ profluens* *In Pompeio.* *bituminis liquidi modo:* quod idem ferè è Dione Xiphilinus his verbis scribit, καὶ τῇ νάφθᾳ κατὰ τῶν μηχανῶν χεομένῃ δεινῶς ἐκάκωσαν. ἀσ-

ἀσφαλτῶδες δὲ τὸ φάρμακον τοῦτο καὶ διάπυρον οὕτως, ὥστε ὅσοις ἂν προσμίξῃ, πάντως αὐτὰ κατακαίειν. *Hinc*, inquit Plinius, *magna cognatio ignium, transiliuntq; protinus in eã vndecunq; visam. Ità ferunt à Medea pellicem crematam, postquàm sacrificatura ad aras accesserat, corona igne rapta.* Hæc Plinij verba plurimum adferent lucis, ac veluti prælucebũt Horatio sic scribenti. lib. 2. cap. 105.

Hoc delibutis vlta donis pellicem

Serpente fugit alite: Etsi iocatur allio non naphtha imbutam fuisse coronam.

Oda 4.

Ex aduersarior. lib. 14. cap. 1. & cap. 9.

Subuerbusta, inquit Festus, est sub verberibus vsta, licentia & petulantia Comica. vocabulo è multis coagmentato: sic

-vri virgis ferroq; necari, dixit Flaccus, quãquam eo vri per se etiam commodè intelligi, vt antè dixisse me recordor, potest : alio loco

Ibericis perusta funibus latus

Lupis, inquit Flaccus, *& agnis quanta sortito obtigit,*

Tecum mihi discordia est: Illud sortito ex eo dictum est, quòd res maximas solebant veteres sorti permittere: vt sortiri solebant

Tri-

Tribus, ſortiri prouincias: velut igitur naturæ ſorte, & vt melius quod volo intelligebatur, ſortitione quadam mutuas gerant inimicitias lupi & agni, quaſique eas ſortiti ſint, *ſortito* Horatius dixit. Ibericos autē funes pro ſparteis in eo admiramur, cùm ait

Ibericis peruſte funibus latus: at vt Fabius ait, Ineptus & ridiculus ille Orator fuit, qui pro Sparto herbas Ibericas dixit, quod tamē Horatij imitatione fortaſſe dicebat: adeo aliud orationi, aliud poëmati decorum eſt.

Ex lib.28.cap.31.

Nihilo ſecius in illo Martialis mirabamur,

li.3.epigr.52. *Mauis, Rufe, coquum ſcindere quàm leporem.*
cùm ſcindere coquum ſit, flagris cædere: quo & Horatius modo dixit

Sectus flagellis hic Triumuiralibus.

Ex lib.14.cap.9.

Sedilibúſque magnus in primis eques. Equites maioris dignitatis, vt qui Tribuni militū erant, aut Tribunitij, aut maioris cenſus, ſedebant in primis ſubſellijs quatuordecim ordinum, ſed & ditiores propius ſpectabāt, quàm pauperes è plebis cuneis: hinc illud ab Horat. ſcriptum eſſe puto,

Vt

Vt propius spectes lachrymosa poëmata Puppi. *lib. 1. epist. 1.*
Propius enim spectat qui in sedilib. primis sedet: etsi de equestri censu accipi potest, quem adepti, cùm in quatuordecim sederent, propius quàm reliqua plebs spectabant.

Oda 5.

Ex lib. aduersarior. 18. cap. 25.

Erat iusiurandum per ea, quæ chara erant, vt per liberos. Horatius,

Per liberos te si vocata partubus
Lucina veris adfuit. Plautus, *Asinaria Sc. Sicut tuum vis &c.*
Sicut tuum vis vnicum gnatum tuæ
Superesse vita sospitem & superstitem:
Ita ted obtestor per senectutem tuam,
Perq; illam, quam tu metuis vxorem tuam,
Si quid med erga hodie falsum dixeris,
Vt tibi superstes vxor ætatem siet. His enim verbis herũ ita obstrinxit seruus, vt, si per Diumfidium, quod sacramentum sanctiss. erat, rogasset, nõ magis obstringere potuerit. Itaque respondet herus, *Asinar. ibid.*

Per Diumfidium quæris, iurato mihi
Video necesse esse eloqui quicquid roges. Vt si diceret, istud quidem est rogare per Diumfidium: ac vt hoc interim addam, Diusfidius explicatur in antiquo Lexico, Διὸς πίστις, ἡρακλῆς:

K at-

atque vt formulæ res charas inſerebant, ita odioſas & inuiſas adiiciebant, quod veterator ſeruus fecit.

Ex lib.14.cap.9.

In hac oda, *Canidia breuibus implicata viperis, crines.* non tam mulier eſſe dicitur & fingitur quàm Acherontis furia.

Spargens auernales aquas, dixit, quòd in veneficiis, & magicis ſacris ſimulatos latices Auerni ſpargere ſolerent, vt apud Maronem

Sparſerat & latices ſimulatos fontis Auerni

Aeneid.4. Spargitur igitur aqua, vt in ſacris, & ſpecies magicis accommodatę veneficiis, & infœlices arbores, inferiſque dicatæ, vt cupreſſi, caprifici ſepulchrales, oua rubetarum ſanguine imbuta, plumæ ſtrigis, herbæ venenatæ Theſſaliæ & Iberiæ, oſſa erepta ieiuno cani adolentur quodã ſacro. At verò,

– Inemori ſpectaculo

Cum promineret ore. eſt, mori in ſpectaculo ore prominente. Iam

Interminato cum ſemel fixæ cibo

Intabuiſſent pupulæ, valet, cum deſiderio cibi immortuus eſſet, & contabuiſſet, eius oculis in cibo ante negato, coram tamen poſito ſemper defixis, fame appetitum prouocante & cibo excitãte. Sic autem cibi deſiderio immori-

riens enecatur puer, vt in eius iecore & medulla maior ſit vis amatorij & philtri ex deſiderio cibi.

Ex lib.29.cap.2.

Qui ſe otio aſſerere cupiebăt & ab vrbe ſecedebant, Neapolin nō raro ſe recipiebăt: quæ hominum otioſorum domiciliū erat: vt ea de cauſa ſcripſerit Flaccus

Et otioſa credidit Neapolis.

Ex eod lib.29.cap.30.

Legendum fere crediderim apud Tibullum *Lib.1. Eleg.2.*

Sertoque de ſanctis deripuiſſe focis, vt apud Horatium,

–Lunamque cælo deripit.

5.Oda.

Ex lib.12.cap.5.

Etſi Luna ſilere dicitur, cùm intermenſtrua eſt, neque lucet: tamen *tacita amica ſilentia Lunæ* Maro dixit, nocturnum eius lumen intelligens, quòd noctem ſilere dicerent, vt Catullus *2. Aene.*

Aut quam ſidera multa cū tacet nox id eſt, cū

 eſt

est nox. Dies enim inquietus & clamosus est: nox tranquilla & tacita: & à Flacco eleganter scriptum est,

—ô rebus meis
Non infideles arbitræ
Nox, & Diana, quæ silentium regis
Arcana cum fiunt sacra.

Ex lib.14.cap.9.

Cæterum, *Diana, quæ sileutium regis*, ex ritu sacrorum dictum, in quibus imperabatur à præcone, vt qui aderant linguam pascerent, id est, tacerent & linguis fauerent. Spectatricem igitur & arbitram magici sacri lunam, cui & silentium tribuitur, vt à Marone

2. Aene. *—per amica silentia Lunæ*, regere dicit in nocturnis & magicis sacris silentium.

Latrent, inquit, *suburranæ canes*. Hîc significat Varum circum cellas meretricũ & fornicis scortari. Nam in Suburra meretrices erant. Persius,

Saty.5. *—totaque impune Suburra:*
Permisit sparsisse oculos iam candidus vmbo.

Ex lib.2.cap.24.

Appellat Tacitus magnas animas, excellentium & præstantium virorum animos & manes,

nes, cum ita scribit, *Si, vt sapientibus placet, non cum corpore extinguuntur magnæ animæ.* atque vt quemadmodum in prouerbio est, linum lino nectam, vbi animas pro hominibus posuit Horatius, genere dicẽdi cùm vsus sit, quod concoquere literatorum quorundam stomachus non potest, id explicare. conabor, hominesque his velut plagis aut cassibus implicatos liberare. Sed eius verba proponenda sunt. *In vita Iulij Agricolæ.*

Occurrunt animæ quales neq; candidiores
Terra tulit, neque quis me sit deuinctior alter. *Lib.1. Saty.5.*

Extat etiamnum & locus geminæ similitudinis in Epodis,

Nardo perunctum, quale non perfectius
Meæ laborarunt manus. Ego ne diutiùs teneam lectorem, si quis modo ad hæc oculũ adiicere dignabitur, arbitror illud *quale*, valere cuiusmodi, cuius generis. vt dicat eo delibutũ vnguẽto nardeno cuius generis nunquã ipsa melius perfectiusq; elaborauerit. Vt quidẽ & indignissimum sit, Varum eius vnguẽtis perfusum circum aliarum amicarum hostia vagari ipsa contempta. Sic & homines dicit, cuius generis non sint candidiores, neque meliores: erant enim docti, qui plerunque inter se inuidere & liuere solent: neq; semper literis mores respondent. Perfusus igitur ille tali erat vnguento, quale eiusdem generis nunquam melius eo fecerat & illę tales erant animæ quales, id est, cu-

iuſmodi nunquam terra candidiores his tulerat. Scio viſum iri interpretatiunculam hanc paulo coactiorem, ſed quo te pacto hinc extrices, niſi ita accipias, non video. Nam quale pro quali reddere, & quales pro qualibus, id verò ſit, ſtribiliginem flagitioſam accuratiſſimo & diligentiſſimo poëtæ attribuere, & eum hominum ludibrio exponere, qui ſe cenſorem aliâs acrem & aliorum venuſtum deriſorem libenter præſtare ſoleat. Quare ab auctoritate Grãmatici primarij Priſcia. diſcedere malo, & vtcũque poſſum dictionũ ordinem conſeruare, quã in nobili poëta tam fœdam culpã hærere confiteri. Vidi & qui per admirationẽ *animæ quales* legeret.

Lib.17. de cõstruct.

Ex lib.14. cap.9.

—nec vocata mens tua

Marſis redibit vocibus. Hanc meo iudicio continet ſententiam; non te Marſa nænia nec cantione ad me reuocabo, nec mens tua mihi reſtituetur magico carmine: ſed maius quiddã parabo, & ex humanis extis amatorio temperato non vſitata potione te inſanũ amore mei reddam.

Ex lib.14. cap.10.

At ſuperiore quadam Oda,

Ve-

Venena, magnum fas, nefasq́ non valent,
Conuertere humanam vicem: sic interpretor: In veneficijs est quidèm magna vis, sed tãtum profectò non possunt illa pro hominibus efficere, vt natura æqui & iniqui, vt fas & nefas vt ius & iniuria mutentur: hoc hominum caussa non possunt præstare. Atque id est humanã vicem, vt in epistolis Cicero,

Nostram vicem vltus est ipse sese: id est, quod facere debuimus, id pro nobis nostraque vice fecit. Nam debuimus eum vlcisci, qui se vltus vltro est. At, *Et exquilinæ alites*, cùm ait, eas dicit insepultas proiectum iri extra aggerem in exquilinis puticulis, feris & alitibus laniandas. Erat autem antiquis acerbissimum & ignominiosissimum honore sepulturæ carere obijciq; feris & alitibus, aut in Tiberim trahi, aut in Gemonias scalas. Cice. famil. lib. 1. epist. 9.

Ex lib. 26 cap. 1.

Sequitur, Lib. 1. Od. 28.
—precibus non linquar inultis
Teq́, piacula nulla resoluent. quod suspicor ex ea veterum opinione dictum, qua malas preces & execrationes inexpiabiles credebãt: quocirca scripsit in Epodis
Diris agam vos: dira detestatio
Nulla expiatur victima. ac nisi intelligamus

Lib.1.saty.6. *Amice propugnacula.* Amicum autem sine controuersia Mœcenatem vocat, vt in Sermonibus *—Iubésque*

Esse in amicorum numero. Et principes primorésque Romani ab inferioribus cliētibúsque suis & familiaribus amici magni vocabantur, vt alio loco diximus. Cū igitur Mœcenas classi Liburnarum præesset, vtrúmne inter aliarum nauium, vt triremiū & quadriremium propugnacula & turres ibat in bellū: an inter alta suę classis propugnacula & turritas moles? Priorem sensum vt verum fateamur, verba recipiūt: posteriorem Prudētius

Lib.2. contra Symmach. agnoscere videtur, qui eadē de re ità scrbit,

Fluctibus Actiacis signum symphonia belli
Ægypto dederat, clangebat buccina cōtra:
Institerant tenues cymbæ, fragiléʃq, faselli:
Inter turritas Mēphytica rostra Liburnas.

Lib.3.eleg.11. Et Propertius

Baridos & contis rostra Liburna sequi

At cùm ait,

Non, vt iuuencis illigata pluribus
Aratra nitantur meis:
Pecusve Calabris ante sidus feruidum
Lucana mutet pascua, se militaturum libenter nullius latifundij nullorúmque saltuum mercede nec opum spe, in Mœcenatis solius gratiā, prædicat: Sic alio loco dixit

Sis pecore, & multa diues tellure licebit. Qui au-

autem ditissimi erant, suo pecori saltus hibernos & æstiuos habebāt: pecuarij quoque qui non possidebant saltus, tamen pecus profitētes, alioqui lege censoria commissurū, & scripturā soluentes publicano, in alijs æstiuis & hibernis pecus pascebant. Varro, *Itaque greges ouium longè abiguntur ex Appulia in Samnium æstiuatum, atq; ad publicanum profitentur, ne si inscriptum pecus pauerint, lege censoria cōmittant.* Iterum, *quod accidit iis, qui per calles siluestres longinquos solent comitari in æstiua & hiberna.* Hinc, *æstiua Lycei*, in Marone lego, pro pascuis, in quibus pecus æstiuat. Cùm autē suburbanæ villæ in maximo precio essent, magísque quæ præclarè magnificéque ædificatę erant & amplitudine plurimum loci spatiique occupabant, scripsit per hyperbolen, lib.2. de re rust. cap.1. ibid. Varro. 3. Georgic.

Nec vt superni villa candens Tusculi
Circæa tangat mœnia. Illud verò
—haud parauero
Quod aut auarus, vt Chremes, terra premam
Discinctus aut perdam vt nepos.

hanc continere sententiam videtur: modicæ diuitiæ, quæ benignitate tua iā mihi suppetunt, quæque satis sunt vsui, me delectant, vltrà nihil desidero: diuitias naturæ finibus & vsu termino, quicquid diuitiarum extra naturalē vsum quæritur, vel auaritiæ, vel luxuriæ est instrumentum, cùm hęc nequiter profundat, at illa

ter-

terræ infodiat.

Oda 2.

Ex lib.26.cap.23.

Virg.1.æne. at verò, *Inque sinus scindit sese vnda reductos*, est recedentes, in recessum remotos, vt, *in reducta valle*, apud Flaccum, id est, recedēte.

Ex lib.6.cap.14.

Quæ rerum esse vocabula plerunque credimus, ea rerum imagines significant, nobísque illudunt falsa quadam specie & ludibrio: vt apud Lucretium,

lib.1. *Vites Autumno fundi suadente videmus.* Vbi partem anni accipimus, cùm Autumni simulachrum pictum significari credam, Autumni tamen tempus per inuersionem intelligi censeam: nàm Autumnus ità pingebatur, vt aut è vitibus vinum colligeret, aut vuas calcaret, vel ab earum calcatione sordidus esset

2.Metamorp. Ouidius,

Stabat & Autumnus calcatis sordidus vuis.

Pingebatur & pomis capite redimito, Flacc.

Vel cùm decorum mitibus pomis caput
Autumnus aruis extulit.

Ex

Ex lib. 12. cap. 15.

Licet homines dicant me perfricuisse frõtem & gnauiter impudentem esse, qui nulla tot editionum verecundia, nulla tot pluteorum audeam in Horatio legere,

Quod si pudica mulier in parte m iuuans
Domum atque dulces liberos:
Sabina qualis, aut perusta solibus
Pernicis vxor appuli:
Sacrum vetustis extruat lignis focum. Scio ego *Iuuet* vbicunque extare, sed cùm participium desideretur, & subiungat mox participia Horatius, parem orationis tenorem persequens, denique participium sensus, qui nobis vim adfert faucésque premit, flagitet, *Iuuans* legere non cunctabor, atque in hoc periculum me conjjciam. *Si quis*, inquit Horatius,

Eois intonata fluctibus
Hyems ad hoc vertat mare, quòd est, si tempestate fluctus ab ortu excitatus & coortus, & in occasum prouolutus & impulsus, in Italicum mare raros illos & peregrinos pisces aduehat.

Vel agna, inquit, *festis cæsa Terminalibus*, vt Siculus Flaccus ait, Termini in terra collocabantur consecrabantúrque, cæsa immaculata hostia à dominis, qui confines agros possidebant, &, vt opinor, quotãnis terminalibus agnas

nas cædebant,iucundéque epulabantur.

Oda 3.

Ex lib.12.cap.15.

Proxima ode cùm ait,

Vt argonautas præter omnes candidum
Medea mirata est ducem:
Ignota tauris illigaturum iuga,
Perunxit hoc Iasonem. Significat allium esse veneficium omnium certissimum & præstantissimum se,nō cibum,Medeāque veneficam nullas potiores herbas ad veneficium habuisse,cùm vel charos seruare & liberare periculis vellet,vel inimicos vlcisci & perdere.Itá venustè & lepidè fingens iocatur poëta: quod etsi absque ope mea omnes intelligere potuerunt,tamen mihi dicendum esse credidi,vt si alijs,quod dici solet,non canerem, mihimetipsi certè cecinisse viderer.

Ex lib.6.cap.9.

Lib.2.cap.105. Naphtha, inquit Plinius, *appellatur circà Babyloniam & in Austagenis Parthiæ profluens*
In Pompeio. *bituminis liquidi modo:* quod idem ferè è Dione Xiphilinus his verbis scribit, καὶ τῇ νάφθᾳ κατὰ τῶν μηχανῶν χεομένῃ δεινῶς ἐκάκωσαν.

ἀσφαλτῶδες δὲ τὸ φάρμακον τοῦτο καὶ διάπυρον οὕτως, ὥστε ὅσοις ἂν προσμίξῃ, πάντως αὐτὰ χαταχαίειν. *Hinc,* inquit Plinius, *magna cognatio ignium, transiliuntq; protinus in eã vndecunq; visam. Ità ferunt à Medea pellicem crematam, postquàm sacrificatura ad aras accesserat, corona igne rapta.* Hæc Plinij verba plurimum adferent lucis, ac veluti prælucebũt Horatio sic scribenti. lib. 2. cap. 105.

Hoc delibutis vlta donis pellicem

Serpente fugit alite: Etsi iocatur allio non naphtha imbutam fuisse coronam.

Oda 4.

Ex aduersarior. lib. 14. cap. 1. & cap. 9.

Subuerbusta, inquit Festus, est sub verberibus vsta, licentia & petulantia Comica. vocabulo è multis coagmentato: sic

-vri virgis ferroq; necari, dixit Flaccus, quãquam eo vri per se etiam commodè intelligi, vt antè dixisse me recordor, potest: alio loco

Ibericis perusta funibus latus

Lupis, inquit Flaccus, *& agnis quanta sortito obtigit,*

Tecum mihi discordia est: Illud sortito ex eo dictum est, quòd res maximas solebant veteres sorti permittere: vt sortiri solebant

Tri-

Tribus, ſortiri prouincias: velut igitur naturæ ſorte, & vt melius quod volo intelligebatur, ſortitione quadam mutuas gerant inimicitias lupi & agni, quaſique eas ſortiti ſint, *ſortito* Horatius dixit. Ibericos autẽ funes pro ſparteis in eo admiramur, cùm ait

Ibericis peruſte funibus latus: at vt Fabius ait, Ineptus & ridiculus ille Orator fuit, qui pro Sparto herbas Ibericas dixit, quod tamẽ Horatij imitatione fortaſſe dicebat: adeo aliud orationi, aliud poëmati decorum eſt.

Ex lib.28.cap.31.

Nihilo ſecius in illo Martialis mirabamur,

li.3.epigr.52. *Mauis, Ruſe, coquum ſcindere quàm leporem.*

cùm ſcindere coquum ſit, flagris cædere: quò & Horatius modo dixit

Sectus flagellis hic Triumuiralibus.

Ex lib.14.cap.9.

Sedilibúſque magnus in primis eques. Equites maioris dignitatis, vt qui Tribuni militũ erant, aut Tribunitij, aut maioris cenſus, ſedebant in primis ſubſellijs quatuordecim ordinum, ſed & ditiores propius ſpectabãt, quàm pauperes è plebis cuneis: hinc illud ab Horat. ſcriptum eſſe puto,

Vt

Vt propius spectes lachrymosa poëmata Puppi — lib .1. epist.1.
Propius enim spectat qui in sedilib. primis sedet: etsi de equestri censu accipi potest, quem adepti, cùm in quatuordecim sederent, propius quàm reliqua plebs spectabant.

Oda 5.

Ex lib.aduersarior.18.cap.25.

Erat iusiurandum per ea,quæ chara erant,vt per liberos.Horatius,

Per liberos te si vocata partubus
Lucina veris adfuit. Plautus, — Asinaria Sc. Sicut tuum vis &c.
Sicut tuum vis vnicum gnatum tuæ
Superesse vitæ sospitem & superstitem:
Ita ted obtestor per senectutem tuam,
Perq; illam,quam tu metuis vxorem tuam,
Si quid med erga hodie falsum dixeris,
Vt tibi superstes vxor ætatem siet. His enim verbis herũ ita obstrinxit seruus, vt, si per Diumfidium,quod sacramentum sanctiss.erat,rogasset,nõ magis obstringere potuerit. Itaque respondet herus, — Asinar.ibid.

Per Diumfidium quæris,iurato mihi
Video necesse esse eloqui quicquid roges. Vt si diceret,istud quidem est rogare per Diumfidium: ac vt hoc interim addam, Diusfidius explicatur in antiquo Lexico,διὸς ὑιὸς,ἡρακλῆς:

K at-

atque vt formulæ res charas inſerebant, ita odioſas & inuiſas adiiciebant, quod veterator ſeruus fecit.

Ex lib.14.cap.9.

In hac oda, *Canidia breuibus implicata viperis,crines.* non tam mulier eſſe dicitur & fingitur quàm Acherontis furia.

Spargens auernales aquas, dixit, quòd in veneficiis, & magicis ſacris ſimulatos latices Auerni ſpargere ſolerent, vt apud Maronem

Sparſerat & latices ſimulatos fontis Auerni

Aeneid.4. Spargitur igitur aqua,vt in ſacris,& ſpecies magicis accommodatę veneficiis,& infœlices arbores, inferíſque dicatæ, vt cupreſſi, caprifici ſepulchrales,oua rubetarum ſanguine imbuta, plumæ ſtrigis, herbæ venenatæ Theſſaliæ & Iberiæ,oſſa erepta ieiuno cani adolentur quodā ſacro. At verò,

– In emori ſpectaculo

Cum promineret ore. eſt, mori in ſpectaculo ore prominente. Iam

Interminato cum ſemel fixa cibo

Intabuiſſent pupulæ, valet, cum deſiderio cibi immortuus eſſet, & contabuiſſet, eius oculis in cibo ante negato, coram tamen poſito ſemper defixis, fame appetitum prouocante & cibo excitāte. Sic autem cibi deſiderio immori-

riens enecatur puer, vt in eius iecore & medulla maior sit vis amatorij & philtri ex desiderio cibi.

Ex lib.29.cap.2.

Qui se otio asserere cupiebāt & ab vrbe secedebant, Neapolin nō raro se recipiebāt: quæ hominum otiosorum domiciliū erat: vt ea de causa scripserit Flaccus

Et otiosa credidit Neapolis.

Ex eod.lib.29.cap.30.

Legendum fere crediderim apud Tibullum Lib.1. Eleg.2.
Sertoque de sanctis deripuisse focis, vt apud Horatium,

—Lunamque cœlo deripit.

5.Oda.

Ex lib.12.cap.5.

Etsi Luna silere dicitur, cùm intermenstrua est, neque lucet: tamen *tacita amica silentia Lunæ* Maro dixit, noctúrnum eius lumen intelligens, quòd noctem silere dicerent, vt Catullus 2. Aeneid.

Aut quam sidera multa cū tacet nox ad est, cū

est nox. Dies enim inquietus & clamosus est; nox tranquilla & tacita: & à Flacco eleganter scriptum est,

—ô rebus meis
Non infideles arbitræ
Nox, & Diana, quæ silentium regis
Arcana cum fiunt sacra.

Ex lib. 14. cap. 9.

Cæterum, *Diana, quæ sileutium regis*, ex ritu sacrorum dictum, in quibus imperabatur à præcone, vt qui aderant linguam pascerent, id est, tacerent & linguis fauerent. Spectatricem igitur & arbitram magici sacri lunam, cui & silentium tribuitur, vt à Marone
2. Aene. *—per amica silentia Lunæ*, regere dicit in nocturnis & magicis sacris silentium.

Latrent, inquit, *suburranæ canes*. Hîc significat Varum circum cellas meretricũ & fornicis scortari. Nam in Suburra meretrices erant. Persius,

Saty. 5. *—totaque impune Suburra:*
Permisit sparsisse oculos iam candidus vmbo.

Ex lib. 2. cap. 24.

Appellat Tacitus magnas animas, excellentium & præstantium virorum animos & manes,

nes, cum ita scribit, *Si, ut sapientibus placet, non cum corpore extinguuntur magnæ animæ.* atque ut quemadmodum in prouerbio est, linum lino nectam, ubi animas pro hominibus posuit Horatius, genere dicẽdi cùm usus sit, quod concoquere literatorum quorundam stomachus non potest, id explicare. conabor, hominesque his uelut plagis aut cassibus implicatos liberare. Sed eius uerba proponenda sunt. *In vita Iulij Agricolæ.*

Occurrunt animæ quales neq; candidiores
Terra tulit, neque quis me sit deuinctior alter. *Lib.I. Saty.5.*

Extat etiamnum & locus geminæ similitudinis in Epodis,

Nardo perunctum, quale non perfectius
Meæ laborarunt manus. Ego ne diutius teneam lectorem, si quis modo ad hæc oculũ adiicere dignabitur, arbitror illud *quale*, ualere cuiusmodi, cuius generis, ut dicat eo delibutũ unguẽto nardeno cuius generis nunquã ipsa melius perfectiusq; elaborauerit. Ut quidẽ & indignissimum sit, Varum eius unguẽtis perfusum circum aliarum amicarum hostia uagari ipsa contempta. Sic & homines dicit, cuius generis non sint candidiores, neque meliores: erant enim docti, qui plerunque inter se inuidere & liuere solent: neq; semper literis mores respondent. Perfusus igitur ille tali erat unguento, quale eiusdem generis nunquam melius eo fecerat & illę tales erant animæ quales, id est, cu-

Venena, magnum fas, nefasq́ non valent

Conuertere humanam vicem: sic interpretor: In veneficijs est quidèm magna vis, sed tãtum profectò non possunt illa pro hominibus efficere, vt natura æqui & iniqui, vt fas & nefas vt ius & iniuria mutentur: hoc hominum caussa non possunt præstare. Atque id est humanã vicem, vt in epistolis Cicero,

Nostram vicem vltus est ipse sese: id est, quod facere debuimus, id pro nobis nostraque vice fecit. Nam debuimus eum vlcisci, qui se vltus vltro est. At, *Et exquilinæ alites*, cùm ait, eas dicit insepultas proiectum iri extra aggerem in exquilinis puticulis, feris & alitibus laniandas. Erat autem antiquis acerbissimum & ignominiosissimum honore sepulturæ carere obijciq́; feris & alitibus, aut in Tiberim trahi, aut in Gemonias scalas. *Cice. famil. lib. 1. epist. 9.*

Ex lib. 26. cap. 1.

Sequitur, *Lib. 1. Od. 28.*

—precibus non linquar inultis

Teq́ piacula nulla resoluent. quod suspicor ex ea veterum opinione dictum, qua malas preces & execrationes inexpiabiles credebãt: quocirca scripsit in Epodis

Diris agam vos: dira detestatio

Nulla expiatur victima. ac nisi intelligamus

mus veterum animis incessisse eā opinionem à sententia plurimum aberremus, necesse est.

Od.8.

Ex lib.14.cap.10.

Quędā sunt, quæ quamuis obscœna flagitiosaque sint, tamen vt intelligantur sunt declaranda, in his præsertim auctoribus, quos sæpe tractamus: vt apud Flaccum,

Quid? quod libelli Stoici inter sericos
Iacere puluillos amant?
Illiterati non minus nerui rigent?

Interpretum sententia in medio est, & multo melior illa quidē quàm nostra: attamē quia re nescio quid aliud hîc mihi placet, me deridendū propinare non verebor. Puto igitur sententiam esse, alium tibi quærere amatorem, alium subactorem & admissarium, me tam docto & erudito potiri non potes, Epicureo pręsertim & delicato. Nàm & Stoicorū libri, quorum philosophorum sententia seueriss. & durissima est. tamen inter delitias sericorum puluinorū collocari desiderant: vt inde coniecturam de voluptarijs Epicureis facias, & aliis doctis hominibus, quā fastidiosi sint amatores. Quare alium tibi amatorem vide, eumque illiteratum: nisi fortè existimas nō satis valentes

ad

ad res venereas esse indoctos homines.

Od.9.

Ex lib.aduersar.9.cap.18.

Sed vt hinc tãquam obsonio sua vt prisci loquebantur, mantissa addatur: aliquid ex eodẽ lib.primo adiiciã, in quo cùm ex antiquo poëta adfertur, *Astante ope Barbarica*, barbaricum interpretor phrygium, vt sit stante phrygum imperio. Sic apud Horat. *Lib.1.Tusc. quæst.*

Græcia Barbariæ lento collisa duello, id est, Phrygiæ. & apud eundem, *Lib.1.epist.2.*

Sonante mixtum tibiis carmen Lyra,

Hac Dorium, illis Barbarum. id est Phrygium. & apud Maronem,

Barbarico postes auro, spoliisq́; superbi, id est, Phrygio. Phryges enim opibus & auro abundabant, opinioque Græcorum erat opulentos fuisse, vt & Persas. Itaque vt Barbarus ætate Demosthenis dicebatur, Persarum rex: sic Barbaros, qui de bello Troiano scripsere, aut Tragedias illius argumẽti attigere, Phryges intellexerunt: quanquam latius Barbari nomen patet. Quod autem hęc duo regna opulentissima fuerunt, inde Barbaricum aurum dixit Maro, & vetus poëta apud Cic. 2. Tuscul. *quibus magis palestra, Eurotas, sol, puluis, labor, militia in studio* *2.Aen.* *2.Tuscul.*

dio est, quàm fertilitas Barbara. id est, quàm barbarorum delitiæ & copiæ.

Ex lib. 9. cap. 14.

At illud,

Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum.

cùm dicit, morbum impudicitiam intelligit, vt & Catullus:

Epigr. 55. *Morbosi pariter gemelli vtrique.* Spadones autem hoc genere morbi erant infames, quos habebat plurimos Cleopatra: vnde in Epodis scribitur.

Romanus, eheu posteri negabitis,
Emancipatus fœmina
Fert vallum & arma miles, & spadonibus
Seruire rugosis potest:

Ex lib. 20. cap. 33.

Adelph. act. 3. Sc. 3. Cæterum *Ganeum*, quod apud eundem Comicum est, dicitur fornix, quasi Græcè γήνειον. Nàm Latini η in a sępenumerò commutant, & ει in e etiam breue, vt Gynæceum apud Terentium penultima est breui. & *Cyclopeus* apud Maronem, id est, κυκλώπειος, & *Conopeum* apud Horat. quod est κωνώπειον.

1. Aen.

Ex lib. 14. cap. 10.

Ad

Ad hunc frementes verterunt bis mille equos,

Galli canentes Cæsarem, cùm ait, aut *verterunt* media breui pronunciandum, vt versus non claudicet, aut *verterint* legendum: Seruius autem lib. 6. Aeneid. scribit duo millia equitum ab Antonio transiisse ad Augustum, per quos victoriam adeptus sit. *Seruius lib. 6. Aeneid.*

Ex lib. 2. cap. 16.

Aurei in Horatio curru leuiter audiuntur, aurésque pene nostras prǽteruehuntur aliud agentibus, nec attendimus tales triumphãtium Augustorum fuisse currus: sic autem scribit in Epodis

Io triumphe tu moraris aureos

Currus, & intactas boues. Mihi nolo credi, sed Philostrato in Dionis vita, quod dixi, tradenti hunc in modum. Τραϊανὸς γοῦν αὐτοκράτωρ ἀναθέμενος αὐτὸν ἐπὶ τῆς ῥώμης ἐς τὴν χρυσῆν ἅμαξαν, ἐφ᾽ ἧς οἱ βασιλεῖς τὰς ἐκ τῶν πολέμων πομπὰς πομπεύουσιν, ἔλεγε θαμὰ ἐπιστρεφόμενος πρὸς τὸν δίωνα. Etsi autem certa quadam erat triumphalis currus forma, tamen ea imperatori ornatior & preciosior, quàm aliis ducibus parabatur: forma autem eius neq; bellico currui, quo Heroicis tẽporibus Troiani & Thebani belli, homines vsi sunt, vt barbari Britanni & Belgæ Couino. neque

que currui Circensi, quo Romę ludis equestribus quadrigarij vtebãtur & agitatores Olympiæ, sed rotundæ turri assimilis erat, vt Zonaras scribit, cui⁹ & verba adposui. τὸ δὲ δὴ ἅρμα οὔτε ἀγωνιστηρίῳ οὔτε πολεμιστηρίῳ ἦν ἐμφερὲς, ἀλλ' εἰς πύργου περιφεροῦς τρόπον ἐξείργαστο. Illud etiam Od. illustrandum est.

Terra mariq; victus hostis Punico

Lugubre mutauit sagum. Nam apud Romanos qui exercitibus præerant, coccinis vtebantur sagis militiæ, vt & Lacedæmonij omnes militantes sagulis rubris φοινικίδας Gręci vocant, partim, vt inquiunt Grãmatici Gręci, quod color ille insignis viros præcipuè decere videatur, partim quòd sanguineus ille color consuefaciebat fusum cruorem contemnere: nec desũt qui ea veste Lacedæmonios tradant vti solitos esse, ne hostis si quem sauciasset, sanguinem eius videret, colore sanguinem manantem suffurante. Quin & militaris habebatur chlamys Phœnicis, vt apud Aristophanis interpretẽ scribitur, φοινικὶς χλαμὺς πολεμικὴ. Sed quod de Romanorum ducum veste diximus auctoritate confirmemus. Plutarch. in Bruto ita scribit, τὸν δὲ Βροῦτον ὁ Ἀντώνιος ἀνευρὼν τεθνηκότα, τὸ μὲν σῶμα τῇ πολυτελεστάτῃ τῶν ἑαυτοῦ φοινικίδων περιβαλεῖν ἐκέλευσεν. ὕστερον δὲ τὴν φοινικίδα κεκλεμμένην αἰσθόμενος, ἀπέκτεινε τὸν ὑφελό-

λόμενον. Ideo enim imperatoris Bruti iacentis corpus induit ſago Punico, quod & honorificum & imperatorium putaret veſtimentum. Quod autem Horat. feciſſe fugientem victûque canit Antonium, punico ſago lugubre mutaſſe, Plutarchus quoque victum fugientemq; Pompeium ex acie Phaſalica ſcribit feciſſe, poſuiſſeque imperatoriam veſtem & imperij inſignia.

Ex lib.10.cap.11.

Primo autẽ Maronis libro quod ſcribitur,

—veniet luſtris labentibus ætas
Cum domus Aſſaraci Phthiam, claraſq; Mycenas,
Seruitio premit, ac victus dominabitur Argis.

De Mummio victore Achaiæ Seruius interpretatur, prærogatiuamque Grammaticorum primæ claſſis meruit: ego tamẽ potius de Paulo Aemilio intellexerim, à quo victa Macedonia, Theſſalia, patria Achillis, quæ Macedonum regno parebat, venit in ditionem Romanorum, & Græcia ſubactis Macedonibus ſub imperium Romanum fere videtur cõceſſiſſe Etſi ante à Flaminio libertate donata: atque hac quidem in ſententia videtur eſſe Propert. quod ad patriã Achillis attinet, cũ ita ſcribat, Lib.4. Eleg. 12.

Et Perſen proaui ſimulantem pectus Achillis,

Qui-

Quique tuas proauus fregit Achille domos. quo etiam loco confirmatur nostra de illo Horatij loco sententia,

–cui super Carthaginem
Virtus sepulchrum condidit.

Ibi canente Propertio,

Sub quorum titulis Africa tonsa iacet.

Ex lib.14.cap.10.

–cui super Carthaginem
Virtus sepulchrum condidit, est, cuius sepulchro euersæ Carthaginis titulus subscriptus est. Nam rerum gestarum memoriam sepulchrorum elogiis inscribebatur. Silius,

Lib.15.Bell. Punici.

Hæc Decios Stygias Erebi detrusit ad vndas,
Saty. 6. *Dum cineri titulũ, memorandaq; nomina bustis*
Prætendit. Et Iuuenalis.
–Titulo res digna sepulchri.

Od.10.

Ex aduersar.lib.3.cap.1.

At oram soluere, vt hoc interea interponã, quod variè exponi, & pro suo cuique captu declarari animaduerto, non aliud quicquam esse credo, quàm è littore nauigare, ipsumque littus & oram liberare & soluere. Vt enim ab Hora-

ratio ſcriptum eſt,

Mala ſoluta nauis exit alite, quòd ante in littore retinaculo eſſet religata: Sic cum eodem retinaculo ora ipſa æquè ac nauis ligata ſit, eo ſublato cùm incipit nauigatio, ſolui merito ora dicitur, vt & nauis. Vtraque enim ante vincta erat.

Ex lib.4.cap.22.

Nigram hyemi pecudẽ immolari facit Maro, vt & Flaccus ei agnam, cùm eſſet Tempeſtas ritu Romano dea: ait enim Flaccus 3. Aen.

Libidinoſus immolabitur caper, Ranis.

Atque agna tempeſtatibus.

Ariſtophanes βατράχοις

ἄρν᾽ ἄρνα μέλαιναν παῖδες ἐξενέγκατε,

τυφὼς γὰρ ἐκβαίνειν παρασκευάζεται.

Ita etiam ritu Græco Tẽpeſtati agna nigri velleris immolabatur.

Ex lib.14.cap.4.

–Et tempeſtatibus agnam. hoc ſcribit Maro, quòd, vt ait Cice. lib.3. de Natura deorum Tempeſtates pop. Rom. ritibus conſecratæ erant, Tempeſtatique vt deæ minori, minor hoſtia immolabatur, vt fœminæ fœmina: Horat. 5. Aen.

Libidinoſus immolabitur caper,

At-

Atque agna tempestatibus.

Od. 11.

Ex aduersar. lib. 14. cap. 20.

Cùm Horat. ſcribit,

–Ingrata ventis diuidat

Fomenta, vulnus nil malum leuantia, puto eum intelligere amoris curas & ſolicitudines anxias, & ſuſpiria & lachrymas & querelas & obſequia erga amicam, & cogitationes & moleſtias, quas animo fouebat, quas ſi virili quadã ira in præcordiis æſtuante dimiſerit, præſertim ingratas nec vulnus amoris ſedantes aut leuãtes, cùm eis nihil proficiat nec amica potiatur, *Deſinet*, inquit, *imparibus certare ſummotus pudor*, me, inquit paulo inuerecundius geram, nec ita pudenter ſummittam amicæ, ſed eam aſpernabor deſinamque ſectari imparem neq; redamantem. Impares enim in amore appellãtur, cùm mutuo non amatur, ſed alteri amanti alter vicem non reddit, neque animum mutuũ: contrà, cùm mutuo inter ſe pariter amant, pares dicuntur. Horat.

Infra Od. 15. *Et quæret iratus parem.* Iterum,

–Cui placet impares

Lib. 1. Od. 33. *Formas atque animos ſub iuga ahenea*

Sæuo mittere cum ioco. Atque hic locus planè

nè & apertè oſtendit vnde pares & impares dicantur. Nam cùm ad aratrum iungi parium virium pariſque magnitudinis iumenta, armentaque debeant ſolum vertenti, euenit vt cùm ſub iugum imparia mittuntur animalia, ſulcus rectus non ducatur, & ab altero iumento alterum opprimatur, aratioque inæqualis ſit.

Od.12.

Ex aduerſar.lib.14.cap.20.

Non longe hinc

Quid tibi vis mulier nigris digniſſima Barris?

de anu deformiſſima dictur & turpiſſima, fœdiſſimiſque & nigerrimis digna amatoribus, quales erant Romæ Barri:

Siſennas, inquit Horatius, *Barros vt equis præcurreret albis*: & alio loco Lib.1.ſaty.7.

Barrus inops magnum documentum. Nàm nõ Lib.1.ſaty.4. perinde placet de elephanto, qui & Barrus latinè dicitur, intelligi: quod ſi placet, tot enim interpretũ conſenſum vereri decet, cùm elephas animal ſit inconditum, incompoſitum, informis molis, turpiſſimum, & deformiſſimũ ſpectaculum, dignam tali deformitate amatoris intelligemus. Ait Horatius

—nec naris obeſæ. qui enim naſi ſunt acutioris, melius odorari, & ſagaciores intelligentio-

mihatimq; citanda sunt & suis adscribenda au-ctoribus, ne quem posthac fallant, quæ subiiciam. Maro in Eclog. 7.

Iuppiter & læto descendet plurimus imbri. Virg. 7. eclog.

Ab eadē mēte & illud manauit lib. 2. Georgic.

Tū pater omnipotens fœcundis imbribus æther 2. Georg.

Coniugis in gremium, lætæ descendit.

Quod tamen ex Euripidis etiam versibus imitatum & effictum est. Horat. quoque in Epodis non alia de causa scripsit,

—& imbres

Niuesq; deducant Iouem. Nam tùm Iupiter de cœlo deducitur priscorum superstitione & sententia, cùm in imbres descendat Salmoneus quoque ille impius tyrannus opinionis diuinę & maiestatis affectator, quadrigis equorum & curribus & lampadum quassatione iactuq;, Iouis fulmen, & tonitru imitabatur: quæ fabula spondet testimoniū eius opinionis antiquorum quam commemoraui.

3

Ex lib. 26. cap. 36.

In Thracia regnasse Aquilo dicitur, & in Gręciam è Thracia ventus ille mittitur: vnde hoc loco *Threïcio Aquilone sonant.* Vates autē Gręciæ qui è Thracia Aquilonem ferri scripserūnt in Græciam, & Threicium Aquilonem appellarunt, imitatores æmulatoresque Latinos ha-

buerunt: etsi in latium aliunde Aquilo venit.

Ex eod. lib. 26. cap. 31.

Est & illud Horatianum Græcum
-dumq; virent genua, quod est, dum iuuenes firmus, neq; dum senectute arescimus. Theocritus ποιεῖν τι δεῖ ἇς γόνυ χλωρόν.

Idyll. 14.

Od. 15

Ex lib. 1. cap. 15.

Lenta apud Petronium *traxit manu*. est traxit manu tenaci & hærente vt apud Flaccum,
Lentis adhærens brachiis, quod est sequacib*, inhærentibus. & apud Flaccum alio loco,
Et pressare manu lentissima brachia, valet pigra, tarda, surda, segnia, nihil commota meo pressu, vt ab Ouidio scriptum est,
Aut vbi lentus abes. Veteres tamen interpretes pro lentissime, quod erit tenacissime & pressissime audiunt, nomine aduerbij vicario.

Lib. 1. saty. 9.

Epist. 1. Parolep. Vlyss.

Ex 14. lib. cap. 20.

Et quæret iratus parem. Vide suprà Od. 11. hoc libro.

Ex lib. 12. cap. 14.

Sis

Sis pecore & multa diues tellure licebit. Vide Od.1.sup.hoc lib.

Od.16.

Ex lib.14 cap.21.

Pertęsus bella ciuilia Horat. idem Romanis faciendum esse putat, quod à Phocæis factum Herodotus retulit, vt solum patrium infœlix & nefastum perpetuo mutent exilio, omni spe reuersionis imposterum sublata & execratione dira penitus adempta. Deligi autem exilio censet oportere insulas fortunatas, quas in Oceano esse commemorauit antiquitas & aperuit ætas nostra, suo tamē nomini non respondere reperit, sed remotissima & distantissima supra fidem efferre semper solemus, dum vel nobis nostra non satis placent, vel operæ preciū fecisse volumus videri, qui longam perfectionem susceperimus, ne si consueta loquamur, de nihilo frustraque peruagati & peregrinati fuisse videamur. Consilium autem migrandi in eas insulas cœpit Horatius ni fallor, è Sertorij consultatione. Nàm cùm Sertorius de mercatoribus qui in Oceano nuper nauigarant, de illis audisset insulis, pacem quietemq́ue desiderans consilium cepit in eas migrandi, secedendiq́ue procul ab omni tumultu & bello & do- *Herod. lib. 1.*

 mi-

minatione tyrannidis. Plutarchus, ταῦθ' ὁ στρατηγὸς ἀκούσας ἔρωτα θαυμαστὸν ἔσχεν οἰκῆσαι τὰς νήσους, καὶ ζῆν ἐν ἡσυχίᾳ τυραννίδος ἀπαλλαγεὶς, καὶ πολέμων ἁπάντων. Flaccus,

Petamus arua, diuites & insulas. addit Flaccus eadem Oda,

Quaq́; carent ventis & solibus, ossa Quirini

Nefas videre, dissipabit insolens. Etsi opinio erat Romulum in Cœlum fuisse raptum: tamẽ illis assentitur, qui sepultum Romæ post rostra dicebant, aut in suo templo: sepulchra autem violari cineresque eorum dissipari scele ratissimum omnium putabant. Maro

Aen.4. *Nec patris Anchisæ cineres manesq́; reuelli*

Subiicit,

Sed iuremus in hæc: simul imis saxa renarint

Vadis leuata, ne redire sit nefas. Sanctissimnm olim in Græcia iusiurandum erat, & execratione grauissima deuotioneque confirmatum, cùm se deuouebant suaque capita execrabantur, si sacramentum, quod conciperẽt, violarent, contraq; facerent, priusquam saxa, quæ in aquam iaciebãt, sponte leuata supernatarẽt. Herodotus libro primo ἐποιήσαντο ἰσχυρὰς κατάρας τῷ ὑπολειπομένῳ ἑαυτῶν τοῦ στόλου. πρὸς δὲ ταύτῃσι καὶ μύδρον σιδήρεον κατεπόντωσαν, καὶ ὤμοσαν μὴ πρὶν ἐς Φωκαίην ἥξειν, πρὶν ἢ τὸν μύδρον τοῦτον ἀνα-

ναφανῆναι. Idem & apud Sophocl. fit in Antigone,

Ἧμεν δ' ἕτοιμοι καὶ μύδρους αἴρειν χεροῖν.

Eiusque interpres ait, massam ferri sumebant iurabantque firma fore pacta conuenta, dum ea massa appareret, quam in profundum abiiciebant, vt æterna religione iurisiurandi pacta deuincta essent. Callimachus,

Φωκαεῖ συμμεχεῖσκε μένην μέγας εἰν ἁλὶ μύδρος. Sed cùm μύδρον massam ferri interpretētur, Horatius vel saxum intellexit, vel pro ferro saxum summutauit.

Od.16.

Ex lib.6.cap. 20.

Solent poëtæ humori fluenti pedem tribuere: id ex eo credo, quod etiam currere aqua dicatur, quod sine pedum officio fieri non posse videtur: ac certe ius suũ poëtæ tenent, vt translationibus vtantur audacius. Itaque scripsit Horatius,

Leuis crepante Lympha desilit pede.

Et Lucretius,

Qua via secta semel liquido pede detulit vndas. Lib. 5.

Et Virgilius,

Ipse suo flueret Bacchus pede, id est, aurei seculi tempore, vinum sua sponte fluebat, viniq; Virg. ætas.

flumina erant, non vt nunc, coactum & expressum calcantium pedibus manat.

Od.17.

Ex lib.30.cap.39.

Opinio priscis erat cantionibus veneficarum angues sic inflari, vt tandem rumperētur, & dissilirent. Ouidius,

Viperias rumpo & verbis & carmine fauces.

Idem de hominibus Horatius dixit,

Caputq; Marsâ dissilire nænia.

Ex eod.lib.30.cap.27.

Non tantum stipendium est, quod victis imponitur tributum: sed & æs militare: quin & stipendium militia & ærumna ac labor. Iustinus, *Herculi res, cùm 12 stipendia debebat.* Hîc duodecim Herculis labores, stipendia 12. sine controuersia vocantur, vnde pœna & labor dicitur. Horatius,

Lib.2. *Quæ finis? aut quod me manet stipendium?*
Effare: iussas cum fide pœnas luam.

Sunt & stipendia, anni militiæ: vnde 10. stipendia habere aut 12. legimus: quod est, 10. vel 12. annis militasse.

Ex lib.24.cap.27.

Pa-

Papinius, *Lib.6.Thebaid.*

Roſcida iam nouies Cœlo demiſerat aſtra
Lucifer, & totidem Lunæ præuenerat ignes
Mutato nocturnus equo. quo loco ſignificantur nouendialia ſacra, quibus ſepulchro reliquię ſolebant condi, dabantq́; operam vt moles ſepulchri tum perfecta eſſet: ſubiicit enim,

Mirũ opus accelerante manu ſtat ſaxea moles *Ibid. Papin.*
Templum ingens cineri. Illo quoque die claris viris, aut pueris dabantur ludi funebres, vt apud Maronem & Papinium: Maro quidem ita ſcribit

Præterea ſi noua diem mortalibus almum
Aurora extulerit, radiiſq́; retexerit orbem: *Aen.5.*
Prima citæ Teucris ponam certamina claſſis.

Ea de cauſa, *Nouendiales diſſipare pulueres,* dixit amarè Horatius, quod quo die religioſe ſolebãt coli mortui ſacris & ludis, venefica impiè & ſceleratè eorum cineres ſolita eſſet diſſipare, & eorũ buſta violare, qui iuſtis perfectis conſecrari videbantur. Nouẽdialia eodem modo Græci ἔννατα vocare ſolent.

Ex lib.30.cap.2.

Scribit in Epodis Flaccus,
Tuuſq́; venter partumeius, & tuo
Cruore rubros obſtetrix pannos lauit,
Vtcumque fortis exilis puerpera,

Hi

Hi versus spectatissimos & clarissimos in omni liberali eruditione viros habuerunt, nec tamẽ impedimẽta omnia horũ versuũ expedierunt. Nihil illos moror, qui omnia adulterant & *Pactumeius* vt proprium nomen sit, improba superstitione subiiciunt. Existimo autem Flaccum solito suo vti naso, aliudque sentire quàm loquatur. Obiicit enim veneficæ suppositionem puerorum figurata simulatione. Falso, inquit, suppositrix haberis, nã paris, & pannos tuos cruentatos puerperio lauat obstetrix: veruntamen, quia eam non dicit partum eniti, sed meiere, probrosèque eius ventrẽ partumeium appellat, quasi tam facilè pariat, vt sine nixu vllo meiere videatur potius, quàm parturire. Vehementior subest suppositionis suspitio, quàm si illud crimen & apertè & rectè impegisset: Sed & eã exauget suspitionem, quod cùm eam dicat nullo modo debilitatum partu, meiere: quod primo aspectu miraculi cuiusdam & laudis esse videatur, acerrimè famia perstringitur obliqua, perinde quasi non pepererit, quæ laborem & debilitatem nullam partus sentiat. Itaque *vtcunq;* tua esse existimo vocabula hoc sensu: & vt cum es fortis puerpera, è lecto exilis: & puerpera æquè valens ac firma es, ac cum fortis ac sana.

Canidia respondens inducitur eodem carmine

Ex

Ex lib.8.cap.10.

Equitabit, inquit Cicer. *in his equuleis*, quod est, se ostentabit, se iactabit: qua in significatione verbo equitandi nisi me memoria fallit, vtitur Arnobius: & Horatius, pro insultabo dixit, *6. in Verr.*

Vectabor humeris, tunc ego inimicis eques.

Ex lib.26.cap.7.

Desiderii poculũ est poculum amatoriũ. vt *Desiderique temperare poculum.* dixit Horatius.

Carmen seculare.

Ex lib.20.cap.31.

Mirantur eruditi quod in Cœmedia palliata inuocetur à puerpera Iuno Luscina, vt in Adelphis, *Iuno Lucina fer opem.* Sed iniuria mirãtur, & multo iniquius Terent. reprehendunt. Vtitur enim sermone Latino, sed qui Gręcam deam Ilithiam exprimat. Ea enim non est alia, quàm Iuno Lucina. Itaque ab Horat. scribitur, *Act.3.sc.4.*

Lenis Ilithya tuere matres, ex consuetudine Romana: & ex eadem à Catullo,

Tu Lucina dolentibus, Iuno dicta puerperis, *Epigram.32.*

Iuno autem Lucina, Diana est.

IN LIB. Q. HORATII DE ARTE POETICA, A DR. Turneb. annot. &c.

Ex lib 22.cap.7.

—atrum
Desinat in piscem &c. vide s. lib. 4. Oda. 11.

Ex lib.19.cap.9.

Cùm igitur in eo scribitur,
—vt turpiter atrum
Desinat in piscem, Ater, turpis & fœdus est. Ater etiam non insolita Flacco vsurpatione, est malus & tristis, vt

Lib.4.Od.11. *—minuentur atræ*
Carmine curæ. &

Hoc lib. de arte. *—eripere atris*
Litibus implicitum. *Serpentes,* autem, *auibus geminentur,* est biforme quoddam animal ex aue & serpẽte componatur incredibili & inaudito & stupendo monstri genere.

Ex lib.5.cap.4.

Ait

Ait Maro, *–aut sicubi nigrum*

Ilicibus crebris sacra nemus accubat umbra. 3.Georgic.

Accubare nemus sacra dixit vmbra, cùm vmbra potius sacra accubet in nemore, ac sub arboribus iaceat, vt & antè locutus est,

Speluncaq́; tegant, & saxea procubat vmbra 3.Georg.

Ex his quę hic Serui. dicit, apud Horat. cũ scrib. *–cum lucus & ara Dianæ*, ita debere intelligi videtur, non tantùm quòd Ariciæ nemus & ara Dianæ esset: sed quòd omnis lucus Dianæ sacer sit, etiamsi aliis nuncupatus sit diis. Seruius, *nam, vt dicimus, & omnis quercus Ioui est consecrata, & omnis lucus Dianæ.* Serui. in 3. Georg.

Ex lib. 20. cap. 8.

Lucum Martis, qui & in Ponto erat & albæ pro quocunque luco dixit Iuuenalis, ad ambitiosas poëta. descriptiones alludẽs, vt & Horat. Saty. 2.

–dum Lucus & ara Dianæ, & Persius

–nec ponere lucum Artifices. Saty. 1.

Ex lib. 19. cap. 9.

Aut flumen Rhenum, scribitur etiam, *Aut flumen Rheni*, sed illud alterum omnium suffragiis probatum & receptum est.

Ex lib. 9. cap. 31.

–fer-

—fortasse cupressum

Scis simulare. In aliam sententiam ab Horat. dictũ interpretor & fortasse fallor, quàm interpretes: cùm putem ab eo significari malum & rudem pictorem, qui tabulam depingere non possit, sed tantùm parerga, quæ rudimenta erant artem pingendi discentibus, & ornamenta tabularum, delineare. Eis persimiles sunt, qui magnum carmen condere instituunt, cum tamẽ descriptiones tantum amœnas fluuiorum & nemorum, poëtices initia & progymnasmata explicare possint, quas idcirco non suo loco adhibent, & poëma fucant & adulterãt intempestiuis ornamentis. Tale est illud Persianum,

Pers. saty. 1. *Ecce modo heroas sensus afferre videmus*
Nugari solitos græcè, nec ponere lucum
Artifices, nec rus saturum laudare.

Ex lib. 19. cap. 9.

Ait Flaccus.

—amphora cepit

Institui currente rota, cur vrceus exit? magnificè eximieque poëma es exorsus, quod & ambitiosis descriptionibus excolere & exornare tentasti: sed nescio quomodo impar oneri succubuisti, & magnum opus aggressus, in opusculum desiisti, amphoramque amplam fingere auspicatus nobis paruum vrceolum effinxisti.

Ex lib. 22. cap. 1.

Excudent alij spirantia mollius æra. dictum arbitror, quod cum rigor sit in materia æris, tamen tanta arte simulachra statuæque à Græcis ducentur, vt deposita metalli duritie & rigore, in mollitudinem viui animantis æs concessurũ sit. Horatius 6. Aen.

—& molles imitabitur ære capillos.

Callistratus εἶδες ἂν ὁ χαλκὸς στερεὸς ὢν εἰς τὴν τοῦ θήλεος εὐχρασίαν ἐμαλαίνετο. Horat.

Quid sculptum infabre, quid fusum durius esset. Lib. 2. saty. 3.

Ex lib. 9. cap. 31.

—quia ponere totum

Nesciet, more Græco dixit, pro facere. Nã in eo sensu sępenumerò τιθέναι ab Homero vsurpatur. Sic alio loco Flaccus, Lib. 4. Od. 8.

Soleas nunc hominẽ ponere nunc deum. i. facere.

—promissi, autem, *carminis auctor*, poëta est, qui initio sui carminis profitetur promittitque se poëma scripturum, vt Maro, 1. Aen.

Arma virumq; cano: & infra apud Flaccum,

Fortunam Priami cantabo & nobile bellum.

Sequitur enim continuo,

Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?

Ex lib. 22. cap. 12.

Her-

Hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor, Intelligitur à Seruio lib.4.Aeneid. vt quędam probet, quædam ipse improbet & notet
3.Aen. auctor: vt
4.Aen. *Auri sacra fames,* hîc auaritia sugillata est.
Improbe amor, quid non mortalia pectora cogis? exclamatio est in amorē, Sic Horat. Serui' interpretatur.

Ex lib.19.cap.9.

Reperio autem scriptum

—abdita rerum &
Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
Continget, dabiturq́ licentia sumpta licenter.

Cinctutos verò dicit, quod Cethegi antiqui tunicas non gerebant, sed pro tunica cinctum vel campestre ab vmbilico ad pedes, reliquo corpore exerto & nudo, nisi toga in vrbe tegeretur. Hinc Lucanus scripsit.

Lib.2. *—exertiq́ manus vesana Cethegi.*

Ex lib.19.cap.16.

Fingere cinctutis non exaudita Cethegis, cùm Flaccus scribit, & nos antè, vt opinor, non malè explicauimus, Porphyrio cinctutos dicit esse vocatos à cinctu, qui tunicæ aptatus esset infra pectus: sed eo cinctu videntur, vt subligaculo, pudenda etiam tecta fuisse. Certè Luperci, qui

qui nudi Lupercalibus per vrbẽ currebant, ſubligaculis ſubcincti quòd eſſent, vt reor cinctuti ab Ouidio dicti ſunt,

Semicaper coleris cinctutis Faune Lupercis. Faſtor.5.

Plutarchus, λούπερχοι δὲ εἰσιν οἱ τοῖς λουπερκαλίοις γυμνοὶ διαθέοντες ἐν περιζώμασι. hoc autem ſacrum ſolenne inſtitutum fuiſſe Pani refert Plinius: Sed qui Pan à Græcis is Faunus à Latinis dicitur. Plutarch. in Romulo. Lib. 34. cap. 5.

Ex lib 19. cap. 16.

Cinctutos autem Cethegos, veteres intelligo. Nã veteres cinctu vti loco tunicæ ſolebant, qui ætate Horatij exoleuerat, eratque veſtis infra pectus corpus comprehendens ſimilis ſubligaculo: Græcè ζῶμα & ζῶσμα dicitur, quo nomine Græcè etiam tunica intelligitur. Vt autem Cinctus erat virorum: ſic cincticulus puerorum. Plautus Bacch. Bacchid. b. ſc. Nunc experiar.

Cincticulo præcinctus in ſella apud magiſtrum aſſideres. Cethegos autem ait propter Cethegum oratorem antiquum, quem Ennius Suadę medullam eximia laudis abundãtia appellauit. At verò,

Signatum præſente nota producere nomen. vocabulum eſt innouare, ea tanquam forma monetæ percuſſum, quæ in vſu eſt: vt cùm armatura diceretur ab armo, vectura à veho. Terenti- Terent. Eunuch. act. 2. ſc. 3.

Bacchidib. scen. Quid si hoc potius est. us curaturam eadem forma dixit à curo: Plautus cursuram à curro. atque hoc est, signare & cudere velut nummũ vsitata & recepta forma.

Archilochum, autem, *proprio rabies armauit Iambo,* hunc sensum complectitur, Archilochũ ad maledicta & conuitia vsum esse suo Iambo, id est, versu iambico archilochio. Nàm sunt iambici hipponactei & alcaici. Iàmbum itaque pro versu posuit, vt mox,

Hunc socci cepere pedem, id est, versum. Est & Iambus ecloga, aut Idyllium, aut carmen aut poëmatium ex iambis. Cicero, *mihi vt Aristophani Archilochi Iambus, sic epistola longissima quaeque optima videtur.* Iambicum autẽ Archilochiũ asciuit comœdia & tragœdia, quod aptus sit diuerbiis & colloquiis personarum.

Lib. 16. epist. ad Attic. epistol. Nonis ac cepi à te duas.

Ex lib. 5. cap. 3.

Alternum pedem facere apud poëtam Papinium, esse videtur claudicare: nàm sic de elegia, cuius alter versus longior, alter breuior, dixit

Lib. 1. Siluarũ in epithalamio Stell. & violant.

Quas inter vultu petulans elegia propinquat
Celsior assueto, diuasq; hortatur & ambit,
Alternum factura pedem.

Sic Aeneam ex vulnere claudicantem,

—Alternos longa nitentem cuspide gressus, dicit Maro, vt antè nos annotasse recordamur. Verisimilius tamẽ sit, alternum hic pedem ob ele-

Aeneid. 12.

elegiacos versus dici, qui alterni breuiores & lõgiores sunt & claudicant, vt à Cic. dicitur epigramma alternis versibus longiusculis. Nã pes interim versus est, vt apud Flaccum, 1. Tuscul.

Hunc socci cepere pedem. id est, versum iambicum.

Ex lib. 19. cap. 9.

Cùm autem ait Iambum *Alternis aptũ sermonibus*, eum significat versum aptum esse fabularum dialogis & diuerbiis: cum populares eum dicit vincere strepitus, indicat versum iambicum in concessu theatri tanta hominum multitudine strepentis sibi audientiam facere, & à populo tacente strepitumque & tumultũ comprimente libenter æquoque animo audiri.

Ex lib. 1. cap. 4.

Musa dedit fidibus diuos, puerosq́, deorum,
Et pugilẽ victorem, & equũ certamine primo
Et iuuenum curas, & libera vina referre.

Vide suprà quæ annotantur, in Odam 2. lib. 4.

Ex lib. 30. cap. 7.

Mire, inquit Persius, *opifex, numeris veterũ*
primordia vocum,
Atq; marem strepitum fidis intẽdisse Latinæ,

Mox iuuenes agitare iocos,& pollice honesto
Egregio lusisse senes? his ego verbis significari puto Bassum poëtam esse Lyricum. Lyrici autẽ primo diuos & virtutem victorum sacris certaminibus carmine extollebant.atq; ea sunt primordia veterum vocum. Postea Melici etiã de iuuenũ amoribus,& senum luxu, iocísq; carmina pangere cœperunt: qua argumentorũ materia suum poëma Bassus distinxerat: iocos autem iuuenes,iocos iuueniles intelligo:& iocos senes, seniles. quanquam interpretes aliud sentiunt. Ad hunc locum,Horatianũ illud pertinet.

Musa dedit fidibus diuos puerósque deorum,
Et pugilẽ victorem,& equũ certamine primũ,
Et iuuenum curas,& libera vina referre.

Ex lib.7.cap.19.

Sesquipedalia verba apud Flaccum, nõ tam intelligo longa & extensa, quam turgida & inflata ac prætumida.Nã ab Architectis esse trãslationem sumptam puto,apud quos sunt tigna sesquipedalia, materies crassior: ita loquitur non raro Vitrunius. Inde igitur Horatium explicandum arbitror,cùm ait,

Proiicit ampullas,& sesquipedalia verba. ampullarumque figura,quæ tumidæ sunt, huic cõgruit interpretationi: quanquam si de longis

qnis

quis accipiat, qualia ſunt dithyrambica, non repugnabo, præſertim cùm dicat Martialis, etſi hoc obſcœnius eſt, *Lib. 7. epigram. 13.*

Mentula cui nondum ſeſquipedalis erat.

Ex lib. 9. cap. 3.

Verba ſunt M. Tullij in epiſt. ad Attic. *Totũ hunc locũ, quem ego varie in meis orationibus, quarũ tu Ariſtarchus es, ſoleo pingere, de flamma, de ferro (noſtri illas λnκύθες) valdè grauiter pertexuit.* Ea Plinius accipit de oratione amœna & pigmentis orationis perpolita: ſic enim in epiſtol. ſcribit, *Non tamẽ omnino Marci noſtri λnκύθους fugimus, quoties paulum itinere decedere non intempeſtiuis amœnitatibus admonebamur.* *Lib. 1. ad Attic. epiſt. 10.* *Lib. 1 epiſtolar. 2. epiſt.*

Horati⁹, de oratione tumida & magnifica interpretatur: eadem enim qua Cicer. tranſlatione dixit,

Proiicit ampullas & ſeſquipedalia verba: quod eſt orationis amplitudinẽ & ſuperbiam omittit. Et alio loco,

An tragica deſæuit & ampullatur in arte? Sed orationis elegantia & amœnitas cum magnificentia & grauitate plerunq; cõiungi ſolet. Hoc certè conſtat à tumore ampullarum, quæ λήκυθοι Græcè dicuntur, genus hoc tranſlationis profectũ eſſe. Hinc & Strabonis illud multis obſcurum exiſtimatum arbitror explicandũ *Lib. 1. epiſt. 3.*

 ἀλλὰ

ἀλλὰ γέροις λακυθίζειν.

Ex lib.22.cap.11.

Senes vocantur maturi, vt,

Maturúsque senex, apud Flaccum: &

—cui maturus Acestes, apud Maronem.

5.Aen. Nàm & Græcos πεπείραν pro anu dixisse annotat Hesychi⁹: & Anus apud Aristophan. ait,

Οὐ γὰρ ἐν νέοις τὸ σοφὸν ἔνεστιν, ἀλλ' ἐν πεπείροις. Ouidius,

Quid numeras annos? vixi maturior annis. id

Ouid. ad Liuiam de morte filij. est senior: sequitur enim mox,

Acta senem faciunt, hæc numeranda tibi.

Ex lib.19.cap.9.

—cultorne virentis agelli, id est, olitor, quod hominum genus veteribus omnium erat & humilimum & vilissimum, vt prouerbiũ

Gellius lib.2. cap.6. ostendit, *Sape etiam est olitor.*

Locus sequitur sanè obscurus,

Publica materies priuati iuris erit, si

Nec circa vilem, patulumq́ moraberis orbem.

Publicam materiam vocat argumentum aliis poëtis adhuc intactum: quod priuati iuris erit, si quis ita tractet vt postea nemo vel idem scribere ausit, vel melius possit: quod quidem consequetur, si sententias persequatur non de medio,

dio,nec è triuio ſumptas. *S*olẽt.n.Greci,quorum ſedulus eſt plerunque imitator Horatius, appellare ἐγκύκλια, id eſt,circularia,quæ vulgaria ſunt & obuia, quæque omnibus patent. Deſiderat autem in bono ſcriptore ingenioſas & argutas & non vulgares ſententias.

Vnde pedem proferre pudor, valet, non in anguſtum ita te locum coniicies,vt inde vltra ꝓgredi non poſſis, aut ſi coneris contra artem eiuſque leges facias. Legi etiã in antiquo libro *referre.*

–vt ſcriptor Cyclicus olim. Hic quæri ſolet qui ſit Cyclicus : & multis proprium nomẽ videtur:ego cenſerem Epicum poëtam rapſodum ſignificari. Nàm Rapſodi verſus heroicos ſcenæ & theatro dabant, qui fortaſſe vt verſus dithyrambicorum.à choro κυκλίῳ vocato cãtabantur,ex quo & Cyclij vocabantur, ab Horatio Cyclici. Fidem huius rei epigrãma Græcum facit,in quo ſcribitur.

Τὺς κυκλίυς τούτους τοὺς αὐτὰρ ἔπειτα λέγοντας
Μισῶ, λωποδύτας ἀλλοτρίων ἐπέων.
Καὶ διὰ τῦτ᾽ ἐλέγοις προσέχω πλέον· ὐδὲν ἔχω γὰρ
Παρθενίυ κλέπτειν ἢ πάλι καλλιμάχυ.

Ex lib.28.cap.24.

–Sed quid magis Heracleas? ſcribit Iuuenalis Saty.1.

lis. Panyaſis, cui ſecundum in poëtis locũ Critici tribuunt, Heracleã ſcripſerat 14. libris. Sed & Arrian⁹, Heracleam quoque ſcripſerat vt refert Athenæus: Quin & Phædimus, etiam Piſander. Videri poteſt Horat. ſcriptorem Diomedeæ quicunque ille fuit, perſtrinxiſſe, cùm ſcripſit,

Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri.

Ex lib. 9. cap. 29.

Quis ille obſecro apud Flaccum cantor eſt, qui dicit *Plaudite?* ſic enim ſcribitur,

–donec cantor, vos plaudite, dicat. quid? erat illud cantico aliquo dicendum? & non videtur ſanè debuiſſe dimitti populus vnius vocis modulatione. Denique *dicat* dicit, non cãtet, cui æquè liber erat in verſum aditus: ſed nugamur & ſtulti ſumus, qui ſic argutamur & ratiocinamur. Quin vno expedimus verbo potius cantorem hic hiſtrionem eſſe, vel actorẽ fabulæ: neque noſtra interpretatio iſta erit, vt nobis præſtandũ ſit eius vitium, ſed antiqui poëtæ Prudentij, qui in eam ſententiam accepiſſe videtur, cùm ſcribit,

Vt tragicus cantor ligno tegit ora canato,
Grãde aliquod cuius per hiatum crimen anhelet.

Ex lib. 19. cap 9.

Illud

Illud eiuſdem libelli illuſtratione indiget,

Auctoris partes chorus, officiumq́; virile

Defendat: qua de re ſenſus eſt me⁹, Chorum nonnunquam ſolere poëtam defendere, eiuſq́; officium laudare, quod in parabaſi plerunque fiebat, vt ex Ariſtophane notum eſt. Itaque officium virile dici reor, quomodo dicimus, pro mea virili. De officio, inquit, poëtæ diſſeret chorus, commemorabitque poëtam officio ꝓ ſua parte non defuiſſe, elegantemque fabulam, & lepidam dediſſe. Explicatur non ineleganter in antiquo lexico virile, ἴσον, καὶ κατ' ἀναλογίαν. Sed & quod ſubiicit,

–neu quid medios intercinat actus

Quod non propoſito conducat, & hæreat aptè: Intelligo de choro in diuerbiis cum hiſtrionibus loquente in ipſis actibus: extra actus enim plerunque locos communes chorus canebat à propoſito remotos, quos etiam hoc loco mox attingit Horatius. ne longior ſim, pro,

–& concilietur amice, reperi, *& conſilietur amicè*. atque illud conſilietur etiam à collega meo doctiſſimo & diſertiſſimo viro Lambino agnoſcitur.

–& apertis otia portis, ait, quod belli tempore vrbium portæ clauduntur, pacis aperiuntur. Ex eo in antiquo Lexico Panda, θεὰ εἰρήνης exponitur.

Poſtquā cœpit agros extendere victor, & vrbē

La-

Latior amplecti murus. Hîc fortaſſe Horatius dixerit, nemini ius fuiſſe proferendi pomoerij, qui nõ agri aliquid imperio Romano adieciſſet. Vopiſcus in Aureliano, *Pomario autem nemini principũ licet addere, niſi ei, qui agri Barbarici aliqua parte Romanam Rempub. locupletauerit.*

—vinóque diurno

Placari genius, dicit, vt exiſtimo, poſtquam licuit & impunè fuit feſtis diebus de die lautè epulari atque conuiuari, genioq́ue indulgere, quod antè inhoneſtum & probroſum habebatur, opuſq́ue cenſorium exiſtimabatur.

Indoctus quid enim ſaperet, liberq́; laborum
Ruſticus vrbano confuſus, turpis honeſto? quã in ſententiam dicatur, non ſatis cõſtat. Ego putem dici ab vrbanis hominibus & honeſtis ſcenicam & hiſtrionicam artem, eius varietati & licentiæ ſtudentibus & fauentibus, amplificatam eſſe, id diſſimulante, quamuis ægrè ferret, plebe ruſtica. nec enim muſſitare inter vrbanos eſſet auſa, nec ſapere viſa eſſet, ſi voluptatem illam & laſciuiam luxumq́ue reprehendiſſet. Numeri autem ſunt verſus, modi, cantus.

Ex lib.9.cap.6.

In illo Horatij loco,
Lib. 2. ſat. 3. *—nihilo vt ſapientior ille*

Qui

Qui te deridet, caudam trahat, Ego caudam trahere esse puto magnificè superbéq; incedere, vt qui talari toga palláve ornati longo syrmate verrunt terram. Horatius,

–traxitq; vagus per palpita vestem. id est, magnificè incessit saltans. Nàm ad syrma allusum esse puto, quod à tractu nomē est adeptū: aut, quod non æquè placet, tractum erit ab auibus, vt gallis gallinaceis & pauonibus, qui sua insolescere videntur cauda, vnde

–& picta pandat spectacula cauda, scripsit alio loco Horat. Trahit igitur caudam, qui sibi placet, seque sapientem, & vt Varronis verbo vtar, Saperdam putat. Sic & Persius dixit Lib. 2. saty. 2.

Ante diem blando caudam iactare popello. Saty. 4.

Ex lib. 18. cap. 35.

Vestitur, inquit Solinus *syrmate*. Hîc syrma vestis est fluxa & prolixa humumque verrens, qualis erat tibicinū & fidicinū, vt apud Flaccū.

–traxitq; vagus per pulpita vestem. Eandē & Orpheo tribuit Maro,

Necnon Threicius longa cum veste sacerdos.

Eam etiam vestem Tibullus significasse videtur cùm cecinit,

Ima videbatur talis illudere palla.

Ex lib. 20. cap. 27.

Plaut. Menæchmus sc. Anime mi.

M. *Sustine hoc Penicule, exuuias facere, quas voui, volo.*

P. *Cedo.* M. *Sed obsecro hercle, salta sic cum palla postea.* Hîc exuuias facere est spoliare se, & spolia à se in alterũ transferre, quod Menæchmus facit, qui exuuias vxoris & suas, induuias facit & tradit Peniculo. cumque qui saltabant olim in scena, & cantabãt, aut citharam pulsabant, palla ornati essent, idcirco à parasito petit, vt cum palla saltet. Horatius,

Post hac personæ, pallæq; repertor honestæ
Æschylus. Iterum
—traxitq; vagus per pulpita vestem.

Et Cornificius ad Herennium, *Vti citharædum, cùm prodierit optimè vestitus, palla inaurata indutus, cum chlamyde purpurea, coloribus variis intexta.*

Ex lib. 19. cap. 9.

Non tam intellectu facile est, quàm prima statim specie videtur, quam sententiam complectantur illi duo Horatij versus, qui omnibus ferè in ore sunt.

Vtiliumq; sagax rerum & diuina futuri
Sortilegis haud discrepuit sententia Delphis.

Hîc tempus non teram commemorandis aliorum interpretationibus, ne verbosus esse videar & infructuosus: potius quid sentiam explicabo. Hoc mihi dicere videtur Horatius, eo vsq;

pro-

progressam esse Chori licentiā, vt obscura ambage, & inuolucris sententiarum, quæ quidèm de vitæ prouisione præcepta continere solent, poëtæ vaticinari, & nihil ab oraculis delphicis pene differre viderentur. Atque hoc præceptū ad sententias & res pertinet vt superior versus ad audaciam insolentem verborum chori.

Et tulit insolitum eloquium facundia preceps.

Ex lib.5.cap.23.

Sortilegos contemnit Quintus lib.1. de Diuinat. qui solebant in triuiis sortib. ductis non tam futura prædicere, quàm ad quæstum suum mentiri. Sortes autem illæ versabantur & educebantur manu pueri. Tibullus, *Lib.1.eleg.3.*

Illa sacras pueri sortes ter sustulit, illi

Rettulit è triuiis omina certa puer. Sed & Sortilegus dicebatur æquè Apollo, quod sortibus æquatis oracula interdum vaticinaretur, etsi etiam furore afflata Pythia: certè etiam sortes oracula dicuntur, & Simia in Diodoneo tē plo, vt Cic. scribit, sortes dissipauit, Sortes oracula esse, ex eo apparet quod *Sortilegis*, inquit Flaccus, *haud discrepuit sententia Delphis.* *Lib.2.de Diuinat.*

Ex lib.19.cap.9.

Eodem in libello, quoniam studemus quantum

tum

tum possumus, benè mereri de iuuẽtute, ne illud quidem satis intelligitur,

Aut dũ vitat humũ, nubes & inania captat, quod in hanc sententiam accipio: poëtæ quidã præsertim Dithyrambici, verborum tumorem & amplitudinem consectabantur, iidemq; plerunque de Cœlo, nubibus, aëre, maiore cũ verborum magnificentia, quàm sententiæ pondere, scribebant: itaque in eos illudens Aristophanes scribit, ταῦτ' ἄρα ἐπόιουν ὑγρᾶν νεφελᾶν στρεπταὶ γλανδάϊον ὁρμὼ. Rursus eodẽ loco εὖτ' ἀερίας διερὰς γαμψοὺς οἰωνούς.

Ex lib.23.cap.3.

4.Aen. *Aut*, inquit Maro, *ante ora deum pingues spatiatur ad aras.* dicit more Romano, quo matronæ ante aras faculas tenentes gestu graui saltationemq́ue seueram & verecundam imitante mouebantur & ferebantur: quod Horat. intellexisse puto, cùm in Arte scribit,

Vt festis matrona moueri iussa diebus. atq; hoc potissimum adscripsi, quo Horatij sensus enuclearetur, non omnibus perinde clarus atque illustris.

Ex lib.19.cap 9.

Siluis deducti caueant, me iudice, Fauni
Ne velut innati triuiis, ac pene forenses,

Aut

Aut nimium teneris iuuẽtur verſibus vnquã,
Aut immunda crepent ignominioſaq́; verba.

Perſonæ Satyrę Græcæ, quę Tragœdiis inter-ponebatur ad diſcutiendam earum mœſtitiam numina erant ſilueſtria, Fauni, Siluani, Sileni, quibus cum etiã aliæ intexebantur colloquentes perſonæ. Sed & Satyricæ ſcenæ ornabãtur in theatro arboribus, ſpeluncis, montibus reliquiſque agreſtibus rebus in topiarij operis formam deformatis, vt Vitruuius ſcribit. Fauni igitur illi Satyrici de ſiluis in theatrum deducti, non ita elegantibus & delicatis verſibus ludere debẽt, vt ſi in media vrbe nati eſſent, & vt ſi diutius in foro, vbi diſerti erant oratores, verſati eſſent: & tamen quãuis ruſtici & ſilueſtres ſint non debent ſermone vti ſordido & incompto, nec ita illoto & obſcœno, vt ſcurræ triuiales & ſalarij procaces in vrbis compitis & triuiis. Lib. 7. cap. 5.

—quibus eſt equus & pator & res, id eſt, equites, nobiles, & diuites. Nàm Romæ qui erant principij & nobiles à patre nominabãtur, & patrem habere cenſebantur, vt verbi gratia, Cn. Domitius C. filius dicebatur. Equus igitur de equitibus, pater de patriciis: res de diuitibus dicitur. Dionyſ. Halicarnaſſæus lib. 2. τεκμήριον δὲ τούτου παρέχουσιν, ὅτι τοὺς μὲν πατρικίους, ὁπότε δόξειε τοῖς βασιλεῦσι συγκαλεῖν, οἱ κήρυκες ἐξ ὀνόματός τε καὶ πατρόθεν ἀνηγόρευον. Non dubitem autem affirmare mox pro

fra-

fracti ciceris, fricti ciceris esse legendum.

–magno cum pondere versus, versus dici puto grauitatis plenos & dignitatis qui tamẽ suos modulos numerosq; non habeant. Sic apud Cic. in Arato,

–magno cum pondere nautæ: etsi alia significatione dictum est, pro magno molimine & conatu & ab Horatio paulo post

–sine pondere & arte. Iam verò illud,

Perfectum decies non castigauit ad vnguem, à marmorarijs ductum esse cẽsent interpretes, qui iuncturas marmorum vngue explorant: alij à fictoribus, qui primum manu informant rude opus, deinde lineamenta & habitum omnemque speciem vngue fingentes & perpoliẽtes absoluunt. Plutarchus, καὶ γὰρ αἱ τέχναι πρῶτον ἀτύπωτα καὶ ἄμορφα πλάττουσιν, εἶτα ὕστερον ἕκαστα τοῖς εἴδεσι διαρθροῦσιν. ἣ πολύκλειτος ὁ πλάστης εἶπε, χαλεπώτατον εἶναι τὸ ἔργον, ὅταν ἐν ὄνυχι ὁ πηλὸς γένηται. id est, nàm & artes primùm rudia & informia fingunt, deinde postea formis quæquæ exprimunt: proinde Polycletus fictor dixit, tum demum difficillimũ opus esse, cùm lutum in vngue esset. Sic alio apud Horatium loco, *Lib. 1. saty. 5.*

–ad vnguem

Factus homo, accipiendum est, pro eleganti & polito perfectoque eadem translatione.

Ingenium misera quia fortunatius arte, cùm ait,

ait, significat homines Rom. carminum studiosos artem cõtemnere poëticam & cognitionem Philosophiæ, suoq; fidere ingenio, & existimare se tum demum optimos poëtas futuros, si insanorum morem habitumque, illuuiẽ & squalorem imitentur. In quo lepidè & venuftè Romanos scriptores insaniæ ludens notat & inscitiæ. Mox igitur subiicit principium rectè scribendi esse philosophiæ cognitionem & perceptionem.

Ex lib. 4. cap. 9.

Lento suspensi loculos tabulamq; lacerto: dixit Flaccus, de calculatoria tabula & calculis intelligo. Discebant enim ratiocinandi artem, non liberales disciplinas. vt in Arte, *Lib. 1. saty. 6. & lib. 1. epist. 1.*

—dicat

Filius Albini, si de quincunce remota est
Vncia quid superat?

Ex lib. 19. cap. 9.

—Ærugo & cura peculi. Romani, inquit, philosophiã humanitatísque artes non discũt, sed artem supputandi in pueritia: at vbi adoleuêre, se totos occupant, deduntq; pecuniæ faciendæ congerendæq;, cuius rei studium quadam rubigine animos hominum inficit. AErugo igitur sordes auaritiæ studiúmque pecuniæ

& æris mihi significare videtur. Eam enim sic vocat, quasi animi hominum rubiginem quãdam & æruginem ducant, ex auiditate nũmorum & sordibus auaritiæ, vt loculi reddi solẽt æruginosi.

Celsi prætereunt austera poëmata Rhamnes.

Equites Rom. iuniores, qui adhuc merent equo publico stipendiáq; faciunt, delectari poëmatis volunt, nec mœstum carmen perpeti possunt.

Ex lib. 29. cap. 35.

Cùm equites in equis sedẽtes sublimes sint & alti: ideo equestris ordinis hominibus Celsi attributionem poëtæ apponunt, vna quoque eorum magnitudinem ordinis & dignitatem significantes, Horatius,

Celsi prætereunt austera poëmata Rhamnes.

Papinius,

Non labente Numa timuit sic Curia fœlix
Pompeio nec celsus eques. Et Ammianus Marcellinus, *Iudicibus celsis, itidemq́ minoribus,* cũ dixit, maiores & minores, vt vel Lippo notum est, intellexit.

Ex lib. 19. cap. 9.

—sit Chœrilus ille. nollem tam iniquũ esse Flaccum in Chærilum, quem & à Clemente & Eusebio (non enim attinet alios nominare & no-

nomenclatorem agere) video non contemni: versus certè quos eius afferunt, non mihi tam irrisione digni quàm admiratione videtur: sed nescio quomodo, vt in epulis, sic & in poëmatis alius alio capitur atque delectatur. Nec verò pigebit aliquot eius versus proferre, vt homines intelligant eum non esse tanta illusione dignum, quanta Horatius videri vult. Sic igitur scribit Euseb. lib. 9. præparat. Euangelicæ.

Τοῦ δὲ ἰουδαίων ἔθνους καὶ χοιρίλος ἀρχαῖος ποιητὴς μέμνηται, καὶ ὡς συνεστράτευσε τῷ βασιλεῖ ξέρξῃ ἐπὶ τὴν ἑλλάδα· λέγει δὲ οὕτως.

Τῶν δ' ὄπιθεν διέβαινε γένος θαυμαστὸν ἰδέσθαι,
Γλῶσσαν μὲν φοίνισσαν ἀπὸ στομάτων ἀφιέντες·
Ὤκουν δ' ἐν Σολύμοις ὄρεσι πλατέῃ παρὰ λίμνῃ,
Αὐχμαλέοι κεφαλὰς τροχοκουράδες. αὐτὰρ ὕπερθεν
Ἵππων δαρτὰ πρόσωπ' ἐφόρουν ἐσκληκότα καπνῷ.

Ex lib. 27. cap. 4.

Chærilum poëtam irridet Horatius,
Quem bis terq́; bonum cum risu miror,
Cuius versus incultos & malè natos, & immani precio singulos singulis emptos philip-

 peis

peis notat: à multis tamen scriptoribus Græcis, vt bonus auctor citatur & laudatur.

Ex lib. 27. cap. 33.

Ludendum esse trocho, aleamque fugiendā legimus illis in præceptiunculis, quibus prima pueritia imbuitur. Quod genus ludi ad puerilem turbinem vulgo referri imperitè & indoctè video, cùm sit genus ludi, quo iuuenes se in cāpo exercebāt. Eius meminit Horat. in Arte,

Indoctusq́; pilæ, discive, trochive quiescit.

Et Propertius,

Increpat & versi clauus adunca trochi. Sed vt opinor, his, quæ adscribā verbis ab Ammiano significatur. *Cùm apud Parisios adhuc Cæsar Iulianus quatiens scutum variis motibus exerceretur in campo, axiculis, quis orbis erat compaginatus, in vanum excussis, ansa remanserat sola, quam retinens valida manu stingebat.* Erat autem genus ludi Græcanici, vt nomine ipse iudicatur. Rota enim erat ansam habens vt faciliùs mitteretur, axiculis compacta transuersis iaciebatur: quorum clauiculæ & commissuræ aduncæ dum versabatur missa rota, vel missus orbis tinniebant & crepabant. Mittere autem scienter, artis erat non vulgaris: atque hæc quidem de trocho, quæ scriberemus, habebamus.

Ex

Ex lib. 17. cap. 17.

Poëma Cinnæ vatis Smyrna inscriptum in magna celebratione apud antiquos fuit nouẽ perpetuis elaboratum annis: vnde exiit, vt reor, præceptum Horatij,

nonumq́ prematur in annum. Nàm exemplum Cinnæ hoc ei vel consilium vel præceptum dictauit. De Cinnæ poëmate Catull⁹ scribit, De Smyrna Cinnæ poëtæ.

Smyrna mei vatis nonam post deniq́ messem Lib. 1. epig. 21.
Quàm cepta est, nonamq́ edita post hyemem.

Ex lib. 11. cap. 25.

Apud Vopiscum in Carino Pithaulas legimus, quorum armamentum musicum imitatur, vt quidam censent, dolium, vt illorum vtriculum. Ita aliorum erat rotundius & tumidius, minus tamẽ: aliorum oblonguis & teretius, maiusq́; instrumentũ. Ego verò Pythaulas esse legendum contẽderim, vt sint tibicines, qui Pythia canebant: Higinus, *his quoque ludis Pythaulæ, qui Pythia cantauerunt.* Horat.

—qui Pythia cantat
Tibicen, didicit prius, extimuitq́ magistrum.

Ex lib. 10. cap. 19.

Cap.157. Vncta brassica à Catone dicitur oleo condita, cùm scribit, *Verum assam brassicam, & vnctã caldam, salis paulum, dato homini ieiuno.* Sed & vnctum obsonium est conditum, vt, *cœnare sine vncto,* id est, obsonio condimẽtis perfuso. &

Si verò est, vnctum rectè qui ponere possit:

opinor, quod pinguia ferè condimenta sunt.

Ex lib.18.cap.11.

Epist. 123. Lib.22. Rectè viuere, pro lautè viuere & opiparè Seneca vsurpauit. Inquit enim, *hanc petunt omnes isti, qui, vt ita dicam, rectè viuunt.* Sed & vnctũ rectè Horatius eadẽ notione, pro apparatè con dito cibo dixisse mihi videtur,

Si verò est, inquit, *vnctum rectè qui ponere possit.*

Ex lib.6.cap.25.

Ait Horat.

Vt mala quem scabies, & morbus regius vrget:

hîc ego malam scabiẽ interpretor feram, quã Græci ψώραν ἀγρίαν vocant, credebantque veteres Romani contagione ad alios transire: de ea sic Philo, φθινάσι τηκεδόσι, ψώραις ἀγρίαις, ἰκτέροις, σφακελίζουσιν ὀφθαλμοῖς. Celsus de scabie, *itaque eam, quæ talis est, ἀγρίαν,* id est, feram Græci appellant. quáquam & scabies omnis, mala est, infestaque est plerunque pueris redundantibus & malè temperatis,

vnde

vnde & Persius scripsit,

—namque est scabiosus,& acri
Bile tumet.

Ex lib.29.cap.9.

Vt mala quem scabies, & morbus regius vrget Aut fanaticus error. Hînc apparet, vt Hebręi vitiliginosos auersabantur: sic & Romanos scabiem,quæ summam cutem,vt vitiligo & lepra, lædit & inficit,abominatos esse. fanaticum autem morbum,& vt appellat,errorem, vt à diis immissum hominibus, qui numina violassent, diisque inuisi essent,aut ob morbi diritatem & plagarum metum,etiã auersabantur, & eo correptos fugitabant,vt in Captiuis Tyndarus simulat se fugere Aristophõtem, quod rabiosus & fanaticus sit, & Menæchmus se insanire assimulabat,vt homines ab se absterreret.

IN Q. HORATII EPISTOLAS ANNOTATIONES

de lib. Aduersarior. Adr. Tur. descriptæ.

In epistol.1.

Ex lib.aduersar.6.cap.17.

Quod Hesiodus dicit Ἀρχόμεναι θ᾽ ὑμνεῦσι θεαὶ, λήγουσί τ᾽ ἀοιδῆς, nõne id est, quo suas exorsus est epistolas Horatius?

Prima dicte mihi summa dicende Camena.

Quod enim in Iouis honorem poëta Græcus facere Musas prædicat, illud idem se Mœcenati facturum dicit Horatius.

Ex eod.lib.6.cap.9.

Apparet ad gladiatorios ludos fuisse Herculis ædem aliquam, vel ædiculam, aut etiam ludos ei dicatos fuisse: aut cur scripsit Varro?

Apud Nonn. in Vel.

Ex his atque huiusmodi institutis & vita, vel ad Herculis athletæ facti erant. &

—Veianius armis

Herculis ad postem fixis, ab Horatio dictum est, pro relicto ludo gladiatorio. qui enim artẽ aliquam desinebant, eius instrumenta diis suspendebant, sacrabantque: Maro,

Eclog.7.

Hic arguta sacra pendebit fistula pinu. Potissimum tamen artis præsidibus eum honorem habebant, vt è 6. Epigrammat.lib.constat: Sic & gladiatores, qui se virtutem Herculis æmulari censebant, cùm erant rude donati, arma Herculi sua dicabant, quod furtim fecit Veianius rude non donatus.

Ex

Ex lib.26.cap.26.

Veianius Horatianus gladiator arma ſua arte depugnandi relicta, conſecrat Herculi, quod Hercules gladiatoribus & omnibus corpus exercentibus præſſe exiſtimaretur. Sic fiſtulã Pani eius repertori paſtores conſecrabant. Eum Veianium multarum palmarum gladiatorem fuiſſe antiqui interpretes prædicant: Sed id non mihi ſatis ex Horatii verbis liquet ſcribentis,

Ne populum extrema toties exoret arena. Quę verba ſignificant eum, qui fortaſſe pugnaciſſimus fuerat & nobiliſſimus, miſericordia populi ne iugularetur in arena ſæpè precario ſeruatum. Ne igitur vitam ſæpius impetrare cogeretur armis ab aduerſario victus, ipſe ſibi rudẽ furtim dedit, artemq́; deſiit. Rude autẽ donati gladiatores iam nõ cogebãtur ferro dimicare, ſed rudibus tantùm batuere. Ludis autem includebantur familiæ gladiatoriæ: quales erant AEmilius ludus: Ludus Mantuanus: & ludus Gallicus.

Ex lib.17.cap.9.

Peccet ad extremum ridendus, & ilia ducat.
Vt de equis circẽſibus vel curulibus, eſt à Flacco dictum, qui cùm pares non ſunt ſeptem circi ſpatiis deficiunt exanimati, nec tanto curſui ſuppetit ſpiritus & anhelitus: equi autem vel ſuſpi-

ſuſpirioſi, vel denſioris ſpiritus, dum animam ducunt, ilia trahunt: atque ea potiſſimum parte ſentitur quàm liber & facilis commeet anhelitus. Lucanus lib.4.

Pectora rauca gemunt, quæ creber anhelitus vrget,
Et defectæ grauis longè trahit ilia pulſus.

Plinius in verbaſco loquens de ſuſpirioſis equis: *Tanta huic vis eſt, vt iumentis etiã non tuſſientibus modo, ſed ilia quoque trahentibus auxilietur potu.* Papinius de equi curuli certamine fatigatis,

Lib.26. cap.6.

—nec iam integer illis
Impetus, & longi ſuſpendunt ilia flatus. Id de ægris pecudibus etiam Maro dixit,

3.Georg.

—Imaq; longo
Ilia ſingultu tendunt.

Ex lib.26.cap.26.

Quid verum atque decens curo, cùm ait, ſe philoſophiæ vtrique operam dare, declarat, & ei, quæ in contemplatione poſita eſt, verumq; acquirit: & ei, quæ mores confingit & officia præſcribit, quæ temperatione decori & moderatione continetur.

Ex lib.30.cap.19.

Nullius addictus iurare in verba magiſtri, ab Ho-

Horatio per translationem dictum, ab his ductam, qui in ducum & imperatorũ verba iurabant. Id satis è Symmacho apparet ita scribente, *Vbi in leges vestras & verba iurabimus, qua religione mens falsa terrebitur, ne in testimoniis mentiatur?*

In epist. ad Valent. Theodos. & Arcad. Aug.

Ex lib.24.cap.23.

Purè propera, dictũ est à Plauto, vt *purè lautum*, quod è Festo antè annotauimus & nunc repetimus, ne mẽdacii suspitio hîc ylla hæreat, sic apud Horatium purè lectus dicitur,

Aulularia sc. Vbi tu es, qui. &c.

—Sunt certa piacula, quæ te

Ter purè lecto poterunt recreare libello. Nam sacris operam daturi se purificare prius solebant.

Ex lib.26.cap.26.

At,

Ter purè lecto poterunt recreare libello. Hîc purè lectum libellum dicit, quem qui legit se aqua purificauit ea castimonia ad legendum accedens, vt si rem diuinam esset facturus: vnde & piacula dixit, sunt enim propriè hostię aut libamenta, quibus aliquid luitur & expiatur, expurgaturq; fraus aliqua & scelus. Sic & puri loti à Festo dicuntur, sacrorum causa mundati aqua & casti.

Virtus, inquit, *est, vitium fugere.* Vitium fugere non est postrema laus, & virtutis pars est,

vir-

virtuſque adeo cenſetur, vt Sapientia iam quędam eſt, carere ſtultitia.

Cui ſit conditio dulcis ſine pondere palmæ?

id eſt, cui liceat ſine puluere palmam adipiſci.

—hac Ianus ſummus ab imo

Perdocet. In regione fori Romani duo Iani erant ad arcum Fabianum, vt ait Victor, in cruſtati & adornati ſignis: ſuperior & inferior: celebris mercatorum locus & fœneratorum: apparetque ſpatium inter illos duos Ianos ſuperiorem & inferiorē vocatum fuiſſe Ianum medium: vt Ianus ſummus imuſque appellatus ideò ſit, quòd & medius eſſet, Horat.

Lib. 2. ſaty. 3.

—poſtquam omnis res mea Ianum

Ad medium fracta eſt. Cic. *Commodius à quibuſdam optimis viris ad mediū Ianum ſedentibus.* Iterū, *Ianus medius in Antonij cliētela ſit?*

Lib. 2. Offic.

6. Philipp.

Læuo ſuſpenſi loculos tabulamq́; lacerto, cùm ait, monſtrat Romanos numerādi artem præcipuè ſequi & ediſcere ob auaritię ſtudium: gereréque tabulam calculatoriam & loculos calculis refertos, vt in abaco in promptu rationes expediant. Inquit alio loco,

In Arte poët.

Filius Albini ſi de quincunce remota eſt

Vncia, quid ſuperat?

Ex lib. 6. cap. 10.

Qui puteal Ianumq́; timet celereſq́; Calendas.

cùm

cùm Ouid. ſcribit, vtrum de Iani templo, an de Iano, id eſt, de tranſitione quadam, quæ ad puteal Libonis eſſet, intelligendum eſt? nihilo ſecius iſtud Horatianum,

—poſtquam omnis res mea Ianum

Ad medium fracta eſt. Nàm & in fori Romani regione legimus fuiſſe Iani templum, & prope puteal Ianos duos, celebrem mercatorũ locum, auctore Victore. Ego igitur de templo non crediderim accipiendum: eorum autem alter ſuperior dicebatur, alter inferior eodẽ Victore auctore, vnde & ab Horat. ſcriptũ ſuſpicor. *—hæc Ianus ſummus ad imum*

Lib. . ſaty. 3.

De vrbis Ro. regionib. & loc.

Perdocet. quod eſt ſuperior ad inferiorem vſque: ac medium eorum ſpatium, Ianus medius dicitur, vt ſuſpicor ab Horatio & à Cicerone lib. 2. Offic. *à quibuſdam viris optimis ad medium Ianum ſedentibus.* Nõ deſunt qui ibi tres Ianos ſcribant. Eſſe etiam Ianus cuipiam videretur in Ouidio pars portæ peruia, vt ſi duos in ea diſcrimine interpoſito poſtis medii Ianos diceres; inquit enim 2. Faſtor.

Carmentis portæ dextro eſt via proxima Iano:
Ire per hanc noli quiſquis es, omen habet.

Ex lib. 4. cap. 9.

Læuo ſuſpenſi loculos tabulamq́; lacerto, de calculatoria tabula & calculis intelligo. Diſcebãt

enim

enim ratiocinãdi artem, non liberales disciplinas, vt in Arte,

-Dicat
Filius Albini si de quincunce remota est
Vncia, quid superat?

Ex lib.24.cap.29.

Varro inquit,

Quartus vbi est aditus & initia regis. qui ad quartum, ait, gradum peruenerit, is rex fuerit, & planè modis omnibus rem absoluerit. Tale est illud Horatianum,

-Rex eris, aiunt,
Si rectè facies. Ausonius,
Qui rectè faciet, qui non dominatur, erit rex.

Idyllio.16.

Ex lib.14.cap.9.

Equites maioris dignitatis, vt qui Tribuni militum erant, aut Tribunitii, aut maioris cẽsus, sedebant in primis subselliis 14. ordinum, sed & ditiores propius spectabant, quàm pauperes è plebis cuneis: hinc illud ab Horatio scriptum esse puto,

Vt propius spectes lachrymosa poëmata Puppi.

Propius enim spectat, qui in sedilibus primis sedet: etsi de equestri cẽsu accipi potest, quem adepti, cùm in 14. sederent, propius quàm reliqua plebs, spectabant.

Ex

Ex lib. 26. cap. 26.

—præsens hortatur & aptat, in vetusto legi libro. quod non minus probãdum quàm *optat:* imò verò commodius habendum, quòd plus est instruere & informare præceptis, quàm optatis & votis prosequi.

Ex lib. 30. cap. 12.

Vti via vulgi, quodam prouerbio poni videtur; pro communia vsurpare, nec sententiã suam disceptationibus de Repub. aut legum rogationibus iuterponere, vt apud Flaccum,

—cur

Non vt porticibus sic iudiciis fruar iisdem.

ac mihi illud Horotianũ ab eodem populi sermone ductum profectumque videtur.

Ex eod. lib. 30. cap. 9.

Extat Lucillii quædam sententia, quã Flacc. qui eum poëtam fluere lutulentum calumniatur, æmulatus est.

Quid sibi vult? quare sit vt intus versus, & ad te
Spectet atque ferant vestigia se omnia prorsus?

Flaccus hoc breuius adstrinxit.

Omnia te aduersũ spectantia nulla retrorsum.

Ex

Ex lib.26.cap.26.

—cui si vitiosa libido

Fecerit auspitium, valet si libido ei suaserit. Ab auibus autem ductum, qui auspicium faciunt & monent vt aliquid agamus, aut non agamus vt vetustus credidit Festus.

Auspicium faciunt.

Ex lib.13.cap.11.

Homines Romæ mediocris fortunæ suarum ædium partem superiorem inquilinis locare solebant, imam sibi retinebant: sed & erant qui cœnaculariam faciebant. Itaque pauperes cœnacula conducebant, cùm in suo non habitarent. Iuuenalis,

Saty.10. *—rarus venit in cœnacula miles.* Horatius,

Quid pauper? rides mutat cœnacula. Prudent.

Omnis qui celsa scandit cœnacula vulgus.

Ex lib.30.cap.3.

Vt Horat. dixit.

Epist. 123. *Insanire putas solemnia me*, quod est, more aliorum ita Seneca,

Nolunt solita peccare, quibus peccandi premium infamia est.

Ex lib.26.cap.26.

Ad

Ad summum sapiens vno minor est Ioue, cùm inquit, declarat esse philosophiæ incumbendum, quæ paratur sapientia, quæ vni Ioui cedit, & omnibus aliis maior est. Est autẽ Philosophiæ finis comparatio & adeptio sapiẽtię,

Præcipuè sanus nisi cum pituita molesta est. quod iocatur. Sic accipio sanum esse sapiẽtem maximè tantum, quia philosophorum sapiens, pannosus, malè vestitus. interdum alget hibernis mensibus: pituita tentatur frigore contracta. nàm sapiens si algebis, non solùm tremes, sed etiã pituita laborabis. non deest, qui σλεννώδη & κορυζώδη, id est, mucosum & stupidũ & stultum & ineptum explicet: Sed in priorem sum propensior sententiam.

IN EPISTOLAM SEcundam ad Lollium.

Ex lib. 9. cap. 18.

Græcia Barbariæ lento collisa duello. Hic locus declaratur Oda nona Epod.

Ex lib. 26. cap. 27.

In cute curanda plus æquo operata iuuentus, cùm dicit Horat. cutem, corpus intelligit, vt χρὼς & χροῦς apud Græcos cutem & corpus

declarant. Ita autem intelligere Horatium ex Homero notum est, apud quẽ Phæaces & proci penelopæ genio indulgent, corpusque luxuriosè epulis curant: etiã illi Demodici, hi Phemii modis & cythara sese oblectant, quod intellexit Horatius cùm

Ad strepitũ cytharæ cessatum ducere curam, eleganter, vt nihil suprà scripsit. Nàm ad Phęacas & procos referendum esse arbitror. Vt autem curare cutem, sic & curare pelliculam dixit, *Pelliculam curare iube.* id etiam ex eo; quod, qui benè habiti & benè pasti sunt, eorum cutis nitet, curataque videtur.

Lib.2.saty.5.

Me pinguem & nitidum benè curata cute vises. Vt enim coriarii arte, aluta vel corium pulchrius & politius est: sic pulchrior & nitidior cutis obesorum ac benè habitorum curata videtur fuisse. *–atqui*

Si noles sanus, cures hydropicus, quod ait, puto hanc continere sententiã: si noles expergisci dum sanus es, & capessere studiũ philosophiæ quæ animi medicina est, cures vt hydropicus & graui laborans morbo, expergiscaris. vel potius, Si non vis te seruare dum sanus es, velis hydropicus: & cures vt te serues. Sed Porphyrio planè aperteque legit, *curres*, quod & probabile est: ac tum *noles* in futuro legẽdum erit, quod vidit Lambinus.

Si comportatis rebus benè cogitat vti, more

Græco id videtur dixisse, apud quos συſκομίζειν, quod est comportare, significat fruges colligere & συγκομιδὴ est fructuum collectio. Itaq; hîc res comportatas appellat repositos & conidtos fructus.

Inuidia Siculi non inuenere tyranni

Maius tormentum. Phalaris, Agathocles, Dionysius Siciliæ tyrannus multa inuenere atrocissima tormēta ad homines cruciandos & excarnificandos: sed nullum est, quod crudelius torqueat animum quàm inuidi hominis contubernalis & tabifica inuidia

—ceruinam pellem latrauit in aula. Sic ad sectandas feras venatici catuli consuefiebāt in aula dominorum leporinis & ceruinis pellibus ad venandum, vt odore & colore imbuti in filuis eas feras appeterent. Quiddam in Gratiano est non dissimile.

Sed præceps virtus ipsa venabitur aula. De Venatio.

In 3. Epistol. lib. I.

Ex lib. 26. cap. 27.

Fastidire lacus & riuos ausus apertos, cùm ait Titium imitari ausum esse Pindarū dicit, quē tamen inimitabilē putat consueta tractare poëmata aspernatum. Latent enim plerunque fōtes, à quorum capite riui in apertum exeūt, qui

& in lacus ſparguntur cùm dilatantur. Ad fontem igitur eum dicit maluiſſe venire, quàm è populari lacu & publico riuo haurire. Sic alio loco, *Lib. 1. ſaty. 4.*

Geſtiat à furno redeuntes ſcire lacuq́;. Quod autem *ampullatur*, dicit, id verò facit Græcorũ æmulatione, qui ληκυθίζειν dicunt, quod eſt, tumida vti oratione. nàm λήκυθος ampulla eſt olearia, quæ, pertumida eſt. Vnde & Laius quia buccis erat tumẽtibus περὶ ταῖς γνάθοις λήκυθον habere dicebatur.

—moueat cornicula riſum. hîc corniculũ vocat, quem Græci κολοιὸν, id eſt, Graculum appellant. Huius fabulæ Aeſopicæ ſic meminit Themiſtius, Καθάπερ τῷ κολοιῷ περιτίθεσιν ὁ μῦθος τὰ πτίλα ἐν τῷ ἀγῶνι τοῦ κάλλους ἀλλότριον αὐτοῦ περιεργαζόμενος κόσμον χήτει τοῦ οἰκείου καὶ συγγενοῦς. id eſt, quemadmodum fabula corniculæ plumas circundat in pulchritudinis certamine alienum ſectanti ornamentum ſui & proprij inopia. &c.

In Epiſtol. 4.

Ex lib. 1. cap. 22.

In epiſtola Horatii ad Albium Tibullum, quod ſcribitur,

An tacitum ſiluas inter reptare ſalubres,

Cu-

Curantem quicquid dignum sapiente bonóque est? sub ipso verborũ tectorio sanè vulgari sententiam occultat multitudini non satis apertã: Et vt sub putamine nucleus latet, ita quoque sub ipsa velut nuce, quæ frangenda est, quiddã tanquàm salubre, eduleque reconditur. Puto autem sensum Epicureum esse: existimat enim dignum esse sapiente & bono, amœnitate & salubritate secessus frui, potiùs quàm rem familiarem auidè augere, prudentiæque esse indulgere sibi ambulationum spatia delicatarũ conficientem, quales in Pedana regione Tibullus habebat, qui tamen videbatur esse parcior. Tu enim, inquit, qui sapis, profectò ista vitæ gaudia libenter vsurpabis, præsertim qui abundes, vt tibi quæsito non sit opus, & scias quemadmodum sumptum facere oporteat, & ea præditus sis (deorum munere) corporis forma & dignitate, vt corpori inseruire debeas indulgẽtius & liberalius. Illa enim forma curam meretur, dignaque est, quę bonis potiatur. Nihil est, iuquit, quod maius optare alumno dulcissimo charissima possit nutricula, quàm formam & diuitias & artem fruendi, cùm iam sapit & eloquens est: Insipienti enim & indiserto atq; infanti facundiam & sapientiam nutrix ante omnia optare fortasse deberet: nunc vtraque tibi superest. Præterea gratia, fama, valetudo, diuitiis & diuitiarum fructui & vsuræ essent ante-

ponendæ,quæ tibi abundè contigerunt. Cùm igitur istum sensum eliciã,velut lomento quodam & nitro detergendam puto maculam,quæ in Horatio insedit,Scribi enim video,

Quam sapere & fari possit,quæ sentiat,

Ego autem emendandum censeo

Cùm sapere & fari possit. Sic & Muretus lib. 1. de Legib.emendauit, *Qui consuluntur cùm est necessarium.* Addit porro,cùm in humana vita quotidie speretur,timeatur, curarum molestiis & iræ feruore hominum pectora sollicitẽtur, cumque his crucientur perturbationibus homines potissimum ob opes,& copias, fortunas & facultates, inter istos animi morbos & æstus,quem præsentem degis cumque diem,eũ tibi vltimum putato.Sic fiet vt & non iniucundè eum traducas, nec elabi sinas, sed hilariter potius transigas quàm intentus rei in miseria & ærumna trahas:& gratior erit posterior ętas quàm tibi non promittebas, nec tibi, vt in futurum incumbenti,& diuitiis inhianti, præsentis diei peribit voluptas. Frui enim voles paratis,si breuem tibi vitam spondeas, nec ei tempori, quod non tibi polliceberis, viaticum, & opes congeres.

Ex lib. 26.cap.27.

Me pinguem & nitidũ benè curata cute vises.
Vide sup.Epist.2.huius loci explicationem.

In

In Epistol 5.

Ex lib.1.cap.22.

Archiacos lectos hac epistola arbitror esse humiles, paruos, inelegantes, non sumptuosos ab Archia artificè sic vocatos, vt Seneca vocat lectos Sotherici, de artificis nomine, rudes, impolitos, inelegantes, antiquos. At in Terentii Adelphis, Lecti ilignis pedibus, ob firmitatem ilicis fiunt, vnde πρίνινοι ἄνθρακες duri & solidi, & πρινώδης durum significat. In sole autē quod Athenis vere interdum & æstate sub sole & dio cœnare solebant,

Nec modica cœnare times olus omne patella, dixit, quòd magnifici ciues grandes haberent patinas, vt in Persio,

—sed patinæ grandes tucitaque crassa,

Vina, autē, *bibes iterum Tauro diffusa,* cū ait, ea indicat non esse admodum vetusta, cùm nō multis ante annis secundum consulatum Taurus gessisset. Saty.2.

Ex lib.1.cap.1.

Vinum diffusum, est quod in amphoras & cados apothecarum ad asseruandum fusum est. Plinius, *Apothecas fuisse, & diffundi solita vina anno 633. vrbis apparet indubitato Opimiani vini argumento.* Apud Catonem tamen doliare vinum pendenti opponitur, apparetque eius ç- Lib.14.cap.12. Cat.174.

tate nondum frequenter ſolitum eſſe vinũ diffũdi in Italia. De diffuſo vino ità ſcribit Horat.

Vina bibes iterum tauro diffuſa. Et Iuuenal.

Saty.5. *Ipſe capillato diffuſum conſule potat.*

Ex lib.1.cap.18.

Sin melius quid habes, acccerſe, vel imperiũ fer. valet, ſi meliorem habes cœnam, voca me conuiuam, vel pare mihi vocanti, ſi non habes.

In Epiſtol.6.

Ex lib.2.cap.12.

Epicurei ad ſtabiliendam ſuam impietatem firmandãq;, imprimis hoc ponebant, nihil admirandum eſſe. Lucretius,

Si tamen intarea miramur qua ratione
Quæq; geri poſſint, præſertim rebus in illis,
Quæ ſupra caput atheriis cernuntur in oris.

Et Horatius,

Nil admirari prope res eſt vna Numici,
Solaq;, quæ poſſit facere & ſeruare beatum.

Ex lib.22 cap.8.

Cæterùm in hac Horatii epiſtola,

Quid maris extremos Arabas ditantis & Indos?

dos? de gemmis & vnionibus intelligo, quorũ preciosissimus erat census ex India & Arabia. Quod si quis merces Indicas & Arabiæ aromata, quæ maritimis aduehebãtur cursibus accipiat, cum eo non litigabo: tantùm dicam littorales gemmas & vniones maris potius diuitias videri, quàm quæ mari importantur mercimonia. Delitiæ autem Romanæ quantopere margaritas deperirent, iniuria quærit, qui Latinos libros euoluit. At verò,

Qui timet his aduersa, valet, qui timet paupertatem & explosionem & sibilos in theatro, & inhonoratus esse, miratur diuitias, plausum, ambitionem & honores. Iam illud,

Improuisa simul species exterret vtrũque, cùm ait, eos qui cupiunt, & metuũt dicit perturbatione agitari, ex improuisa specie nata, quæ Cyrenaïcorum philosophorum sentẽtia fuit: perturbationes nasci ex inopinatis & insperatis bonis malisque vt auctor est Cic. in 2. Tuscul.

Ex lib. 6. cap. 18.

Ancum Martium regem magni fecisse veteres videntur, & dignum immortalitate credidisse. Horatius

—Numa quò deuenit & Ancus.

Lucretius lib. 3.

Lumina sis oculis etiam bonus Ancus reliquit.

En-

Ennius,

Postquam lumina sis oculis bonus Ancus reliquit.

Ex lib.22.cap.8.

Nulla re homines melius commendari hominum opinioni quàm diuitiis,& facilius vxorem dotatam & fidem amicosque comparare, quàm si copiosi, & locupletes nummatiq; sint, cùm declararet Horatius, sic scripsit,

Scilicet vxorem cum dote,fidemq́, & amicos,
Et genus & formam regina pecunia donat:
Et benè nummatum decorat Suadela Venusque, in quo cur Suadelæ & Veneris mentionem fecerit in quæstionem venire potest: quod vt enucleem, arbitror ab eo factum, quia nuptiarum mentionem induxerat, quibus Venus & Suadela præsunt, quod è meo quidem penu nō depromptum est, sed ex instructissimo cellario Plutarchi ita scribentis, ἢ ὅτι πέντε δεῖσθαι θεῶν τοὺς γαμοῦντας οἴονται, διὸς τελείου, καὶ ἥρας τελείας, καὶ ἀφροδίτης, καὶ πειθοῦς, ἐπὶ πᾶσι δ' ἀρτέμιδος. Phurnutus etiā scribit, assidere Veneri Gratias, Suadelam, Mercurium, quòd Suadela oratione & gratia amatores pelliceat. Qui igitur nūmatus est, eum, inquit, decorat Suadela & Venus, easque propitias habet & faciles, vt vxorem cum grandi dote facilè inueniat, cùm omnibus placeat gratusq; sit.

ſit. Itaque quia Venus conciliare gratiam videtur, cui in amoribus ex ſententia ſuccedit, venuſtatis plenus dicitur: cui non ſuccedit ex voto inuenuſtꝰ dicitur, vt Phamphilus in Andria loquitur de nuptiis, quas non optabat, quæ eum à Glycerio diſtraherent, Act.1.ſc.3.

Adeóne hominem eſſe inuenuſtum aut infœlicẽ quemquam, vt ego ſum? & Pamphyl. alter in Hecyra, cui optata inſperato euenerant de vxore,

Quis me eſt fortunatior? venuſtatiſq́; adeo plenior? Act.5.ſc.4.

Ex lib.9.cap.30.

Ex Senecæ libro de Beneficiis didicimus, Venerem non tantùm amoribus præeſſe exiſtimatam fuiſſe, ſed etiam hominum commẽdationi & conciliationi vt facilius aliquid impetrarent ab aliquo, & in amicitiam influerent & gratiam emererentur. *Ille*, inquit, *non eſt mihi par virtutibus nec officiis, ſed habuit ſuam Venerem.* hoc valet, Sed ei fauit Venus, quæ gratiam quandam ei commodauit, qua placuit, & facilè beneficium impetrauit: vt & apud Flaccum, Lib.2.cap.12.

Et benè nummatum decorat Suadela Venuſq́;
Sunt enim hæc duarum dearum nomina, quæ facilè homines, quibus fauent, ſuis muneribus beneuolentiæ & amicitiæ aliorum tradunt.

Ex lib.19.cap.16.

decorat Suadela Venusq;, ab Horatio è moribus Romanorum dictum est. Nàm quosdā deos esse nuptiarum præsides & præfectos censebant: in iis Suadelam & Venerem, quod è Plutarcho docemus, qui ita scribit, ἢ ὅτι πέντε δεῖσθαι θεῶν τοὺς γαμοῦντας οἴονται, Διὸς τελείου, καὶ Ἥρας τελείας, καὶ Ἀφροδίτης, καὶ Πειθοῦς, ἐπὶ πᾶσι δὲ Ἀρτέμιδος.

Ex lib. 22. cap. 8.

Rex autem *Cappadocum*, māgo est & venalitiarius, qui mancipiorum greges venaliū habet, vt apud Persium,

Sat. 6. *Cappadocas rigida pingues pauisse catasta.*

Qui quidèm eget æris, eoque seruitia veterana & nouitia vendit: vel potius ait venalitiarios, qui seruitio abundant, ferè parum nummatos esse, nec ei qui pecuniosus velit esse, hoc genus quæstus sectandum: quem quidèm sensum veriorem & congruentiorem iudico.

Ex lib. 26. cap. 16.

Veteres Mercales ab his seiūxère, qui Venales seruos habebant, ac mercaturæ nomine mācipia censeri nolebant. Id è Comico Plauto apparet ita scribente, *Mercaturámne an venales habuit, vbi rem perdidit?* Cic. in Corneliana,

Trinummo f. Quo illic loco.

Ne-

Neque me diuitiæ mouent, quibus omnes Africanos & Lælios multi venalitij mercatoresq́ superarunt. Venales vtrobique à mercatura, & venalitios à mercatoribus distinctos videmus: cùm tamen genus quidam exercere mercaturæ videantur, qui seruitia vendunt: quos festiuissimè Horatius appellat Cappadocum reges, Cic. in orat. ad Brutum

Mancipiis locuples eget æris Cappadocũ rex,
id est venalitius.

Ex lib. 30. cap. 7.

—ne sit præstantior alter
Cappadocas rigida pingues pauisse catasta. Pers. dixit, cuius sententiam puto, ne sit vllus venalitiarius, qui plures seruos habeat: nàm mangonium & mercimonium venaliũ maximos quæstus adferebat.

—eget, inquit Flaccus, *æris Cappadocũ rex.* id est, venalitiarius.

Ex lib. 11. cap. 12.

Nihilosecius & illud è communi sermone sumptum in Terentio non vulgò intelligitur; Hecy. act. 3. sc. 5.
Dic iussisse te. Ph. Noli fodere, iussi. quo in loco fodere, est latus alicuius manu vel pungere, vel tundere: quod facimus monendi gratia & suggerendi & impellendi: vt apud Horat.
Mercemur seruum, qui dictet nomina, lænum
Qui fodiat latus.

Ex

Ex lib.28.cap.38.

Mercemur seruum, qui dictet nomina, læuum
Qui fodiat latus, Horatii locus est homini ambitioso & honores affectanti suadẽs mercari necesse esse nomenclatorem acrem, qui ciuium, quos candidatus prensare velit, nomina teneat: qui simùl atque quempiam ciuem viderit, qui suffragatione vel gratia plurimum valeat, cantinuo candidati petitoris latus manu feriat, vt eum prehenset. Id enim esse puto, *Qui fodiat latus.* Tale illùd est Plutàrchi, προόσκειται γὰρ ἁπανταχοῦ τῶν ἱματίων, ἀντιλαμβανόμενος τοῦ γενείου, τὴν πλευρὰν θυροκοπῶν τῇ χειρί.

Ex lib.22.cap.8.

Non longè abieris;
—trans pondera dextram
Porrigere, negotium exhibebit. Opinor autem dici, si quis honorum ambitiosus sit, debere seruum nomenclatorẽ cõmparare, qui dum prætereunt plaustra, & sarraca onusta grandibus saxis & magnis trabibus, cogat magno cũ periculo manũ trans ea transmittere ad eum prensandum suffragatorem, qui in aliqua tribu sit gratiosus. Sed verius tamẽ est hîc *porrigere manum,* esse Salutare. Sed porrectio illa periculosa est, ponderibus saxorum & materiæ in plau-

stris

ſtris prætereuntibus.

In Epiſtol.7.

Ex lib.5.cap.13.

Cùm in hac epiſtola ſcribitur, *benignè*, reſpõdet, Aduerbium illud eſt blandè recuſantis. Eſt enim perinde ac ſi diceret, excuſatum me habeas: vt apud Ariſtophanem in Ranis, χαλλιστ' ἐπαινῶ, quod eſt laudo, renuentis eſt: & apud Terentium, rectè. Itaque illud eiuſdem epiſtolæ in eundem accipiendũ ſenſum eſſe arbitror, —*at tu quantumuis tolle benignè*, vt hoc reſpondentis ſit & bellè recuſantis.

Ex lib.1.cap.15.

Ad Cynicorum Philoſóphorum reſpiciens miſeram vitam poteſt videri dixiſſe Horat. —*quid diſtent æra lupinis*. Vt virum bonũ dicat intelligere quid donet, æſne an lupinúm, vile & lynicum cibarium: atque ita mihi quidẽ videbatur, Sed Marc. Ant. Muretus ingenioſiſſimus & diſertiſſimus, eàm excogitauit interpretationem, quæ propè geometricos, meam ſententiam refelleret. Lupinos enim aurum aït eſſe comicum, vt Plautus loquitur, quo macerato paſcuntur boues. Vt igitur in comœdia ꝓ aureis nummis annumerantur Lupini, ſic & pu

cros

eros lupini graua pro nummis solitos esse habere, atque numerare, & inter æs & lupinū parum distinguere. Atque idem hodieque in Italia lusitantes pueros ementiri & æmulari Lupinis nummos ait.

Ex lib.25.cap.29.

–*Quid distent æra lupinis*, cùm Horatius inquit, ad Cynicos respexit, qui Lupinis etsi amaris vescebantur plerunque, quos in pera gerebant: vnde & Aristoteles scripsit, οὐχ ἀηδῶς γὰρ κράτης οὐκ οἶδα φησὶν τὴν ἐμὴν δύναμιν ὑλίκην ἔχει θέρμοντε χοίνιξ.

Ex lib.5.cap.13.

Inquit Horat.

–*Repserat in cumeram frumenti*, vbi cumera vas est vel vimineum, vel fictile reponēdis idoneum frugib⁹: κυψέλη à Gręcis, nisi fallor, dicitur, Aristophanes, ἐξ μέδιμνον κυψέλην ἀπώλεσαν: vbi enarrator scribit, κυψέλη ἐστὶν εἶδος ἀγγείου ἢ μέτρου δεκτικὸν πυρῶν ἢ κριθῶν. οὐ μόνον δὲ πλεκταὶ ἦσαν αἱ κυψέλαι, ἀλλὰ καὶ κεραμίαι. In eis autem triticum aut hordeum recondere pauperes solebant: vt diuites in granariis: nàm granaria interdū loca sunt in horreis tabulis septa ad fruges seruandas suo cuiq; generi disclusa. Atque ita ab Iaboleno in tit. actionum empti & venditi vsurpatur sic scribē-

te,

te, *Granaria, quæ ex tabulis fieri ſolent, ita ædium ſunt, ſi & ſtipites eorum in terra defiſſi. ſunt.* Eodem etiam modo ab Horat. poſitum in illo verſu recordor, *l. Granaria. ff. de act. emp. & vendit.*

Cur tua plus laudas cumeris granaria noſtris? *lib. 1. Saty. 1.* Etia Cumeram, vt ait Feſtus, appellabant antiqui vas quoddam, quod opertum in nuptijs ferebāt, in quo erant nubentis vtenſilia, quod & Camillū dicebant, eo quòd ſacrorū miniſtrum κάμιλλον appellabāt. Scruta autem quæ dicit, eſſe videntur, que γρύτη Græci & γρυτάρια vocant, quæ ſunt friuola & vilia & parua vaſa, *Plutarchus in Numa.* quę qui vendit γρυτοπώλης & γρυτάρης, id eſt ſcrutarius & friuolarius vocatur: vnde & Friuolarię nomē datum Plautinæ fabulę, quæ etatem ferre nō potuit, nec perennare: ῥυποπῶλαι ijdem appellabantur ex venditione ſordidarum mercium. Ita fit, vt à Latinis huic verbo prepoſitus ſit ſibilus qui in Græco nō ſtridet. Eo autē nomine omnia cenſentur veteramenta, que per vias & rudera ſcrutando eruimus, vt multi cēſent, qui originis Latinę verbū volunt: alij coriacea omnia & ſcortea opera vetera propriè eo ſignificari credunt, vt ſcruta quaſi ſcorta intelligantur, quæ notio latius poſtea patuerit, & ad omnem vilem & veterem ſupellectilem pertinuerit.

— *Dicendo*, porro, *tacenda locutus*, ſic intelligi debet, vt familiarit eum in cœna loqu-

tũ intelligamus & amicè, vt qui omnẽ pectoris sui sensum alijs ingenuè facileque aperiunt, nihilque celant, nec sermones eos refugiunt freti amicitia & bonitate eius, quo cũ sunt. qui si eliminarentur, capitales interdum auctori forent.

In Epistol.10.

Ex lib.13.cap.3.

Quis non habet in ore versum illũ Horatianũ?

Naturam expellas furca tamen ipsa recurret?

Non tamen vt notus omnibus versus est, ita & vis eius perinde intelligitur, nec perinde eius gratia sentitur. Id eo fit, quia non animaduertunt furca expellere, esse vi maxima eijcere & exturbare, vt & in epigrammate bello Catulli Mentula conatur pimpleum ascendere collẽ:

Musæ furcillis præcipitem eijciunt. Sed & Dionysius Lambin⁹ vir eruditissim⁹, qui propediem emendata à se opera Ciceronis emittet lib.16 Epist.ad Attic.planè aperteq; scribi in antiquo libro mihi ostendit: *Sed quoniã furcilla extrudimur, Brundusiũ cogito* Id vt alia multa Græcis acceptũ ferendũ est. Nã Aristophanes in Pace, furcis quoque eiectam ab Atheniensibus pacem queritur. Eius verba subscribã

Ἣν δὲ μὲν δικροῖς ἐώθουν τὴν θεὸν κεκράγμασι, &

σι, & eruditus interpres ita explicat, δικροῖς, δικράνοις. ἔδει δὲ εἰπεῖν ξύλοις δικράνοις, τουτέστι διφύεσι: & alia interpretatio ξύλοις ἀπώθουν τὴν εἰρήνην καὶ ἐξέβαλον. & apud Suidam ex Historico quodã affertur, περιεσκεύαστο δὲ καὶ δίκερανα ὥστε ἀπωθεῖσθαι τὴν τῶν λεγομένων σκαλῶν προσπασσαλωσιν. Est igitur expellere furca, non manu sola eijcere, sed magno conatu sumpta furca extrudere.

In 11. Epistolam,

Cãpestre vocat Asconins, quod succingitur ab vmbilico & ad pedes demittitur, locoque tunicæ habetur. Eo vti solebant ludentes in campo: nam nudum esse, turpe habebatur: & æstate quidam, pro tunica. Idcirco,

— *campestre niualibus auris*, dixit Flaccus: quod eo tegmine aduersus rigidam hyemem nõ satis defendi quis posset semicincto corpore. De Catone ita scribit Asconius, *Cato prætor Iudicium, quia estate agebatur sine tunica exercuit campestri sub toga cinctus.* In oratione pro Marc. Scauro

In Epist. 13. ad Vinnium Asellam.

Ex lib. 7. cap. 11.

Scribit Flaccus saty. 1. lib. 2.

 — *atqui*

— *atqui*
Primores populi arripuit, populumque tributim: quo versu significat summos & Infimos a Lucillio stili satyrici acerbitate vulneratos fuisse: sed cum primores dixerit, & plebem significare proximo cæso debuerit, haud Inuitus scripturæ accedo, quam in quodã exemplari reperi,
—*populumque tributum* Tribus enim ignobiliorum erant: qui sensus etiam efficietur *tributim* legenti, etsi non tam commodè respondebit. Vtraque certè scriptura patronos habet, vna Porphyrionem, altera Areonem. Ergo sic illud *tributum* amplector, vt tamen *tributim* nõ
lib.19.cap.4. omnino asperner, nec Improbẽ. Plinius quoque vt quodam loco docemus, tribus pro pau-
lib.1. Epist. 13. Epist. perioribus dixit, & eadem notionem a Flacco *Conuiua tribulis* appellatur non diues.

Ex 24. cap. 17.

Romani non solebant in publico vti soleis, sed vel in triclinio, vel in cubiculo: verum foris calceis, atque ea de causa crimini vertit Cicero
7. in Verr. Verri, quod soleatus fuerit, *Stetit*, niquit, *soleatus prætor Pop. Ro. cum pallio purpureo tunicaque talari*. *& tribulis conuiua* apud Horatium gerit sub alea soleas: & cõuiuator Nasidienus apud
lib. 2. saty 8. eundem soleas poscit: metricula apud Plautũ in Truculento puerperã mentiens & decipere milli-

militem cupiens ſoleas poſcit.

– ſoleas inquit, *mihi date*. Iterum. *Sc. Nun tibi nam & Sc. Puero iſti.*

Date ſoleas, atque me intro actutum ducite. omninoque foris ſolea muliebre potius quàm virile calceamentũ habebatur: Catullus de Leſbia – *arguta conſtitit in ſolea*. *Sc. Date ſoleas Catull. ad Mallium.*

Ex lib. 28. cap. 33.

Etſi nullus erat Romanus, qui non in aliqua eſſet tribu, tamen tribus pro plebe, id eſt, pro ima populi parte poni Equitib. & Senatu excluſis, lego in Papinio.

Moribus atque tuis, inquit, *gaudent turmeque tribuſque purpureique patres*. Sic – *ſoleas conuiua tribulis*, Flaccus dixit, pro conuiua humili & plebeio. Sic tributa comitia, comitia plebis erant. at ab ijs arcentur apud Liuium Patricij credo, quod quamuis omnes in tribu eſſent, tamẽ plebs multis partibus numero reliquos ſuperaret. Quod autem numeroſiſſimum erat, vt ſolum tribus nomen non diuiſit, ſed ſibi tontum vendicauit. *lib. 4. Siluar.*

Ex lib. 30. cap. 38.

Sandalium muliebre calciameamentũ eſt, ſimile plantæ & veſtigio, vt è Sardinia apparet, qui & Ichnuſa & Sandaliotis vocatur. Dici po-

test & Sandalum Latinè solea, vt à Catullo de Lesbia. – *arguta constitit in solea.* Sed & piscis solea à quibusdã etiam Sandalium dicebatur vt Hesychius est auctor in voce ψῆττα. Soleis etiam viri domi vtebantur, vt in conuiuio. Flaccus, *Et soleas poscit.* alio loco,

ad Mallium.

lib. 2. saty. 8.

lib. 1. Epi. 13.

– *soleas conuiua tribulis.*

In Epist. 14. ad villicum suum.
Ex lib. 28. cap. 31.

Vt mesonauta medius est inter nautas, id est, inter summos & imos: summos, vt gubernatores & proretas, imos vt remiges: Sic mediastinus, medius inter seruos fuisse videtur: summos, vt atrienses & dispensatores: Imos, vt compeditos, & notæ extremę & quales quales. Vlpianus *Etenim multum interest, qualis seruus sit, bonæ frugi, ordinarius, dispensator, an vero vulgaris, vel mediastinus, an qualis qualis. & quid si compeditus, vel malè notus, vel notæ extremæ?* Itaque a medio nomẽ habet, reliquum in vocabuli productione numerandũ est, non significatione. *Tu mediastinus tacita prece rura petebas* non alio accipiendum est modo. Cum, inquit, mediastin⁹ mihi esses Romæ, votis optabas, vt villicus esses: cuius optati nũc te piget.

l. item apud Labeonem §. questionis ver bo ff. de Iniurijs.

Ex lib. 9. cap. 28.

In-

Inuidiæ magnā vim ad nocendum antiqui putabant, cum eam sola voluntate & ipso afflatu & contagione maleficam & venenatam esse & hominib⁹ quib. malè vellet, obesse grauiter censerent: hinc illa Horatij,

Inuidiam placare paras virtute relicta? Leniendum enim & demulcendum hoc vitiū, quòd crederent, ita loquutus est. Rursum. *lib. 2. Saty. 3.*

N*on istic obliquo oculo mea cōmoda quisquam*
Limat, non odio obscuro morsuque venenat.

Plura de Inuidia legas lib. 2. satyra 3. infra

In 15. Epist. ad vallam.

Ex lib. 2. cap. 19.

– seu pinguis tentus omaso. ab Hor. dicitur ad contemptum de eo qui obsonijs se saturat vilibus, vt alio loco, *Satyr. lib. 2.*

– Tabulas cœnabat omasi.

Ex lib. 6. cap. 25.

Apud Horatium – *tabulas cœnabat omasi.* *Vilis & agninæ*, ita puto enucleandum, vt tabulas paropsides intelligamus more Græcorū, qui πίναχας vocant: *agninæ* autē potius quam *agnini* vt legā & auctoritate librorum teredine exesorum facio impulsus, & opinione anti-

quorum qui agninã despicatin habebant & vilissimã ducebant. Indignè fert & stomachatur Plautinus parasitus à lanijs vendi agninam pro arietina,

Captiuis. Sc. supp. supreme seruas me.

Tum lanij autem, inquit, qui concinnant liberis orbas oues, qui locant cædendos agnos, & duplam agninam danũt. atque arguit eorũ dolum, quod pro vna arietina offa, duplam venderent clam suppositã pro ea fallaciter agninã: aut potius, quòd & apertè agninã venderent, & rursus pro arietina agninam supponerent. Apud Philonẽ quoque in Presbentico agninæ carnes, vt insuaues illuduntur à Caligula: sic autem scribitur καὶ φαμένου τινὸς ὡς πολλοί γε καὶ τὰ προχειρότατα ἀρνία οὐ προσφέρονται, γελάσας εὖ γε εἶπεν ἔστι γὰρ οὐχ ἡδέα.

Ex lib. 18. cap. 23.

Apsides lances sunt rotundæ, quæ & parapsides etiam dicuntur: Sunt & Tabulæ in Lancium genere. magis latæ & planę vt aput Horatium,

— tabulas cœnabat omasi.

Vilis & agninæ

Ex libro 26. cap. 20.

Vir dictiss. Victorius in Horatio legit

— non Hercule miror

Epist. 123. *Aiebat, si qui comedun: bona.* Eodẽ modo lib 22. Epist-

Epiſtolarũ locutus eſt Seneca, *Multi bona comedunt: multi amicas habent*.

Ex lib. 27. cap. 16.

Et quidem, inquit Curtius, *ſuas quiſque opes diuiſis Imperij partibus tuebantur, quas ipſi fundauerant, ſi vnquã aduerſus immodicas cupiditates terminus ſtaret*. nam Cic. pro Rabir. eodem modo dixit *Opes fundatas ac benè conſtitutas*. Sic autem eas dici intelligo, quę firmæ ſtabileſque ſunt: non tantũ à fundamentorũ firmitate notione ducta: ſed etiam à fundo & ſolo. Certiſſimæ enim illæ facultates ſunt, quæ in fundis conſtitutæ ſunt: non item quæ in nummis aut in rebus mouentibus, non in rebus ſoli, Hinc & illud Flacci,

Conſpicitur nitidis fundata pecunia villis. *lib.1.Epi.15.*
id eſt, in fundis & villis poſita & conſtituta.

In Epiſt. 17. ad Sœuam.

Ex lib. 7. cap. 20.

Duplex erat Cynicis Pallium, vt Crateti & Diogeni. quod Septimius indicat: vnde Horatius ſcripſit. *lib de pall.*

Contrà quem duplici panno patientia velat: *lib.1.Epi.17.*
nam de illo duplici pallio exiſtimo eſſe interpre-

decorat Suadela Venusq́;, ab Horatio è moribus Romanorum dictum est. Nàm quosdã deos esse nuptiarum præsides & præfectos censebant: in iis Suadelam & Venerem, quod è Plutarcho docemus, qui ita scribit, ἢ ὅτι πέντε δεῖσθαι θεῶν τοὺς γαμοῦντας οἴονται, διὸς τελείου, καὶ ἥρας τελείας, καὶ Ἀφροδίτης, καὶ πειθοῦς, ἐπὶ πᾶσι δὲ Ἀρτέμιδος.

Ex lib. 22. cap. 8.

Rex autem *Cappadocum*, mãgo est & venalitiarius, qui mancipiorum greges venaliũ habet, vt apud Persium,

Sat. 6. *Cappadocas rigida pingues pauisse catasta.*

Qui quidèm eget æris, eoque seruitia veterana & nouitia vendit: vel potius ait venalitiarios, qui seruitio abundant, ferè parum nummatos esse, nec ei qui pecuniosus velit esse, hoc genus quæstus sectandum: quem quidèm sensum veriorem & congruentiorem iudico.

Ex lib. 26. cap. 16.

Veteres Mercales ab his seiũxère, qui Venales seruos habebant, ac mercaturæ nomine mãcipia censeri nolebant. Id è Comico Plauto apparet ita scribente, *Mercaturámne an venales habuit, vbi rem perdidit?* Cic. in Corneliana,

Trinummo f. Quo illic homo.

Ne-

Neque me diuitiæ mouent, quibus omnes Africanos & Lælios multi venalitij mercatoresq́ superarunt. Venales vtrobique à mercatura, & venalitios à mercatoribus distinctos videmus: cùm tamen genus quidam exercere mercaturæ videantur, qui seruitia vendunt: quos festiuissimè Horatius appellat Cappadocum reges, Cic. in orat. ad Brutum

Mancipiis locuples eget æris Cappadocũ rex, id est venalitius.

Ex lib. 30. cap. 7.

—ne sit præstantior alter

Cappadocas rigida pingues pauisse catasta. Pers. dixit, cuius sententiam puto, ne sit vllus venalitiarius, qui plures seruos habeat: nàm mangonium & mercimonium venaliũ maximos quęstus adferebat.

—eget, inquit Flaccus, *æris Cappadocũ rex.* id est, venalitiarius.

Ex lib. 11. cap. 12.

Nihilosecius & illud è communi sermone sumptum in Terentio non vulgò intelligitur; Hecy. act. 3. sc. 5.

Dic iussisse te. Ph. Noli fodere, iussi: quo in loco fodere, est latus alicuius manu vel pungere, vel tundere: quod facimus monendi gratia & suggerendi & impellendi: vt apud Horat.

Mercemur seruum, qui dictet nomina, læuum Qui fodiat latus,

Ex

Ex lib.28.cap.38.

Mercemur ſeruum, qui dictet nomina, læuum
Qui fodiat latus, Horatii locus eſt homini ambitioſo & honores affectanti ſuadẽs mercari neceſſe eſſe nomenclatorem acrem, qui ciuium, quos candidatus prenſare velit, nomina teneat: qui ſimùl atque quempiam ciuem viderit, qui ſuffragatione vel gratia plurimum valeat, cantinuo candidati petitoris latus manu feriat, vt eum prehenſet. Id enim eſſe puto, *Qui fodiat latus.* Tale illùd eſt Plutarchi, προσκεῖλαι γὰρ ἁπανταχοῦ τῶν ἱματίων, ἀντιλαμβανόμενος τοῦ γενείου, τὴν πλευρὰν θυροκοπῶν τῇ χειρί.

Ex lib.22.cap.8.

Non longè abieris;
—trans pondera dextram
Porrigere, negotium exhibebit. Opinor autem dici, ſi quis honorum ambitioſus ſit, debere ſeruum nomenclatorẽ cõmparare, qui dum prætereunt plauſtra, & ſarraca onuſta grandib[9] ſaxis & magnis trabibus, cogat magno cũ periculo manũ trans ea tranſmittere ad eum prenſandum ſuffragatorem, qui in aliqua tribu ſit gratioſus. Sed verius tamẽ eſt hîc *porrigere manum,* eſſe Salutare. Sed porrectio illa periculoſa eſt, ponderibus ſaxorum & materiæ in plauſtris

ſtris prætereuntibus.

In Epiſtol.7.

Ex lib.5.cap.13.

Cùm in hac epiſtola ſcribitur, *benignè*, reſpõdet, Aduerbium illud eſt blandè recuſantis. Eſt enim perinde ac ſi diceret, excuſatum me habeas: vt apud Ariſtophanem in Ranis, χάλλιστ' ἐπαινῶ, quod eſt laudo, renuentis eſt: & apud Terentium, rectè. Itaque illud eiuſdem epiſtolæ in eundem accipiendũ ſenſum eſſe arbitror, *—at tu quantumuis tolle benignè*, vt hoc reſpondentis ſit & bellè recuſantis.

Ex lib.1.cap.15.

Ad Cynicorum Philoſóphorum reſpiciens miſeram vitam poteſt videri dixiſſe Horat. *—quid diſtent æra lupinis.* Vt virum bonũ dicat intelligere quid donet, æſne an lupinúm, vile & lynicum cibarium: atque ita mihi quidẽ videbatur, Sed Marc. Ant. Muretus ingenioſiſſimus & diſertiſſimus, eám excogitauit interpretationem, quæ propè geometricos, meam ſententiam refelleret. Lupinos enim aurum ait eſſe comicum, vt Plautus loquitur, quo macerato paſcuntur boues. Vt igitur in comœdia ꝓ aureis nummis annumerantur Lupini, ſic & pu

eros

eros lupini graua pro nummis solitos esse habere, atque numerare, & inter æs & lupinũ parum distinguere. Atque idem hodieque in Italia lusitantes pueros ementiri & æmulari Lupinis nummos ait.

Ex lib.25.cap.29.

–*Quid distent æra lupinis*, cùm Horatius inquit, ad Cynicos respexit, qui Lupinis etsi amaris vescebantur plerunque, quos in pera gerebant: vnde & Aristoteles scripsit, οὐκ ἀηδῶς γὰρ κράτης οὐκ οἶδα φησὶν τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ὑλίκην. ἔχει θέρμων τε χοίνιξ.

Ex lib.5.cap.13.

Inquit Horat.

–*Repserat in cumeram frumenti*, vbi cumera vas est vel vimineum, vel fictile reponẽdis idoneum frugib⁹: κυψέλη à Græcis, nisi fallor, dicitur, Aristophanes, ἐξ μέδιμνον κυψέλην ἀπώλεσαν: vbi enarrator scribit, κυψέλη ἐστὶν εἶδος ἀγγείου ἢ μέτρου δεκτικὸν πυρῶν ἢ κριθῶν. οὐ μόνον δὲ πλεκταὶ ἦσαν αἱ κυψέλαι, ἀλλὰ καὶ κεραμίαι. In eis autem triticum aut hordeum recondere pauperes solebant: vt diuites in granariis: nàm granaria interdũ loca sunt in horreis tabulis septa ad fruges seruandas suo cuiq; generi disclusa. Atque ita ab Iaboleno in tit. actionum empti & venditi vsurpatur sic scribẽte,

te, *Granaria, quæ ex tabulis fieri ſolent, ita ædium ſunt, ſi & ſtipites eorum in terra defixi ſunt.* Eodem etiam modo ab Horat. poſitum in illo verſu recordor,

l.Granaria. ff.de act.emp. & vendit.

Cur tua plus laudas cumeris granaria noſtris? Etiã Cumeram, vt ait Feſtus, appellabant antiqui vas quoddam, quod opertum in nuptijs ferebãt, in quo erant nubentis vtenſilia, quod & Camillũ dicebant, eo quòd ſacrorũ miniſtrum κάμιλλον appellabãt. Scruta autem quæ dicit, eſſe videntur, quę γρύτη Græci & γρυτάρια vocant, quæ ſunt friuola & vilia & parua vaſa, quę qui vendit γρυτοπώλης & γρυτάρης, id eſt ſcrutarius & friuolarius vocatur: vnde & Friuolarię nomẽ datum Plautinæ fabulę, quæ etatem ferre nõ potuit, nec perennare: ῥυποπῶλαι ijdem appellabantur ex venditione ſordidarum merciuin. Ita fit, vt à Latinis huic verbo prepoſitus ſit ſibilus qui in Græco nõ ſtridet. Eo autẽ nomine omnia cenſentur veteramenta, que per vias & rudera ſcrutando eruimus, vt multi cẽſent, qui originis Latinę verbũ volunt: alij coriacea omnia & ſcortea opera vetera propriè eo ſignificari credunt, vt ſcruta quaſi ſcorta intelligantur, quæ notio latius poſtea patuerit, & ad omnem vilem & veterem ſupellectilem pertinuerit.

lib.1.Saty.1.

Plutarchus in Numa.

— *Dicendo*, porro, *tacenda locutus*, ſic intelllgi debet, vt familiarit eum in cœna loquu-

cũ intelligamus & amicè, vt qui omnẽ pectoris sui sensum alijs ingenuè facileque aperiunt, nihilque celant, nec sermones eos refugiunt freti amicitia & bonitate eius, quo cũ sunt. qui si eliminarentur, capitales interdum auctori forent.

In Epistol.10.

Ex lib.13.cap.3.

Quis non habet in ore versum illũ Horatianũ?

Naturam expellas furca tamen ipsa recurret?

Non tamen vt notus omnibus versus est, ita & vis eius perinde intelligitur, nec perinde eius gratia sentitur. Id eo fit, quia non animaduertunt furca expellere, esse vi maxima eijcere & exturbare, vt & in epigrammate bello Catulli Mentula conatur pimpleum ascendere collẽ:

Musæ furcillis præcipitem eijciunt. Sed & Dionysius Lambin⁹ vir eruditissim⁹, qui propediem emendata à se opera Ciceronis emittet lib.16 Epist.ad Attic. planè aperteq; scribi in antiquo libro mihi ostendit: *Sed quoniã furcilla extrudimur, Brundusiũ cogito* Id vt alia mul ta Græcis acceptũ ferendũ est. Nã Aristophanes in Pace, furcis quoque eiectam ab Atheniensibus pacem queritur. Eius verba subscribã

Τὼ δὲ μὲν δικροῖς ἐώθουν τὴν θεὸν κεκράγμασι, &

σι, & eruditus interpres ita explicat, δικροῖς, δικράνοις. ἔδει δὲ εἰπεῖν ξύλοις δικράνοις, τουτέστι διφυέσι: & alia interpretatio ξύλοις ἀπώθουν τὴν εἰρήνην καὶ ἐξέβαλον. & apud Suidam ex Hiſtorico quodã affertur, περιεσκεύαστο δὲ καὶ δίκρανα ὥστε ἀπωθεῖσθαι τὴν τῶν λεγομένων σκαλῶν προσαγωγήν. Eſt igitur expellere furca, non manu ſola eijcere, ſed magno conatu ſumpta furca extrudere.

In 11. Epiſtolam.

Cãpeſtre vocat Aſconins, quod ſuccingitur ab vmbilico & ad pedes demittitur, locoque tunicæ habetur. Eo vti ſolebant ludentes in campo: nam nudum eſſe, turpe habebatur: & æſtate quidam, pro tunica. Idcirco,

– campeſtre niualibus auris, dixit Flaccus: quod eo tegmine aduerſus rigidam hyemem nõ ſatis defendi quis poſſet ſemicincto corpore. De Catone ita ſcribit Aſconius, *Cato prætor Iudicium, quia eſtate agebatur ſine tunica exercuit campeſtri ſub toga cinctus.* In oratione pro Marc. Scauro

In Epiſt. 13. ad Vinnium Aſellam.

Ex lib. 7. cap. 11.

Scribit Flaccus ſaty. 1. lib. 2.

– atqui

Primores populi arripuit, populumque tributim: quo versu significat summos & Infimos a Lucillio stili satyrici acerbitate vulneratos fuisse: sed cum primores dixerit, & plebem significare proximo cæso debuerit, haud Inuitus scripturæ accedo, quam in quodã exemplari reperi,

– populumque tributum Tribus enim ignobiliorum erant: qui sensus etiam efficietur *tributim* legenti, etsi non tam commodè respondebit. Vtraque certè scriptura patronos habet, vna Porphyrionem, altera Areonem. Ergo sic illud *tributum* amplector, vt tamen *tributim* nõ omnino asperner, nec Improbẽ. Plinius quoque vt quodam loco docemus, tribus pro pauperioribus dixit, & eadem notionem a Flacco *Conuiua tribulis* appellatur non diues.

lib.19.cap.4. *lib.1. Epist. 13. Epist.*

Ex 24. cap. 17.

Romani non solebant in publico vti soleis, sed vel in triclinio, vel in cubiculo: verum foris calceis, atque ea de causa crimini vertit Cicero Verri, quod soleatus fuerit, *Stetit,* niquit, *soleatus prætor Pop. Ro. cum pallio purpureo tunicaque talari. & tribulis conuiua* apud Horatium gerit sub alea soleas: & cõuiuator Nasidienus apud eundem soleas poscit: metricula apud Plautũ in Truculento puerperã mentiens & decipere milli-

7. in Verr. *lib. 2. saty 8.*

militem cupiens ſoleas poſcit.

– ſoleas inquit, *mihi date*. Iterum. *Sc. Nun tibi nam & Sc. Puero iſti.*

Date ſoleas, atque me intro actutum ducite. *Sc. Date ſoleas Catull. ad Mallium.*

omninoque foris ſolea muliebre potius quàm virile calceamentũ habebatur: Catullus de leſbia – *arguta conſtitit in ſolea*.

Ex lib. 28. cap. 33.

Etſi nullus erat Romanus, qui non in aliqua eſſet tribu, tamen tribus pro plebe, id eſt, pro ima populi parte poni Equitib. & Senatu excluſis, lego in Papinio.

Moribus atque tuis, inquit, *gaudent turmeque tribuſque purpureique patres.* Sic – *ſoleas conuiua tribulis*, Flaccus dixit, pro conuiua humili & plebeio. Sic tributa comitià, comitia plebis erant. at ab ijs arcentur apud Liuium Patricij credo, quod quamuis omnes in tribu eſſent, tamẽ plebs multis partibus numero reliquos ſuperaret. Quod autem numeroſiſſimum erat, vt ſolum tribus nomen non diuiſit, ſed ſibi tontum vendicauit. *lib. 4. Siluar.*

Ex lib. 30. cap. 38.

Sandalium muliebre calciameamentũ eſt, ſimile plantæ & veſtigio, vt è Sardinia apparet, qui & Ichnuſa & Sandaliotis vocatur. Dici po-

test & Sandalum Latinè solea, vt à Catullo de
ad Mallium. Lesbia. — *arguta constitit in solea.* Sed & piscis
solea à quibusdã etiam Sandalium diceba-
tur vt Hesychius est auctor in voce ψῆττα. So-
leis etiam viri domi vtebantur, vt in conuiuio.
lib.2.saty.8. Flaccus, *Et soleas poscit.* alio loco,
lib.1. Epi.13. — *soleas conuiua tribulis.*

In Epist.14. ad villicum suum.
Ex lib. 28. cap. 31.

Vt mesonauta medius est inter nautas, id est, inter summos & imos: summos, vt gubernatores & proretas, imos vt remiges: Sic mediastinus, medius inter seruos fuisse videtur: summos, vt atrienses & dispensatores: Imos, vt compeditos, & notæ extremę & quales quales. Vlpianus *Etenim multum interest, qualis seruus sit, bonæ frugi, ordinarius, dispensator, an vero vulgaris, vel mediastinus, an qualis qualis. & quid si compeditus, vel malè notus, vel notæ extremæ?* Itaque a medio nomẽ habet, reliquum in vocabuli productione numerandũ est, non significatione. *Tu mediastinus tacita prece rura petebas* non alio accipiendum est modo. Cum, inquit, mediastin⁹ mihi esses Romæ, votis optabas, vt villicus esses: cuius optati nũc te piget.

l. item apud Labeonem §. quæstionis ver bo ff. de iniurijs.

Ex lib. 9. cap. 28.

In-

Inuidiæ magnã vim ad nocendum antiqui putabant, cum eam sola voluntate & ipso afflatu & contagione maleficam & venenatam esse & hominib⁹ quib. malè vellet, obesse grauiter censerent: hinc illa Horatij,

Inuidiam placare paras virtute relicta? Leniendum enim & demulcendum hoc vitiũ, quòd crederent, ita loquutus est. Rursum. lib. 2. Saty. 3.

Non istic obliquo oculo mea cõmoda quisquam
Limat, non odio obscuro morsuque venenat.

Plura de Inuidia legas lib. 2. satyra 3. infra

In 15. Epist. ad vallam.

Ex lib. 2. cap. 19.

—seu pinguis tentus omaso. ab Hor. dicitur ad contemptum de eo qui obsonijs se saturat vilibus, vt alio loco, Satyr. lib. 2.

— Tabulas cœnabat omasi.

Ex lib. 6. cap. 25.

Apud Horatium — *tabulas cœnabat omasi. Vilis & agninæ*, ita puto enucleandum, vt tabulas paropsides intelligamus more Græcorũ, qui πίνακας vocant: *agninæ* autẽ potius quam *agnini* vt legã & auctoritate librorum teredine exesorum facio impulsus, & opinione anti-

Epiſtolarũ locutus eſt Seneca, *Multi bona comedunt: multi amicas habent.*

Ex lib. 27. cap. 16.

Et quidem, inquit Curtius, *ſuas quiſque opes diuiſis Imperij partibus tuebantur, quas ipſi fundauerant, ſi vnquã aduerſus immodicas cupiditates terminus ſtaret.* nam Cic. pro Rabir. eodem modo dixit *Opes fundatas ac benè conſtitutas.* Sic autem eas dici intelligo, quę firmæ ſtabileſque ſunt: non tantũ à fundamentorũ firmitate notione ducta: ſed etiam à fundo & ſolo. Certiſſimæ enim illæ facultates ſunt, quæ in fundis conſtitutæ ſunt: non item quæ in nummis aut in rebus mouentibus, non in rebus ſoli, Hinc & illud Flacci,

Conſpicitur nitidis fundata pecunia villis. lib.1.Epi.15.

id eſt, in fundis & villis poſita & conſtituta.

In Epiſt. 17. ad Sœuam.

Ex lib. 7. cap. 20.

Duplex erat Cynicis Pallium, vt Crateti & Diogeni. quod Septimius indicat: vnde Horatius ſcripſit. lib de pall.

Contrà quem duplici panno patientia velat: lib.1.Epi.17.

nam de illo duplici pallio exiſtimo eſſe inter-

pre-

pretandum versum Horatij, eoque Cynicum philosophum intelligi, quorum professio patientia erat & æquanimitas. Instituit autē Diogenes pallium duplicare: Laertius, πόρον ἐξεῦρε τῆς περιστάσεως τρίβωνα διπλώσας πρῶτος.

In Epist. 18. ad Lollium.

Ex lib. 1. cap. 21.

Epist. 4. Libro 9. Epist ad Atticum, mallē equidem legere Minucia quàm Numicia, Nam Numicius apud Maronem cæterosque poëtas secundam producit, vt in Horatio legendum sit.

Brundusium Minuci melius via ducat an Appi? quiquidem syllabæ modulus apud Ciceronem eamdem etiam vocem constituit. Si enim apud Flaccum constat de scriptura, apud Tullium non dubitabitur.

Ex lib 11. cap. 6.

lib. 18. cap 2. Vt premere pollices est fauere, vt Plinius ait, & hoc versu, *Fautor vtroque tuum laudabit pollice ludum*, scripsit poëta nobilis: quo etiam pertinere videtur illud Glyceræ ad Menandrū, τοὺς δακτύλους ἐμαυτῆς πιέζουσα, ἢ ἂν κροταλίζῃ τὸ θέατρον. ita pollicem vertere damnantis erat, quod & à Politiano præclare

Miscell. cap. 42.

ex-

explicatum fuiſſe recordor, & in muneribus gladiatorijs, qui eum, qui ſuccubuerat aduerſario, occidi ingularique volebat, pollicem vertebat, vt munerarius: Iuuenalis,

— & verſo pollice vulgi. Saty.3.

Quem libet occidunt populariter. & Prudentius de Veſtalib. quę gladiatores Romæ in eminenti podio ſpectabant, quod decus & honos pro perpetua eis virginitate tribuebatur.

— pectuſque Iacentis Lib.2. contra Symmach.
Virgo modeſta iubet conuerſo pollice rumpi:
Ne lateat pars vlla animæ vitalibus imis,
Altius impreſſo dum palpitat enſe ſecutor.

In Epiſtolam 19. ad Mæcenatem

Ex lib. 17. cap. 22.

Teſca vel teſqua loca ſunt inculta & aſpera, vnde apud Horatiũ, ſqualor & aſperitas teſcor, vel teſquor appellatur illo verſu, vt quidam legunt, *Exiguæque togæ ſimulet teſquore Catonem.* verum erudit iſſ. viro Lambino aſſentior & antiquis interpretibus, qui *textore* defendunt hoc ſenſu, qui hoc ſimulet & effingat Catonem, quòd ſibi exiguam ipſe texat vel texi iubeat togulam. nec illos audio, qui *geſtori* legunt & animo ſuo morẽ gerunt, ſcriptura nouanda nimium licenter. Squalus eſt piſcis, cuius nomen ab aſ-

aſperitate fluxit. Nam è ſquaror, ſqualor & ſqualus originem duxere. eo nomine apud

Lib. 9. cap. 24. Plinium cenſeri videntur omnes cartilaginei piſces longæ formæ, vt cum ſcribit, *quo in numero ſunt ſquali quoque, quamuis non plani:* Sed locus iſte mihi de mendo non iniuria ſuſpectus eſt, cum in quodam exemplari ſqualij repererim. quid ſi igitur Plinius Græcam vſurponit vocem. & Galei ſcripſit, cum Latinam quæ ei reſponderet, non haberet? quod quidem & animaduerti Maſſario placere, quo ad firmandũ ſum audacior, eius ſubnixus iudicio.

Ex lib. 10. cap. 2.

Sappho maſculam cur Horatius vocet, pauci animaduertunt. non deſunt etiam, qui obſcænius interpretentur, quod mihi faciendum non videtur eſſe. Nam cum ait, *Temperat Archilochi muſam pede muſcula Sappho.* Maſculam intelligit, quę tam audaci & virili animo fuerit, vt de Leucade petra præcipitem dare ſe auſa ſit, quod à Papinio in ſiluis ita canitur:

Lib. 3. ſilua. 3. *—ſaltuſque ingreſſa viriles*
Non formidata temeraria Leucade Sappho.

Atque vt Horatiũ hoc in loco ſatis obſcurum illuſtremus: vt mihi videtur ait, in Carminum libris ſe Alcæum & Sappho imitatum eſſe: in libris Epodon Archilochum cum præſertim à

Gram-

Grammaticis liber Epodô Archilochi citetur & in libro eiusdẽ nominis Flaccus plurimum Iambicis Archilochijs, & eo genere versuum vtatur, quos frequentasse Archilochum nouimus & in Epodis vsurpasse Grammatici declarant.

Ex lib.22.cap.5.

Diludia Interualla sunt & intermissiones ludendi, vt apud Horatium,

— & diludia Posco.

In priorem Epist. Ad Augustum.

Ex lib.30.cap.29.

— fœdera regum
Vel Gabijs, vel cũ rigidis æquata Sabinis. cum dicit Flaccus, videtur intelligere fœdus, quod cum Sabinis fecit Romulus. Gabinum quoque fœdus per vetustum erat, quod in corio bouis erat scriptũ. Festus, *Clypeum antiqui ob rotunditatem etiã corium bouis appellarunt, in quo fœdus Gabiorum cum Romanis fuerat descriptum.* lib.3.in lit.c.

Ex lib.26.cap.24.

Queritur Horatius ab hominibus non satis æquis, elegantia scripta non alia

de

de causa improbari quàm quòd recentia sunt: alia inelegantia hoc solo nomine censeri, quòd antiqua, atque ita videri ea dicit diserta, vt non desit, qui prope ea

Dictitet Albano Musas in monte locutas.

vbi sane ambigitur, cur Albanj montis mentionē fecerit. Ingeniosum enim & intelligentē poëtam non est verisimile istud de nihilo loquutum. Ego vero existimē cum in Helicone Bæotico monte Musæ colerentur & Pimpleo & Pieria montibus, illisque è locis à Gręcis poëtis sæpe inuocarentur, sed & à Latinis, Horatium in medio Latio Latinis Camęnis Albanū montē consecrare voluisse, qui Ioui Latiali & alijs dijs sacer erat, vt Latinorū ille esset Helicon. ac vt melius quod sentio, explicē: cū videret mōticolas esse Musas, Musarum Latinarum sedem voluit in medio Latio esse tumulos Albanos, vbi cōmunia sacra celebrari solebant.

Ex lib. 30. cap. 7.

Saty. 6. — *depinge,* inquit Persius, *vbi sistam Inuentus Chrysippe tui finitor acerui.* hoc de syllogismo aceruali, qui Sorites dicitur, sine cōtrouersia intelligitur: qui captiosus est, vel teste Flacco, *Dum cadat elusus ratione ruentis acerui.* Eius syllogismi interrogationib. excogitarat quomodo respondendū esset Chrysippus, quiescen-

eſcendum enim eſſe dixerat: quod Perſius dicit ſiſtere.

Ex lib. 26. cap. 24.

— *aufert*, inquit Idem *Pacuuius docti famam ſenis: Actius alti*. ſed quonam obſecro ſenſu? equidem video quod in prōptu ſe oſtendit, Pacuuium doctum iudicari, Actium grandiloquum. Sed in receſſu aliud latere ſuſpicor. Vt enim Afranium Menandro, Plautum Epicharmo comparat: ſic videtur dicere Pacuuiū Euripidi ſimilem, qui ſcenicus Philoſophus dicebatur: Actium Sophocli, cuius cothurni ſublimitas ab omnibus celebrata eſt: Eſt igitur doctus ſenex fortaſſe Euripides: altus ſenex, Sophocles.

— *Ioue iudicat æquo*, qui rectè veréque iudicat. Quibus enim dij irati infenſique ſunt, ijs mentē & iudicium adimunt, vt antiquitas credidit. & malè iudicantibus mentem ablatā exiſtimabant à dijs. *Iniuctè totum ducit venditque poëma.* hoc traductum eſſe ſuſpicor à venalium ſeruorum familijs, vel à mangonibus ductum, aut mangonum miniſtris, ſolerter & ſcitè emptores adlicientibus ad venales, quós ducebāt. nam pulchriora mancipia reliquum ducebant gregem & vendibiliorem reddebant: & deformiorem plerumque ſerui acceſſionis loco pulchris, qui vendebantur cedebant. Huc & illud Cice-

Lib.7.famil. Epist.5. Ciceronis facit. *Accedit etiam quod familiam ducit in Iure ciuili singularis memoria* nisi si quis putet à seruis illis sumptum illud Ciceronianũ, qui presunt familiæ opus facienti rusticum, eamque ad opus ducunt.

Ex lib. 14. cap 17.

Atta, inquit Trãquillus, *Claudio gentis principe*. Attæ autem vocabantur, qui propter vitium crurum vel pedum, inquit Festus, plantis insistebant & terram magis attingebant, quàm ambulabant. Quod cognomen dicitur Quintio poëtæ ad hæsisse. de quo Horatius,

Rectè necne crocũ, floresque perambulet Atta Fabula. Eo pedum vitio laborasse crediderim auctorem gentis Claudiorum, hocque cognomentum tulisse.

Ex lib 22. cap. 25.

Carmen Saliorũ initium poëtices apud Romanos Varro dicit, quod obscurissimum erat. Eius meminit Flaccus, Iam Saliare Numæ carmen qui laudat.

Ex lib. 19. cap. 3.

Fronde comas vincti c. & c. dictant.
vide super lib. 1. Carminum od. 7. in explicatio-

tionem huius verſus.

Vndique decerptam fronti præponere oliuam.

Ex lib.26.cap. 24.

– *viuit ſiliquis & panè ſecundo*, quod ait, vel de leguminibus ſiliquas dixit, vel fructum quendam viliſſimum, quem Græci κεράτια vocant, intellexit. quæ eſt Lambini ſententia, vt in Euangelio D. Lucæ, καὶ ἐπεθύμει γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι, quod oſtendit cibum viliſſimun fuiſſe. Similis eſt apud Perſium locus

– *Siliquis & grandi paſta polenta*. porro cum ait, *Tellurem porco Syluanum lacte piabant*, Ruſticos priſcos ait coluiſſe ferias ruſticorum numinum, vt Telluris agricolationis parentis: & Syluani tutoris Fauni & ſyluarũ præſidis & paſtionis. nam in ſyluis pecora habebantur, & eorũ lacte piabatur colebaturque. Illos etiam ſuos coluiſſe natales ſignificat cũ ſcribit, Satyr.3.

Floribus & vino Genium memorem breuis æui.

Nam de Natali ſcribit Perſius, *Funde merum Genio*. Genius, breuis huius noſtræ ætatis, quã tranſigimus, cuſtos eſt. Præeſt enim nobis, noſque tuetur. Ita non ſolum ei Deæ, quæ alimenta ſuppeditabat: & Deo, qui pecus procurabat, ſed etiam Genio, in cuius erant tutela pijgratique mortales, rem diuinam faciebant. Satyr.2.

Verum enim vero, — numerus Saturnius — versus vt ait Asconius, senarius est hypercatalecticus: vt. *Dabant malum Metelli Nauio poëtæ*. Quod ideo addidi, quia interpretes, qualis versus fuerit Saturni⁹, Pythagorico quodam silentio tacent.

In 2. contra Verr.

Ex lib. 26. cap. 25.

Quod in Horatio scribitur,

Gestit enim nummum in loculos dimittere. demittere emendatius, vt opinor, erit. Nummi enim in crumenam demittuntur, cum in eam descendunt.

Ex lib. 18. cap. 12.

Rectus talus esse videtur eorũ qui stant: qui cadunt eorũ non rectus. Hinc illorum duorum poëtarum Horatij & Persij elegantes traslationes,

Securus, cadat an recto stet fabula talo. &

— tibi recto viuere talo

Ars dedit. Ideo dico, quòd sententia facilius informatur origine translationis nõ ignorata. qui enim eam iudicat, veluti digitum ad fontem intendit. Talus autem in suffragine animalium talum hâbentium, dum stant, rectus est. Aristoteles, ἔχει δὲ ὀρθὸν τὸν ἀστράγαλον ἐν τῇ καμπῇ τὸ μὲν πρανὲς ἔξω, τὸ δὲ ὕπτιον ἔξω

Lib. 2. cap. 1. de hist. Animal.

ἔξω. Sed & talis luſorijs, cum ita euenit, vt talus in latera quatuor non cadat, ſed in extrema & tanquam capita, quod perquam rarum eſt, rectus eſſe dicitur. Cic. de Finib. *ita iacere talum vt rectus aſſiſtat*.

Ex lib. 26. cap. 25.

Cum autem ait, *—ad incertos oculos—* migraſſe voluptatē. Qui incerti ſunt oculi quæritur, & ab Academicis arceſſunt interpretationem multi fidem ſenſib. detrahentibus & cohibentibus aſſenſionem: Ego incertos potius oculos crediderim, qui varijs rerum ſpectaculis capiuntur, & hoc & illud auidè intuentur, & voti ſui incerti ſunt, neque conſtanter vnam aliquam ſpeciem, qua fruantur, probant: ſed multiplici varietate rerum diuerſarum delectantur atque gaudent. Illud autem *Quatuor aut plures aulæa premuntur in horas*, hanc habet, opinor, ſignificationem eô vſque Comœdiarum, fabularum & Tragœdiarū actionem placere, dū ſpectacula choragij magnifici ſpectatorem delectant, triumphum propè imitantia pompæ & ferculorum elegantia: non enim ſolent in theatro triumphari: ſed ludis theatralibus eximio apparatu ornamenta rerum preciosiſſimarum, aut raritate viſendarum traducebantur, & ludis ſcenicis addebantur. quod-

quidem choragium ſuperuacaneũ obeſſe acti- oni fabularum plurimum dicit Horatius: vt ſpectator in diuitias pompæ intentus & in ornamenta, & ſtrepens plaudenſque non audiat actorem Hac de re ſic in Epiſtola ad Marium Cic. ſcribit, *Quid enim delectationis habent ſexcẽti muli in Clytẽneſtra? aut in equo Troiano tria millia craterarum? aut armatura varia peditatus & equitatus in aliqua pugna? quæ popularem admirationem habuerunt, delectationem tibi nullam attuliſſent.* Ergo premuntur aulæa, cum humi ſtrata ſunt in ſcena, dum aguntur fabulę: acta fabula tollebantur. Donatus, *Aulæa quoque in ſcena in terra ſternuntur, quod pictus ornatus erat ex Attalica regia Romam vſque perlatus.* Cicero de Mimo acto, *Scabella concrepant, aulæum tollitur.* Maro quoque ita ſcibit, *Purpurea intexti tollant aulæa Britanni.* Premi ergo aulæa dicit, quæ occupata ſunt, nec vt Porphyrio dicit, ceſſant: ſed impediuntur.

Lib. 7. familiariũ Epi. 1.

De Tragœdia & Comœ.

Pro Cœlio.

3. Georg.

Ex lib. 5. cap. 9.

Cum ſcribit Horatius,

Ille per extentum funem mihi poſſe videtur
Ire poëta, eſſe poteſt tranſenna, id eſt, extenſus funis, quem veluti perambulet funambulo poëta rerum miraculo perſimilis.

Ex lib. 26. cap. 25.

Aeditu-

AEdituos autẽ virtutis belli domique ſpectatæ vocat poëtas, vt celebratores virtutis & cultores, qui eam ſuis carminibus decantant Aeditui igitur ſunt cultores vt πρόπολοι & νεωκόροι. nam cum alij fortaſſe deum aliquem eximiè colunt, tum vel potiſſimũ Aeditui eius & ſacerdotes præter cęteros id faciunt: nec alioqui parua cultus pars in æde tuenda, cenſenda eſt. Enim vero illud,

Diſcit enim citius, meminitque libentius illud,

Quod quis deridet, non de malo poëta accipio & agnoſco, qui cũ male iudicet, ea potius amplectitur & recordatur, quæ alias derideat: ſed de auditore aut lectore, qui quod derideat, citius diſcat & meminerit libentius quã quod probet. Ac ſic conſtruo, Quod quis deridet, diſcit & meminit libenter: vt ſi quid ridiculũ & ineptum ſit in poëmate. vt Auguſtus nõ debeat optare ſuum à malo poëta nomen decantari, ne ille poëte officio & pingui ineptoque eius munere non tam ornetur quàm dedecoretur. Imo verò ipſe qui illo poëmate cantetur, cum poëmate deferatur ad aromatarium in vicum vnguentariũ: qui erat in regione fori Romani vt ex ineptis illis chartis inuolucra & penulæ aromatum fiant. Non eſt autem dubiũ quin Chœribus per re ſcribi debeat quẽ Thucydidis & Herodoti ætate floruiſſe narrant: & Athenienſium de Xerxe victoriam verſibus

illustrasse,in singulosque versus totidem nummos aureos accepisse ab Atheniensibus, facto etiam decreto, vt cum Homero legeretur. Aut igitur quod Athenienses fecerũt, tribuit Alexã dro Horati⁹: aut alter Chœribus etiã fuit, que res Alexandri carmine complexus est, & ab Alexandro Atheniensium factum imitante, singulis in versum Philippeis aureis donat⁹ sit.

IN ALTERAM EPISTOLAM *LIB. II. HORATII AD Iulium Florum*

Ex lib. 21. cap. 8.

IN hoc sermone, *- metuens pendentis habenæ*, nõ tam est metuens lora, quibus cædi serui solebant. (quanquam sic accipi potest) quàm metuens vincula, quibus ad trabem adligati serui cædi pendentes solebãt more Romano, vt ab Acrone dicitur: cuius consuetudinis multa sunt in Plauto impressa vestigia.

Illud quidem Terentij sic id declarat, vt dubitari

bitari non possit: *Tu iam pendebis, qui stultum adolescentulum Nobilitas flagitijs.* Eunnch. act. 5. sch. 7.

Miram quandam medicinam facit Horatius, qui homines insanos malo veneno purget, cum scribit, *Quæ poterunt vnquam satis expurgare cicutæ?* Constat enim in medicamentis lethalibus cicutam numerari, non salutaribus, cũ frigore perimat Nam quod Persius scripsit Saty. 5.
– quam non extinxerit vrna cicutæ, ad eius frigus retulit. Aut igitur cicutas pro herbis medicatis purgantibusque posuit, in quibus omnibus virosus quidam inest succus malo medicamẽto proximus, vt & medici vltro fatentur: vt vicissim etiam ipsum helleborũ Plinius venenum vocat, de coturnicibus scribens, *coturnicibus veneni semen cibus gratissimus*. Aut cicutas dixit respiciens ad ferulaceos & cicutis similes hellebori caules, vt ex caulium hellebori cicutis, helleborũ cicutas ab eo appellatũ credam⁹: vt & poëta Maro cicutas appellauit fistulæ septẽplicis cera compactas cãnas. Sed & Lib. 10. cap. 23. Eclog. 2.
– anticyras melior sorbere meracas, multo incredibili⁹ & inopinati⁹ Persius dixit, insulæ nomẽ helleboro tribuens, quod tamẽ Græcorũ fecisse exẽplo potest videri, qui Sesamoides, quod & hellebor⁹ albus vocabatur, ἀνʃικύριον appellabant, vt est apud Hesychium & Dioscoridem. Verisimilius omnino sit eum sermone satyrico & iocoso, cui assueuit, vsum esse, & ad Saty. 4. Diosc. lib. 4. cap. 135.

medicamentorũ infamiam helleborum cicutam vocaſſe, vt venenum: aut venenatã ſpeciem pro ſpecie medicata ilocalariter & mordaciter poſuiſſe.

Non reperio vſquam, quod à Porphyrione ſcriptũ eſt, Bionem patrẽ Ariſtophanis poëtæ fuiſſe, cũ vno omnes ore Philippum eum appellent, nec Laërtius, qui decem eius nominis memorat, in eis Ariſtophanis patrem ponit. Veriſimilius eſt igitur vel de Bione Boryſthenita, vt Acron ſcribit, & ipſe exiſtimo, Horatium intellexiſſe, cuius libri melle & felle Ioco-ſo conditi fuerant: de quo & à Cicerone ſcribitur lib. 3. Tuſculanarũ diſputationum, *in quo facetũ illud Bionis*. vel de Bione filio Aeſchyli, quem & ipſum Tragicum fuiſſe Suidas refert. Nominat & Bionẽ tragicum ex eorum numero tragicorum, qui ſunt Tarſici dicti, Laërtius. Ego tamen veriorẽ Acronis crediderim ſententiam. Ac fortaſſe Bioneos ſermones dixit, oculos ad ſermonum ſuorum libros interim reflectens.

Ex lib. 7. cap. 19.

Purgare eſt interdum inane & vacuum reddere, id eſt, purum: nam purus locus interdum dicitur, in quo nemo homo eſt, & qui nulla re occupatur, vt eleganter apud Flaccũ emendauit politiſſimi & doctiſſimi iudicij vir. Dionyſius

ſius Lambinus:

— verum

Puræ ſunt plateæ nihil vt meditantibus obſtet.

Ex lib. 11. cap. 26.

Explicato verſu illo, qui eſt lib. 1. Carminũ Oda 7. *Vndique decerptam f. p. p.* Similis eſt ferè inquid Adrianus, ratio & figura in illo primæ Odæ loco:

— me gelidum nemus

Nympharumq́ue leues cum Satyris chori

Secernunt populo. Significat enim è locis nemoroſis & ſolis, quibus delectãtur poëtæ, ſe dectari poëtices ſtudio. Nam vt ad Florum ſcribit,

Scriptorũ chorus omnis amat nemus, et fugit vrbes

Rectè cliens Bacchi ſomno gaudentis & vmbra.

Ex lib. 21. cap. 8.

Carmina, autem, *compono* de ſe Horatius dicit, atque odas & Melicos verſus ſignificat: vnde & mox ſubijcit, *Diſcedo Alcæus puncto illius* Alcæum eum lyricum potiſſimum ſibi ad imitandum Horatius propoſuerat.

Audebit quæcunque parum ſplendoris habebunt. Valet illud *audebit*, in animum inducet, volet, ſuſtinebit: vt apud Maronem, *Aude hoſpes contemnere opes*: latet tamẽ etiam neſcio quis facinoris

noris ausus. Versari enim *adhuc intra penetralia vestæ* verba dicit, velut in tuto constituta & inspoliato asylo, vt attingi non debeant, nec lædi, loci sanctitate & religione defensa. Nam è templo & penetrali Vestæ nefas erat extrahi, vt reor, ac ne eò ingredi quidem licebat, preterquam Pontifici & Vestalibus: sed & supplices, ad quos potissimũ adlusit, ad Vestam priuatam & focũ sedebant, quod religiosissimum & sanctissimũ supplicandi genus erat Thucydides de Themistocle supplice, τὸν παῖδα σφῶν λαβὼν καθίζεσθαι ἐπὶ τὴν ἑστίαν. Lego apud Lucretium lib. 3. *Nam tibi Vementer*, vt apud Flaccũ *Vemens & liquidus, puroque simillimus* & quod si vehementer & vehemens legere vis, vocales duæ per Synecphonesin in vnam coïbunt & coalescent.

Ex lib. 10. cap. 3.

Libro Columellæ 3. non solita frequentique significatione *vehemens* in luxuriante exuberanteque ponitur, vt cum ab eo scribitur, *Terræ densæ vehementer multaque materia frondentem* Nam ei opponit vitem rari sarmenti.
Cap. 1. Iterum, *Vnde etiam materia vehementissima reperiuntur, aut in capite vitis, aut in crure vicino radicibus.* Hic vehementissimas materias dicit
Cap. 10. luxuriantes & maximas, in quibus & prolixissima

ſima dixit eſſe flagella & productiſſima ſarmẽta. Fortaſſe etiam non diſſimili notione & ſignificatu Horatius dixit de nitido elegãtique vſu, *Vehemens & liquidus puroque ſimilimus amni*, quod ferax ſit & fœcundus in producendis rerum vocabulis, ſemperque aliquid aduehat, & vt amnis vehemens exundet. Nam quod vehementẽ & liquidum dicit & purum, à fluüio tranſtulit magnum aquarum limpidarum agmen vehente: quod nonnulli ad poëtam commodius quàm ad vſum referri poſſe cenſent, quibus non aſſentior.

Ex lib. 21. cap. 8.

Nunc Satyrum, nunc agreſtem Cyclopa mouetur. Inſolenter hoc pene dictũ eſſet, niſi apud Græcos multę eius generis paterent formulæ. Vt igitur illi κινεῖσθαι κίνησιν dicunt, Sic moueri Satyrum dixit, quod eſt, vt ita dicam motum ſatyri & ſaltationem moueri & ſaltare. De Satyrorũ ſaltatione dixit Maro, *Saltantes Satyros imitabitur Alpheſibœus.*

Ex lib. 6. cap. 15.

Nos ex noſtra inſcitia alios fingimus, & exiſtimamus, improbè fortaſſe: ſed profectò ea nobis cauſa eſt ſcribendi tralatitia multa: quæ quod diu ignorauimus, alijs etiam multis ignota

nota credimus: velut est illud quod apud Flaccum hic exponimus, quod vt dici solet, in ore est omni populo. *Sed vocat vsque suum, qua populus adsita certis.*

Limitibus vicina refugit Iurgia : Diu putauimus ad sitam populũ esse, in limite & confinio plantatam iuxta vicini possessiones: cuius sententiæ non me pœnitet aut piget. Quia tamen plus scriptoribus antiquis fidei habeo, quàm mihi, sententiæ incipio diffidere meæ, ac labasco paululum. Nam adsitam interpretatur Agretius, maritam, iuxta vitem satam. Eius verba proferam *insita*, inquit, *est arbor, cui incisæ, alienum germen includitur: adsita, cui incolumi aliquid quod sustineat adiungitur*. locumque Horatianum, quem protuli, nominat,

– quâ populus adsita certis, quippe, inquit, *quæ vitibus maritatur*. Huius Grammatici sententiam perscribere volui, & facile sum passus me ignorasse videri, quod ille, cui plus videre in literis datum est, perspexit: non tamẽ omnino quod credideram insulsum insitumque est. Legi & qui propositionis rationem non haberet, & adsitam pro sata intelligeret. Apertius autem multo Catullus scripsit, *Lenta qui velut adsitas*

In epithalã. Iull. & Mallis

Vitis implicat arbores.

Ex lib. 2. cap. 15.

Obser-

Obseruasse video ab antiquis illis scriptoribus, Naturæ deum appellari, non eum qui vniuersæ naturæ ac summæ rerum administrationem curamque gerit, quique cœlo, mari, terræ præest: sed qui naturā hominis cuiusque aut hominē regit, fouet, tuetur, curat, seruat: estque quidā hominis genius. Extat in Bacch. prologus non ille quidē à Plauto scriptus, qui tamen antiquitatem olet, in quo genialis deus Silenus, naturæ Deus dicitur: sic. n. scribitur, *Naturæ deus sum Bromij altor maxumi.* & apud M. Actium in Menechmis. *Nunc ipsi naturæ deo mihi responde adolescens.* Expressius Horat. Menechmis Sc. Benè obsonani.

Scit Genius natale comes, qui temperat astrū
Naturæ Deus humanæ, mortalis in vnum
Quodque caput.

IN Q. HORAT. FLAC. *SERMONVM LIB. ADNOtationes de aduersariorum Adr. Turnebi. libris descriptæ.*

In 1. Satyram. libri prioris.

Ex libro 26. cap. 15.

Ex

EX Paulino agnoſcimus, quod & in veteribus recognoſcimus autographis, in Salluſtij bello Iugurthino legendum, *forte potius quàm virtute regatur*. nõ, vt promulgatum eſt, *ſorte*. Eius verba ſunt: *Et forte magis quã numine arbitraris argentũ illud ſancti cõmercij inter hibernos turbines & nautas auaros amiſſo cuſtode ſeruatum*. Fors enim fortuna eſt. proinde & in Horatio, quod & appromittuntur libri vetuſtate carioſi & fuliginoſi,

Qui fit Mæcenas vt nemo quam ſibi ſortem
Seu ratio dederit, ſeu ſors obiecerit. id eſt, fortuna ſcribendum cenſeo, & ſi mihi liceret vſurpare verba patrum conſcript. conſentio conſciſcoque.

Ex lib. 6. cap. 25.

In eodem poëta.

— *eia*

Quid ſtatis? nolint: ſine vlla dubitatione legendum eſt, pendente è ſuperioribus ſententia: ait.n. ſi quis deus dicat, iam quod vultis faciam, nolint. Hæc cum ego ſcripſiſſem, admonuit me ſummus meus & intimus amicus Leodegarius à Quercu eandem conſtitui à Britannico lectionem: in quo mirificè lętatus ſum me in veſtigijs doctiſſimi viri pedem poſuiſſe, etſi eius commentarium non euolueram.

Saty. 6.

Ex

Ex lib. 12. cap. 3.

Etsi qui iocantur plerunque mentiuntur, & mendacio gratiam quęrunt, tamen iocantem Horatius nihil putat vetare verum proloqui, cum lepos & venustas ioci pro inuitaméto & illecebra plerunque sit, & sermonem verum condiat, & perfundat iucunditate sui, vt dulciario opere pueri & crustulis ad literas discendas quodam blandimento inducuntur, idque est, quod Horatius scribit,

– vt pueris olim dant crustula blandi
Doctores, elementa velint vt discere prima. Est igitur plerumque Iocus poëtis pro crustulo & bellario verique condimento. Cum autem ibi ait Flaccus, *Sed tamē amoto quæramus seria ludo: Sed tamen* vacat: Sed eo solent interdum vti Latini, cum inchoatū sensum & longo tractu productum, aut interpellatum interiectione & distractum, reuocare & continuare volunt. Cic 2. Tuscul. *Etenim si orationes, quas nos multitudinis indicio probari volebamus: popularis est enim illa facultas & effectus eloquentiæ audientiū approbatio. Sed si reperiebantur nonnulli, qui nihil laudarent, nisi quod se imitari posse considerēt, Quemque sperandi sibi, eundem & benè dicendi finem proponerent, quid futurum putamus, cum adiutore populo, quo vtebamur antea, nunc minime nos vti posse videamus?*

Quod

intellexit, Theocritus ver. Aratus quoq; scripsit ἵνα τρεπέται ἠελίȣ ἵς.

Ex lib. 10. cap. 21.

— *Quid habet pulchri cōstructus aceruus?* recurre ad lib. 2. Carm. od. 2. *Nullus argento color est auaris.* &c.

Ex lib. 5. cap. 13.

Cur tua plus laudas cumeris granaria nostris? Vide super lib. 1. Epistola 7. de cumera.

Ex lib. 11. cap. 23.

In primo quoque Sermone, quod animi esset nimium dissoluti & negligentis prætermittere, hāc in antiquo libro scripturā reperi:

Plenior vt si quos delectat copia cornu. cū hodie, *Iusto* & quidem perbellè edatur: sed illud alterum extra numerū iacere aut pro reijculo esse, fortasse non debuit, cum sententiæ non malè conueniat. Nam Copia cornu plenior, erit copia quæ cornu abundantiore & bonis opulentiore refertioreque est.

Ex lib. 28. cap. 38.

— *quia tanti, quantum habeas, sis,*

Horatij ſententiam,quam crebro patres auari filijs occinere ſolebant, eos ad pecuniæ & diuitiarum ſtudium accendentes, expreſſit ad verbum Plutarchus in commentario de diuitiarum cupiditate, ταῦτα γάρ ἐστιν ἃ παραινοῦσι καὶ διδάσκουσι, κέρδαινε, καὶ φείδου, καὶ τοσαύτου νόμιζε σαυτὸν ἄξιον, ὅσον ἂν ἔχῃς.

Ex lib. 12. cap. 3.

Iam illud.

— *Iubeas miſerum eſſe libenter,*

Quatenus id facit. ita accipiendum arbitror, qui inſanabilis eſt,nec deduci de auiditate ſtudioque nummorum accumulandorum poteſt, eum cum videas in maxima verſari miſeria, iubeas eam, quantancumque auaritia adfert, libenter iucundeq́ue ferre. Eſſe.n.puto *Quatenus id facit*, ad quam vſque ſtudium lucri miſeriam perducere ſolet. Miſeria autem magna eſt in quærenda omni labore pecunia, & diligenter cuſtodienda, furibus cauendis, ſaccis indormiendo, nummis vt ſacris parcendo & abſtinendo, fame ſe enecando.

Ex lib. 11. cap. 23.

Quin quod in prima ſcribitur,

— *neque ſe maiori pauperiorum*

Tur-

Turba comparet, in eo, *meliori pauperiorum*, ſcriptum comperi, quomodo meliorem partem pro maiore dicere vſus obtinuit.

In Satyr. 2.

Ex lib. 11. cap. 23.

Quas Horatius Ambubaïas appellat, eas equidem eſſe nomen adeptas exiſtimo, quòd circum Baïas, quarum lauacra calida delicatis hominibus ſtudio & voluptati erant, verſarentur, fuiſſeque mulieres laſciuas & impudicas arbitror, quæ Romam vſque tandem permanarint, ibique cœtus habuerint.

Inter Scortorum vrbis Ambubaïarumq; miniſteria, in Nerone Tranſquillus dixit. Ambu autem pro an, quod eſt circum, dixiſſe veteres, vt indu pro in, exiſtimo. Inde fortaſſe Ambarualis & Ambedo. Videtur etiam vt ab ἄμφω ambo, ſic ab ἀμφὶ ambu. deduci poſſe. Non aſſentior ijs, qui è Syria vſque hanc vocem repetunt. At Balathrones vel à barathro nomen habent: nam r. illud virile & ſtreperũ in lambda balbum ſæpe effœminatur & emolleſcit: vel à blatheis, vt Verrio videtur. Nam ſunt Balathrones & blatheę bullæ luti ex itineribus, aut quod de calciamẽtorum ſoleis deraditur. Nos integrum propè hoc vocabulum noſtra reti- Cap. 27.

nemus vernacula lingua. Belithrones.n.appellamus hommines nõ bonæ frugi, & nihili nequamque. Varro de re Ruſtica, *videbo vos iam, inquit, balathrones: & huc adferam meum corium & flagella.* Cum autem ait Horatius, *Sub patribus duris tironum*, eũ ſignificat fœnus exercere contra leges, quę vetabant filiisfam. & minoribus 25. annis fœnerare: Plautus, *Tum me perdit lex vicena quinaria.* & alio loco, *Omnes tenerent mutuitanti credere.* Tirones autem appellabantur, qui ſumpſerant togam virilem, idque tirocinium vocabatur: Tranquillus in Caïo, *vno atque eodem die togã ſumpſit barbamque poſuit, ſine vllo honore, qualis contigerat tirocinio fratrum eius.*

Lib. 2. cap. 5.

Pſeudulo Sc. Pſeudule non audis

Mercatores ſc. Duas res.

In Caligula Cap. 10.

Meliuſculè autem ex antiquis codicibus,

— *maxime quis non*

Iupiter exclamat, legitur: cum *exclamet* hodie excudi ſemper ſoleat. Malthini nomen pro molli finxit Horatius à Maltha, vnde & μάλθων Græce dicitur mollis & offœminatus. Demiſſæ autem tunicæ, ſunt tunicæ talares, quæ non viriles, ſed ceu fœminere cenſebantur, vt infra, *Ad talos ſtola demiſſa & circundata palla.* Iterum

Cætera in Catia eſt demiſſa veſte tegentis. Attamen elegantiæ cultuſque ſtudioſi tales gerebant. Propertius, *Mundus dimiſſis inſtitor in tunicis* Cumque tunicam cinctura colligeret & ſuſ-

Lib. 4. Eleg. 2

ſuſpēderet, diſcinctū fuiſſe probro dabatur, vt Mœcenati. Itaque in eius epicedio id excuſatur his verbis,

Quòd diſcinctus eras animo quoq;, carpitur vnum: In obitum Mœcenatis
Diluitur nimia ſimplicitate tua.
Sic illi vixere, quibus fuit aurea virgo:
Quæ benè præcinctos poſtmodo pulſa fugit.
Inuide quid tandem tunicæ nocuere ſolutæ?
Aut tibi ventoſi quid nocuere ſinus? Iterum
Et tibi ſecuro tunicæ fluxere ſolutæ. Rurſum,
Lydia te tunicas iuſſit laſciua fluentes
Inter lanificas, ducere ſæpe ſuas.

Laxius quoque cingi, neque ſatis ſinum tunicæ adſtringi, vitio dabatur, vt Iulio Cæſari.

Ex lib. 11. cap. 6.

Verſus eſt Horatij Satyricæ obſcœnitatis, *– mirator cunni Cuppennius albi*, explicandus tamen: mihi videtur ex pudenda parte mulierem intelligere, ex albo ingenuam. In ingenujs autem ſtupra legibus vindicabātur, non item in libertinis. Ingenuæ autē mulieres, albatæ erant, libertinæ atratæ, nobiliores purpuratæ. Artemidorus καὶ εἰ μὲν ἡ χλαμὺς εἴη λευκὴ, ἐλευθέραν ὁ ἰδὼν γαμήσει. εἰ δὲ μέλαινα, ἀπελευθέραν. εἰ δὲ πορφυρᾶ, εὐγενεστέραν ἑαυτοῦ. Sic enim conijcit ſomnia iſta & viſa Artemidorus, quòd his eſſent ſolitæ veſtibus vti inge-

nuæ libertinæ & nobiles.

Ex lib. 11. cap. 23.

Caudam autem ſalacem venuſtè dixit, & expreſſius quam Græci, quos imitatus eſt. Nam illi virile pudendum χέρκον, id eſt, caudam interdum vocant, & ὀυρὰν. *Hunc* autem, *perminxerunt calones*, valet, huic pudicitiã eripuerunt: vt & in eclogæ clauſula,

Ne nummi pereãt aut pyga, id eſt, ne ſtupretur.

Ex lib. 29. cap. 31.

Lib. 1. Eleg. 6. —*quamuis non vitta ligatos*, inquit Tibull. *Impediat crines, nec stola longa pedes.* Honeſtæ & ingenuæ matronæ vittatæ & ſtolatæ erant: non item libertinæ, vt hinc ſuſpicer amicã Tibulli libertinam eſſe. Nam in libertinis nõ vindicabantur Veneris furta, ac ex eo ordine multæ meretrices erant Horatius

Tutior at quanto merx eſt in claſſe ſecunda

Ciſtellaria ſc. Tum antehac amaui. *Libertinarum.* Meretricula apud Plautũ, *Eunt*, inquit, *depreſſum, quia ſumus libertinæ.* Idem ſcribit, *Quarum ſubſuta talos tegat inſtita veſte*, Ouidius de matronis ingénuis

Lib. 1. de art. amandi & 2. Triſt. *Eſte procul vittæ tenues inſigne pudoris*

Quæque tegis medios inſtita longa pedes. Iterũ

2. de art. amã. *Luditur in noſtris inſtita nulla iocis.*

Ex

Ex lib. 24. cap. 18.

Quod in epigrammate scribitur a Catullo, *Mirifice est actu nactus vtrimque malum*, deprauatum suspicor, emendandumque reor. *est tactu*: quo sensu ab Horatio dicitur, *Ad amicum*

– Matronam nullam ego tango.

Ex lib. 29. cap. 34.

Limare pro delibare vsurpauit Lucretius hoc versu, *Lib. 3.*

Floriferis vt apes in saltibus omnia limant.

Sic postliminij iure in sua redit vox, que exulabat, & in cuius vicem *libant* substitutum fuerat: Sic, *Rem patris oblimare, malum est vbicunque*, dixit Horatius pro detercre.

Ex lib. 11. cap. 23.

Sed & quod in quodã reperi perbono exemplari contemnendũ non duxi, cum aliquãto sit apertius & clarius quã edititia scriptura,

Nec magis huic inter niueos virideſq; lapillos
Sit licet, hoc Cherinthe tuo tenerum est femur aut crus Rectius.

Vt dicat gemmato quam inornato non esse delicatius femur. Puto tamen non adulteratũ esse & verũ, *Nec magis hinc: &*

— *hoc Cherinthe tuum*, vt dicat, nõ hinc femur hoc tuum eſt tenerius, quod ſit gemmatum & vnionibus diſtinctum. Lego etiam ex antiquis libris

Si interdicta petes, vallo circundata: Nam te
Hoc facit inſanum, multa tibi dum officiunt res.

id eſt, ſi interdictam & vetitam petas matronarum venerem, ea veluti caſtra quædam, vallo cirundata eſt, & magna difficultate expugnanda: quæ res tamen ad inſaniam te adigit & furorem. Placet etiam vt editur,

— *vallo circundata (nam te*
Hoc facit inſanum) multa tibi tum officient res.

venerem matronarum appetas, ita vndique obuallatam atque munitam, quæ tamen res te ad amorem vehementer impellit & incendit, multa tibi obijcientur incommoda & impedimenta. Reperi etiam,

— *Chlorin tibi pene videre eſt*
Vt nudam: Sed neſcio quomodo velut centuriatis magniſq; comitijs omnium ordinum ſuffragia *Coïs* meretur: in his etiam meum, ſi forte hac acceſſinucula lætetur. Chlorin tamẽ ſi quis tueatur, nomen erit meretriculæ. Sic & illa diſtinguo.

— *Leporem venator vt alta*
In niue ſectetur, poſitum ſic tangere nolit,
Cantat: & apponit, meus eſt amor huic ſimilis.

Amator inquit, cantat vt venator ſectetur in niue

niue libenter leporem, sic appositum in ferculo nolit tangere:& mox addit (hoc enim est apponit) suum amorem esse similem. *Sectetur* autem non *sectatur* legendum est, quod & veteribus credimus libris & Grāmaticorum rationi ita flagitanti assentimur. Mox reperio, *Hiscine versiculis*: & cum versiculos dicat, satis indicat versus superiores pro cantico accipi debere vt explicaui.

Ex lib. 21. cap. 15.

Est quidam Graecus. inquit Tullius in Pisonem. Philodemus autem significatur, cuius Horatius meminit in Sermonibus,

Gallis hanc Philodemus ait. Huius aliquot hodieque amatoria epigrammata in ἀνθολογία ἐπιγραμμάτων Græcorum reperiuntur.

Ex lib. 11. cap. 23.

Ne nummi pereant, aut pyga. id est ne stupretur.

In Satyram 3.

Ex lib. 13. cap. 1.

Consociabo & illud ex eodem sermone, *Vsque ad mala citaret, io Bacche*, in quo *Io Bac-*

chæ

chæ, per diphthongum legi debere non iniuria nec ineptè suspicor, cum & mensio syllabæ id flagitet, & imitatio videatur fanatice exclamationis Liberalium ad Bacchas, aut etiam ipsarum inter sese Bacharum furore correptarum vociferatio. Plautus, Casina, St. Bacchæ ergo Hercle vxor. Cl. Bacchæ? St. Hercle vxor. Cl. quid est? Au. Nugatur sciens. Nam eccastor nunc Bacchæ nullæ ludunt. St. Oblitus fui. Sed tamen Bacchæ.

Ex lib. 19. cap. 30.

Prouerbium Græcum, quod è fidium harmonia sumptum est. δὶς διὰ πασῶν, video explicari bis per omnia: cui ego interpretationi non possum vllo modo assentiri. puto. n. esse bis per omnes, vt chordas subaudiamus: Sic διὰ τεσσάρων est, per quatuor chordas, quarũ tria interualla continent proportionem sesquitertiã, quę est quatuor ad tria. Tria interualla sunt, sesquioctaua, sesquioctaua, & defectio, vel vt Cicero vertit in Timæo, relicta particula, id est, λεῖμμα, quæ proportionem efficiunt sesquitertiam, vt docent Musici: & in diatonico genere sunt, tonus scilicet, tonus & semitonium. Quæ tamẽ proportio, vt Psellus pręclarè docet, non è tonis sed è chordarum longitudine vel crassitudine sumi debet. Sic Diapente

pente per quinq; chordas, quę quatuor habēt interualla, proportionemque efficiunt ſeſquialteram, quæ non è tonis aut ſeſquioctauis ſpatijs ſumi debet, ſed, vt dixi, è chordis. διὰ πασῶν per omnes, id eſt, per octo chordas. Nam octo chordarum erat olim muſica, que octo diſcrimina efficiebant vocum, & ſeptem interualla: ac δὶς διὰ πασῶν, bis per omnes, id eſt, bis per octo, quod eſt, per ſedecim chordas, quæ perfecta complexio eſt omnium concentuum, eiuſque ſunt quindecim interualla. Apud Horatium Syſtema eſt tetrachordum, cum ſcribitur in ſermonibus,

– Modo ſumma
Voce, modo hac reſonās quæ chordis quatuor ima.

ὑπάτη autem ab eo ſumma vocatur: νεάτη ima. ac Latinis quàm Græcis vocibus vti maluit: & ſi, quod ſtudium muſices in Græcia florebat, & eorum literis mandatum erat, obtinuerat vt omnia ferè in muſica Græcis appellarentur vocabulis.

Ex lib. 2. cap. 14.

– caſtæ ducebant ſacra per vrbem, 8. æneid.
Pilentis matres in molibus, dixit Maro. Ducere ſacra & ferre ſacra dicuntur, qui res ſacras & quæ ad ſacrum vtilia ſunt, remque diuinam ferunt. Sic & apud. Cic. in verrem, *quæ manibus* 6. in Ver.
ſubla-

ſublatis ſacra quædam more Athenienſium virginum repoſita in capitibus ſuſtinebant, canephoræ ipſæ vocantur: nam Canephoræ caniſtra ferebant, in quibus ea erant poſita, quæ ad Quinquatria aut Cerialia pertinebant. Horatius,

Lib.2.ſaty.8. *—vt Attica virgo*
Cum ſacris Cereris, procedit fuſcus hydaſpes. Idē,
—ſæpe velut qui

Lib.4.de lin. latina. *Iunonis ſacra ferret.* Varro de ſacra via, *qua ſacra quot menſibus feruntur in arcem* Ferunt & ſacra ſacerdotes, id eſt, res ſacras, aut ſacris vtiles & dijs conſecratas dedicataſque, diiſque ſacrificant. Maro

2.Georgic. *Me vero dulces primum ante omnia Muſæ,*
Quarum ſacra fero ingenti percuſſus amore. Matronæ autem honeſtæ apud Romanos in publicis ſacris vehiculis vehebantur in qnibus ſacra ferebant. que reſpexit Maro.

Ex lib. 13. cap. 1.

Hinc capiti adglutinabo & illud eiuſdē poëtę,
—ſæpe velut qui
Iunonis ſacra ferret: vbi quibuſdam *quæ* legendum videtur. Nam & Athenis virgines ſacra caniſtris in captibus repoſita ferebāt, & à virginibus id fieri in Iunonis ſacris religionis ritus poſtulabat non à maribus vel Ouidio teſte lib.3. Amorum ita ſcribente,

More

More patrum ſanctæ velatæ veſtibus albis. Eleg. 12.

Traditæ ſuppoſito vertice ſacra ferunt. Sed animaduerto, *qui* retineri commodiſsimè poſſe, vt ad Tigellium ſuauiſsima vrbanitate & ſimilitudine referatur, qui tam lento paſſu tardoque incedebat interdũ, vt Iunonis ſacra ferre videretur.

Ex lib. 13. cap. 16.

Aſt ego, quæ diuum incedo regina, Iouiſque Et ſoror & coniux. à Marone cum cãtatur, ſemper arbitratus ſum plus aliquanto latere, quàm ſtatim à nobis animaduertetur: tandem autem ex Athenæo cognoui inſigni quadam maieſtate inceſſus veteres exiſtimaſſe Iunonem procedere, quo reſpexiſſe poëtam iudicaui. Nã Atheneus ἡραῖον βαδίζει id eſt, Iunonio inceſſu ambulat, pro grauitate quadã & magnificentia inceſſus dixit, vt & Propertius, *– & incedit vel Ioue digna ſoror.* Eum fortaſſe inceſſum etiam imitabantur, qui eius ſacra ferebãt: vnde & flaccus ſcripſit, 1. Aeneid. Lib. 2. eleg. 2.

– ſæpe velut qui
Iunonis ſacra ferret: quod tamẽ propter dignitatem ſacrorum tantæ deæ, & propter Pompã potius fiebat. Ea porro ſacra ferebant puellæ vt ait Ouidius, *More patrum ſanctæ velatæ veſtibus albis Tradita ſupoſito vertice ſacra ferunt.* Quamquam & aliâs ſacra etiam omnia tardo greſ- 3. Amorum Eleg. 12.

do gressu ferebantur, & vt ait Cicero, fercula pomparum.

Ex lib. 19. cap. 4.

Apud Flaccum nequissimus ille Tigellius, in viuendi ratione dissimilior & inęqualior, quàm æstas hyemi comparata, modo reges atque tetrarchas loquitur, modo subito mutata voluntate, quasi frugi, ait,

– *Modo sit mihi mensa tripes &*
Concha salis puri: vbi mensam tripedem interpretor mutilam & claudam vno pede, vt plerumque pauperiorum supellectili accidit. Sic apud Martial. scribitur, *Ibat tripes grabatus*, id est vno pæde claudus. nihil, inquit, Hermogenes, moror istorum lautitias, vel tripedem boni consuluerim mēsam: nec moueor epulis exquisitis & opiparis, mihi pro obsonio fuerit vel solus sal & merus, quem lingam. Id. n. puto esse quod dicit *Concha salis puri*, presertim cum quibusdam obsonij loco esse Plinius scribat.

Lib. 12. epigr. 32.

Lib. 31. cap. 7

Ex lib. 29. cap. 17.

Conchā salis puri pro Salino dixit Horatius proinde scripsit Pomponius. *Concha vos istic manet, eliminabo extra ædes coniugem.* pro cœna vobis parata est, quòd in mensa salinum poni soleat.

Apud Non. in Eliminare.

Ex

Ex lib. 18. cap. 30.

Vt sexcenta plerũq; ab auctorib. Latinis pro multis poni solent: vt sexcenta eiusdem generis proferre possum exempla: ita decies cẽtena pro immani & prægrandi summa, idque iam inde ab vltima prope antiquitate vrbis. credo quòd tum ea pecunia videbatur ingens, cum minor erat nummi copia. Proinde Iuuenalem dixisse reor,

—ritu decies centena dabuntur
Antiquo, pro immensa dote. Certe postequã creuit pecunia & abundauit Romæ, nihilominus permansit illa antiqua loquendi ratio, vt decies centena infinitam pecuniam significarent. Horatius,

—decies centena dedisses Saty. 10.
Huic parco paucis contento quinque diebus
Nil erat in loculis, Iuuenalis,
Optima sed quare Cesonia teste marito?
Bis quingẽta dedit. id est, decies centena millia Martialis lib. 1. *Si dederint superi decies mihi millia centum*. Nam decies centena, decies centena millia significant & valent.

Ex lib 14. cap. 20.

Ait Horatius, *—nec naris obesæ*. qui enim nasi sunt acutioris, melius odorari & sagaciores in- Epod. Od. 12.
telligen-

telligentioresque censebantur: vt alio apud Flaccum loco

—acutis

Naribus horum hominum rideri possit. Erat autẽ mulier fœtidissima & hircosa. Contra qui naris obæsæ, deterius olfacere, tardiores minusque intelligentes esse putabantur. tradunt enim ista mutuas operas & inuicem lucem alterum alteri fœnerat.

Ex lib. 19. cap 4.

Sensum autẽ interpunctio improba in ea ecloga corrupit. sic.n. puto distinguendum esse, *Iracundior est paulo, minus aptus, acutis Naribus horum hominum rideri possit.* Nam hominem iracundum esse ait, & non aptum, nec appositum nec accommodatum ad hominum aliorum mores. Ac ne me in alieno ostentem, militemque gloriosum imiter, sic distingunt chirographi libri & interpretes antiqui.

Ex lib. 21. cap. 3.

Acutas aures pro acribus & iudicij intelligentis dici animaduerto: calpurnius,

Eclog. 4. *Quicquid inest, siluestre licet videatur acutis Auribus, & nostro tantum memorabile pago.* Sic acutas nares dixit Flaccus

—minus

— minus aptus, acutis
Naribus horum hominum rideri possit. contra obæsæ aures iudicij nullius, aut obtusi & hebetis habentur. Idem calpurnius,
Rustica credebam nemorales carmina nobis
Concessisse deos, & obæsis auribus apta, id ex eo, quòd pingue pro stupido & bardo tardique ingenij à Latinis poni consueuit.

Ex lib. 23. cap. 18.

Scrupedam Aurelius exponebat, apud Varr. à scauro pede vel Scauripedam. Nam sic in varrone lego. Scaur⁹ autẽ exponitur στρεβλόπους, & σκαμβὸς σκέλος à vetere critico. Horatius quoque, *Lib. 6. de lin. Latina.*
— illum
Balbutit scaurum prauis fultũ malè talis, in Sermonib. scribit.

Ex lib. 19. cap. 4.

Ibidem ait, si quis nobiscum probus viuat, a nobis per contumeliam iniquam appellari *demissum*: si quis tardior, vocari pinguem, quod est nullius ingenij. Legendum itaque est,
Tardo cognomen pinguis damus.
Sincerum, Inquit, *cupimus vas incrustare*, id est, malo quodam inficere succo: quod dictum, est inuersis verbis accipiendum. Incrustare autem

Lib.3.de re Rust.cap.15.

est tanquam crusta quadam tectorij obducere. Varro de Glirario, *Tota leui lapide aut tectorio inteinsecus incrustatur*. Calices etiam succis quibusdam lentis & crassis medicatisque saporibus incrustantur. Scribonius Largus, *Calices quoque eis incrustentur additis quinque vel sex salis vel farris granis*. Hic autem incrustationem de succo vitiosi saporis, & liquorem inficiente in vas missum interpretãdam censeo cum omnibus enarratoribus: vt & apud Lucillium

— nam vel regionibus illis
Incrustatus calix ruta caulique bibetur.

Ex lib. 2. cap. 15.

Piscis patinarius qui sit apud Plautum in quæstionem vocatur: ego eum puto, qui non assatur, nec elixatur, sed in patina è iure coquitur. Id ex Horatio intelligi potest, ita scribẽte,

Asiaria Sc. Vnum istorũ quodque

Si quis eum seruum, patinam qui tollere iussus
Semesos pisces tepidumque ligurierit ius. nam si malè non conijcio, pisces patinarios è iure paratos intellexit.

In 4. Satyram.
Ex lib. 7. cap. 19.

— Stans pede in vno, apud Flaccum, est facili conatu & opera, sine cõtentione & nixu. Nam vno pede qui stat, aduersariũ se nullum vel non fortem habere credit. Cum . n. vno pede nos susti-

ſuſtinentes pendeamus & vacillemus, ſecurus eſſe videtur, aduerſarijque vires contemnere, qui ſeſe non vtroque pede firmat ſtabiliter. Vnde & omni pede ſtãdum Quintilianus vſurpat, pro omni contentione totiſque viribus. *Lib.12cap.9.* Ergo illud, *— in hora ſæpe ducentos,*
Vt magnũ, verſus dictabat ſtans pede in vno: ſignificat Lucillium temporis momẽto ſolitum vena facili plurimos effundere verſus.

Ex lib 15. cap. 9.

Hic tanquam in ſtatera nobis appendendi ſunt Grammatici & Rhetorum præſtantiſsimus Fabius. Illi, Acro, Porphyrio in Horatiano verſu,
Cum flueret lutulentus: erat, quod tollere velles:
Tollere explicant vno ore, ſumere: at Fabius ita ſcribens, *Ego quantum ab illis, tantum ab Horatio diſſentio, qui Lucillium fluere lutulentum, & eſſe aliquid quod tollere poßis putat:* Ibi tollere perſpicuè ſentit eſſe reſcindere de ſcripto, auferre, remouere vt ſuperuacaneum: vt & alio Horatius loco ait,
Plura quidem tollenda relinquendis: quod eſt, plura remouenda vt redundãtia, quàm in poëmate relinquenda. Sed tantum Fabij pondus eſt, vt terram & maria deprimat, tantum abeſt vt illa Grammaticorum leuitate tantum pon- *Saty.10.lib.1.*

dus æquo examine poſsit perlibari. Venuſtè autem in medium tanquam producit Criſpinum eodem multa ſcribēdi verboſè & loquacitet,quo Lucillius,morbo laborantem& fundentē extemporalem & ſubitam verſuum tumidorum & garrulorum copiam,& omnia in celeritate ſcribendi ponentem.

Criſpinus minimo me prouocat:accipe ſi vis,
Accipiam tabulas. Hanc ſcripturam, vt magis dramaticam & comicam, quàm quæ editur, è lucifugis exemplaribus repetitam,in apertum referimus,vt melius prouocatoris exprimatur arrogantia. Editia eſt,

– accipe ſi vis,
Accipe iam tabulas. Figuratè autem reſpondet Horatius,præclarè ſecum à dijs actũ,quòd eorũ munere pauca loquatur. Nam quæ breuitas non optatior eſt, quàm tam importuna Criſpini in poëmate otioſę orationis pro fluētia?Quin tamquam poëtices nomine inuidioſus ſit, extenuandi gratia & de inuidia deonerandi ait,ſua ſcripta à nemine legi:& Fannium neſcio quem poëtam, cuius libros Romani & armario & capſa, ipſum imagine donarant, præ ſe fœlicem prædicat:

– Beatus inquit Fannius vltro
Delatis capſis & imagine vt verum fortaſſe ſit, quod ab interpretib. ſcriptum eſt,hũc orbum diuitemque fuiſſe,& à captatorib. cum imagine

ne eius carmina dicata fuiſſe in Bibliothecis,

Ex lib. 20. cap. 29.

Quo deinde, inquit Varro, *ſuſcipiunt perpetuo flumen, lacus: Lacuna, in qua ibi aqua.* Lacum autem hic intelligo, quo ex flumine ad aquandum aut lauandũ aqua excepta eſt, quo etiam ex aquæ ductu aut fonte recipitur. Terentius, *Apud ipſum lacum eſt piſtrilla.* Horatius *Geſtiet a furno redeuntes ſcire lacuque.*

Lib. 4. de lin Latina.

Adelph. act. 4. Sc. 2.

Ex lib. 26. cap. 27.

Vide ſup. lib. 1. Epiſto 3. explicationẽ verſus. *Faſtidire lacus & riuos auſus apertos.*

Ex lib. 5. cap. 3.

Maro lib. 1. Aeneid. ſcribit de templo Iani ab Auguſto clauſo, pace terra marique parta. *Claudentur belli portæ.* & apud Flaccum de iiſdẽ portis ſcribitur, *— poſtquam diſcordia tetra Belli ferratos poſtes portaſque refregit.* Id ſic explicandum è Plutarcho eſt, Iani templũ portas habuiſſe bifores, vocatũque eſſe belli portam. Eius verba ſunt in Numa, ἔστι δὲ καὶ αὐτοῦ νεὼς ἐν ῥώμῃ δίθυρος, ὃν πολέμου πύλην καλοῦσι.

Ex lib. 10. cap. 1.

Inanes à Latinis plurumque intelliguntur homines ieiuni animi & laudis ambitiosi & honoris cupidi: quòd.n. ijs carere videātur & vacui esse, auidè quo carent cōsectari putantur. Nā si laude & gloria satiati plerique essent, nō tāto ad eam animi sitim explendā studio raperentur. Tacitus, *Dein postquam inanem animum spe & cupidine impleuerat.* Hic inanis est, qui auidus & cupidus est. Et Horatius de his, qui poëmatum recitatione gloriā quærūt, *-inanes Hoc iuuat.* Et Persius, de ijs, qui scribenda oratione soluta, aut condēdo carmine famam ingenij stultè ambiunt, aut inepte eloquentiæ & eruditionis nomen captant, & à vera laudis via aberrant,

— ô quantum est in rebus inane.

Ex lib. 2. cap. 2.

Quod ab Horatio dicitur, *Prater eum qui præbet aquam*, Grammatici eruditissimi vix cōcoquere possunt: mirum. n. eis videtur conuiuatorem aquæ præbitorem appellari. Sed Dionysius Lambinus, alijs hic caligātibus, primus lucem dispexit, viditque conuiuatorē solitum balneum præbere conuinis: quam eruditissimi viri interpretionem nemo reprehendere, nisi improbus vel indoctus potest. Licet tamē in

in antiquis auctoribus præter aliorum sententiam, iusque est & fas interdum aliquid excogitare modo probabile sit. Quid igitur si dicat hominem tam esse procacē & petulantem in iocando, vt nec cōuinis nec ministris abstineat vllis, quin eos perstringat, præter eum, qui ipsi pocula miscet ministrátq; aquā? ait. n. Martialis,

Iam defecisset portantes calda ministros, Lib. 1. epig. 12.

Si non potares Sextiliane merum. Sed omnino præstiterit locum per allegoriam interpretari, inflexione verborum & inuersione ducta à lusu, quo aliquo in situla aut vrceo nobis aquā ministrante, alios ea aspergimus, aut perfundimus per lasciniam, quod cum facimus, eo qui aquam nobis præbet interim abstinemus. Aquæ igitur præbitori similem voluit esse Flaccus conuinatorem. huic inuersioni *aspergere* & *aqua* fauere videntur & hac tanquam constituta allegoriæ imagine nobis diu quærendū non putabimus, cur conuinatorem aquæ præbitorem dixerit. Cogitationem enim ad lusus speciem referemus, vnde genus dicendi tractum pronunciabimus.

Ex lib. 3c. cap. 30.

Inuidiam veteres animi vitium esse cēsebāt, vt ferri rubiginem & eius æruginem. Et proinde per translationem æruginem vocauere,

 quasi

quasi sit tanquam æris, sic animi ærugo, Martialis,

Vt tu si viridi tinctos ærugine versus. id est furore & maledica inuidia. Horatius,

– hæc est

Lib.10.epig. 33. *Ærugo mera*

Ex lib.30.cap.19.

Consuesco Lucretius pro consuefacio posuit lib.6. quod rarius est

An tum brachia consuescunt firmantque lacertos? Et Horatius,

– Insuevit pater optimus hoc me, pro insuefecit. Sic apud Maronem requiesco est, vt ita dicam, requiefacio.

l.2.eclog. *Et mutata suos requierunt flumina cursus.*

Ex lib.14.cap. 20.

Barrus inops documentum &c. Vide supra quæ annotata sunt Epod.lib.od.12.

Ex lib. 2. cap. 2.

In eodem sermone, non est facile quod ita scribitur per quam venustè,

Multa poëtarum veniat manus, auxiliõque
Sit mihi: nam multo plures sumus: ac veluti, te,
Iudæi cogemus in hanc cencedere turbam. Puto

autem

autem perfacetè ab Horatio dici, si poëticum tibi displicet studium, & poëtę tibi inuisi sunt, vt vulgo Iudæos, omnibus hominibus videmus, nos poëtę, qui plurimi sumus, exercitumque conficere possumus iustũ, pertinacesq́; , vt Iudæi in religione sua & ceremonijs, ita in studio poëtico & proposito sumus, nõ modo non de sententia deducemur, sed te vltro ad poëtas traducemus, & vnum è turba poëtarũ, quamuis inuitum, reddemus, vt illud studium, quod improbas, posthac celebraturus culturusque sis & carmina scripturus. Interim autem multitudinem eorum, qui versus scribebant, lepidè illudit more suo. Malim autem vt & reperi in antiquis libris, *auxilioque* legere adposita coniunctione, quàm prouocabulo adiuncto *auxilio qua:* quamquam non magni refert, nec id magni momenti est, cum vtroque modo sensus idem explicetur.

In Saty. 5.

Ex lib. 1. cap. 29.

In itinerario Sermone Horatij, nonne, obsecro, multo accommodatius legetur, *Græcorũ linguæ doctissimus*, quàm quomodo est promulgatum
Græcorum longè doctissimus? nam Rhetori lin-

guæ cognitio conuenit, ſumma doctrina non item: nec tamen meum hoc inuentum eſt, ſed antiquorum librorum ſcriptum.

Ex lib.12.cap.3.

Differtum nautis,cauponib.a.m .Hic verſus illuſtratur ſuper ſaty. 1. huius libri. In explicatione verſus, *Perfidus hic c.*

Ex lib.15.cap.23.

Altè cinctum antiqui vocabant ſtrenuum, fortem,virilē,minime mollē : credo quod genus illud cincturæ hominū nō eſſet delicatorū. nam præcinctura vt fluxior & laxior in Cæſaræ argumentum habuit mollitudinis:& diſcincti quoque effœminati habebantur: demiſsiſque eſſe veſtibus elegantiæ videbatur mollioris. Sed è tabularijs eruenda fides eſt,quando in eo genere ſcriptionis verſamur quod ſignatis tabulis ferè confirmandum eſt. Seneca lib. epi-
Epiſtola 93. ſtolar. 14. de Mœcenate, *Altè cinctum putes dixiſſe. habuit enim ingenium & grande & virile, niſi illud ipſe diſcinxiſſet* . Hinc illuſtratur duobus locis Horatius,

Hoc iter ignaui diuiſimus,altius at nos,
Præcinctis vnum: id eſt , quod vnum eſſe
Lib.2.Saty.8. ſolet ſtrenuioribus.

Ite-

Iterum *His vbi sublatis puer altè cinctus acernā*
Gausape purpureo mensam pertersit —: id est fortis & strenuus seruus mensam tersit: βαθυζώνυς tamen mulieres Homerus, id est, altè cinctas alio sensu dixit.

Ex lib.1. cap.29.

Ora manusque tua lauimus Feronia lympha. Religione quadam & cerimonia factum esse existimo vt se viua sacraque Feroniæ aqua lauarent purificarentque cum in conspectum eius fani venissent. Nam se flumine viuo abluere in parte religionis ponebant, vt è Marone & poëtis alijs est notissimum.

Millia tum pransi tria repimus, quàm *repsimus* malo cum mox sequatur, *subimus*. atque ita Lambinus legit. 2.Aeneid.

Ex lib. 19. cap.9.

—*ad vnguem*
Factus homo. accipiendum est pro eleganti & polito perfectóque. Vide super lib. de Art. poët. In explicatione versus,
Perfectum decies non castigauit ad vnguem.

Ex lib. 1. cap.29.

Fundos Aufidio Fusco pretore libenter

Lin-

Linquimus Hic veniſſe Aufidium ridet, qui cum fundis in oppido exiguo præturam gereret, inſana arogantia & animis elatis faſtuque inſolenti & inaudito erat, & inſignibus magiſtratus conſules Romanos ſuperabat, cum tamen Romæ tantum ſcriba eſſet, qui ordo vilis & vulgaris erat, patebatque hominibus Libertinis, vt in hoc ſermone,

— ſcriba quod eſſet
Deterius nihilo domina ius eſſe. Itaque prætextã & latum clauum, vt Prætor aut conſul Romanus gerebat, æquare ſtudens amplitudinem & dignitatem faſtigij Romani. Ignis autẽ ei præferebatur (id enim eſt quod ſcribit,

— Primaque batillum) quod ſupra humanam prope conditionem erat, & diuinum religioſumque habebatur. Sic imperatoribus Romanis, & eorum vxoribus, interdum ſororibus, ignis præferri ſolebat. Herodianus de ſorore Commodi Imperatoris, καὶ αὐτῆς τὸ πῦρ προεπόμπευε. Videtur autem Horatius, cum ait, *Fundos Aufido Fuſco pratore*, in eo iocari, quod ſic tempus notare ſolebant magiſtratuũ nominibus: vt ſi diceres, veni Romam Cicerone conſule.

Ex lib. 2. cap. 24

Ocurrunt animæ quales neque candidiores &c. Reuertere ad Od. 5. Epod. vbi explicatur hic locus

locus in versu.

Nardo perunctum, quale non perfectius
Mea laborarunt manus.

Ex lib. 2. cap. 13.

Veteres frumentum non solum metiri, sed & appendere solebant, quod nunc quoque in panificio obseruamus. hinc illud Horatianum

– cui satis una
Farris libra foret, tenui sic tamque pusillo. & Liuius, *frumentarium diuitē bilibri farris sperasse libertatem se suorum ciuium emisse*. Iterum, *Selibrisne farris gratiam seruatori relaturum.* In lege 12. tabul. *Si volet suo viuito, ni viuit, qui eum vinctum habebit, libram farris in dies dato.* Farris autem nomine etiam farina intelligitur. Itaque apud Iurisc̄ōsultum legendum censeo, *frumentumve publicè dandum, præbendum, appendendum.* non vt uulgo *apprehendendum, aut vt quidam emendant, approbandum.* Lib. 4. ab urb. Condit. Apud Gell. lib. 2. cap. 1.

Ex lib. 1. cap. 29.

Conuiuas auidos cœnam seruosq́ue timentes,
Tum rapere, atque omnes restinguere velle videres. Etiam Iocosè dictum accipio: nam primum auidi conuiuæ & incendio & flamma rapiebant cœnam, & serui, qui si cœna vteretur,

timebant

timebāt ne ab heris verberarentur: quo facto, cœnaque in tuto posita, tum denique cum omnibus ignem cęperunt restinguere, cum epulis potissimum timerent, ne perirent.

In Saty.6.

Ex lib4. cap.9.

–*naso suspendis adunco*, quod est derides ideo dicit, quod qui adunci nasi sunt, homines irrisores habentur. qui quod irident, id vero vt lāce quadam, sic naso suspendere & ponderare videntur: vt enim

–*gemina suspendere lance*

Saty.4. *Ancipitis libræ*, dixit Persius: sic naso suspendere dictum interpretor. *Contra Læuinum Valeri genus*, cum dicit in Valeriorum familia nobilissima eum, qui primus hoc cognomento fuit, suspicamur à sinistro leuoq̄ & improbo animo, malisque & nequam moribus cognomen meritum fuisse. Cum autem gloria de ambitiosis & gloriosis honorumque cupidis triumphare videatur, illique de quibus triumphabatur post currū constrictis manibus vincti per pompam traherentur: Ideo Horatius scripsit,

Sed fulgēte trahit cūstrictos gloria curru. At vero,

– in propria

— in propria non pelle quiessem, ſumptum videtur à veſtitu & calceis, que tanquam hominum Pellis eſt, Nam Libertinus latum clauum ſenatorij ordinis proprium & calceos lunatos ſi gerat, intra pellam ſuam quieſcere non putetur: niſi quis a cumano aſino tractum putet, qui leonem metiebatur leonis exunio.

Deijcere è ſaxo ciues, aut tradere Cadmo. dicit, quia Tribuni Tullij ante mentionem fecerat: hoc autem ius tribuni violentiores & importuniores interdum ſumebant, vt ſine iudicio indictaque cauſa è ſaxo Tarpeio ciuem deijcerent: vt tentatum à tribuno in Metellum Macedonicum apud Plinium reperimus, aut carnifici traderent, cum legitimo iure à carnificis pœna immunes eſſent ciues Romani id igitur vt indigniſſimum & tyranicum ſcripſit.

Ex lib. 12. cap. 14.

— Iubeſque

Eſſe in amicorum numero. huius verſus explicationem videas ſuper Od. 1. libri Epodum. in

Ibis liburnis niter alta nimum
Amice propugnacula

Ex lib. 4. cap. 9.

Leno ſuſpenſi loculos tabulamque lacerto, de calcula-

calculatoria tabula & calculis intelligo. discebant enim ratiocinandi artem, non liberales disciplinas.vt in arte,

– dicat
Filius albini, si de quincunce remota est
De art.Poët. *Vnica, quid superat?*

Ex lib. 26. cap. 26.

Leno autem *suspensi l t q l.* cum ait, monstrat Romanos numerandi artem præcipuè sequi & ediscere ob auaritię studium, quereréque tabulam calculatoriam & loculos calcutis refertos, vt in abbaco in prumptu rationes expediant inquit alio loco.

– dicat
De art.Poët. *filius albini s d q r e.*
V.q.s?

Ex lib. 13. cap. 3.

Hic & alius à me locus explanabitur aliquãdo fortasse leniter tactus,

Cum Tiburte via pratorem quinque sequntur
Te pueri, lasanum portantes venophorumque.

Hic sordibus & nimis praua comitatus & inelegante immundaque familia, & indignus pręturæ honore significatur, qui vel vt mercator, quo minorem sumptum faceret, domesticum vinum secum portabat, vasa quoque coquinaria,

ria, ne pro his quicquam solueret, aut à coponibus quicquam sumeret. mercatores autem, qui ad quęstum sunt attentissimi peregrè proficiscentes suis pueris imponebant œnophorum. Persius,

Iam puer is pellem succinctus & œnophorum Aptas. Saty. 5.

Atque vt interea hoc dicam, pellem dicit Persius pro mantica & inuolucro vestis supellectilis aliorumque vtensilum & sarcinarum. Id intelligi potest è Petronio viri clariss. Meminij, in quo ita scribitur, *Ego vos in duas iam pelles conijciam, vinctosque loris inter vestimenta pro sarcinis habebo.* vel potius qui nullos lautiores in comitatu haberet quam vilia seruitia & sordidissima mancipia. neque enim honestis & lautis seruis œnophorum imponebatur, minus etiam lasanum, quo venter exoneratur, quem qui ferebat λασανοφόρος à Græcis vocabatur: etsi interdum etiam lasanum podium ollæ significat, quem clytropoda etiam dicebant, vt ait Aristophanis enarrator, quo sensu si quis accipiat, etiam sordes hominis agnoscat & primo ita acceperam, deinde discessionem in alteram & receptiorem significationem feci, vt aluo subseruiat.

Ex lib. 5. cap 23.

Non Aruspices vicanos, nō de circo Astrologos,

logos, Cicero dixit lib. 1. de Diuinat. Vicani Aruſpices ſunt, qui in vicis & pagis aruſpicinam exercebant, qui vaniſsimi & mendaciſsimi erant. In circo Romano erant Aſtrologi, Iunenalis, *Conſulit ante phalas Delphinorumque columnas*: nec alia de cauſa quàm propter diuinaculos, circum fallacem dicere videtur Horatius hoc verſu,

Saty. 6.

Fallacem circum veſpertinumque pererro
Sæpe forum. Illic autem multos diuinos fuiſse liquet è Iunenale ita ſcribente

Saty. 6.

Si mediocris erit, ſpatium luſtrabit vtrumque
Metarum, & ſortes ducet, frontemque manúſque
Præbebit vati crebrum popyſma roganti.

Ex lib. 9. cap. 19.

Quod Flaccus ait,
Ad porri & ciceris refero laganique catinum,
de parabili cibo intelligendum frugique menſa arbitror: nam porrum pro oleribus poſuit, quæ viliſsima ſunt cibaria, & cicer legumē eſt, quo pauperiores veſcebantur. Itaque viles homines & abiectos fricti ciceris emptores alio loco vocat, Laganum etiam, quod fictum erat farinaceum, quod in ſartagine ex oleo frigebatur, in parabilibus eſcis numeratum exiſtimo. Id autem Galenus duorum generum ſcribit, vnum ῥύημα appellat, alterum λάγανον.

De art. poëtic.

— *& lapis albus,* inquit,

Pocula cum cyatho duo sustinet, Veteres solebantDelphicam mensam multis onerare poculis,numeroqúe semper pari, duobus contentus estHorat.& cyatho,quo modum potionis metiebantur,& certis cyathis vini certos aquę cyathos miscebant, quod qui faciebat,ad cyathum stare dicebatur. Nam cyatho hauriebãt vinum & aquam è vasis,& in pocula fundebãt. quod κυαθίζειν Græci appellant, noto Marcelli ioco, cuius naues machinis Archimedis leuatę in puppim aut proram,deinde illisę mari,aquam cum plurimam haurirent,aut grauibus libramentis depressæ acciperent aquam, ludẽs dixit Archimedem suis nauibus pro cyathis vti. Solitos autẽ esse veteres paria pocula in delphica ponere, declarat Agretius sic scribens, *Cicero, iubeo promi vtrosque binos vt habeam: quia in Delphica comparia vasa semper sunt, vnde ipse Cicero dicebat, Scyphorum paria complura* *Plutar. in Marcel.*

— *adstat*, inquit, *Echinus*

Vilis. Echinus Hesychio vas coquinarium est,sed & patella.Interpretibus est vas æneum, in quo calices lauantur, quod etiam Trisilla vocatur. Trichilam puto scribi debere, vt eo in epigrammate,quod Maroni ad scribitur: *Trichila vmbrosis frigida arundinibus* Et apud Columellam, *Virg.Copa. Lib.10.de cult.hort.*

 — *sub*

—sub trichila manantẽ serpit ad vndam Alij vitream ampullam,alij scorteam explicant: Ego hic vas aquarium rotundum lagenæ simile, aut ampullæ crediderim, vt guttum vinarium. Vt varro de lingua Lat.docet.Patera autem ad libandum vtebantur,& interdum post libationem ad bibendum.hoc mihi veniebat in mentem,quod de hoc loco dicerem,quem Echino spinosiorẽ & aculeatum magis esse & ipse sentio,& intelligo multis videri: sed nec illud omittam , Porphyrionẽ perspicuè legere Echino , cum explicet propter Echinum astat villis guttus , qui & Echinum vult hic vitream esse ampullam, vt aquarium vas existimasse videatur:aquam enim lympidam nitido vitro perlibenter infundimus. nomen habere videtur à rotunditate Echini se in pilam colligentis.

Ex lib.27.cap.15.

Insigne est & adnotandum diligenter, ab auctore vocabularij perquã veteris abaci Delphicam explicari μυνιςέριον ὡς ὁ Ιουβενάλιος. Significatur & tanquam digito demonstratur locus ille Iuneualis
Lectus erat codro Procula minor,vrceoli sex
Ornamentum abaci,nec non & paruulus infra
Cantharus,& recubans sub eodem marmore Chiron. Delphicam autem mensam lapideam habere

bere solebant, vnde conuiuis ministrabatur apud Flaccum,

— *& lapis albus*
Pocula cum cyatho duo sustinet. Ea de causa Ministerium interpretatur vocabularij auctor. Iterum in eodem lexico, Delphica, μινιςέριον.

Ex lib. 23. cap. 6.

Osci populi erant Campaniæ vbi figlinæ erant, vnde ab Horatio scriptum est *Vilis cum patera guttus Campana supellex.* id est, fictilis.

Ex lib. 22. cap. 12.

Ipse potest fieri Marsia considicus, non sine quodam naso à Martiale dictum reor: constat autem Marsiam bardum & hebetẽ fuisse, qui de musica cum Apolline certare ausus pœnas dederit. Sed & in vrbe Roma Marsiæ statua erat in foro, vt hic quoq; sensus lateat, statuam effici causidicum posse, & saxeum Marsiam Rhetorem. Horatius, Lib. 2. epig. 64.

— *Marsia vultum*
Qui se ferre negat Nouiorum posse minoris, Plinius, *cuius luxuriam coronatum Marsiam literæ illius dei gemunt.* Seruius refert Marsiam in ciuitatibus signum fuisse libertatis, qui erecta manu testabatur vrbi nihil deesse. Lib. 21. cap. 3. In 4. Aenei.

Ex lib. 4. cap. 9.

Quid eſt apud Flaccum,

Non quo fraudatis immundus nacta lucernis? nõ enim, vt opinor, oleũ intelligit è lucerna ſumptum. Nec enim in ea ſatis olei eſt ad vnctionẽ: deinde, quis è lucerna, quàm ampulla ſumere mallet? Ego genus quoddam olei lucernarium fuiſſe appellatum lego, quod vile & rancidum eſſet, & ad lumina relegatum: quo tamen inopes, & ſordidi vngere ſe ſolebant, cum Horatius optimo oleo primęque notę vteretur. Nam qui oleo ſe vngit, eo quo ſolent lucernę accendi, is lucernas defraudat alimento ſuo, ſuóque fomento. Aëtius, τὸ δὲ λιχνιαῖον ἀπὸ τοῦ μέσου καὶ εὐκράτου, τοῦ γλυκέος λέγω, τοσοῦτον ἐπὶ τὸ θερμότερον νεύει, ὅσον τὸ ὀμφάκινον ἐπὶ τὸ ψυχρότερον.

Ex lib. 23. cap. 23.

Non pudet in morem diſcincti viuere Nactæ. in antiquis apud Perſium libris ſcribitur, nec ab ratione nam fullones qui Nactæ vocantur, veſtimẽta pedib⁹ calcata ſaltu ſuo fullonio premunt & denſant: ſed & veſtis à fullone dum cogitur, conſiliari dicitur. id enim eſt νάσσειν Græcè, & νακτὰ vocantur coactilia. Nacta igitur velut νάκτης erit: eodem verbo coactiliarius

liarius & pilearius accipi etiam poterit. Quod si à νάκος, vt apud Festum est deducitur, vnico c. scribi debet. Sed cum ea litera duplicata reperiatur, suspicio est posteriorem esse *t*: nec officiet veriloquiũ, cum etiam notatio νάκους à νάσσει accersi possit: Vox hæc integra hodie est in Apuleïo Asini aurei lib. 9. *Maritus foris apud Nattam proximum cœnitabat.* In secunda quoque Apologia. *Quid illi existiment nattæ, non putabo*, *legendum* censeo non *natti*, vt editur: non desunt tamen, qui *nauci* legant.
In Horatio quoque scribendum,
Non quo fraudatis immundus natta lucernis.

In Satyr. 7.

Ex lib. 14. cap. 20.

Si sumas barras vt e. p. a. vide sup. in Od. 12. Epod. explicationem.

Ex lib. 2. cap. 1.

—ruebat
Flumen vt hibernum, fertur quo rara securis:
Hic sensum esse dicebat Gallandius, cui & assentior, tam concitata oratione & veloci rapidaque decurrisse, quàm torrẽs hibern⁹ deuolui & precipitari solet per loca abrupta & abcissa, quò raro solent lignatores accedere propter

arduam & erectam inaccessarũ rupium montiumque eminentiã. Flumen autem hibernum est torrens, qui & Græcè, quòd heyme fluat, æstate siccetur χειμάῤῥους vocatur: de torrente enim hyemis aquis abundante Ouid. amorum lib. 3. scribit

Fontis habes instar pluuiasque niuesque solutas,
Quas tibi diuitias pigra ministrat hyems.

Addit *Tum Prænestinus salso multumque fluenti*
Expressa arbusto regerit conuitia Arbustum dicitur multum fluere, quod multum vini fundit: sed per allegoriam, hoc ad dicacia vinitorum & vindemiatorũ retulit conuitia, quibus vel lacessunt pretereuntes viatores, vel prouocati vlciscuntur & remordent. Ergo vindemiatorijs probris & dictis petulanter ei Rupilius respondit,

– cui sæpe viator
cap.16. *Cessisset, magna compellans voce cucullum.* Viatores solebant cu.tores & vinitores sero colentes appellare cucullos in desidię probrum. Plinius lib. 18. *Dum sciat inde natam exprobrationem fœdam putantium vites per imitationem cantus alitis temporariæ, quam cucullum vocant: dedecus enim habetur opprobriumque meritum falcem ab illa volucre in vite deprehendi, vt ob id petulantiæ sales, etiam cum primo vere laudantur, auspicio tamen detestabiles videantur.* Ausonius quoque in Mosella istius petulantiæ ita meminit,

– inde viator *Rip-*

Riparum subiecta terens, hinc nauita labens,
Probra canunt seris cultoribus.

In Satyr. octauam.

Ex lib. 30. cap. 30.

Orciniana, inquit Martialis, *qui feruntur sponda.* Lib. 10. epig. 5
Sandapila erat quædam popularis, qua plebei vilesque efferebantur. Suetonius *Cadauer eius popularì sandapila per vespillones exportatū.* Sed & miseræ plebis quædā erat Sandapila, de qua Horat. *Huc prius angustis eiecta cadauera cellis Conseruus vili portanda locabat in arca.* & Lucanus.

In Domitiano cap. 17.

Da vilem Magno plebeÿ funeris arcam. Erat & Orciniana Sandapila, velut Libertinorum Sandapila ex illo ordine nomen habens (Quidam enim liberti Orcini vocabantur) quam Martialem putem intelligere.

Ex lib. 5. cap. 16.

Cum olim qui locupletes erant in suis fundis aliquid loci sepulturæ seponerent, & priuata haberent ibi sepulchra sibi familiæque suæ, aut hæredibus: plebs, quæ agris fundisque carebat, in loco aliquo communi sepulturæ destinato humabatur: sepulchrumque cōmune vocabatur, vbi sepeliebatur. ex quo scripsit Hora-

Horatius,

Hoc miseræ plebi stabat commune sepulchrum.

Et elegantissimus poëta Catullus fata fratris sui deplorans apud Troiam mortui & conditi, vbi tot quōdam heroës belli Troiani tempore ex Asia & Europa occubuerant & compositi fuerant, eam vrbem commune sepulchrum appellat Europæ & Asiæ.

Ad Mallin. *Troia*, inquit, *nefas commune sepulchrū Europæ Asiæque* Et optimus poëta Lucretius terram mortuos omnes omniaque senectutis situ cariosa & putrida æuoque fessa suo sinu gremioque receptantem, commune sepulchrum eodem modo appellat.

Omniparens, inquit, *eadem rerum commune sepulchrum*. Lepide autem iocatur Horatius, vt interpretor ex illa nota inscriptione sepulchrorum, *Hoc monumentū hæredes non sequitur*, cum in exquilini busti cippo scriptum fuisse dicit, *monumentum hæredes ne sequeretur*. Nam alio sensu deflexum quàm intelligi solεret, accipit: sepulchrum scilicet illud esse pauperum & exhærdatorum & bonis euersorum. Hoc, inquit, monumentum non est hæredum sed hominū tenuium & nullum hæredium habentium, nullamq́ue agri perticam vel decempēdam possidentium.

Ex lib. 21. cap. 23.

Scri-

Scribit Varro de re Ruſtica, Circum ripas fluuij ambulatio erat pedes lata denos, ab ambulatione in agrum verſus, ornithonis, id eſt, auiarij locus. In agrum verſus autem dicit, à flumine verſus agrum progrediendo & ab ambulatione recedendo vt in ſepulchris dici ſolebat, quemadmodum oſtendit Horatius,

Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum. Hic dabat.

Ex lib. 6. cap. 10.

Apud Maronē ſacra inferis magica ſe facturam ſimulans Dido, eſt 4. Aeneid.

Vnum exuta pedem vinclis in veſte recincta,

videlicet è ritu & conſuetudine nocturnorum ſacrorũ & veneficiorum, vt & apud Ouidium,

Egreditur tectis veſtes induta recinctas. 7. Metamor.

Nuda pedem, nudos humeris infuſa capillos.

Apud Horatium tamen venefica ſuccincta eſt:

Vidi egomet nigra ſuccinctam vadere palla

Canidiam: ſine calceis tamen & capillo paſſo:

— *pedibus*, inquit, *nudis paſſoque capillo.*

Vt & apud Ouidium,

– *paſſis Medea capillis.* Quod autem addit Horatius 7. Metam.

– *ſcalpere terram*

Vngnibus, & pullam diuellere mordicus agnam:

eô facit, quod veneficæ ſolebant in ſcrobe ſacra facere dijs inferis, vt apud Ouidium,

Haud procul egeſta ſcrobibus tellure duabus 7. Metam.

Sacra

Sacra facit. quod quidem & ab Homero in Odyssea cantatur.

Ex lib. 15. cap. 8.

A nobilissimo poëtarum & facile principe scribitur,
4. Aeneid. *Nocturnisque Hecate triuijs vlulata per vrbes*: quòd ea dea nocturnis sacris coli soleret, cum in dijs inferis numeretur, quibus noctu sacra facere religio antiquorum præcipiebat. Veneficæ itaque ei tum operari solebant in triuijs, cum ea τριοδῖτις à Græcis ista de causa vocetur, à Latinis Triuia: cum vlulatu autem ei veneficæ sacra faciebant. Horatius, *Cum Sagana maiore vlulantem*. Apuleius, *seu nocturnis vlulatibus horrenda Proserpina*, Nam Hecate Proserpina censetur.

Ex lib. 13. cap. 12.

—serpentes atque videres
Nocturnas vlulare canes, dixit Horatius veluti significans comitatum Triuiæ, vt & apud Maronem, *—visæque canes vlulare per vmbram,*
6. Aeneid. *Aduentante dea*: nam & Dianæ, quæ est eadem Triuia, canes tribuũtur, & noctiuagæ Triuiæ etiam nocturnæ canes, quas furias quidam interpretantur non inscitè. Apollonius quoque eius canes χθονίους κύνας vocat. Heca-

tæ

tæ canum mentio quoque eſt apud Orpheum, σαῖνον δὲ σκύλακες περὶ πόλοι. & apud Tibull. *Sola feros Hecates perdomniſſe canes.* Lib.1.eleg.2.

Ex lib.16. cap. 4.

Sola feros Hecates perdomniſſe canes. Tibullus dixit. Hecaten veneficiorum præſidem veneficæ ſuſurro magico eliciunt canibus comitantibus occurrentem vt diximus: Horatius,

— ſerpentes atque videres
Nocturnas errare canes Maro
— viſæque canes vlulare per vmbram.

Ex lib. 28. cap.44.

Vetuſtas credidit aduentante Proſerpina vel Hecate, eadem enim eſt, in eius comitatu eſſe canes & ſerpentes. Horatius,

— ſerpentes a.v.
N.e.c. Maro,
— viſæque canes vlulare par vmbram. Canes furias interpretatur Seruius. Sed Theocritus canes ſimpliciter accipere videtur, cũ ſcribit, τᾷ χθονίᾳ Ἑκάτᾳ, τὰν καὶ σκύλακες τρομέοντι. Pharmaceut.

Ex lib.22. cap.23.

Exiſtimatum eſt à veteribus Lunam carmine magico ſolicitatam rubore ſuffundi, velut ver-

verecundantem, aut etiam noctu veneficarum, facta cernentem: Horatius,

– Lunamque rubentem,
Ne foret his testis, post magna latere sepulchra.

2. Amorum eleg. 5 Quod & in defectu quoque ei euenire veneficijs credebant. Ouidius,

Quale rosæ fulgent inter sua lilia mistæ:
Aut vbi cantatis luna laborat equis. Papinius
– qualis per nubila Phœbes
Atracia rubet arte color.

Ex lib. 24. cap. 8.

Scribit Flaccus, *Iulius & fragilis Pedacia furque Voranus.* quo sensu, obsecro, fragilem dixit? Frangere turpe verbum veteribus fuit, vt & diuidere, quod è Catullo cognosci potuit. Fragilis igitur est mollis, qui muliebria patitur, qui pathicus est.

Ex lib. 7. cap. 20.

Lib. de pallio. *Crepidulam & caliendrum* dixit Tertullianus. atque hoc vocabulũ, quod operimentum capitis significat, à Græco κάλλυντρον duci videtur. Lib. 6. vsurpatur & ab Arnobio, *falcicula, claues caliendra, fomites, talaria:* & à Flacco,

– altum Saganæ caliendrum: apud quem sunt qui appositiam comam interpretentur.

In

In Saty.9.

Ex lib.15. cap.18.

In illo elegantissimo & suauiss. festiuissimoq; sermone Horatij, quo graphicè exprimitur importuni scurræ & hominis odiosissimi molestia, *-nunquid vis occupo*, more Romano dictũ est. Sic. n. loqui solebat, qui vel discedere ab aliquo, vel aliquem à se dimitetre volebat. Terentius, *Rogo nunquid velit: recte inquit, abeo.* *Eunucho act. 2. Sc. 3.* ait Horatius,

-ô te Bollane cerebri
Felicem aiebam tacitus. Vbi græcari videtur. Nam illi μακαρίζω σε τȣ̃ φρονήματος. dicunt, subaudiuntque ἕνεκα, vt & hic subintelligitur causa. Cerebrosum autem fuisse Bollanum indicat, apertæque & ingenuæ libertatis & bilis hominem, qui molestos ferre nullo modo posset: sed eos obiurgaret audacter, & à se contumeliosè dimitteret amandaretque.

Sed nec illud omittam, quod leue dictu est, *-& totus in illis*, legi in antiquis exemplaribus, cũ ab editionibus exulet coniunctio, qua quidem scio & sententiam carére posse. *Trans Tiberim longe cubat is prope Cæsaris hortos.* Iulij Cæsaris horti trans Tiberim erant prope portam Portuensem: de industria autem locum longinquum in vltima vrbis regione

situm

situm mentitus est extra Ianiculum, vt assectatorem à se abigeret atque remoueret.

— est tibi mater?

Cognati? quis te saluo est opus? habesne charos & propinquos, qui tuo auxilio egeant, quos à te curari oporteat, quorum negotia à te geri, potius quàm me otiosè comitari, qui nisi te saluo & incolumi salui esse nō possunt, nec si te careant. Importunus ille & odiosus nebulo se omnes suos sepelisse ait, neque quicquam se negocij habere.

Ex lib. 10. cap. 11.

I. Aeneid. *Ante diem clauso componet vesper olympo*, vt de die mortuo dicitur a Marone. Nam componi mortui dicuntur. Horatius,

Omnes composui, fœlices, nunc ego resto.

Ex lib. 18. cap. 27.

Noctu cælum claudi censebant, hinc illud Maronis,

Ante d.c.c.v.o. Ac vt illud *componet* obiter explanem, à cadaueribus ductum esse reor, quorum ossa & reliquiæ in vrna componebantur. Horatius, *Omnes c.f.n.e.r.*

Meuecchi. Sc. Nimala, ni stulta. *Confice.* Nam de die emerito & exacto, vt mortuo loqui plerumque consueuerant. Plautus, *Dies quidem iam ad vmbilicum di-*

dimidiatus est mortuus.

Ex lib. 15. cap. 18.

Illud porro, *Aut valeo stare,* est: cum homines cogantur stare in Iure ante prætoris tribunal, neque ibi sedere liceat, aut honestũ sit, tandiu ego illic stare nõ possim, nec te iuuare queam, qui ius nescio. Ait apud Flaccum ille scurra, *– paucorum hominum & mentis benè sanæ,* quód est, paucos in amicitiam recipit, neque vulgo ad eum familiariter aditus patet, neque se multis cõmunicat, sed paucis, ijsque valde prudentibus sanisque Apud Cic. de Fato, acipenser paucorum hominũ perfacetè dicitur, ad cuius dapes multi conuiuæ non sunt adhibendi, quasi acipenser multis communicari nolit. Cicero, *Nam cum esset apud se ad lacum Auernum Scipio vnàque Pontius, allatus est fortè Scipioni acipenser, qui admodum raro capitur: sed est piscis, vt ferunt, imprimis nobilis. Cùm autem Scipio vnum & alterum ex his qui eum salutatum venerant, inuitasset, pluresque etiam inuitaturus uideretur, in aurem Pontius, Scipio, inquit, vide quid agas: acipenser iste paucorũ hominũ est.* Cic. de fat. apud Macrob. lib. 3. Sat. cap. 16.

— eoque

Difficiles aditus primos habet, qui se facile vinci expugnaríque sentiunt, cum quid ab ipsis petitur, se muniunt aduersus fallaciũ & audacium

V ho-

hominum poſtulationes, aditum ad ſe intercludendo.

—vnde venis &

Quo tendis, rogat & reſpondet: hoc ita interpretor, rogauit me vnde venirem & quo tenderem: & mihi quoque roganti vnde veniret & quo tenderet, reſpondit: Vtrumque enim miro orationis compendio cõſtrinxit. Quod, inquit, ſolet rogari viciſſim & reſponderi, vnde venis & quo tendis, rogauit & reſpondit.

Ex lib. 1. cap. 19.

Et preſſare manu lentiſſima brachia, valet, pigra, tarda, ſurda, ſegnia, nihil commota meo preſſu, vt ab Ouidio ſcriptum eſt, *Aut vbi lentus abes vide Odam 15. Epod.*

Epiſt. 1. Penelop. Vlyſſi.

Ex lib. 15. cap. 18.

At vero *—triceſima ſabbata,* ſignificare videntur neomeniam, vt quidam non ineleganter cenſent, quæ feriæ triceſimo quoque die, menſis initio repetunt. Nam Iudæorum menſes triginta dierum erant, vt menſes Athenienſium: ac ſabbatum pro feſto die hic ponitur, ob ſabbati cultum: & neomenię triceſima ſabbata vocantur, ad diſcrimen ſabbati ſeptimi. Satyricum autem vocabulum eſt, *Oppedere,* ho-

honos auribus, ioci causa & risus positum, in seria oratione & honesta & graui re non vsurpandum.

Ex lib. 6. cap. 24.

—sic me seruauit Apollo. nam qui mala depellit, seruat. Vide super Odam 21. lib. 1. carminum.

In Saty.10.

Ex lib. 15. cap.19.

Satyra Horatij cuius principium est, *Nempe incomposito*, vt appendix quedam & accessio libro priori subscribitur, vt Horatius fingit: hinc illud,
I puer, atque meo citus hæc subscribe libello. Nam cum audisset aliquos iniquo animo ferre Lucilij reprehentionem, pro apollogià imperat amanuensi suo, aut scribæ, vt hunc sermonem, qnem dictauit, vel scripsit pro clausula adiungat superioribus Satyris. Vrbem autem sale defricare in eo venustè & salsè dictũ est. Nam cum sal dicta significet & faceta & ridicula mordaciaque, & soleamus interdum marino aut fossitio sale, quo in cibis & medicamentis vtimur, aliquid defricare, vt palatum pecoris, qui dictis facetis perstringitur, eum dixit sale defricari. Columella, *totumque eorum palatum* Lib.6.cap.11.

 sale

ſale defricato. Sic apoplectici ſale defricari ſolent, vt dolore excitetur ſenſus qui torpet.

— *magnas*, autem, *plerumque ſecat res.* ſignificat res magnas decidit & tranſigit, melius quàm acris & ſeuera ſententia: quaſi διαιρεῖν, τέμνειν, διακρίνειν dicat.

Ex lib. 29. cap. 24.

Maro ſcribit, — *quam quiſque ſecat ſpem.* quod quo ſenſu modo accipiendum eſt? Secare interdum tranſigere, definire abſoluere vt apud Horatium — *ridiculum acri*
Fortius & melius magnas plerumque ſecat res.
Hic videtur eſſe deſecare & proinde ſumere. qui n. quid deſecat, ſibi id ſumit. quod & Græci ἀποτέμνεσθαι dicunt.

Ex lib. 15. cap. 19.

— *Seri*, autem, *ſtudiorum*, ſunt indocti, qui ſero diſcunt, aut didicerunt ſcilicet, neque ſunt παιδομαθεῖς: ſed ὀψιμαθεῖς. Fabius, *quare*
Lib. 1. cap. 12. *qui in ſua quidque arte optime facit*, παιδομαθὴς dicitur.

At vero, *Cum verſus facias, teipſum percuntor*, præcisè dictum eſt, ſententiáque ſic explēda eſt, cum verſus facis, an decorum putas & concinnum intermiſcere Latinis Græca, quod Lucilius

cilius fecit, & ludens postea Ausonius, sed sine reprehensione, cũ de industria & opera dedita.

— *Intermiscere petita*, igitur ad duo pertinet per subiunctionẽ: vel potius quod in versu facis, interrogo te an faceres in causis agendis, si aduersarium haberes Messalam aut Pedium, essesque orator & patronus causæ durissimæ Ergo *Cum versus facias*, est, Tu qui poëta es, an in causis id faceres, vt verba foris petita patrijs admisceres *oblitus patriæ patrisque Latini. Latinè* tamẽ antiqui videntur interpretes legisse, & vir politissimæ orationis & doctrinæ Lambinus eleganter legit.

Defingit Rheni luteum caput, venuste dixit Nam & caput de fluminibus dicitur, vt Cæsar Rhenum duobus capitibus in Oceanũ dicit effundi, ostia significans: & capita fluuiorum etiam dicuntur eorum fontes: sed & fluuij humana forma aquam vrna effundentes pingebantur, fingebanturque: & fingi dicuntur, quæ è materia molli in statuas formantur, vt è luto & cera. At iste malus poëta & inelegans non tam fingebat quàm velut figmenta deformabat deturpabátque: nec tam è cera egregia faciebat opera, quàm è luto fingebat, nam & luteum negotium de vili toreumate dixit Cicero in Verrem

Lib. 4. de bello. Gall.

Cic. in Verrem actio 6.

— *Garrire libellos* dicitur, vt garrire sermonem, garrire garrirum, argutè & dicaciter

 effun-

effundere & eloqui: vt γηρύειν ἄεθλα dixit Pindarus: vnde & garrire ortum videri potest. Denique vt dicimus, ludere poëma.

Ex lib.10.cap.21.

— Pollio regum

facta canit pede ter percusso, quod iambicis senarijs tres habentibus mensiones, regum calamitates tragicè caneret. Vide sup. lib. 2. Carm. in interpretati one primæ Odæ.

Ex lib.21.cap.3.

Ter pede terram ferire pro saltare à poëtis

Lib.3. Od. 18. non raro dicitur Flaccus,

Gaudet inuisam pepulisse fossor

Ter pede terram. Idem de iambico carmine dicitur, quòd quanquam senos reddat ictus, tamen ad tres percussiones insignes redigatur. *Pollio regum*

Facta canit pede ter percusso, scripsit Horat. vid. sup. Odam. 18. lib. 3. Carm.

Ex lib.18.cap.11.

— forte epos acer

Vt nemo ducit Varius, quo sensu dictum accipimus? Equidem illud ducere tralatitium arbitor, vt ex metallo multa dicuntur duci: vnde & ἐλάσματα etiam laminæ dicuntur, quia du-

ducũtur. Nam cudẽdo malleis, ita aliquãdo metalli materia ducitur, & informatur in effigiem aliquã: quod quia operosè fit, & dura materia est, eoq́ue magis, quo maius opus informatur idcirco de heroïco Varij opere dixit,

— forte epor acer Vt nemo ducit Varius.

Non est tamen supprimenda librorum antiquorum auctoritas, in quibus reperio,

Vt nemo Varius: dictu molle atque facetũ. Etiam de marmore duci aliquid dicitur, sed æquè translate, vt apud Maronem,

— viuos ducent è marmore vultus 6. Aeneid.

Ex lib. 15. cap. 9.

Plura quidem tollenda relinquendis, quod est plura remouenda vt redundantia, quàm in poëmate relinquenda. Supra hoc libro. Satyra. 4. explicatur verbum Tollere a Fabio.

Ex lib. 14. cap. 24.

Stilo scribebant in cerata tabella, cuius stili pars qua scribebatur, acumen dicebatur Cicero, *Omnia sub acumen stili subeant necesse est:* altera pars erat obtusa, qua in cera delebãt verba, quę non placebant, ac cerã rursum complanabant atque æquabant ad scripturam nouam veteri deleta. Prudentius, Cic. lib. 1. de Orat.

Hymno 9. περὶ στεφάνων. *Inde alij stimulos & acumina ferrea vibrant,*
Qua parte aratis cera sulcis scribitur,
Et qua secti apices abolentur & æquoris hirti
Rursus nitescens innouatur area. atque inde Horatius scripsit,
Sæpe stilum vertas, iterum quæ digna legi sint,
Scripturus. Vertit enim stilum, qui cum ante eius acumine scriberet, vertit, & alteram ad delendum partem adhibet. Præcipit ergo Horatius inter scribendum esse sæpenumero delendum, si quis hominum lectione digna scribere velit.

Ex lib.15.cap.19.

– *Cimex*, autem, *Patilius*, & ad contemptũ dixit Flaccus, ex insecti nomine fœtoreque omnibus inuisi, & quod ab eo roderetur morderetúrque.

IN QVINTI HORATII *FLACCI SERMONVM LIB.II. ADnotationes de Adr. Turnebi aduersariorum libris descriptæ.*

In 1. Saty.
Ex lib.7.cap. 11.

Scribit

CRIBIT Flaccus, — *atqui Primores populi arripuit populumque tributim*: quo versu significat summos & infimos a Lucilio stili satyrici acerbitate vulneratos fuisse: sed cum primores dixerit & plebem significare proximo caeso debuerit, haud inuitus scripturæ accedo, quam in quodam exemplari reperi, — *populumque tributum*. Tribus.n. ignobilorum erant: qui sensus etiam efficietur *tributim* legenti, etsi non tam commodè respondebit. Vtraque certè scriptura patronos habet, vna Porphyrionem, altera Acronem. Ergo sic illud *tributum* amplector, vt tamẽ tributim non omnino asperner, nec improbem. *Lib.19.cap.4.* Plinius quoque vt quodã loco docemus, tribus pro pauperiorib⁹ dixit, & eadem notione *Lib.1.epist.13.* à Flacco conuina tribulis appellatur, nõ diues.

Ex lib.9.cap.7.

— *Sanctarum inscitia legum.* est ignoratio earum legum, quæ sanctè aliquid cogunt aut vetãt metu pœnæ, queque supplicia pœnasque sanciunt & irrogant. Itaque sancta lex est, quæ aliquid cogit aut vetat fieri, nocentique & sonti minatur. Cornificius ad Herennium, *Infirma erit eius defensio, qui negabit se fecisse, quod cogeretur, cum altera lex permitteret, plus enim va-* *Lib.2.de par. Legit.cõstit.*

let

les sanctio permissione.

In 2. Satyram.

Ex lib. 3. cap. 19.

Decimo lib. Aeneid. legendum censeo, *Arboris acclinis trunco*, potius quàm accliuis. quē eundē errorē preclarè emendauit apud Horatium collega meus vir erudissimus Lambinus. Nam Virgilio hoc loco, acclinis, est quod Cæsari acclinatus. Eius verba sunt, *Atque ita paulum modo acclinatæ quietem capiunt*, Iterum *huc cum se consuetudine acclinarunt*. male vtrobique reclinarunt excudi reor, contra auctoritatem veterum librorum.

Lib. 6. de bell. Gall.

Ex lib. 7. cap. 9.

Ibidem *Græcari* esse reor Græcanicis exercitationibus disci & pilæ, alijsque Græcorum nationi vsitatis vti. Eas n. militiæ Romanæ opponit id est, militaribus exercitationibus. Scribit enim,

– vel si Romana fatigat
Militia assuetum græcari: mox duas Græcorũ subiungit exercitationes, discum & pilam.

– seu pila velox,
Seu te discus agit. id est, siue delectaris lusu pilæ

seu

ſeu diſci

Ex lib. 18. cap. 12.

At vero, *quàm gallinâ tergère palatum*, ſic dictum accipio, quaſi quędam in eo ſordes eluantur cibi ſucco & ſapore. Sic detergeri dicitur faſtidium, quaſi in palato inſideat humor aliquis faſtidiũ pariens, quo detracto auiditas & appetentia gignatur. Columella, lib. 8. cap. 10. *Quæ in auiarijs quoque deſidentium detergent faſtidia, faciuntque auidiorem volaturam, quod maxime expedit.*

Ex lib. 9. cap. 6.

– *Et picta pandat ſpectacula cauda.* hic locus explicatur, in libello de Arte poëtica ſuper eo in verſiculo, – *Traxitque vagus per pulpita veſtem.*

Ex lib. 20. cap. 34.

– *at vos*
Preſentes auſtri coquite horum obſonia: huius verſus explicationem videbis infra ſermone octauo huius poſterioris libri.

Ex lib. 7. cap. 8.

Eſt lib. 9. Methamorph. Bona copia abundantiæ

tiæ dea, quæ cornu Amaltheæ vel Acheloi gerit: eaque dicitur ratione, vt bonus euentus:& apud Catonem & Plautum bona salus, quæ ad Euphemismum sic ficta sunt. Nam & à Flacco scribitur, *—mala copia quando*

Ægrum sollicitat stomachum — Ouidius autem ita scribit,

—diuesque meo est bona copia cornu.

Ex lib.7.cap.9.

Cui canis ex vero dictum cognomen adhæret, hunc arbitror propter sordidam immundáque vitam esse canem appellatum: sed & Cynici non tantũ quia obuios adlatrabant, sed etiam ob vitam illiberalem ab humanitate remotam & munditia appellabantur in Græcia. In ead. Ecloga. *Ac nisi nutatum parcit defundere vinum*, cum dicit, vinum à Græcis ἐκτροπίαν vocatum & τροπίαν circunloquuntus est. Ita autem intelligitur vinum vapescens & degenerans exolescensque, & in acetũ aut vappam transiens.

Ex lib.1.cap.1.

Defundere vinum est de dolio in craterem aut de cratere in pateram fundere. In Horatio igitur recte conijcit vir doctiss. Lambinus scribendum, *Ac nisi mutatum parcit defundere vinum*. Id enim est in pateram vel trullam fundere

dere & bibere.& lib. 2. de Finib. *Quibus vinum defusum sit è pleno Oenophoro* id est, deorsum in pateram aut poculum fusum. & apud Maronem,
Hæc ait & liquidum Ambrosiæ defudit odorem. 4.Georgic.

Ex lib. 3. cap. 6.

Ad conuiuiorum classem etiam pertinent Repotia, de quib. Horatius,
– licebit
Ille repotia, natales, aliosque dierum
Festos albatus celebret. Festus quoque Pompeïus, repotia postridie nuptias interpretatur, cū apud nouum maritum cœnatur, quia quasi reficitur potatio: adfertque exemplum Pacuuij,
Ab hoc depulsum mamma pædagogandum accipit
Repotialis liber & interpretantur Grammaticorum tribules, septimū à nuptijs diem, quo iterum epulabantur: alij secundum, quo virgo in muliebrem habitum componebatur. Sed crediderim etiam repotia celebrari solita liberis natis, & cum maritis noua quotannis propè soboles nascatur, vt renouanda sit epulatio, idcirco ea conuiuia repotia appellata: cui interpretationi Pacuuij exemplū non repugnat. Nec vero Auidieni personæ conuenit nuptiale conuiuium. Ea, nisi me fallit augurium, dicere voluit Acro Grāmaticus, παιδοτρόφια Græcè vocari

vocari, velut ſublatis & ſuſceptis liberis, & parentibus eos alere decernentibus. Nam in Græcorum poteſtate erat liberos exponere, nec alere. Vt autem repotia ita interpreter, mihi perſuadet Auſonius ſic ſcribens,

Epiſt. ad Pau. *Coniugióque dapes & ſacra repotia patrum.* Ecce eorum epulas dicit qui ſuſceptis liberis facti ſunt parentes.

Ex lib. 17. cap. 17.

Apud Horatium cum Sermonũ lib. 2. ſcribitur,

— vides vt Pallidus omnis

Cœna deſurgat dubia? exponitur ab interpretibus optimis rectè de cœna ſurgat. legi tamen in Lexico Latinograeco interpretationẽ, quam ſi negligerem, piacularem me putarem. Conſtat cruditates & alui profluuia parari epulis dubijs & varijs. expoſitum igitur reperi *deſurgat*, in ſeceſſum eat ad exonerandam aluum. Sic enim ſcribitur: *Deſurgit*, ἀφοδεύει ὡς ὡράπος. Sic deſurgere à Scribonio vſurpatur, *Teneſmus eſt irritatio vltimæ partis inteſtini directi, in quo ſæpius libet deſurgere ſine cauſa.*

Ex lib. 28. cap. 4.

Cœna dubia etiam paraſitorum verbum eſt, lautamque & opiparam ſignificat: atque adeo id cum ſatis non intelligeretur, declarauit eam eſſe

esse Terentius, *In qua dubites quid potissimū sumas.* Sed & illud parasiticum verbum Terentij vsurpauit Horatius Phormio.act. 2.Sc.2

– vides vt Pallidus omnis
Cœna desurgat dubia?

Ex lib. 7. cap. 9.

Cum autem ait, — *tellus me prima tulisset,* cuipiam fortasse videatur significari tellus illa, quæ antiquorum ætate erat, non tellus sæculi Horatiani, nec culpari fotasse is sensus possit. Sed tellus prima videtur esse, que è chao prima ante elementa omnia, etiam ante cœlum (si Hesiodo in Theogonia credimus) extitit. Maro,

– Prima & tellus & pronuba Iuno
Dant signum & libro I. Georgicōm,
– tuque ô cui prima frementem
Fudit equū magno tellus percussa tridenti. Etsi enim in Attica hoc factū fuisse legimus, quam antiquissimam terram indigenarum altricem audiuimus: tamen absolutè de terra accipiendum existimamus, cui primatus originis tribuitur. At libro 3. Aeneid. *– quæ vos a stirpe parentum*
Prima tulit tellus, aliter exponitur, & recte: posset tamen etiam eodem sensu commodè conseruari.

Ex

Ex lib.13.cap.1.

Est intellectu difficile quod scribitur,
Quam nunc accisis videas metato in agello
Cum pecore & gnatis fortem mercede colonum.
Hic intelligo Ofelli agrum diuisum & assignatum fuisse Vmbreno, ipsumque eius agri, cuius ante dominus fuerat, factum esse mercenarium colonum. Nam in agrorum diuisione & assignatione, modum metiebantur, quod est metari: sed & metis & limitibus solebant centurias & agrorum formas includere. Vnde & metationem hac in re his verbis nominat Siculus Flaccus.

De diuis. & assig.

Ex lib.15.cap.6.

Siquidem, inquit Plautus, *tu es mecum futurus pro vna passa pensilis.* Vuæ sæpenumero suspenduntur, vt passæ fiant: etsi alia ratio earum faciendarum est. Vnde illud Varronis, *Pensilia, vt vua, sorba, ipsa ostendunt quando ad vsum oporteat promi.* Horatius,

Penu. Se. Negotij sibi qui volet.

Lib.1.de re rust.cap.68.

– tum pensilis vua secundas
Et nux ornabat mensas.

Ex lib.13.cap.1.

Ambigitur quæ sit apud Horatium duplex ficus in hoc versu,

Et

Et nux ornabat mensas, cum duplice ficu. & pleriqne sunt in hac sententia, vt senseant duo genera ficus significari: ego vero ficum puto significari maiorem, vt quæ marisca vocabatur. Vt enim Maro scripsit,

– duplici dentalia dorso, & 1. Georgic.

At duplex agitur per lumbos spina: cum & crassum dorsum dentalis, & latã spinã equi demõstrare vellet: sic duplicẽ ficũ ab Horatio appellari suspicor, que maior est & vberior, quæque formæ amplioris est. Sed ad testimonium veniendum, & vt ita dicam, tabellare scriptorum suffragium. Vegetius lib. artis veterinaiæ I. *Addisque nouem duplices ficus,* iterum, *ficus duplices 20. rutæ fasciculum.* Plinius nataralis historiæ lib. 20. *Diocles hydropicis cum centaurea, aut in duplici fico.* Marisca autem ficus vilior erat saporisque fatui. Martialis, Cap. 6.

Infanti melimela dato fatuasque mariscas. Sic vilioribus bellarijs explicatã fuisse mensam secundam Horatius demonstrat. Lib. 7. epig. 24.

Ex lib. 30. cap. 3.

Refert Seneca solitos fuisse veteres etiam rusticos post prandium aut cœnam bibere. Quod ex Horatio caliginem aliquam remouet ita canente.

Post hoc ludus erat cuppa potare magistra. verba

ba ſunt Senecæ, *Poſt prandium aut cœnam bibere, vulgare eſt: hoc patreſſam. ruſtici faciunt & veræ voluptatis ignari.*

Ex lib. 7. cap. 9.

Quæſitum de me aliquando recordor, quid apud Horatium eſſet,
Et venerata Ceres, vt culmo ſurgeret alto,
Explicuit vino contractæ ſeria frontis. & vt verum fatear, non ſatis in preſentia quicquam ad enodandum tam implicatum ſenſum ſuccurrebat: tamen ſimilis illis, qui nulla in re hærent & celeritate reſpondendi ad omnia, emunt doctrinę famã, ego quoque ex tẽpore aliquid garrij & effutij: Nunc re apud me diutius & accuratius exacta & cogitata, ſenſum euoluere è ſuis tegumentis, quibus velut obductus eſt conabor. Significari igitur libationem puto, qua antiqui poſt epulas vti ſolebant. Nam pateram tenentes, ex ea aliquid in honorem dei, vt hic ruſticus in honorem Cæreris, venerantes precanteſque fundebant: deinde bibebant, inuitatióque fiebat. Hic ergo colonus ait ſe cum ſuis conuiuis veneratum Cererem, vinum poſt cœnam bibiſſe, & cõtractę frontis rugas vino explicaſſe. — *Culpa,* vero, *potare magiſtra,* excogitatum erat ludi genus poſt cœnam, quo non magiſtri imperio ad bibendum cogebantur,

tur, ne nimium ebrietati indulgeretur: sed vt ea coërceretur, nemo nisi qui qua in re peccarat, calicem ducebat: vt bibere pœnæ & dedecoris esset, non inuitationis aut magisterij, Plautus sticho,

Qui peccat poculo multatur.

Vter, inquit, *demutassit poculo multabitur.*

Sticho. Sc. Agite, ite foras.

Legitur & in Flacco, *cuppa*, quod vas est potorium vernaculę linguę etiam vsurpatum pro patera. & in epigrammate, *Sunt cuppæ, calices, cyathi:* quam scripturã ingeniosissimus & doctissimus interpretes Lambinus sequitur. vt libertatem bibendi accipiamus poculo imperante, non bibendi arbitro. Poculum enim non cogit nisi volentẽ, cum magister inuitum potare cogeret: *cuppam* etiam Porphyrio videtur agnoscere.

In Saty. 3. lib. 2.

Ex lib. 7. cap. 10.

Poscere membranam ille videtur, qui ea scripsit, quę in membranam efferenda sint, nec retinenda in aduersarijs, aut palimpsesto, nec delenda sint, sed edenda, & hominum lectioni committenda,

Sic, inquit apud Flaccum Damasippus, *raro scribis vt toto non quater anno*

Membranam poscas, scriptorũ quæque retexens.

reprehendit.n. Horatium, quòd quæ ſcribebat, retexebat omnia, aut delebat: neque quicquam eorum dignum membrana putabat, & hominum lectione.

Ex lib.9.cap.6.

– *Stipare Platona Menandro*, eſt tanquam ſtipatorem & comitem Platoni Menandrum adiungere: quod non philoſophandi tantum cauſa; ſed etiam ſermones ſcribendi in villam ſeceſſiſſet, cum in ſermonibus imitari ſoleret lepores ſaleſque Menandri, Eupolidis, Archilochi.

Ex lib.9.cap.28.

Inuidię magnam vim ad nocendum antiqui putabant, cum eam ſola voluntate, & ipſo afflatu & contagione maleficam & venenatam eſſe, & hominibus, quibus malè vellet, obeſſe grauiter cenſerent: hinc illa Horatij,
Inuidiam placare paras virtute relicta? Leniendum enim & demulcendum hoc vitium quòd crederent, ita loquutus eſt. Rurſum,
Lib.1.epiſt.14. *Non iſtic obliquo oculo mea commoda quiſquam*
Epigr.7. *Limat, non odio obſcuro morſuque venenat.* Catullus baſia conturbat, ne quis malus inuidere poſſit, & ne mala faſcinare lingua. Diſcidiũ ſibi eueniſſe quadã ſuſpicatur inuidia Propertius,
In-

Inuidiæ fuimus, an me deus obruit, an quæ
Lecta Prometheis diuidit herba Iugis? Commemorat rerum gestarũ Augusti magnitudinem Maro tantum esse, vt inuidia suum liuorem in eas non sit ansura expromere,

Lib.1.eleg.11.

Inuidia infœlix furias amnem que seuerum
Cocyti metuet.

3.Georgic.

Ex lib.6.cap. 10.

Qui puteal Ianique timet celeresque Calendas, cum Ouidius scribit, vtrum de Iani templo, an de Iano, id est, de transitione quadam, quæ ad puteal Libonis esset intelligendum est? nihilo secius illud Horatianum,

2.De remed. amor.

—postquam omnis res mea Ianum
Ad medium fracta est. Nam & in fori Romani regione legimus fuisse Iani templum, & prope puteal Ianos duos celebrem mercatorũ locum auctore Victore. Ego igitur de templo nõ crediderim accipiendum: Eorum autem alter superior dicebatur, alter inferior eodem Victore auctore. Vnde & ab Horatio scriptum

De vrb.Rom. reg. & locis.

— Hæc Ianus summus ad Imum
Perdocet. quod est superior ad inferiorem vsque: ac medium eorum spatium, Ianus medius dicitur, vt suspicor ab Horatio & à Cicerone lib.2. officiorum, *à quibusdam viris optimis ad medium Ianum sedentibus.* Non desunt, qui ibi tres Ianos fuisse scribant. Esse etiam Ianus cui-

Lib.1.epist.1.

 piam

piam videretur in Ouidio pars portæ peruia, vt si duos in ea discrimine interposito postis medij, Ianos diceres. Inquit enim 2. Fastorum *Carmentis portæ dextro est via proxima Iano:*

Ire per hanc noli, quisquis es, omen habet. &

2. ab vrb. con. Liuius, *Infœlici via è dextro Iano portæ Carmentalis profecti.* Proinde quasi vetus illa Carmentalis porta continuo duas haberet in proximo vias suis adiunctas Ianis: dextram, quæ scelerata est appellata ob calamitatem trecentorum Fabiorum, & alteram sinistram: Sed his in locis de templo Iani proximo Carmentali portæ verba accipienda sunt auctore Festo,

Fest. Pom. lib. 16. cuius hæc verba sunt, *Religioni est quibusdam porta Carmentali egredi, & in æde Iani, quæ est extra eam senatum habere.*

Ex lib. 16. cap. 26.

Lib. 1. epist. 1. *— Hæc Ianus summus ab imo*

Perdocet. In regione fori Romani duo Iani erant ad arcum Fabianum vt ait Victor, incrustati & adornati signis, superior & inferior: celebris mercatorum locus & fœneratorum: apparetque spatium inter illos duos Ianos superiorē & inferiorem, vocatum fuisse Ianum medium. Vt Ianus summus imusque appellatus ideo sit, quòd & medius esset. Horatius,

— postquam omnis res mea Ianum

Ad

Ad medium fracta est. Cicero, *Commodius à quibusdam viris optimis ad medium Ianum sedentibus. Iterum, Ianus medius in Antonij clienentela sit?* 2. Offic. 6. Philipp.

Ex lib. 22. cap. 1.

Quid sculptum Infabre, quid fusum durius esset. Supra lib. de Art. poëtic. In explicatione versus *Excudent alij spirantia mollius æra.* scribuntur nonnulla hunc in locum.

Ex lib. 7. cap. 10.

Scribitur eadam ecloga, *Dum ne quid simile huic, esto vt lubet:* in quo obliquè quidem & acriter tamen perstringitur Damasippus vt insanus: vt & alio loco, *— qui tibi nomen Insano posuere :* quo cognomine vulgo notabatur, vt apparet, cum inquit,
Dixerit insanum qui me, totidem audiet,
Morsum autem persensit, Horatiumque vlciscitur, & de stultitia insaniaque disserit.

Ex lib. 9. cap. 6.

— nihilo vt sapientior ille,
Qui te deridet, caudam trahat. explicatus est hic locus supra in libello de Art. poëtic. in versu.
— traxitque vagus per pulpita vestem.

Ex lib.23.cap.5.

Qui non ex animo ridet,neque exhilaratur: ſed coacto tanquã & inuito vultu renidet: non ſuo, ſed alieno vultu gaudere dicitur, vt apud Valerium,

Val. Flacc. lib.8.argon. *Erranteſque genæ, atque alieno gaudia vultu.*
Sic & Horatius.
Cum rapies in Iura malis ridentem alienis.
Non enim ſuis ridere malis videtur, qui inuitus lætitiam ſimulat, cum eius priſtinus non agnoſcatur vultus, nec priſtinus ridentis habitus.

Ex lib.4.cap.13.

Aſinaria Sc. Quid hoc ſit negot. Ait Plautus, *Adducit domum etiam vltro,& reſcribit nummos*. Scribere nummos eſt, nummos non preſentes ſoluere, ſed pro his in certum diem ſoluendis apud Trapezitam ſe obligare,& per argentarium in certam diem cauere redditũ irj nummos, qui debeantur. Queritur enim pro pecunia præſenti cautionem ſoluendæ per menſam pecunię apud argentarium factam: & ante dictum erat, Plaut. ibidem *Nam vidi huc ipſum adducere ad Trapizitã Exærambum.* Phormione act.5.Sc.7 Itaque apud Terentium in Phormione, *Illud mihi argentum iube rurſum reſcribi*, valet, caue mihi à menſa redditum iri:Et apud Horatium,
Putidius multo cerebrum eſt, mihi crede, Perilli Dictan-

Dictantis quod tu nunquã rescribere possis. valet, quod tu nominibus ad mensam factis nõ possis ei per argentarium postea renumerare: sic, *Quod ne ego perscripsi porro illis, quibus debui?* Est, quod ad Trapezitam attuli, & totus scripsi, quibus dinumeraret certa die, vt nihil iam mihi reliquũ sit, atque ita expunxi nomina, quibus debebam. *Phormione act.5.Sc.8.*

Ex lib.9.cap.6.

Cum ait, *Audire atque togam Iubeo componere,* attentionem postulat, vt in vera & longa reprehensione. Qui enim se comparat ad audiendum attentius, togam primum relligit, & circum se componit, ne defluat, & soluta laxaque aliqua parte decidat: Qui etiam ad dicendum aggrediuntur, togam solent componere. Quintilianus, *Ergo cum iudex in priuatis, aut praeco in publicis dicere de causa iusserit, leuiter consurgendum: tum componenda toga, vel si necesse erit, etiam ex integro eiicienda.* *Lib.11.ca.4.*

Ex lib.30 cap.5.

— centum paria ob res
Egregiè gestas Induco, dixit Persius, vbi duplicem significare videtur hecatomben: sed fortasse ludos gladiatorios significat, cum paria dicat. vt apud Horatium. *Saty.6.*

— gla-

— *gladiatorum dare centum*
Damnati populo paria. munera autem gladiatoria ludosque in religionis parte numerabãt.

Ex lib. 28. cap. 3.

Scribit Cic. in orat. quam post reditum ab exilio in Senatu habuit, *nõdum palam factum erat concidisse Rempub. cum tibi arbitraria funeris persoluebantur*. & in Pisonem. *Atque eo in templo, eodem & loci vestigio & temporis arbitraria non mei solum, sed patriæ abstulisti*. Ego his in locis arbitraria significare existimo impensam & precium funeris: quæquidẽ res ita apellata est propterea quod in arbitrium alicuius ab eo, qui testatus fuerat, conferebatur: vt & Sepulchrum interdum. Horat.

Saty. 5. huius libri.

— *Sepulchrum*
Permissum arbitrio, sine sordibus extrue: Sic & epulum funebre arbitrio, alicuius permitti solebat à testatore. Horatius,

— *Atque epulum arbitrio Arri*. quo factum esse arbitror, vt arbitrium præmium & præcium significet: vt arbitria victoriæ, pro premijs victoriæ Q. Curtius dixit.

Ex lib. 3. cap. 22.

In Iul. Cæs. cap. 31.

Formam qua ludum gladiatorum erat ædificaturus

turus considerauit, cũ dicit Trãquillus, simulachrum significat & adumbratam vel effictam speciem (ichnographiam vocat Vitruuius atque orthographiam) qua ludum erat ædificaturus gladiatorum. Cicero, *vt ex tuis literis cum formam Reipub. viderim, quale ædificium futurum sit, scire possim:* est & forma, ad quam calcens cõficitur: Horatius, Si scalpra & formam sutor. Lib.1.cap.2. Lib.4.epist. famill.

Ex lib. 7. cap. 10.

Si scalpra & formas: Scalpra sunt, quas Græci σμίλας vocant, ferramenta sutoria primore parte curua & à flexu procurrentia acie recta, quibus corium secant: sed & à similitudine in falce viuitoria pars illa quæ sic acie est recta post sinum curuum scalprum vocãtur à Columella: *quæ*, inquit, *à flexu procurrit scalprum*. nomen adeptum est à scapendulo. Eo enim commodius sic post flexum procurrẽte quàm directo scalpi potest. Lib.4.cap.25.

Ac potius foliis parcus vescatur amaris. puto hic significari olera agrestia, quę amariora sunt quã vrbana: vt omnia siluatica. Nam cultu & irrigatione proficiunt atque mansuescunt.

Ex lib. 23. cap. 22.

Non est oscitanter prætereundum cur à Persio vitrea bilis dicatur 3. Satyra cũ scribit,

— tur-

— *turgescit vitrea bilis,*

Finditur. ea est bilis splendida & clara, id est quę se clarissime è splendore prodit, que & spendida bilis à Flacco dicitur: quidam tamen putant, quæ statim euanescit & frangitur, etsi emicat & splendet vt in versu illo Publiano, *Fortuna vitrea est, cum splendet, frangitur.* verum vt exposui, eodem modo Græci ὑαλόεν clarum & pellucens appellant. Scio & apud medicos esse pituitam vitream, quam quis hic bilem vocari à poëta suspicaretur: sed id nimis longè repetitum esset. non sunt tam ex alto ducendi sensus, de quib. poëta nihil cogitarit.

Ex lib. 7. cap. 10.

Non est periurus, neque sordidus: Immolet aquis Hic porcum Laribus. Si, inquit, non est auarus (nam auari studio rei augendæ quacumque ratione peierant & sordidissimè viuunt) rem diuinam dijs Laribus porco faciat qui ei talem insaniam non immiserunt. Nam à laribus laruæ, à laruis furiosi insaniq; vocantur.

Ex lib. 29. cap. 32.

Porcis in expiationibus veteres vti solebât. Varro, Itaque *apud Plautū in Menechmis, cum insanum quem putat, vt pietur in opido Epidamno,*

De re rust. lib. 2. cap. 4.

no, interrogat, Quanti hic ſunt porci ſacres? & apud Cic.lib.2.de legib.*Porco fœmina piaculum hæres patitur*. immolabatur & laribus, vt illud oſtendit,

— immolet æquis
Hic porcum laribus

Ex lib. 26. cap. 14.

Eleganter epiſtola 120. apud Senecam, *Sinum laxa* eſt ſinum veſtis extende & expande, vt eum lucro compleas. Sed audiendũ coram ipſe Seneca eſt,
Sinum laxa, merum lucrum eſt. Secus in Flacco ſinus laxus illius eſſe dicitur, qui ſinum non adſtringit, ideoque quæ in eo gerit, effluere & excidere ſinit, & perdit. Flaccus ait,
Ferre ſinu laxo donare & ludere vidi.

Ex lib. 7. cap. 10.

Nomen Iuriſiurandi etiam veteres poſuiſſe in execratione videntur: vt Seruius Oppidius apud Flaccum execrans natos ſi preturam aut ædilitatem peterent, eos ſe dicit obſtringere iureiurando. Ita autem ſcribitur,

— Iure
Iurando obſtringam ambo: vter ædilis fuerit, vel
Veſtrum prætor, is inteſtabilis & ſacer eſto.

Con-

Concipi tamen videtur iuriſiurandi formula, in quam Iuraturi erant eius filij: & iureiurando execratio addi ſolebat, vt dira deteſtatione ſanctium redderetur.

Ex lib.29. cap. 14.

L.cum lege.ff qui teſtam. fac.poſſ.& qui teſt.

Inteſtabils, vt inquit Caïus, *eſt & qui lege iubetur, ne eius teſtimonium recipiatur, neue ipſe dicatur teſtimonium* Puto autem talione plecti eum, qui teſtimonium defugerit, vt nemo ei cogatur teſtimoniū dicere, ex eo inde factum eſt, vt inteſtabilis homo, inuiſus, ſceleratus, flagitioſus & execrabilis eſſet. Horat.

— *is inteſtabilis, & ſacer eſto*. Plautus, *Semper caueto ne ſis inteſtabilis.* Salluſtius, *neque ſe aliter tutum putat, quàm ſi peior atque inteſtabilior metu veſtro fuerit.*

Curculione Sc. quo te hoc noctis

In orat. Lepidi ad Populum.

Ex lib.7. cap. 10.

Ergo conſulere & mox reſpondere licebit. Hic Flaccus imitatus eſt venuſtè iuriſconſultos, & eorum conſultores: qui enim ad eos adibant, dicere ſolebant, Licet conſulere? Cic. pro Murena. *Itaque non modo beneficij collocandi ſpem, ſed etiam illud quod aliquādo fuit, licet conſulere? Iam perdidiſtis.*

Hunc circuntonuit gaudens Bellona cruentis,

valet

valet, hic insanus & furiosus est, ἐμβρόντητός ἐστι, vt Græci dicunt, id est, attonitus est. nam tonitru homines de statu mentis & prudentia deijciuntur.

Ex lib. 21. cap. 15.

Lego apud Cic. in Pisonem, *non Senatum? non ciuitatem? cruentare corpus suum?* Nam Phrigijs numeris in sacris Cybeles stumulati & in furorem acti se sauciabant & cruentabāt, Simile illud Flacci. *Hunc circuntonuit gaudens Bellona cruentis.*

Ex lib. 25. cap. 17.

Bellonæ ministri sibi brachia cruentare solebant, Horatius,
Hunc circuntonuit gaudens Bellona cruentis. Id tamen non tam faciebant, quàm artificio aliquo consequebantur, vt facere viderentur. veram autem brachiorum cruentationem exegit Commodus. Lampridius, *Bellonæ seruientes verè execare brachiū præcepit studio crudelitatis.* In Cōmdo.

Ex lib. 13. cap. 5.

Immane precium, Impensum precium dicitur. Sed & impenso emere tacita precij voce vsurpauit Horatius cum dixit,
Luscinias soliti impenso prandere coemptas.

Ex

Ex lib. 7. cap. 10.

— ponas insignia morbi
Fasciolas, cubital, focalia: hoc ego explano de hominibus, qui morbo laborarunt quo liberati refocillatis recuperatisque viribus, ponunt fasciolas, quib. crura obuoluebant: ponunt & cubital, quod est brachiale, Græcis περιβραχιόνιον appellatum: vt enim fasciolæ crurum sunt, ita cubitalia, tegmenta sunt brachiorum. Absque morbo enim fascijs crura pedesque inuoluere, viris indecorum erat, molleque & muliebre censebatur. Cicero in Clodium. *Tunc cum vincirentur pedes fascijs, cum calanticam capiti accommodares*, Focalia autem operimenta colli & faucium sunt Plutarchus de Demostene, καὶ μεθ' ἡμέραν εὖ καὶ καλῶς ἐρίοις καὶ ταινίαις κατὰ τοῦ τραχήλου κατειλιξάμενος Fabius, *Palliolum sicut fascias, quib. crura vestiuntur, & focalia & aurium ligamenta, sola excusare potest valetudo.* Apud Fabium autem, vt interim hoc dicam, aurium ligamenta esse videntur, quæ à Græcis ἀμφώτιδες appellantur: sed in Græcia pugilibus tribuebantur & luctatoribus.

Apud Non. in Calantica

Ex lib. 23. cap. 2.

Quid tam magnum, vt in libro antiquo vidi, mallem, quàm *Quiddam*, vt intelligatur, non esse

esse magnum dijs & operosum vnum hominem seruare, & morti surripere.
Inexplicabile autem videtur nonnullis quod de libertino scribit Horat.

– mentem nisi litigiosus
Exciperet dominus, cum venderet.

Serui n. inquiunt non libertini venire solebant. Ego hoc explicatu facile puto. constat. n. eum ante seruum fuisse, & emptitium Horatius ponit. Cum ergo dominus, ei qui emptum postea manumisit, eum sanum esse furtis noxisque solutum sponderet, aliaque prȩstaret & caueret, quæ in mancipijs alienandis præstari solent, mentem excepit. Mutatio igitur temporis est, pro excepisset, cum vendebat.

— Hoc quoque vulgus
Chrisippus ponit fœcunda ingente Meneni, ab Horatio perbellè ænigmatis more dictum est de superstitiosis, quos Chrisippus numero stultorum habet.

Nomina autem familiarum Romanarum quædam Græcanica erant, vt Aemiliorum, Pompeïorum. Sic & Meneniorum. Nam & αἰμύλος Græcum verbum est, & πομπὴ: & μενήνιος, qui tanquam frenis stultus habenisque paret, ad nutumque & voluntatem aliorum flectitur vel à μενέηνα deducitur, qui ira & cupiditate nimium intemperanterque effertur, ideoque insanit: aut à μέμηνα, quod

est insanio, vno elemento mutato ad euphemismum. Maniæ etiam & meniæ & meneniæ vicina nomina sunt, quæ in stultitia & ineptijs ponebantur: vt gens Menenij sit natio stultorum, quæ longè latèque patet, neque vnius prouinciæ finibus continetur, sed orbis terrarum, qua sol vtrumque recurrens aspicit Oceanum, amplitudine spatiatur metatio. Ita ex familię nomine & veriloquio lusit poëta. Quidam etiam Meneniū fuisse ea tempestate hominem insanum suspicantur. Est & apud Halicarnasseum lib. 9. consul Menenius, qui ab historico stultitiæ insimulatur apertissimè. *Mater*. inquit, quæ votum fecerit Ioui, vt eo se ream liberet, filium nudum, vt vouit, viuo flumine perfundet sacrorum causa, vt castus & purus rem diuinam Ioui faciat, morbumque, reuocabit, quo liberatus erat. *In gelida*, autem, *fixum ripa* dicit, ex antiquorum ritu, qui sacris operaturi se in flumine purificabant.

Ex lib. 7. cap. 10.

Obseruandum autem arbitror esse, Flaccum in percontatione particulis sua sponte interrogantibus, quis & quantus, addere ex superuacuo etiam interrogatricem particulam, ne. vt, *Quone malo mentem concussa?* id est, quo malo? &, *quantane?* id est, quanta?

In

In Satyr. 4.

Ex lib. 1. cap. 24.

Culinaria Catij Epicurei philoſophia ab Horatio ſcitè irridetur, qui non ſapientiæ doctrinam ſed voluptatis indulgentiam profitetur, & non tam intelligendi, quàm cœnandi ſcientiam & artem docet. is conuiuium ſuum à promulſide incipit: ſic enim eos cibos vocabant, quibus ante primum hauſtum veſcebantur, quem è mulſo ducebant, quòd vacuis & inanibus venis initio dulcem eſſe potionem putarent infundendam Itaque ex auſtero vino mulſum conditum reprehenditur.

Aufidius, inquit, *forti miſcebat mella falerno, Mendoſe:* Alij promulſidem interpretantur, quod vice mulſi conuinis ad appetentiam prouocandam dabatur. *Ponere*, autem, *ſigna*, eſt literis conſignare & conſcribere. inſtituerat n. hęc literis mandare Catius, ſed tamen ante maluit Horatio ea reddere & narrare, vt quæ accepit recomminiſcatur, cum vereatur, ne quid è memoria excidat: id enim eſt quod ſcribit, *Quid id erat curæ quo pacto cuncta tenerem*. Et tibi narrando, inquit, memoriæ infigam meæ tenacius & firmius. Promulſidem autem, quam Macrobius etiam antecœnam vocat, appellare videtur feſtiuè prandiū, quòd quàm Lib. 3. cap. 13. Satur.

 pro-

propriè cœnam vocabant, antecedat. Primam n. illam menſam æſtate terminari ſalubriter moris ait, *— ille ſalubres*
Æſtate peraget, qui nigris prandia moris.
Finiet: Niſi quis cenſeat ęſtate nihil vltra mora prandendum eſſe, abſtinendúmque tum pulmento & alio obſonio: quod & verius videtur.

Ex lib. 28. cap. 23.

L. etſi nonſũt §. ſed ſi vaſa. ff. de aur. & arg. leg. Promulſidem, vnde iuriſconſultis Promulſidiaria vaſa, puto cibum fuiſſe, qui initio vel prandij vel cœnæ ſumebatur loco mulſi: quod caput & principiũ olim cœnæ erat vt ex Horatio intelligimus ſcribente,
Aufidius forti miſcebat mella falerno
Mendoſe: quoniam vacuis committere venis
Nil niſi lene decet. leni præcordia mulſo
Prolueris melius.

Ex lib. 1. cap. 24.

Cum autem breue lapathum dicitur, intelligo rumicem minorem, vt oxylapathum, & oxalida, ad maioris rumicis, quem hippolapathum vocant, diſtinctionem.
Lubrica cõchylia dicuntur, intus polita, læuia, nitida, & ſi quædam foris ſcabra ſunt, & aſpera, vt ex his, quæ ſubjicit Flaccus, apparet: alioquin ſunt politæ foris conchæ, & quædam

ab

ab Hiſtoricis vocantur lioſtrea, quod eorum ſit læuigatior & æquabilior foris teſta.

Ex lib. 21. cap. 21.

Lubrica naſcentes implent conchylia lunæ. Vide ſuper. Odam 19. lib. 1. Carminum. in explicatione verſus *Et vultus nimium lubricus aſpici.*

Ex lib. 1. cap. 24.

Molle, autem, *Tarentum*, cum dixit, ſi Macrobio credimus, erraſſe videri poteſt, qui etymologiam reſpiciens idem eſſe Terentum & Tarentum crediderit. Nam quæ dicuntur oues Tarentinæ, eas Terentinas dici debere credit, quòd Terentum Sabinorum lingua ſit molle: Sed Flaccus potius ad populi fortaſſe mores, quàm vocis notationem reſpexit. *Lib. 1. Sat. cap. 8.*

Nec ſibi, inquit, *cœnarum quiuis temerè arroget artem.* Ecce, quæ adhuc dixit, & memorauit, ante cœnam eſſe putat, quæ ſequuntur cœnæ fercula cenſet. Nam & Macrobius cœnam, & antecœnam diſtinguit: ſed & miſſus piſcium, cœna piſciū: miſſus auiū, cœna auiū dicebatur.

Ignarum quibus eſt ius aptius, de patinarijs piſcibus, qui in patina iure merſi apponebantur dicit. *Eum*, inquit Comicus, *quouis pacto condias, vel patinarium, vel aſſum.* *Aſinaria Sc. Vnum iſtorū quoque verbum.*

Si, inquit Flaccus, Surrentino vino Falernum fœcatum & turbidius misceas, aut ei fæcem vini falernj, vt eius saporem combibat, & vt iucundior potio temperetur, addas, sine colo vinario defæcare vinum poteris ouo columbino Nam fæcem deuoluet vitellus: hodie tamen qui limpidas defæcatasque reddunt potiones, decocta & diluta, albumine potius, quàm vitello solent vti. At

Coricioque croco sparsum stetit, eleganter dixit. Nam quæ liquidiora erant & humidiora, vt aliquam adepta sunt coquendo cõcretionem, stare dicuntur. Hinc describit secundam mensam, quæ & mensa pomorum dicitur.

Picenis cedunt pomis Tiburtia succo. Scobem porro à Catio credo imperari, vt si in pauimento lacuna sit facta effuso humore, inspersa protinus Scobs humorem exiccet.

Toralibus autem lectorum, vestes stragulæ, aut conchyliatæ, aut purpureæ aut Babilonicæ à locupletissimis patribus familias circundabantur: sed tam honesta vestis parum decebat, si toral, quod subesset, turpe & sordidum, aliqua parte nõ opertũ vel retectũ appareret. Toral n. inuolucrũ erat thori, id est, congestæ plumę, vel herbæ, vel arundinis operimentũ, quod & elegantiore rursus stragulo obducebatur, conuiuij causa, aut feriarum: Ouidius,

8. Metamor. *— in medio torus est de mollib. vluis,*

Impo-

Impositus lecto, sponda pedibusque salignis,
Vestibus hunc velant, quas non nisi tempore festo,
Sternere consuerant.

In 5. Saty. lib. 2.

Ex lib. 2. cap. 19.

Ante larem gustet venerabilior lare diues, Ex antiquorum pietate superstitiosa dictum est, qui de cœna lari libare solebant, ita & fructuum primitias ei sacrabant libabantque.

Ex lib. 14. cap. 24.

Ne comes exterior, si postulet ire recuses. Quis hic est exterior comes? nempe qui ad læuam est, qui locus inferioris est nam cum quicquid agimus ad dextram fere nos conuertamus, cuius maior est habilitas & agilitas quàm læuæ, fit proinde vt flexus & gyrus sit eius minor & interior, à circi consuetudine, vbi ad metam flectebant in dextrã cursum, vnde & dextratio appellata est. Ita dexter qui erat, interiore flectebat gyro, vt læuus exteriore: sed & equs sinisterior ampliorem lustrabat orbem quam dexterior, itidem & rota: Ouidius ait,
Nunc stringam metas interiore rota, idest, breuiore cursu. nisi si quis dicat interiorem cuique 3. amo. eleg. 2.

& proximiorem esse dextram partem, exteriorem læuam: indeque exteriorem comitem dici, quod & verius puto. Ouidius dextrum hominem, qui in honestiore loco est, interiorem putauit, cum qui ad læuam esset, exteriorem vocauit,

5. Fast. *Et medius iuuenum non indignantibus ipsis*
Ibat, & exterior, si comes vnus erat.

Visne tegam spurco Damæ latus? Sermonum secundo scribit Horatius, quod quidem illic ab Horatio fingitur ab vlysse, vt Heroë indignũ recusari: & Oppius ait, *deinde post Racilium, nam is latus Cassytegebat, quasi responsum ab eo peterit celeriter dato loco, cum se insinuasset, sinistra corripit eum, dextraque bis ferit pugione.* his locis velut chirographis aut testationibus, tegere latus intelligimus esse latus sinistrum alterius, qui vel ætate vel honore superio est, claudere: quod qui facit, tãquam pro scuto sit, quo latus pręsertimque sinistrũ tegitur, latus tegere dicitur: aut vt qui in acie nobis ad læuã adstat, dum scutum ad dextram vertimus, nudum latus sinistrum protegit.

Lib. 4. de bell. Alexandr.

Ex lib. 6. cap. 4.

Ex Senecæ loco perspici potest, cur ab Horatio scriptum sit,

Visne tegam spurco Damæ latus? Nam cum Dama diminutionis forma à Demetrio deductũ sit,

ſit, nomen ſeruille eſt, & in Horatio libertini hominis, quales multi ad opes perueniebant, & ſi pro viliſſimis & ſordidiſſimis ſemper habebantur. Adſcribam Senecæ verba, *Idem res dicebat omnes ſordidiſſimas, acetum & puleium, & Damam & phileroten, laternas & ſpongias.* Cum igitur Horatiani mihi loci in mentem inter legendum veniſſet, in articulo opprimendum putaui & huic ſchedulæ inſerendum, cum ei nonnulla lux è Seneca adfulgere videatur. *Lib. 4. Controuerſ.*

Ex lib. 2. cap. 19.

Quinte puta aut publi, quod Horatius ait, expreſſit mores Romanorum, qui cum aliquem honorificè, vt liberum aut ingenuum appellabant, prænomine ſalutabant. Nam ſalutare cognomine, familiaris erat, vt apud Ciceronē *Cæſar Pulchro:* & Polybius in hiſtoria ſemper ſuperiorem Africanum honoris credo, gratia, Publium appellat, & apud Perſium ſcribitur ſalsè & venuſtè

Marco ſpondente recuſas. &, *Saty. 5.*
— has ſigna Marce tabellas & *Ibidem.*
Ingentes trepidare Titos: & quaſi dignitas ingenuorum in prænomine tota poſita ſit, quo ſer uicarebant. Scribit idem, *Saty. 1.*
Verterit hunc dominus, momento temporis exit *Saty. 5.*
Marcus Dama. Poteſt tamē & in eo interdum

quiddam familiaritatis latere.

Ex lib. 24. cap. 28.

Lib.7.epig.9. *De cute quid faciat ille, vel ille sua* apud Martialem, est de corpore. vt & apud Flaccum, *Pelliculam curare iube.* Sic & χρὼς Græcè cutis & corpus est. nam Latini Græcanicum sermonem æmulari gaudebant.

Ex lib. 26. cap. 27.

Pellicul. c. i. Hic locus explicatur supra Epistola 2. lib. 1. in versu
In cute curanda plus æquo operata iuuentus.

Ex lib. 13. cap. 17.

Fi cognitor ipse, è chirographis exemplis repetitum aliquanto concinnius erit, quàm vt peruulgatum *Sis cognitor:* nec vero si inusitatum est in imperandi modo, eoque comicus Plautus vtitur.

Ex lib. 2. cap. 19.

— *seu pingui tentus omaso*, ad contemptum dicitur de eo, qui obsonijs se saturat vilibus, vt
Lib.1.epist.15. alio loco, — *tabulas cœnabat omasi.*
Qui autem è Romanis testamenta faciebant, tabu-

las his, quos vel legato, vel parte hæreditatis prosequebantur, interdum ostendebant vt postea obsignatas reponerent, nec nisi ipsis mortuis aperirentur: quibus autem ostendebantur, inspicere abnuebant & recusabant, ne hæredipetæ & captatores viderentur.

Horatius tamen monet oculis limis primæ ceræ secundum versum saltem percurrat captator, ne illudatur vana spe. Nam qui testantur & vltro inspectandas offerunt tabulas, cum putent negaturum recusaturumque inspicere verecundè captatorem, cui simulant se aliquid reliquisse, vana spe lactant, nihilque interdum relinqunt: quod deprehensum in Nasica est, cui impudenter captanti tabulas testamenti sui Coranus gener ostendit, legereque sæpius renuentem, tandem coëgit: qui intellexit nil sibi legatum, sed frustra sibi euenisse captatorias artes. Ne igitur qui in testamento aliquid sibi relictum credit, fallatur, vt Nasica, obliquo oculo celeriter rapiat quid scriptum sit in prima cera, ne ludibrio habeatur.

Ex lib. 21. cap. 26.

Sed non omnia displicere vellem
Tibi, & Suffetio seni recocto, Catullus in clausula epigrammatis 50. cum Iocos frigidiores videret seuerioribus fortasse non placituros, personam

ſonam quæſiuit,cui eos attribueret & ad veniam dixit.id eſt tibi homini ſerio, & Suffetio veteri ſeni : tibi ſeuero & acri iudicio prædito & Suffetio homini multo rerum vſu trito, nimiumque graui. Quibuſdam videtur tranſlatio eſſe ducta à metallis, quæ recoquendo meliora & puriora fiunt,omnique ſcoria liberantur & aliena materia. Sed hic potius ab his ferramentis ducitur, quæ cum inueterarunt, recoguntur, vt reficiantur ac reformentur, aut in aliam ſpecié mutentur Itaque quod multi temporis eſt exponitur a Seruio. Horatius

In lib.11. Aene. *Scriba ex quinque viro,coruum deludet hiantem*, id eſt,qui ſæpe factus & refectus eſt ſcriba. Sic recoxiſſe Peliam dicitur Medea, id eſt, reformaſſe atque renouaſſe,vt recoctus ſenex ſit hic annoſus, antiquus, longæ ætatis, & plurimi vſus,multis in rebus tritus & verſatus,ideoque ſeueri & acris iudicij. Quinque virũ primi nominis Iuriſconſulti,vt hoc etiam appingam in Horatio ſignatorem explicant quod quinque ſignatores adhiberi ſolebant : ego verò puto nomen eſſe magiſtratus, vt in colonijs deducendis & agris aſſignandis. Nam Triumviros, Quinqueviros, Decemviros, Vigintiviros legi aſſignatores agrorum fuiſſe. Cicero Quinqueviri meminit in Lucullo. *neminem eſſe prætorẽ,imperatorẽ, neſcio an ne Quinquevirum quidem quemquam niſi ſapientem*. Sed & quinque-

virj

virj de exilio iudicabant, vt & elegantissimè docuit Pithœus. Erant & quinque viri mensarij, & quinque viri muris turribusque reficiendis, quod paruum erat & exignum munus. Sed qui scribę sæpe fuerant & quinque viri, veteratores & callidi hadebãtur. Scribis, qui sunt γραμματεῖς, postea adiecti sunt Cancellarij, qui erant, vt vetus criticus explicat, ἀντιγραφεῖς. Erant & quinqueviri cis & vls Tiberim, quorum non admodum magnũ munus erat, cum quidam magistratuum vicarij forent, de quib. Horatium potissimum locutum esse credo: ac fortasse Corannus scriba & quinquevir fuerat.

Ex lib. 2. cap. 19.

O Laërtiade quicquid dicam, aut erit, aut non. Ita apud Horatium vulgo accipi video, quasi vates illudantur: Sed, nisi fallor stultissimus esset Tiresias, si vltro sibi fidẽ detraheret. Potius opiner eum dicere, se non esse alijs vatibus similem, qui diuinorum nomen ementiuntur, hominesque fallunt: Idcircoque ambagibus, ne in mendatio deprehendantur, sua responsa inuoluunt, & draconem nescio quem vel aquilam ęnigmate inexplicabili loquuntur, nec res suis appellant nominibus: quod se contra facturum Tiresias Pollicetur, seque sine figura & anfractu locuturum, id quod erit, aut

Ex lib. 7. cap. 10.

— ponas insignia morbi Fasciolas, cubital, focalia: hoc ego explano de hominibus, qui morbo laborarunt quo liberati refocillatis recuperatisque viribus, ponunt fasciolas, quib. crura obuoluebant: ponunt & cubital, quod est brachiale, Græcis περιβραχιόνιον appellatum: vt enim fasciolæ crurum sunt, ita cubitalia, tegmenta sunt brachiorum. Absque morbo enim fascijs crura pedesque inuoluere, viris indecorum erat, molleque & muliebre censebatur. Cicero in Clodium. *Tunc cum vincirentur pedes fascijs, cum calanticam capiti accommodares,* Focalia autem operimenta colli & faucium sunt Plutarchus de Demostene, καὶ μεθ᾽ ἡμέραν εὖ καὶ καλῶς ἐρίοις καὶ ταινίαις κατὰ τοῦ τραχήλου κατειλιξάμενος Fabius, *Palliolum sicut fascias, quib. crura vestiuntur, & focalia & aurium ligamenta, sola excusare potest valetudo.* Apud Fabium autem, vt interim hoc dicam, aurium ligamenta esse videntur, quæ à Græcis ἀμφώτιδες appellantur: sed in Græcia pugilibus tribuebantur & luctatoribus.

Apud Non. in Calantica

Ex lib. 23. cap. 2.

Quid tam magnum, vt in libro antiquo vidi, mallem, quàm *Quiddam*, vt intelligatur, non

esse

esse magnum dijs & operosum vnum hominem seruare, & morti surripere.
Inexplicabile autem videtur nonnullis quod de libertino scribit Horat.

— mentem nisi litigiosus
Exciperet dominus, cum venderet.

Serui n. inquiunt non libertini venire solebant. Ego hoc explicatu facile puto. constat. n. eum ante seruum fuisse, & emptitium Horatius ponit. Cum ergo dominus, ei qui emptum postea manumisit, eum sanum esse furtis noxisque solutum sponderet, aliaque prȩstaret & caueret, quæ in mancipijs alienandis præstari solent, mentem excepit. Mutatio igitur temporis est, pro excepisset, cum vendebat.

— Hoc quoque vulgus
Chrisippus ponit fœcunda in gente Meneni, ab Horatio perbellè ænigmatis more dictum est de superstitiosis, quos Chrisippus numero stultorum habet.

Nomina autem familiarum Romanarum quædam Græcanica erant, vt Aemiliorum, Pompeïorum. Sic & Meneniorum. Nam & αἱμύλος Græcum verbum est, & πομπὴ: & μενήνιος, qui tanquam frenis stultus habenisque paret, ad nutumque & voluntatem aliorum flectitur vel à μενέηνα deducitur, qui ira & cupiditate nimium intemperanterque effertur, ideoque insanit: aut à μέμηνα, quod

est insanio, vno elemento mutato ad euphemismum. Maniæ etiam & meniæ & meneniæ vicina nomina sunt, quæ in stultitia & ineptijs ponebantur: vt gens Menenij sit natio stultorum, quæ longè latèque patet, neque vnius prouinciæ finibus continetur, sed orbis terrarum, qua sol vtrumque recurrens aspicit Oceanum, amplitudine spatiatur metatio. Ita ex familię nomine & veriloquio lusit poëta. Quidam etiam Meneniū fuisse ea tempestate hominem insanum suspicantur. Est & apud Halicarnasseum lib. 9. consul Menenius, qui ab historico stultitiæ insimulatur apertissimè. *Mater*. inquit, quæ votum fecerit Ioui, vt eo se ream liberet, filium nudum, vt vouit, viuo flumine perfundet sacrorum causa, vt castus & purus rem diuinam Ioui faciat, morbumque, reuocabit, quo liberatus erat. *In gelida*, autem, *fixum ripa* dicit, ex antiquorum ritu, qui sacris operaturi se in flumine purificabant.

Ex lib. 7. cap. 10.

Obseruandum autem arbitror esse, Flaccum in percontatione particulis sua sponte interrogantibus, quis & quantus, addere ex superuacuo etiam interrogatricem particulam, ne. vt, *Quone malo mentem concussa?* id est, quo malo? &, *quantane?* id est, quanta?

In

In Satyr. 4.

Ex lib. 1. cap. 24.

Culinaria Catij Epicurei philoſophia ab Horatio ſcitè irridetur, qui non ſapientiæ doctrinam ſed voluptatis indulgentiam profitetur, & non tam intelligendi, quàm cœnandi ſcientiam & artem docet. is conuiuium ſuum à promulſide incipit: ſic enim eos cibos vocabant, quibus ante primum hauſtum veſcebantur, quem è mulſo ducebant, quòd vacuis & inanibus venis initio dulcem eſſe potionem putarent infundendam Itaque ex auſtero vino mulſum conditum reprehenditur. *Aufidius*, inquit, *forti miſcebat mella falerno, Mendoſè:* Alij promulſidem interpretantur, quod vice mulſi conuinis ad appetentiam prouocandam dabatur. *Ponere*, autem, *ſigna*, eſt literis conſignare & conſcribere. inſtituerat n. hęc literis mandare Catius, ſed tamen ante mauult Horatio ea reddere & narrare, vt quæ accepit recomminiſcatur, cum vereatur, ne quid è memoria excidat: id enim eſt quod ſcribit, *Quid id erat curæ quo pacto cuncta tenerem.* Et tibi narrando, inquit, memoriæ infigam meæ tenacius & firmius. Promulſidem autem, quam Macrobius etiam antecœnam vocat, appellare videtur feſtiuè prandiũ, quòd quàm pro- *Lib. 3. cap. 13. Satur.*

propriè cœnam vocabant, antecedat. Primam n. illam menſam æſtate terminari ſalubriter moris ait, *– ille ſalubres*

Æſtate peraget, qui nigris prandia moris.

Finiet: Niſi quis cenſeat ęſtate nihil vltra mora prandendum eſſe, abſtinendumque tum pulmento & alio obſonio: quod & verius videtur.

Ex lib.28.cap.23.

L. etſi nonſüt §. Sed ſi vaſa. ff. de aur. & arg. leg.

Promulſidem, vnde iuriſconſultis Promulſidiaria vaſa, puto cibum fuiſſe, qui initio vel prandij vel cœnæ ſumebatur loco mulſi: quod caput & principiũ olim cœnæ erat vt ex Horatio intelligimus ſcribente,

Aufidius forti miſcebat mella falerno
Mendoſe: quoniam vacuis committere venis
Nil niſi lene decet. leni præcordia mulſo
Prolueris melius.

Ex lib. 1. cap.24.

Cum autem breue lapathum dicitur, intelligo rumicem minorem, vt oxylapathum, & oxalida, ad maioris rumicis, quem hippolapathum vocant, diſtinctionem.

Lubrica cõchylia dicuntur, intus polita, læuia, nitida, & ſi quædam foris ſcabra ſunt, & aſpera, vt ex his, quæ ſubjicit Flaccus, apparet: alioquin ſunt politæ foris conchæ, & quædam ab

ab Hiſtoricis vocantur lioſtrea, quod eorum ſit læuigatior & æquabilior foris teſta.

Ex lib. 21. cap. 21.

Lubrica naſcentes implent conchylia lunæ. Vide ſuper. Odam 19. lib. 1. Carminum, in explicatione verſus *Et vultus nimium lubricus aſpici.*

Ex lib. 1. cap. 24.

Molle, autem, *Tarentum*, cum dixit, ſi Macrobio credimus, erraſſe videri poteſt, qui etymologiam reſpiciens idem eſſe Terentum & Tarentum crediderit. Nam quæ dicuntur oues Tarentinæ, eas Terentinas dici debere credit, quòd Terentum Sabinorum lingua ſit molle: Sed Flaccus potius ad populi fortaſſe mores, quàm vocis notationem reſpexit. *Lib. 1. Sat. cap. 8.*

Nec ſibi, inquit, *cœnarum quiuis temerè arroget artem.* Ecce, quæ adhuc dixit, & memorauit, ante cœnam eſſe putat, quæ ſequuntur cœnæ fercula cenſet. Nam & Macrobius cœnam, & antecœnam diſtinguit: ſed & miſſus piſcium, cœna piſciũ: miſſus auiũ, cœna auiũ dicebatur. *Ignarum quibus eſt ius aptius*, de patinarijs piſcibus, qui in patina iure merſi apponebantur dicit. *Eum*, inquit Comicus, *quouis pacto condias, vel patinarium, vel aſſum.* *Aſinaria Sc. Vnum iſtorũ quoque verbum.*

Si, inquit Flaccus, Surrentino vino Falernum fœcatum & turbidius miſceas, aut ei fæcem vini falernj, vt eius ſaporem combibat, & vt iucundior potio temperetur, addas, ſine colo vinario defæcare vinum poteris ouo columbino Nam fæcem deuoluet vitellus: hodie tamen qui limpidas defæcataſque reddunt potiones, decocta & diluta, albumine potius, quàm vitello ſolent vti. At
Coricioque croco ſparſum ſtetit, eleganter dixit. Nam quæ liquidiora erant & humidiora, vt aliquam adepta ſunt coquendo cõcretionem, ſtare dicuntur. Hinc deſcribit ſecundam menſam, quæ & menſa pomorum dicitur.
Picenis cedunt pomis Tiburtia ſucco. Scobem porro à Catio credo imperari, vt ſi in pauimento lacuna ſit facta effuſo humore, inſperſa protinus Scobs humorem exiccet.
Toralibus autem lectorum, veſtes ſtragulæ, aut conchyliatæ, aut purpureæ aut Babilonicæ à locupletiſſimis patribus familias circundabantur: ſed tam honeſta veſtis parum decebat, ſi toral, quod ſubeſſet, turpe & ſordidum, aliqua parte nõ opertũ vel retectũ appareret. Toral n. inuolucrũ erat thori, id eſt, congeſtæ plumę, vel herbæ, vel arundinis operimentũ, quod & elegantiore rurſus ſtragulo obducebatur, conuiuij cauſa, aut feriarum: Ouidius,
8. Metamor. — *in medio torus eſt de mollib. vluis,*
Impo-

Impositus lecto, sponda pedibusque salignis,
Vestibus hunc velant, quas non nisi tempore festo,
Sternere consuerant.

In 5. Saty. lib. 2.

Ex lib. 2. cap. 19.

Ante larem gustet venerabilior lare diues, Ex antiquorum pietate superstitiosa dictum est, qui de cœna lari libare solebant, ita & fructuum primitias ei sacrabant libabantque.

Ex lib. 14. cap. 24.

Ne comes exterior, si postulet ire recuses. Quis hic est exterior comes? nempe qui ad læuam est, qui locus inferioris est nam cum quicquid agimus ad dextram fere nos conuertamus, cuius maior est habilitas & agilitas quàm læuæ, fit proinde vt flexus & gyrus sit eius minor & interior, à circi consuetudine, vbi ad metam flectebant in dextrã cursum, vnde & dextratio appellata est. Ita dexter qui erat, interiore flectebat gyro, vt læuus exteriore: sed & equs sinisterior ampliorem lustrabat orbem quam dexterior, itidem & rota: Ouidius ait,
Nunc stringam metas interiore rota, idest, breuiore cursu. nisi si quis dicat interiorem cuique 3. amo. eleg. 2.

& proximiorem esse dextram partem, exteriorem læuam: indeque exteriorem comitem dici, quod & verius puto. Ouidius dextrum hominem, qui in honestiore loco est, interiorem putauit, cum qui ad læuam esset, exteriorem vocauit,

5.Fast. *Et medius iuuenum non indignantibus ipsis*
Ibat, & exterior, si comes vnus erat.

Visne tegam spurco Damæ latus? Sermonum secundo scribit Horatius, quod quidem illic ab Horatio fingitur ab vlysse, vt Heroë indignũ recusari: & Oppius ait, *deinde post Racilium, nam is latus Caßiytegebat, quasi responsum ab eo* Lib.4.de bell. Alexandr. *peterit celeriter dato loco, cum se insinuasset, sinistra corripit eum, dextraque bis ferit pugione.* his locis velut chirographis aut testationibus, tegere latus intelligimus esse latus sinistrum alterius, qui vel ætate vel honore superio est, claudere: quod qui facit, tãquam pro scuto sit, quo latus pręsertimque sinistrũ tegitur, latus tegere dicitur: aut vt qui in acie nobis ad læuã adstat, dum scutum ad dextram vertimus, nudum latus sinistrum protegit.

Ex lib.6.cap.4.

Ex Senecæ loco perspici potest, cur ab Horatio scriptum sit,

Visne tegam spurco Damæ latus? Nam cum Dama diminutionis forma à Demetrio deductũ sit,

ſit, nomen ſeruille eſt, & in Horatio libertini hominis, quales multi ad opes perueniebant, & ſi pro viliſſimis & ſordidiſſimis ſemper habebantur. Adſcribam Senecæ verba, *Idem res dicebat omnes ſordidiſſimas, acetum & puleium, & Damam & phileroten, laternas & ſpongias.* Cum igitur Horatiani mihi loci in mentem inter legendum veniſſet, in articulo opprimendum putaui & huic ſchedulæ inſerendum, cum ei nonnulla lux è Seneca adfulgere videatut. *Lib. 4. Controuerſ.*

Ex lib. 2. cap. 19.

Quinte puta aut publi, quod Horatius ait, expreſſit mores Romanorum, qui cum aliquem honorificè, vt liberum aut ingenuum appellabant, prænomine ſalutabant. Nam ſalutare cognomine, familiaris erat, vt apud Ciceronẽ *Cæſar Pulchro:* & Polybius in hiſtoria ſemper ſuperiorem Africanum honoris credo, gratia, Publium appellat, & apud Perſium ſcribitur ſalsè & venuſtè

Marco ſpondente recuſas. &, *Saty. 5.*

— *has ſigna Marce tabellas* & *Ibidem.*

Ingentes trepidare Titos: & quaſi dignitas ingenuorum in prænomine tota poſita ſit, quo ſeruicarebant. Scribit idem, *Saty. 1.*

Verterit hunc dominus, momento temporis exit *Saty. 5.*

Marcus Dama. Poteſt tamẽ & in eo interdum

quid-

quiddam familiaritatis latere.

Ex lib. 24. cap. 28.

Lib.7.epig.9. *De cute quid faciat ille, vel ille sua* apud Martialem, est de corpore. vt & apud Flaccum, *Pelliculam curare iube.* Sic & χρὼς Græcè cutis & corpus est. nam Latini Græcanicum sermonem æmulari gaudebant.

Ex lib. 26. cap. 27.

Pellicul. c. i. Hic locus explicatur supra Epistola 2. lib. 1. in versu
In cute curanda plus æquo operata iuuentus.

Ex lib. 13. cap. 17.

Fi cognitor ipse, è chirographis exemplis repetitum aliquanto concinnius erit, quàm vt peruulgatum *Sis cognitor:* nec vero fi inusitatum est in imperandi modo, eoque comicus Plautus vtitur.

Ex lib. 2. cap. 19.

— *seu pingui tentus omaso*, ad contemptum dicitur de eo, qui obsonijs se saturat vilibus, vt
Lib.1.epist.15. alio loco, — *tabulas cœnabat omasi.*
Qui autem è Romanis testamenta faciebant, tabu-

las his, quos vel legato, vel parte hæreditatis profequebantur, interdum oftendebant vt poftea obfignatas reponerent, nec nifi ipfis mortuis aperirentur: quibus autem oftendebantur, infpicere abnuebant & recufabant, ne hæredipetæ & captatores viderentur.

Horatius tamen monet oculis limis primæ ceræ fecundum verfum faltem percurrat captator, ne illudatur vana fpe. Nam qui teftantur & vltro infpectandas offerunt tabulas, cum putent negaturum recufaturumque infpicere verecundè captatorem, cui fimulant fe aliquid reliquiffe, vana fpe lactant, nihilque interdum relinquunt: quod deprehenfum in Nafica eft, cui impudenter captanti tabulas teftamenti fui Coranus gener oftendit, legereque fæpius renuentem, tandem coëgit: qui intellexit nil fibi legatum, fed fruftra fibi eueniffe captatorias artes. Ne igitur qui in teftamento aliquid fibi relictum credit, fallatur, vt Nafica, obliquo oculo celeriter rapiat quid fcriptum fit in prima cera, ne ludibrio habeatur.

Ex lib. 21. cap. 26.

Sed non omnia difplicere vellem
Tibi, & Suffetio feni recocto, Catullus in claufula epigrammatis 50. cum Iocos frigidiores videret feuerioribus fortaffe non placituros, perfonam

virj de exilio iudicabant, vt & elegantissimè docuit Pithœus. Erant & quinque viri mensarij, & quinque viri muris turribusque reficiendis, quod paruum erat & exignum munus. Sed qui scribę sæpe fuerant & quinque viri, veteratores & callidi hadebâtur. Scribis, qui sunt γραμματεῖς, postea adiecti sunt Cancellarij, qui erant, vt vetus criticus explicat, ἀντιγραφεῖς. Erant & quinqueviri cis & vls Tiberim, quorum non admodum magnũ munus erat, cum quidam magistratuum vicarij forent, de quib. Horatium potissimum locutum esse credo: ac fortasse Corannus scriba & quinquevir fuerat.

Ex lib. 2. cap. 19.

O Laërtiade quicquid dicam, aut erit, aut non. Ita apud Horatium vulgo accipi video, quasi vates illudantur: Sed, nisi fallor stultissimus esset Tiresias, si vltro sibi fidẽ detraheret. Potius opiner eum dicere, se non esse alijs vatibus similem, qui diuinorum nomen ementiuntur, hominesque fallunt: Idcircoque ambagibus, ne in mendatio deprehendantur, sua responsa inuoluunt, & draconem nescio quem vel aquilam ęnigmate inexplicabili loquuntur, nec res suis appellant nominibus: quod se contra facturum Tiresias Pollicetur, seque sine figura & anfractu locuturum, id quod erit, aut

non

non erit, cum & sibi ab Apolline diuinandi ars data sit, quæ vulgaribus istis non sit tributa vatibus. Proinde apertè & sine vlla figura captatoris Nasicæ & Corani nomen elocutus est: nec Nasica aut Coranus aliud quicquam, quàm quod recto nudoque sermone sonant, significant.

Ex lib.26.cap.31.

Quod Horatius perlepidè scripsit, *Vt canis à corio nunquã absterrebitur vncto*. nonne esse putares, quod Theocritus eadem vrbanitate facetè lusit χαλεπὸν χορίων κύνα γεῦσαι; Sed quis persuaderet sibi corium apud Horatium esse χόριον Theocriti, cum hoc significet mẽbranas partum inuoluentes, à quibus agnos serotinos Chordos putat vocatos Varro? Crediderim Horatium prouerbium Græcum esse secutum: tamen nonnihil significationem deflexisse in id, quod æquè conueniret. Sed & σκυτοτραγεῖν id enarrator interpretatur, quod Horatiano sensui conuenit.

Idyll.10.

Lib.2. de re rust.cap.2.

Ex lib.16.cap.17.

Soli gerendum censeo morem, & capiundos crines Plautus ait, Vbi ego capere crines esse suspicor blandiri & assentari lenique capillorum tractu ac mulcente delenire, & amabiliter attingere:

Mostel.Sc.iã- pridem mecastor.

tingere: ſic etiam aures leniter tractabant ijs, quibus adulabantur, quoſque captabant & admirabantur, & quibus indicabant vel ſimulabant amorem, & quos oſculabantur.

–*aurem* inquit Flaccus, *ſubſtringe loquaci.* Plautus Aſinaria, *Sc. Cur me retentas.*

Prehende auriculas, compara labella cum labellis.

Ex lib.19.cap.13.

Soli cenſeo gerendum morem & capiendos crines. Capere crines eſt blandè & amatoriè oſculandi cauſa capillos amatoris prendere, vt & aures ſolebant, quod ante annotaſſe me recordor. apud Horatium quoque —*aurem ſubſtringe loquaci*, eodem modo accipimus. vetus tamen magnæque auctoritatis liber, *ſubſtringe* præbe interpretatur, vt dicat loquaci præbendas aures. *Plaut. Moſtel. Sc Iampird.*

Ex lib.30. cap.27.

–*aurem ſubſtringe loquaci* apud Horat. blandientis & adulantis eſt, vt exiſtimo, & mirabũdè aſſententis. nam qui oſculabantur, amatoriè auriculas pręhendebant vt apud Plautum eſt. *Prende auriculas.* ſignificat igitur quaſi amplexeris & admireris, auriculam eius ſubſtringe.

Ex lib.28. cap.3.

–ſe-

— sepulchrum

Permissum arbitrio &c. recurre ad Satyr. 3. huius libri in explanatione versiculi

— atque epulum arbitrio Arri. Scribit Cicero in oratione pro Rab. Posth.

Tua Posthume numo sestertio à me addicuntur Si quis magnum æs alienum cõflauisset plerumque eius bona alicui numo sestertio addicebãtur hac lege, vt creditorib⁹ satisfaceret, in quorum fraudem vendere non licebat, itaque subjicit, *ita bona veneant vt solidum suum cuique soluatur: nihil iam aliud nisi fidem curat* Sic scribit Asconius, *Bona Milonis propter magnitudinem æris alieni semuncia venisse* cum semuncia etiam minor sit sestertio, quamquam fortasse in Asconio *sestertio nummo* legendum est, etsi id non ausim adfirmare. Flagitiosissimum & sceleratissimum habebatur olim fidem in credita pecunia fallere: ad famam igitur debitorum tuendam sic bona vendebantur & emptori onus soluendi imponebatur: eandem venditionem & in captatione posuit Horatius,

— huic tu

Dic ex parte tua, seu fundi siue domus sit
Emptor, gaudentem nummo te addicere. idest, vt vulgo loquimur, frusto panis minimoque precio, vt in captatoria venditione. Quo sanè loco hoc adnotant interpretes, quod an verum sit, ipsi viderit, ego neque fidem detrahere, neque addere

addere decreui, lege cautum fuisse, ne res vel agrum vel domum testamento donatam, quis donaret: & vt viderentur emisse, nummum dare solitos, si quibus donabant.

In Saty. 6. lib. 2.

Ex lib. 29. cap. 35.

Dextra cum erant numina, fauere credebātur: cum læua, non fauere. hinc illud,
— quid tam dextro Ioue concipis, vt non Conatus te pœniteat, factiq́ue peracti? Atque in eo quidem numine, quod præpotens est, idem & in alijs faciebant. vt dextro Hercule, & amico Hercule, vt Persius, Iuuenal. Sat. 10.
Sub rastro crepet argenti mihi seria dextro Hercule. Horatius Saty. 2.
— qui mercenarius agrum
Illum ipsum mercatus arauit, diues amico Hercule, hic Hercules inuocatur, quod propter ærūnas & labores, quos fœliciter exanclauit & perfunctus est: in agro arando & incipiendis omnib. conatibus eius inuocatio fœlicis auspicij videtur. Dextro etiam Castore fieri dicitur propitio & fauente Castore. Sed & in equitando, cum optimus eques fuerit Castor. Papinius,
Signa frænatæ moderatus alæ 4. Silnarum.

Castore dextro. Ex contrario igitur etiam intelligi possunt numina apud Maronem lęua: etsi aliter explicari etiam animaduerto cum scribit,

— Si quem
Numina laua sinant, auditque vocatus Apollo.

Sic etiam, *Dextra strenuit approbatione*, in Catullo legimus, vt auspicij & ominis fortunati.

Ex lib. 28. cap. 26.

Pinguis, hebes & tardus dicebatur. Horat.
Pingue pecus domino facias, & catera prater
Ingenium.

Ex lib. 13. cap. 17.

Hoc elegantius & verius fuerit, — *Roma sponsorem me rapis:* non *Roma*. Etenim quibus Romæ negotijs implicatus & impeditus soleat esse, scribit: quibus ruri quòd careat, se fœlicem & beatum putat. Etiam pari constantia & asseueratione illud affirmandum,
Ne prior officio quisquam respondeat, vrges.
Quis n. hoc non malit, quàm *vrge?* neque tamē hoc excogitatum proferimus, sed ex antiquis libris prolatum edimus.

Ex lib. 22. cap. 7.

— at simul atras

Ven-

Ventum est Exquilias. i. odiosas mihi & molestas ob negotia. vide super Odam 1. lib. 3. Carminum.

Ex lib. 6. cap. 7.

Quid?non & illud negotium facessit,
— noster ludos spectauerat, vnà
Luserat in campo? Non tamen operosè velut è cuniculo latebroso effodiendus est sensus. Imitatur enim sermonem hominum sibi inuidentium, & mirantium tam prosperam secundamque fortunam suam. Horatius, inquiunt, nostri ordinis & loci erat, & in vltima cauea nobiscum spectabat ludos inter pauperum cuneos, in campo Martio nobiscum sese exercebat, qui fortunæ filius nunc videtur, tantis auctus successib⁹ est. Nam Senatores ludos theatrales spectabant ex orchestra: è quatuordecim ordinibus equites: & plebeiorum lautiores & ditiores commodius sedebant, pauperiorum deterior vt conditio, sic & in cauea locus: in campo quoque generosi cum generosis se exercebant, pauperes cum pauperibus. ergo iuuenem Horatium olim sui fuisse ordinis dicebant, qui fortunæ indulgentia ad amicitiam Mœcenatis opesque peruenerit, & fortunę beneficio prouectus sit ad tantam fœlicitatem.

Ex lib. 13. cap. 17.

Exclamat Horatius,

O noctes cœnæque Deum. Suas frugi modicaſque ſed iucundas & ſuaues cœnas comparans epulis, quæ in honorem Deûm in templis Romæ apponebâtur tenues & parabiles, non ſumptuoſæ neque ſplendidæ. Dionyſ. Halicarnaſſeus Ἐγὼ γοῦν ἐθεασάμην ἐν ἱεραῖς οἰκίαις δεῖπνα προκείμενα θεοῖς, ἐν τραπέζαις ξυλίνοις ἀρχαικαῖς, ἐν κανοῖς καὶ πινακίσκοις κεραμέοις ἀλφίτων μάζας καὶ πόπανα καὶ ζέας καὶ καρπῶν τινῶν ἀπαρχάς, καὶ ἄλλα τοιαῦτα λιτὰ, καὶ εὐδάπανα, καὶ πάσης ἀπειροκαλίας ἀπηλλαγμένα.

Ex lib. 17. cap. 17.

O noctes cœneque Deum, Horatius ſcripſit: eas cœnas è Dionyſio expoſuimus: ſunt tamen qui cœnas Deorum interpretantur epulas illas eſſe, quę deorum nomine in templis dabantur, aut ædibus ſacris: vt epulum Iouis legimus, Apparatiſſimæ autem erant illæ cœnæ & lautiſſimæ. Sed & dijs ipſis ſternebantur lecti, quibus ſimiles dicat eſſe ruſticas & frugi menſas Horatius. Citatur & a Priſciano Cornificius de cœnis Deorum. Lib. 6.

Ex lib. 6. cap. 7.

Quid ſit apud Flaccum, libatis dapibus paſcere,

cere, non tam facile fortaſſe reperias, qui tibi explanet, quàm vel in littore algam, vel in ſentibus ſpinam inuenias. Proinde operam mihi hanc ſumendam putaui, vt eos edocerem, qui facilius à vero aberrarent, quàm rectam viam inſtarent: Sic autem ſcribit,

Ante Larem propriū veſcor, vernaſque procaces Paſco libatis dapibus. Ego hoc crediderim referendum ad antiquorū pietatem, qui partem cœnæ lari, diiſque donabant, & in focum mittebant lari ſacrum, vt conſtat, id enim erat libare dapes: ex ea cōſuetudine, vt arbitror, ſcribit Varro, vt à Marcello citatur, *quocirca oportet bonum ciuem legibus parere, & deos colere, in patellam dare μικρὸν κρέας.* Et Cicero de finibus *Atqui reperiemus Aſotos primum ita non religioſos, vt edant de patella*, id eſt, vt edant ea, quæ dijs è cœna libata ſunt: Sed ritus ille optimè intelligetur è Plutarcho, ita in libello de Fortuna Romanorū ſcribente, οἱ δ᾽ οὔ φασιν, ἀλλὰ παρθένον τὴν ὀκρισίαν ἀπάργματα καὶ λοιβὴν ἑκάστοτε λαμβάνουσαν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης, ἐπὶ τὴν ἑστίαν κομίζειν, καὶ ποτε τυχεῖν, ὥσπερ εἰώθει, τῷ πυρὶ τὰς ἀπαρχὰς ἐπιβάλλουσαν. Ea igitur ſe caſtitate & ſanctimonia ruri dicit cœnare Horatius, vt dapibus niſi ante deo piè libatis, veſci non ſoleat. inde & dij patellarij à *Plauto* feſtiuè iocante ſunt dicti, quibus in patella libaba-

In diſtinctio.
Patella. li. 2 de finib.

Ciſtellaria. Sc. Credi ego amorem.

 tur

tur, non magna sacrificia fiebant. Tales dij erant in Larario domestici penates & lares.

In Satyram. 7. lib. 2.

Ex lib.18.cap.27.

Mediocritatem frugalitatis laudasse videtur in seruo Horatius cum scripsit,

— amicum

Mancipiũ domino,& frugi quod sit satis,hoc est, ut vitale putes: proinde quasi frugalitas nimia & attentio acrior ad rem diligentiaq; noceat. & quamuis, qui nequam & dissoluti sunt, perditi profligatique sint, neque vita digni, quos ne salus quidem ipsa seruare posse videatur, cũ contra viuere videantur & vitales esse qui sunt frugi & attenti: tamen nimia auiditate & auaritia & nimia prosimonia exitium sæpe acerbum accersitur. Seneca eodem sensu lib. 5. Epistolarum scribit, *magni animi magna contemnere, ac mediocria malle quàm nimia. Illa n. vtilia vitaliaque sunt, at hæc eo quo superfluunt nocent* quæ verba multum lucis adferunt Horatio nisi fallor. Simile est illud Lactantij lib. *6. Vnum est enim sapientis & iusti & vitalis viri opus, diuitias suas in sola iustitia collocare.*

Epistol 39.

Ex lib. 13. cap. 17.

Cum

Cum ſcribit Horatius,

Iam mœchus Romæ, iam mallet doctus Athenis Viuere, ſi ſileam quod in Arenoſo ſituque pleno legi libro piaculare videatur, *iam mallet doctor Athenis:* vt eum dicat tam inconſtantem incertúque ſententię fuiſſe, vt modo mœcharj, modo docere vellet. equidem *doctus* illud non moueo loco, puto tamen mihi fraudi non futurũ, quod aliud quiddã me reperiſſe dixerim. *Vertunnis* autem legendum arbitror, non *Vertumñis*, vt Portunnus, Saturnus, Neptunus dicitur.

In eodem Sermone ſcriptum eſt diſertè – *ac prior illo*: non vt publicatum eſt, *ille*: nec mehercule inepto ſenſu, quod dicetur illi anteponendus. hoc etiam monentis tantum, non ſtatuentis more dico.

Cæterum cum ait, *Nequicquam cœno cupiens euellere Plantam*, ad prouerbium Græcum adluſit, ἐκτὸς πηλοῦ πόδας ἔχεις: quod eſt, extra lutum pedes habes, de his, qui alicunde ſe expedierunt, & è moleſtia euaſerunt.

Ex lib.2.cap.20.

In Apocolocynthoſi à Seneca luditur, *Et proximo munere inter nouos auctoratos ferulis vapulare placet.* In quo ambigitur à noſtris literatis, qui ſint auctorati. Quòd ſi in eorum tan-

quam ſenatulo dicendæ ſententiæ mihiius eſt, eos exiſtimo, qui ſuam ad gladiũ operã mercede locarant, & qui ſe ludo gladiatorio ad depugnandũ mercede addixerant: quod & à veterib. Grammaticis in Horatium ſcriptũ eſſe recordor, vt Helenio, Acrone & Porphyrione, qui tradunt eos, qui ſe vendunt ludo auctoratos appellari, quęquidem ſignificatio belliſſimè cõuenit Senecę loco. Nã & auctoramentũ merces

poſterio volumine eſt, apud Paterculum, *In ea Iugulati ciuis Reip. cõſtitueretur auctoramentũ*, id eſt, cõſtitueretur merces, & premium ei, qui proſcriptum trucidaret. Iterum, *auctoramentoque funebri ad conſeruatoris quondam Reip. tantique Coſ. irritando*

Ibidem *necem*. Hic auctoramentum funebre propoſitum prȩmium funeſtum ſignificat ei, qui Ciceronem iugularet: & Auctorare pro prȩmium mercedẽque ſibi quȩrere idem vſurpauit, vt de Perpenna Sertorij interfectore: *Romaniſque certam victoriam, partibus ſuis excidium, ſibi turpiſſimam mortem peſſimo auctorauit facinore*, id eſt, mortem veluti mercedem ſibi quæſiuit & arceſſiuit vt debitam. Auctorati quoque dicũtur milites & exauctorati, illi ſacramento militiæ & ſtipendio obligati, hi tanquam ære diruti & ſacramẽto ſoluti. Quin & auctoramentum etiam in artibus mercenarijs & opificijs obligatio quædam eſt, interpoſita mercede

1. Offic. contracta. Inquit enim Tullius, *Merces ipſa*

in

in mercenariys auctoramentum est seruitutis His ita explanatis, quod in Horatio salebrosum est,& interpunctionibus librariorum tenebrosum, æquatum ad planitiem reddetur & distinctione commoda internotatum lucem accipiet. Nam sic vulgo distingunt.

Quid refert vri virgis ferroque necari?
Auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
Quo te demisit peccati conscia herilis.
Contractum genibus tangas caput?

Ego sic interpuncta collocanda contendo,

Quid refert vri virgis ferroque necari
Auctoratus eas? Hoc sensu, quid refert vtrum te ludo gladiatorio obligaris & vendideris hac lege, vt ius sit te virgis cædere & ferro interficere? Coustrui enim sic debet, *auctoratus eas vri.* Etiam Grãmatici veteres post *vri* distinxisse videntur, & coniunxisse duo sequentia, *virgis ferroque necari.* Legem enim gladiatoriã & cautionem fuisse referunt, vt vrerentur, virgis secarentur, ferro necarentur. Hunc Horatij locum adscripsi, vt sensum elegantem Incuria scripturæ conturbatum atque confusum digererem atque ordinarem. Concipitur & apud Petronium Iurusiurandi formula, huic, quam Grammatici narrant, persimilis, & ad Horatianam legem composita, quæ & gladiatoriũ sacramentum quale fuerit, ostendit. *In verba Eumolpi sacramentum iurauimus vri, vinciri,* *ver-*

verberari ferroque necari, & quicquid aliud Eumolpus iussisset, tamquam legitimi gladiatores domino corpora animosque religiosissimè addicimus. Scribendum tamen potius in Petronio videtur, *virgis ferroque necari.*

Ex lib.14.cap.1.

Vri virgis ferroque necari. vide quæ ad notata sunt super in Od.4. Epod. ad locum *Iboricis perusta funibus latus.*

Ex lib.2.cap.18.

In varios trahitur sensus ab hominibus eruditis, quod ab Horatio scribitur,
Nō habitu mutatve loco, peccatve superne. Nam illud peccare supernè in varias deducitur interpretationes: quę fortasse & vna crescent, si quis nostram forte aliquo in numero habere dignabitur. Hic ergo peccare supernè dicitur, qui quòd insignis aut nobilis, aut dignitate præditus est, in sublimi eminet, vt proinde eius flagitia nullo modo latere possint, cum in specula quadam constitutus alta & ardua, vt è superiore loco, ita ex ea peccet, vt eius probra omnibus pateant. Nam de eo loquitur, qui proiectis insignibus & annulo equestri & toga, è iudice selecto, dum libidini lacernatus seruit,

ſe abijcit infra libertinos damas. Mulieris autem vt vulgaris aut libertinæ, aut plebeiæ & vilis, minus notum eſt & peruulgatum opprobrium.

In eodem ſermone verbum Gręcum elegantiſſima circuitione expreſſum animaduertiſſe videor,

Duceris vt neruis alienis mobile lignum. id enim Græci dicunt νευροσπαστεῖσθαι. vt, inquit, fidiculis neuroſpaſta mouentur, ſic tua libidine, vt neruia aut fidicula traheris. Verbum autem illud Græcum in ea re frequenter vſurpatur à Philoſophis, preſertim Stoïcis. Antonius Imperator de vita ſua, ὅτι κρεῖττόν τι καὶ δαιμονιώτερον ἔχεις ἐν σαυτῷ τῶν τὰ πάθη ποιούντων, καὶ καθάπαξ τῶν νευροσπαστούντων σε. & Simplicius in Epictetum ὅταν μὴ ἑαυτὴν ἐνδῷ τοῖς σώμασι, καὶ τοῖς ἀλόγοις καὶ τοῖς σωματικοῖς κινήμασι, καὶ αὐτὴ νευροσπαστεῖται καὶ ὠθεῖται. Quid quod — *in ſeipſo totus teres atque rotundus*, eſt totus in ſe couerſus & ex ſe pendens, non è fortuna, nec foras ſpectans & vergens? nam figura rotunda in ſe tota collecta eſt, nihilque in ea angulis eminet quod fortunæ & iniuriæ ſit obnoxiũ, & in quo quicquam externum hærere poſſit, in læui & conglobata connexitate.

Ex lib. 8. cap. 15.

De opt. gene. oratorum In verſibus Lucillianis,quos adhibet Cicero, parũ emendatũ mihi videtur,quod ſic legitur. *Cum Pacidiano hic cõponitur*: verius puto & incorrupti⁹ *Cum Placideiano* vel Horatio auctore, qui de eodem gladiatore agens ſcribit,

Aut Placideiani contento poplite miror
Prælia rubrica picta aut carbone. quamquam ſi ſola adductus coniectura ſic corrigerem, à me faceret ſyllaba,quę in Pacidiano producta eſt, in Placideiano breuis & verſui accommodata.

In Satyr. 8. lib. 2.

Ex lib. 20. cap. 34.

Vltima Satyra conuiuium Naſidieni Rufi ab Horatio lepidè deſcribitur, cum irriſione conuiuatoris oſtentatoris meri, & mendaciter epulas commẽdantis malè apparatas& rancidas pleraſque ac putidas. *Aper*, igitur, *Lucanus* captus auſtro flante, caput, vt loquebantur, cœnæ fuit, quo quidem Horatius indicat fœtidum fuiſſe. vt & alio ait loco,

— at vos
Lib. 2. Sat. 2. *Præſentes auſtri coquite horum obſonia*. Sed vitium tamen à conuiuatore in laudem conuerſum fuiſſe, qui meliores apros eſſe auderet affirmare leni auſtro captos. Acria autem appoſita ej erant condimenta ad diſſimulandum vitium

tium saporis, appetitumque excitandum. In ijs fecula, quod erat condimentum è fece vini factum acrimoniam habens, φέκλη à Græcis medicis dicitur.

Ex lib. 15. cap. 23.

His vbi sublatis puer altè cinctus aceruam Gausape purpureo mensam pertesit: id est fortis & strennus seruus mensam tersit. & c. vide sup. in explanatione versus,
Hoc iter Ignaui diuisimus, altius ac nos, præcinctis vnum. Saty. 5. lib. 1.

Ex lib. 2. cap. 14.

— vt Attica virgo
Cum sacris Cereris, procedit fuscus Hydaspes.
explicatio huius versus repetenda est super Satyr. 3. lib. 1.

Ex lib. 20. cap. 34.

Mox illudit velut sacri cuiusdam cerimonias & pompam, cum ita infeeratur in triclinium ministri vinum in capitibus repositum, vt apud Atticos virgines canephore sacra Cereris gerebant. Iam Cecubum & Chium mentitur Rufus, ac peruenustè ludit in posteriore Horatius, quod maris expers ait ambigua cauillatione. Nam cum vino Græco misceretur

—sepulchrum

Permissum arbitrio &c. recurre ad Satyr. 3. huius libri in explanatione versiculi

—atque epulum arbitrio Arri. Scribit Cicero in oratione pro Rab. Posth.

Tua Posthume numo sestertio à me addicuntur Si quis magnum æs alienum cōflauisset plerumque eius bona alicui numo sestertio addicebātur hac lege, vt creditorib⁹ satisfaceret, in quorum fraudem vendere non licebat, itaque subjicit, *ita bona veneant vt solidum suum cuique soluatur: nihil iam aliud nisi fidem curat* Sic scribit Asconius, *Bona Milonis propter magnitudinem æris alieni semuncia venisse* cum semuncia etiam minor sit sestertio, quamquam fortasse in Asconio *sestertio nummo* legendum est, etsi id non ausim adfirmare. Flagitiosissimum & sceleratissimum habebatur olim fidem in credita pecunia fallere: ad famam igitur debitorum tuendam sic bona vendebantur & emptori onus soluendi imponebatur: eandem venditionem & in captatione posuit Horatius,

— huic tu

Dic ex parte tua, seu fundi siue domus sit
Emptor, gaudentem nummo te addicere. idest, vt vulgo loquimur, frusto panis minimoque precio, vt in captatoria venditione. Quo sanè loco hoc adnotant interpretes, quod an verum sit, ipsi viderit, ego neque fidem detrahere, neque addere

addere decreui, lege cautum fuisse, ne res vel agrum vel domum testamento donatam, quis donaret: & vt viderentur emisse, nummum dare solitos, si quibus donabant.

In Saty. 6. lib. 2.

Ex lib. 29. cap. 35.

Dextra cum erant numina, fauere credebãtur: cum læua, non fauere. hinc illud,

— quid tam dextro Ioue concipis, vt non Iuuenal. Sat.
Conatus te pœniteat, factique peracti? Atque in 10.
eo quidem numine, quod præpotens est, idem & in alijs faciebant. vt dextro Hercule, & amico Hercule, vt Persius,

Sub rastro crepet argenti mihi seria dextro Saty. 2.
Hercule. Horatius

— qui mercenarius agrum
Illum ipsum mercatus arauit, diues amico
Hercule, hic Hercules inuocatur, quod propter ærũnas & labores, quos fœliciter exanclauit & perfunctus est: in agro arando & incipiendis omnib. conatibus eius inuocatio fœlicis auspicij videtur. Dextro etiam Castore fieri dicitur propitio & fauente Castore. Sed & in equitando, cum optimus eques fuerit Castor. Papinius,

Signa frænatæ moderatus alæ 4. Siluarum.

Castore dextro. Ex contrario igitur etiam intelligi possunt numina apud Maronem lęua: etsi aliter explicari etiam animaduerto cum scribit,

— Si quem
Numina laua sinant, auditque vocatus Apollo.

Sic etiam, *Dextra strenuit approbatione*, in Catullo legimus, vt auspicij & ominis fortunati.

Ex lib.28.cap.26.

Pinguis, hebes & tardus dicebatur. Horat. *Pingue pecus domino facias, & cætera præter Ingenium.*

Ex lib. 13. cap. 17.

Hoc elegantius & verius fuerit, *— Romæ sponsorem me rapis:* non *Roma*. Etenim quibus Romæ negotijs implicatus & impeditus soleat esse, scribit: quibus ruri quòd careat, se fœlicem & beatum putat. Etiam pari constantia & asseueratione illud affirmandum,

Ne prior officio quisquam respondeat, vrges.

Quis n. hoc non malit, quàm *vrge?* neque tamẽ hoc excogitatum proferimus, sed ex antiquis libris prolatum edimus.

Ex lib. 22. cap. 7.

— at simul atras

Ven-

Ventum est Exquilias. i. odiosas mihi & molestas ob negotia. vide super Odam 1. lib. 3. Carminum.

Ex lib. 6. cap. 7.

Quid? non & illud negotium facessit,
— noster ludos spectauerat, vnà
Luserat in campo? Non tamen operosè velut è cuniculo latebroso effodiendus est sensus. Imitatur enim sermonem hominum sibi inuidentium, & mirantium tam prosperam secundamque fortunam suam. Horatius, inquiunt, nostri ordinis & loci erat, & in vltima cauea nobiscum spectabat ludos inter pauperum cuneos, in campo Martio nobiscum sese exercebat, qui fortunæ filius nunc videtur, tantis auctus successib⁹ est. Ham Senatores ludos theatrales spectabant ex orchestra: è quatuordecim ordinibus equites: & plebeiorum lautiores & ditiores commodius sedebant, pauperiorum deterior vt conditio, sic & in cauea locus: in campo quoque generosi cum generosis se exercebant, pauperes cum pauperibus. ergo iuuenem Horatium olim sui fuisse ordinis dicebant, qui fortunæ indulgentia ad amicitiam Mœcenatis opesque peruenerit, & fortunę beneficio prouectus sit ad tantam fœlicitatem.

Ex lib. 13. cap. 17.

Exclamat Horatius,

O noctes cœnæque Deum. Suas frugi modicaſque ſed iucundas & ſuaues cœnas comparans epulis, quæ in honorem Deûm in templis Romæ apponebātur tenues & parabiles, non ſumptuoſæ neque ſplendidæ. Dionyſ. Halicarnaſſeus Ἐγὼ γοῦν ἐθεασάμην ἐν ἱεραῖς οἰκίαις δεῖπνα προκείμενα θεοῖς, ἐν τραπέζαις ξυλίνοις ἀρχαικαῖς; ἐν κανοῖς καὶ πινακίσκοις κεραμέοις ἀλφίτων μάζας καὶ πόπανα καὶ ζέας καὶ καρπῶν τινῶν ἀπαρχὰς, καὶ ἄλλα τοιαῦτα λιτὰ, καὶ εὐδάπανα, καὶ πάσης ἀπειροκαλίας ἀπηλλαγμένα.

Ex lib. 17. cap. 17.

O noctes cœneque Deum, Horatius ſcripſit: eas cœnas è Dionyſio expoſuimus: ſunt tamen qui cœnas Deorum interpretantur epulas illas eſſe, quę deorum nomine in templis dabantur, aut ædibus ſacris: vt epulum Iouis legimus, Apparatiſſimæ autem erant illæ cœnæ & lautiſſimæ. Sed & dijs ipſis ſternebantur lecti, quibus ſimiles dicat eſſe ruſticas & frugi menſas Horatius. Citatur & a Priſciano Cornificius de cœnis Deorum. *Lib. 6.*

Ex lib. 6. cap. 7.

Quid ſit apud Flaccum, libatis dapibus paſcere,

cere, non tam facile fortasse reperias, qui tibi explanet, quàm vel in littore algam, vel in sentibus spinam inuenias. Proinde operam mihi hanc sumendam putaui, vt eos edocerem, qui facilius à vero aberrarent, quàm rectam viam instarent: Sic autem scribit,

Ante Larem propriũ vescor, vernasque procaces Pasco libatis dapibus. Ego hoc crediderim referendum ad antiquorũ pietatem, qui partem cœnæ lari, diisque donabant, & in focum mittebant lari sacrum, vt constat, id enim erat libare dapes: ex ea cõsuetudine, vt arbitror, scribit Varro, vt à Marcello citatur, *quocirca oportet bonum ciuem legibus parere, & deos colere, in patellam dare* μικρὸν κρέας. Et Cicero de finibus *Atqui reperiemus Asotos primum ita non religiosos, vt edant de patella*, id est, vt edant ea, quæ dijs è cœna libata sunt: Sed ritus ille optimè intelligetur è Plutarcho, ita in libello de Fortuna Romanorũ scribente, οἱ δ' οὔ φασιν, ἀλλὰ παρθένον τὴν ὀχρισίαν ἀπάργματα καὶ λοιβὴν ἑκάστοτε λαμβάνουσαν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης, ἐπὶ τὴν ἑστίαν κομίζειν, καὶ ποτε τυχεῖν, ὥσπερ εἰώθει, τῷ πυρὶ τὰς ἀπαρχὰς ἐπιβάλλουσαν. Ea igitur se castitate & sanctimonia ruri dicit cœnare Horatius, vt dapibus nisi ante deo piè libatis, vesci non soleat. inde & dij patellarij à *Plauto* festiuè iocante sunt dicti, quibus in patella libabatur

In distinctio. Patella. lib. 2. de finib.

Cistellaria. Sc. Credo ego amorem.

tur, non magna ſacrificia fiebant. Tales dij e-rant in Larario domeſtici penates & lares.

In Satyram. 7. lib. 2.

Ex lib.18.cap.27.

Mediocritatem frugalitatis laudaſſe videtur in ſeruo Horatius cum ſcripſit,

— amicum

Mancipiũ domino,& frugi quod ſit ſatis,hoc eſt, ut vitale putes: proinde quaſi frugalitas nimia & attentio acrior ad rem diligentiaq; noceat. & quamuis, qui nequam & doſſoluti ſunt, perditi profligatique ſint, neque vita digni, quos ne ſalus quidem ipſa ſeruare poſſe videatur, cũ contra viuere videantur & vitales eſſe qui ſunt frugi & attenti: tamen nimia auiditate & auaritia & nimia proſimonia exitium ſæpe accerbum accerſitur. Seneca eodem ſenſu lib. 5. Epiſtolarum ſcribit, *magni animi magna contemnere, ac mediocria malle quàm nimia. Illa n. vtilia vitaliaque ſunt, at hæc eo quo ſuperfluunt nocent* quæ verba multum lucis adferunt Horatio niſi fallor. Simile eſt illud Lactantij lib. 6. *Vnum eſt enim ſapientis & iuſti & vitalis viri opus, diuitias ſuas in ſola iuſtitia collocare.*

Epiſtol 39.

Ex lib. 13. cap. 17.

Cum

Cum ſcribit Horatius,
Iam mœchus Romæ, iam mallet doctus Athenis Viuere, ſi ſileam quod in Arenoſo ſituq́ue pleno legi libro piaculare videatur, *iam mallet doctor Athenis*: vt eum dicat tam inconſtantem incertúq́ue ſententię fuiſſe, vt modo mæcharj, modo docere vellet. equidem *doctus* illud non moueo loco, puto tamen mihi fraudi non futurũ, quod aliud quiddã me reperiſſe dixerim. *Vertunnis* autem legendum arbitror, non *Vertumnis*, vt Portunnus, Saturnus, Neptunus dicitur.

In eodem Sermone ſcriptum eſt diſertè – *ac prior illo*: non vt publicatum eſt, *ille*: nec mehercule inepto ſenſu, quod dicetur illi anteponendus. hoc etiam monentis tantum, non ſtatuentis more dico.

Cæterum cum ait, *Nequicquam cœno cupiens euellere Plantam*, ad prouerbium Græcum adluſit, ἐκτὸς πηλοῦ πόδας ἔχεις: quod eſt, extra lutum pedes habes, de his, qui alicunde ſe expedierunt, & è moleſtia euaſerunt.

Ex lib.2.cap.20.

In Apocolocynthoſi à Seneca luditur, *Et proximo munere inter nouos auctoratos ferulis vapulare placet*. In quo ambigitur à noſtris literatis, qui ſint auctorati. Quod ſi in eorum tan-

quam senatulo dicendæ sententiæ mihi ius est, eos existimo, qui suam ad gladiũ operã mercede locarant, & qui se ludo gladiatorio ad depugnandũ mercede addixerant: quod & à veterib. Grammaticis in Horatium scriptũ esse recordor, vt Helenio, Acrone & Porphyrione, qui tradunt eos, qui se vendunt ludo auctoratos appellari, quę quidem significatio bellissimè cõuenit Senecę loco. Nã & auctoramentũ merces est, apud Paterculum, *In ea Iugulati ciuis Reip. cõstitueretur auctoramentũ*, id est, cõstitueretur merces, & premium ei, qui proscriptum trucidaret. Iterum, *auctoramentoque funebri ad conseruatoris quondam Reip. tantique Cos. irritando necem*. Hic auctoramentum funebre propositum pręmium funestum significat ei, qui Ciceronem iugularet: & Auctorare pro pręmium mercedẽque sibi quęrere idem vsurpauit, vt de Perpenna Sertorij interfectore: *Romanisque certam victoriam, partibus suis excidium, sibi turpissimam mortem pessimo auctorauit facinore*, id est, mortem veluti mercedem sibi quæsiuit & arcessiuit vt debitam. Auctorati quoque dicũtur milites & exauctorati, illi sacramento militiæ & stipendio obligati, hi tanquam ære diruti & sacramẽto soluti. Quin & auctoramentum etiam in artibus mercenarijs & opificijs obligatio quædam est, interposita mercede contracta. Inquit enim Tullius, *Merces ipsa in*

posterio. volumine

Ibidem

1. Offic.

in mercenariјs auctoramentum est seruitutis His ita explanatis, quod in Horatio salebrosum est,& interpunctionibus librariorum tenebrosum, æquatum ad planitiem reddetur & distinctione commoda internotatum lucem accipiet. Nam sic vulgo distingunt.

Quid refert vri virgis ferroque necari?
Auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
Quo te demisit peccati conscia herilis.
Contractum genibus tangas caput?

Ego sic interpuncta collocanda contendo,

Quid refert vri virgis ferroque necari
Auctoratus eas? Hoc sensu, quid refert vtrum te ludo gladiatorio obligaris & vendideris hac lege, vt ius sit te virgis cædere & ferro interficere? Coustrui enim sic debet, *auctoratus eas vri.* Etiam Grãmatici veteres post *vri* distinxisse videntur, & coniunxisse duo sequentia, *virgis ferroque necari.* Legem enim gladiatoriã & cautionem fuisse referunt, vt vrerentur, virgis secarentur, ferro necarentur. Hunc Horatij locum adscripsi, vt sensum elegantem Incuria scripturæ conturbatum atque confusum digererem atque ordinarem. Concipitur & apud Petronium Iurusiurandi formula, huic, quam Grammatici narrant, persimilis, & ad Horatianam legem composita, quæ & gladiatoriũ sacramentum quale fuerit, ostendit. *In verba Eumolpi sacramentum iurauimus vri, vinciri,* ver-

verberari ferroque necari, & quicquid aliud Eumolpus iussisset, tamquam legitimi gladiatores domino corpora animosque religiosissimè addicimus. Scribendum tamen potius in Petronio videtur, *virgis ferroque necari.*

Ex lib.14.cap.1.

Vri virgis ferroque necari. vide quæ ad notata sunt super in Od. 4. Epod. ad locum *Iboricis perusta funibus latus.*

Ex lib. 2. cap. 18.

In varios trahitur sensus ab hominibus eruditis, quod ab Horatio scribitur,
Nō habitu mutatve loco, peccatve superne. Nam illud peccare supernè in varias deducitur interpretationes: quę fortasse & vna crescent, si quis nostram forte aliquo in numero habere dignabitur. Hic ergo peccare supernè dicitur, qui quòd insignis aut nobilis, aut dignitate præditus est, in sublimi eminet, vt proinde eius flagitia nullo modo latere possint, cum in specula quadam constitutus alta & ardua, vt è superiore loco, ita ex ea peccet, vt eius probra omnibus pateant. Nam de eo loquitur, qui proiectis insignibus & annulo equestri & toga, è iudice selecto, dum libidini lacernatus seruit,

ſe abijcit infra libertinos damas. Mulieris autem vt vulgaris aut libertinæ, aut plebeiæ & vilis, minus notum eſt & peruulgatum opprobrium.

In eodem ſermone verbum Gręcum elegantiſſima circuitione expreſſum animaduertiſſe videor,

Duceris vt neruis alienis mobile lignum. id enim Græci dicunt νευροσπαστεῖσθαι. vt, inquit, fidiculis neuroſpaſta mouentur, ſic tua libidine, vt neruia aut fidicula traheris. Verbum autem illud Græcum in ea re frequenter vſurpatur à Philoſophis, preſertim Stoïcis. Antonius Imperator de vita ſua, ὅτι κρεῖττόν τι καὶ δαιμονιώτερον ἔχεις ἐν σαυτῷ τῶν τὰ πάθη ποιούντων, καὶ καθάπαξ τῶν νευροσπαστούντων σε. & Simplicius in Epictetum ὅταν μὴ ἑαυτὴν ἐνδῷ τοῖς σώμασι, καὶ τοῖς ἀλόγοις καὶ τοῖς σωματικοῖς κινήμασι, καὶ αὐτὴ νευροσπαστεῖται καὶ ὠθεῖται. Quid quod — *in ſeipſo totus teres atque rotundus*, eſt totus in ſe couerſus & ex ſe pendens, non è fortuna, nec foras ſpectans & vergens? nam figura rotunda in ſe tota collecta eſt, nihilque in ea angulis eminet quod fortunæ & iniuriæ ſit obnoxiū, & in quo quicquam externum hærere poſſit, in læui & conglobata connexitate.

Ex lib. 8. cap. 15.

In

tium ſaporis, appetitumque excitandum. In ijs fecula, quod erat condimentum è fece vini factum acrimoniam habens, φέκλη à Græcis medicis dicitur.

Ex lib.15.cap.23.

His vbi ſublatis puer altè cinctus aceruam Gauſape purpureo menſam perteſit: id eſt fortis & ſtrennus ſeruus menſam terſit. & c. vide ſup. in explanatione verſus,
Hoc iter Ignaui diuiſimus, altius ac nos, præcinctis vnum. Saty. 5. lib. 1.

Ex lib. 2. cap. 14.

— vt Attica virgo
Cum ſacris Cereris, procedit fuſcus Hydaſpes.
explicatio huius verſus repetenda eſt ſuper Satyr. 3. lib. 1.

Ex lib. 20. cap. 34.

Mox illudit velut ſacri cuiuſdam cerimonias & pompam, cum ita infeeratur in triclinium miniſtri vinum in capitibus repoſitum, vt apud Atticos virgines canephore ſacra Cereris gerebant. Iam Cecubum & Chium mentitur Rufus, ac peruenuſtè ludit in poſteriore Horatius, quod maris expers ait ambigua cauillatione. Nam cum vino Græco miſceretur

tur marina, Chio nō misceretur, hinc negat admixtam, simulque negat mari aduectum, vt vernaculum vinum, non Græcum. vino autem Chio non solitum fuisse aquam misceri, ex his Plauti verbis intelligi potest, ita in Curgulione scribentis,

Sc. Quo te hoc noctu.

Nomen est lenæ multibiba, atque merobiba.
Pa. Quasi tu lagenam dicas, vbi vinum solet Chium esse.

Ex lib. 11. cap. 7.

Vbi vinum solet Chium esse inquit Plautus, Iocatur ex eo quòd cum vino Gæco fere aqua maris admixta esset, Chio tamen non addebatur, sed meracum erat: Horatius,

— *Alcon Chium maris expers*

Ex lib. 20. cap. 34.

Nec satis Nasidiemus se habere in cella Albanum & falernum gloriatur insolenter molesta conuiuis vanitate: puto autem Mœcenatem sedisse medium inter vmbras suas Balathronem & vibidium: & in tertio lecto medium sedisse conuiuatorem.

Igitur — *super ipsum.* est super Nasidienum *Ridiculus* porro hoc erat *Porcius*, quod placentas quasdam cremoris aliquanto liquidioris solus totas simul absorberet *Nomentanus* autē hoc erat ridicul⁹ quòd si quid in cibis esset vel viti-

vitiosi vel vulgaris saporis, indicaret digito, cum alij conuiuæ tam sapientis non essent palati. Proinde ingustata ilia porrexit, quæ tam mali succi erant, vt ingustabilia essent. Ergo exclamat Vibidius,

Nos nisi damnosè bibimus, moriemur inulti. nisi, inquit, detrimentum ciborum insuauium & fœtidorum sarciamus largo vini haustu, velut inulti ab hoc conuiuatore & enecati peribimus cum eius discos attingere non possimus.

Cum autem ait, *— exurdant vina palatum*, id inquid, quod suo iudicio in apparatione epularum sibi sapere videretur Rufus, qui tamen malè conditos vel mali succi cibos apponebat. metuebat igitur ne hebetescens & exurdescens nimio madida vino lingua subtilitatem saporum & iucunditatem minus perciperet.

Vinaria autem lagenas intelligit cum mox sequatur,

Conuiuæ lecti nihilum nocuere lagenis. Omnes enim lagenas aliphanis calicib. qui fictiles & capaciores erant, exhauserant, vt nihil inde biberint conuiuę lecti Fundanus, Viscus, Mœcenas, sed vmbræ tantum Balathro & Vibidius, & Imus primi lecti, & conuiuæ imi lecti porcius & Nomentanus.

Ex lib. 4. cap. 21.

De subito cadus vorti potest, inquit Plautus, quod Sticho Sc. Agite, ite foras.

quod est exhauriri si tam magnis nos poculis ingurgitaremus, vt apud Horatium,
Inuertunt Aliphanis vinaria tota, id est exhauriunt. nam cadus, qui inanitur, inuertitur.

Ex lib.16.cap.11.

Quamuis desubito vel cadus verti potest. valet, exhauriri. quæ enim exhauriuntur vertuntur. hinc versus ille Lucillij
Vertitur Oenophoris fundus sententia nobis.
& apud Horatium,
Inuertunt Aliphanis vinaria tota.

Ex lib.20.cap.34.

In eo autem iure, in quo natabat muræna cum squillis, incoquuntur erucę virides & inulę amarę Nasidieni magisterio, vt Curtilli echini ad excitandum saporē, qui alias langueret: melius autem multo esse ait ei iuri incoquere erucas & inulas vel echinos, quàm illam muriam, quam reddunt remittuntque ostrea, quæ tamen vulgo admisceri solebat.

Dehinc venustè narrat ruina aulæorum fractam fuisse patinam, & Vibidium de pueris quærere, num sit quoque fracta lagena.

Ex lib.24.cap.17.

Et

Et soleas poscit. vide supra quæ adnotauimus ad locum epistolæ 13.lib.1. — *Soleas conuiua tribulis.*

Ex lib. 30. cap. 38.

Vide eadem epistola 13. lib. 1. quæ ad hunc faciunt locum.

Ex lib. 20. cap. 34.

Illud autem, *Ridetur fictis rerum*, est ridentur à conuiuis mendacia & figmenta Nasidieni, qui sua iura & condimenta falso laudabat, cum ita, vt loquebatur, parata non essent — *Balathrone*, autem, *secundo* dicit, quòd tam offusè cachinarentur alij, vt Balathro magnus alias derisor, & suspendens omnia naso, vt dixit primas non teneret, sed in ridendo secundus esset. Iam discerptā gruem apponere aspersam sale farrato, & nouum & ineptum est: subtraxerat autem quædam odoris grauitate nimium offensura conuiuas. Iecur autem anseris pasti ficis erat in delicijs, quod ementitus est Rufus.

Ex lib. 13. cap. 17.

Merus ostentator erat & mendax insolensque iactator Horatianus ille Nasidienus, qui cum pessimas adponeret epulas, eas tamē im-

modicè impenſéque laudibus efferebat. Is cum iecur anſeris ficis paſti, quod συκωτὸν à Græcis, ficatum à Latinis vocatur, ſciret in delitijs haberi, quod adpoſuerat, vt aliorum delitias & lauticiam ſuperare videretur, mentiri eſt auſus non quibuſcunque vulgaribus ficis, ſed pinguibus ſaginatum fuiſſe. Sic enim Flaccus ſcribit,

Pinguibus & ficis paſtum iecur anſeris albi. Fici enim pingues & pluris ſunt, & ſucci melioris & abundantioris de quibus apud Pliniũ eſt mentio lib. 23. his verbis, *Carcinomati, ſi ſine vlcere eſt, quàm pinguiſsimã ficum imponi penè ſingulare remedium eſt*. Vulgares autem fici & caricæ, ſiccæ ſunt minoriſque precij Siccarum meminit Plinius his verbis, *Siccæ fici ſtomachũ lædunt*.

Cap. 7.

Lib. 23. cap. 7.

Ex lib. 20. cap. 34.

Armi leporum ſine lumbis, & palumbes ſine clunibus, putres eas partes indicant fuiſſe: Sed & merulæ aduſto pectore, quæ pars in eis opima eſt, & eſculenta, malè coctas eſcas arguunt. Iſta autem diſſimulabat Rufus, curque ita fierent, cauſificabatur. Sic conuiuæ nihil omnino guſtarunt cibi, velut malis venenis infecti.

Ex lib. 18. cap. 12.

Illud Horatianum,

Ca-

Canidia afflaßet peior ſerpentibus Afris, ex eo tractum eſt, quòd quæ alioqui ſalutaria ſuo habitu afflauit ſerpẽs, venenata reddũtur, vt fungi, quemadmodum ſcribit Plinius. *Lib.cap.22 & 23.* Sed & ſolo afflatu ſerpentis interimũtur pulli. Columella, *Lib.8.cap. 5.* *Cauendumque ne à ſerpentibus afflentur, quarum odor tam peſtilens eſt, vt interimat vniuerſos.*

FINIS.

M. ANTONII MVRETI IN HORATIVM SCHOLIA.

IN ODAS.

MOECENAS) *In omnibus antiquis libris non Horatij modo, ſed Varronis, Cornelij Taciti, Plinij, & aliorum, Mœcecenas, non, vt vulgo, Mecœnas, ligitur. itaque, quod apud Dionem μαικήνας ſcribitur, videndum ne μοικήνας legi debeat. quanquam, ſi quis malit Mæcenatem ſcribere, non pugnabo; dum hoc teneatur, in prima, non in ſecunda huius*

nominis syllaba esse diphthongum. Quo autem nomine politißimus hic, & Musarum studijs deditos adiuuandi studiosißimus homo fuerit, permirum est, è tanta turba eruditorum, quos ille tam prolixe, tamq. munifice fouerat, qui posteritati proderet, neminem extitisse. itaque nomen ipsius hodie obliuione sepultum, in hominum ignoratione versatur: quod valde abhorret a magnificis illis pollicitationibus, quibus poëtæ ad fautores suos uti solent. Cornelius Tacitus lib. VIII, *Cillenium Mæcenatem nominat; corrupte, vt puto. Dion autem lib.* LV, *Acyli cuiusdam meminit, quem libertum Mæcenatis fuisse dicit. eius verba sunt* καὶ πρῶτος *(de Mæcenate autem loquitur)* σημεῖά τινα γραμμάτων πρὸς τάχος ἐξεῦρε, καὶ αὐτὰ διὰ ἀκύλου ἀπελευθέρου συχνοὺς ἐξεδίδαξε. *ac vidi, qui eo loco vel* ἀκυλλίς, *vel* ἀκυλλίου *legendum suspicarentur. porro cum liberti, vt notum est, patronorum sibi nomina assumerent, ex eo loco acutior fortasse aliquis poterit, qua ex gente Mæcenas fuerit, conijcere.*

Hunc si mobilium turba Quiritium) *Cur, mobilium, quàm, vt erat in alijs, nobilium, maluerim, caussa est. primum, quòd in mandandis honoribus, non nobiles modo, sed etiam quamlibet obscuri, vt notum est, suffragij ius habebant. deinde quod ad indicandam comitiorum leuitatem, & inconstantiam, epitheton hoc accommodatissimũ visum est. de qua Cicero pro Murena, & pro Plancio copio-*

piosissime disputat.

— Nec polyhymnia
Lesboum refugit tendere barbiton) *Polyhymniam* πενταουλλάβως *dixit & Ouidius.*

Dissensere deæ, quarum Polyhymnia cœpit
Prima. *& alias:*
Finierat voces Polyhymnia. dicta probarunt
Clioque, & curuæ scita Thalia lyræ.

quo fit, vt hoc loco nihil mutandum putem.

IN ODEN III.

Audax Iapeti genus) *Videtur expressisse epitheton* αἰπυμίτης, *quod ei apud Æschylum a Vulcano tribuitur:*

Τῆς ὀρθοβούλου θέμιδος αἰπυμῆτα παῖ.

facit autem hoc Horatius libentissime, vt qui Græcos poetas (quod alijs præcipit) nocturna, diurnaq. versasset manu, cum loquendi complures modos, tum præcipue deorum, heroumq. epitheta ab eis sumat. sic supra vocauit augurem Apollinem, id est, μάντιν, *& ridentem Venerē, id est,* φιλομειδῆ.

Expertus vacuum Dędalus aera) *Vacuum aera, sumpsit a Pindaro.* ἐρήμας δι' αἰθέρος.

Nil mortalibus arduum est.) *Similis est Oppiani sententia, principio libri quincti.*

Ὡς οὐδὲν μερόπεσσιν ἀμήχανον, οὔτ' ἐνὶ γαίῃ
Μητρὶ χαμεῖν, οὐ κόλπον, ἀν' εὐρώεντα θαλάσσης.

IN ODEN IV.

Ad P. Sextium consulem.) *Omnino deprauata est hac inscriptio, Optimus interpretum, Porphyrio, consularem, non, consulem, legit. ego legendum arbitror,* Ad L. Sextium consularem. *fuit autem L. Sextius consul vna cum Cn. Calpurnio Pisone, anno ab* V.C.DCCXXI.

Iam te premet nox, fabulæq́. manes.) *Qui pro, manes, hoc loco legunt, inanes: ipsi profecto sunt planè inanes; ille autem nescio quis, qui se Iouē, vt aiunt, lapidem iurare paratū ait, ita scripsisse Horatium, eo minus mihi fidem facit, quod hominibus iurandi cupidis, & iusiurandum sibi vltro deposcentibus, scio id temere deferendum non esse. tale est hoc Horatij, quale illud Persij, -cinis, & manes, & fabula fies. omnino enim apud veteres, etiam qui immortales esse animos non inficiabantur, maiorem tamen partem, fabulosa putabant, quæ de inferis dicerentur. Cicero in Catilinam. Itaque, vt aliqua in vita formido improbis eßet posita, apud inferos eiusmodi quadam illi antiqui supplicia impijs constituta esse voluerunt: quod videlicet intelligebant, his remotis, non esse mortem ipsam pertimescendam. ac ne quis eum aut seruisse caussæ, aut de aliena magis, quàm de sua sententia locutum putet, libro primo Tusculanarum disputationum, hoc est, eo libro, quo vel maxime immortalitatem animi stabilire, ac constituere conatur, supplicia tamen inferorum, tanquam poëtarum*

ëtarum ac pictorum portenta deridet.

IN ODEN VI.

Nec cursus duplicis per mare Vlyssei.) *Cursus duplicis exponunt, itionem, & reditionem. ego illam alteram veterum interpretum sententiam malo: vt nomen, duplicis, referatur ad Vlyssem: quem minime simplicem fuisse accepimus, sed versutum & fraudulentum. tales autem duplices eleganter dicuntur. Catullus:*

Nam mihi quam dederit duplex Amathuntia curã, Scitis. Euripides in Rhœso — φιλῶ λέγειν
Τ' ἀληθὲς ἀεὶ, κ' οὐ διπλοῦς πέφυκ' ἀνήρ.
& paullo post.
Τοιοῦτός εἰμι κ' αὐτὸς εὐθεῖαν λόγων
Τέμνων κέλευθον, κ' οὐ διπλοῦς πέφυκ' ἀνήρ.

IN ODEN VII.

Ad Numantium Plancum.) *Pertinaciter errarunt librarij, vt & hoc, & alijs in hoc poëta locis Numatium pro Munatio perpetuo scriberent. Est autem hic L. Munatius Plancus, qui cum M. Æmilio Lepido consul fuit.*

Bimaris've Corinthi) ἀμφιθαλάσσου. *vt docui capite septimo libri primi variarũ lectionũ.*

Plurimus in Iunonis honorem aptum dicet equis Argos, ditesq́. Mycenas.) *Hæc quoque epitheta de Græcis poëtis sumpta sunt. aptum enim equis Argos, est* ἵππιον. *Euripides in Iphige-*

nia in Tauris:
Ὅταν δ' ἐς Ἑλλάδ' ἱππιόν τ' Ἄργος μόλῃς.
& ἱππόβοτον *Theocritus.*
Αὐτὸς ἐπεὶ μάλα πολλὰ θοῶν ἐξήερατ' ἀγώνων
Ἄργει ἐν ἱπποβότῳ κειμήλια.
Dites autem Mycenas vocat, πολυχρύσους *Sophocles in Electra:*
Φάσκειν Μυκήνας τὰς πολυχρύσους ὁρᾶν. *nam, patientem Lacedamona cur dixerit, nemini ignotum esse arbitror. Larißam autem opimam accipio,* ἐριβώλακα. *Homerus:*
Οὐδέποτ' ἐν Φθίῃ ἐριβώλακι βωτιανείρῃ
Καρπὸν ἐδηλήσαντο
Et præceps Anio, & Tiburni lucus.) *Iam pridem admonui, Tiburni, hoc loco, non, vt antea, Tiburti, legendum esse. sic emendandus est etiam locus Papinij è silua, qua Tiburtinum Manlij laudat. vbi enim vulgo legitur:*
— illa recubat Tiberinus in vmbra:
veteres, etiam impreßi, libri habent:
illa recubat Tiburnus in vmbra:
Teucer Salamina patremque) *Hac de re ita commemorat C. Velleius posteriore volumine. Teucer non receptus a patre Telamone, ob segnitiam nō vindicatæ fratris iniuriæ, Cyprum appulsus, cognominem patriæ suæ Salamina constituit. de oraculo autem, quod sibi ab Apolline datum dicit, ita ipse apud Euripidem in Helena loquitur.*
Ὅπῃ

Ὅπη νεὼς στείλαιμ' ἂν ὕελον πτερὸν,
Εἰς γῆν ἐναλίαν Κύπρον, οὗ μ' ἐθέσπισεν
Οἰκεῖν Ἀπόλλων, ὄνομα νησιωτικὸν
Σαλαμῖνα θέμενον τῆς ἐκεῖ χάριν πάτρας.

IN ODEN IX.

Vides vt alta.) *Non dubium est, quin imitatus fuerit versus illos Alcæi, qui apud Athenæum libro x. leguntur: quod & alij quidam annotarunt: qui me hoc labore eos recitandi leuassent, si in eis recte distinguendis plusculum vel diligentiæ, vel artis adhibuissent. Sunt autem hi.*

Ὕει μὲν ὁ Ζεὺς, ἐν δ' ὀρανῷ μέγας
Χειμών. πεπάγασι δ' ὑδάτων ῥοαί.

*

Κάββαλλε τὸν χειμῶν'. ἐπὶ μὲν τιθεὶς
Πῦρ, ἐν δὲ κιρνὰς οἶνον ἀφειδέως
Μελιχρὸν τε.

in eorum autem versuum primo scio me a ceterorum scriptura recedere. nam apud Athenæum quidem legitur, ἐν δ' ἀρανῷ. *quæ vox quid significet, illi viderint qui eam retinuerunt. in libris Henrici Stephani, præstanti adolescentis ingenio, atque doctrina, legitur,* ἐν δ' ὠρανῷ *ad sensum aptissime ad uersus rationem parum apte. quamuis igitur* ὀρανὸς *pro* οὐρανὸς *alibi non legerim; ipsa me tamen metri ratio adducit, ita vt legendum putem. primum enim* ὠρανὸς *pro* οὐρανος *dici posse*

omnes

omnes sciunt. cum autem Æoles o pro ω sæpe ponant, vt cum ὄραν vocant, quam cæteri Græci ὤραν, ὀτειλὴν, quam alij ὠτειλὴν: quid ni potuerit Alcaus, qui Æolice scripsit, ex ἀρανὸς facere ὀρανὸς? quam sententiam illud quoque adiuuat, quòd Etymologici auctor ὀρανὸν παρὰ τὸ ὁρᾶν dictum, esse tradit: vt sit ὀρανὸς, quasi ὁρανὸς. Aperui opinionem meam, qua cedam, si aut qui ἀρανῷ legunt, sensum, aut qui ὠρανῷ, versum explicare potuerint.

IN ODEN XI.

Tu ne quæsieris, (scire nefas) &c.) *Nefas hoc loco valet ἀδύνατον, vt & infra,*

Durum: sed leuius fit patientia,
Quidquid corrigere est nefas.

ponitur & eodem sensu a Cicerone in quodam loco ex Timæo.

IN ODEN XII.

Quem virum, aut heroa) *Expreßit illud Pindari è secundo εἴδει Olympiorum*

Αναξιφόρμιγγες ὕμνοι,
Τίνα θεὸν, τίν' ἥρωα,
Τίνα δ' ἄνδρα κελαδήσομεν;

Quid prius dicam solitis parentum laudibus?) *Hunc locum quo modo cæteri exponant, videre est. ego leuiter deprauatum esse, & ita corrigen-*

gendum puto.

Quid prius dicam? solitis parentum
Laudibus, qui res hominum, ac Deorum,
Qui mare, & terras, varijsq. mundum
Temperat horis.

vt Iouem ipsum, parentem nominet. ei autem loco Qui mare & terras, &c. germanissimus est ille ex libro tertio:

Qui terram inertem, qui mare temperat
Ventosum, & vrbes, regnaq. tristia,
Diuosque, mortalesq. turmas
Imperio regit vnus aequo.

Nec viget quidquam simile, aut secundum: Proximos illi tamen occupauit Pallas honores.) *Negat, quidquam esse secundum Ioui: & Pallada tamen proximos illi honores occupasse. nimirum quia aliud secundum est, aliud proximum. secundum est, quod statim sequitur: proximum etiam, quod longe remotum est. Itaque Nonius proximum, inquit, dicebant veteres: non solum adhaerens, & adiunctum, verumetiam longe remotum, si tamen inter duo discreta nihil medium extitisset. Virgilius Æneidos lib.* v. *Proximus huic, longo sed proximus interuallo.*

Hunc equis, illum superare pugnis Nobilem.) *Sic alibi:*

Castor gaudet equis: ouo prognatus eodem
Pugnis. *Vtrobique autem expressit versum Homericum ex vndecimo Odyssea,*

Κά-

Κάστορά θ' ἱππόδαμον καὶ πὺξ ἀγαθὸν πολυδεύκεα.

Illa autem,

Defluit saxis agitatus humor,
Concidunt venti, fugiuntq. nubes,
Et minax (sic Di voluere) ponto
Vnda recumbit:

expressa videntur ex illis Theocriti, in Dioscuris:

Αἶψα δ' ἀπολήγοντ' ἄνεμοι, λιπαρὰ δὲ γαλάνα
Ἀμπέλαγος, νεφέλαι δὲ διέδραμον ἄλλυδις ἄλλαι.

IN ODEN XVI.

O nauis) *Aliud agebat Quinctilianus, cum tradidit, in hac ode populum R. nauis nomine intelligi, multa enim hic sunt, quæ nullo modo ad populum R. referri queunt. Sed non est inusitatum, magnis interdū viris eiusmodi non nulla excidere.* Tu, nisi ventis Debes ludibrium, caue.) *Debere ludibrium, Græcum loquendi genus est. ita enim illi dicunt,* ὀφλισκάνειν γέλωτα, ὀφλισκάνειν μωρίαν, *& similia. Lucianus in Ioue tragœdo* ἐν πλήθει δὲ εἰπεῖν ἀτολμότατός ἐστι, καὶ τὴν φωνὴν ἰδιώτης, καὶ μιξοβάρβαρος, ὥστε γέλωτα ὀφλισκάνειν διὰ τοῦτο ἐν ταῖς συνουσίαις. *Euripides Alceſtide:*

Αἰνῶ μὲν αἰνῶ· μωρίαν δ' ὀφλισκάνεις.

Idem

Idem Iphigenia in Tauris – δύεξ ἑνὸς
Κακῶ συνάπλει, μωρία τ' ὀφλισκάνει.

IN ODEN XVII.

Nec martiales hœdilia lupos.) *Nihil mutandũ est. ionicum enim* ἀπὸ μείζονος *pro choriambo posuit, more veteribus non inusitato, pedes* ἰσοχρόνους, *alios pro alijs vsurpandi.*

IN ODEN XVIII.

Nullam Vare sacra) *Hoc quoque Alcai est.* μηδὲν ἄλλο φυτεύσῃς πρότερον δένδρον ἀμπέλω. *in quo tamen* δένδρεον, *non* δένδρον, *metri caussa legendum puto.*

Quis post vina) *Apud Nonium versus hic ita legitur:*

Quis post vina grauem militiã, aut pauperiem crepat? neque dubium est, quin ita legi debeat. Sic & alias locutus est Horatius:

Sulcos, & vineta crepat mera.

At ne quis modici) *Multa in hanc sententiam apud Theognidem leguntur: quorum hæc conclusio est denique:*

Οἶνος πινόμενος πουλὺς κακὸς. ἢν δέ τις αὐτὸν
Πίνῃ ἐπισταμένως, οὐ κακὸς ἀλλ' ἀγαθός.

Vinum autem immoderate sumptum nocere, indicauit

dicauit, & Lucilius, cuius hæc sunt è libro XXX.
Scito etenim bene longinquũ mortalibus morbum,
In vino esse, vbi qui inuitauit dapsilius se.

IN ODEN XXII.

Non eget Mauri iaculis) *Mauris iaculis, legendum esse, & Acro affirmat, & veteres libri comprobant.*

Siue facturus per in hospitalem Caucasum) ἀπάνθρωπον *vocat Æschylus. interpretes autẽ ipsius admonent* τέλος εἶναι τῆς οἰκουμένης.

Terminum curis vagor expeditus) *Expeditis, legendum est, ex Porphyrione, & antiquis libris.*

IN ODEN XXIII.

Nam seu mobilibus veris inhoruit Aduentus folijs) *Hanc scripturam agnoscunt et veteres interpretes. neque tamen repudianda videtur hæc, quæ in antiquis quibusdam reperitur libris:*
Nam seu mobilibus vitis inhoruit
Ad ventum folijs.

IN ODEN XXVII.

Vino & lucernis medus acinaces Immanẽ quantum discrepat?) Ἀκινάκης, *ait Iulius Pollux,* περσικὸν ξιφίδιόν τι τῷ μηρῷ προσηρ-

σηρτημένον.

Hesychius autem, ἀκινάκης δόρυ περσικὸν ξίφος.

Idem etiam Suidas, idem incertus auctor libelli περὶ σχημάτων ῥητορικῶν. *Si igitur omnium consensu, Persarum gestamen est, cur Horatius Medum, non Persicum Acinacen vocat? nimirum, quia hosce populos, propter ipsorum vicinitatem antiqui scriptores plerunque confundere solebant. Sic Xerxen Iuuenalis Medum vocat:*

Aut perfossus Athos, epotaq; flumina Medo:

quem tamen Persam fuisse constat. & Catullus,

Cum Medi irrupere nouum mare:

Cum tamen de Persis proprie intelligat. ac illud ipsum bellum, quo profligatus est Xerxes, Isocrates in panathenaico περσικὸν πόλεμον *vocat: at Aristoteles* τὸ μηδικὸν, *cuius verba è secundo libro* πολιτικῶν *libet recitare, vt, quoniam, nisi fallor, leuiter deprauata sunt, quo modo emendanda videantur, admoneam. Sunt igitur hæc.* τῆς ναυαρχίας γὰρ ἐν τοῖς μηδικοῖς ὁ δῆμος αἴτιος γενόμενος, ἐφρονηματίσθη. *vbi homo doctissimus Sepulueda* ναυαγίας *legendum putat: quod mihi quidem minime probatur. legendum autem arbitror,* ναυμαχίας: *tum quia sententia melior efficitur; tum quia Isocratem eadem de re loquentem, hoc ipso verbo vsum esse video, in panegyrico,* οὐδεὶς δὲ περὶ ἡμᾶς οὕτως ἔχει δυσμενῶς, ὅς τις οὐκ ἂν ὁμολογήσειε, διὰ μὲν τὴν ναυ-

μα-

μαχίαν ἡμᾶς τῷ πολέμῳ κρατῆσαι, ταύτης δὲ τὴν ἡμετέραν πόλιν αἰτίαν γενέσθαι. *& in panathenaico*, οἱ δὲ ἡμέτεροι θεμιστοκλέα, τὸν ὁμολογουμένως ἅπασιν αἴτιον εἶναι δόξαντα, καὶ τοῦ τὴν ναυμαχίαν γενέσθαι κατὰ τρόπον, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ κατορθωθέντων.

Iınmane quantum diſcrepat.) *Simile exemplum citat Nonius, in dictione Inſanum, è ſecundo libro hiſtoriarum Salluſtij:*

Immane quantum animi exarſcre.

IN ODEN XXVIII.

Occidit & Pelopis genitor) *Hoc argumentum, quo, æquo animo ferendam eſſe mortem, ex eo demonſtrat, quod multi præſtantiores eam iam oppetierint, copioſiſsime tractat Lucretius libro* III.

Hoc etiam tibi tute interdum dicere poſsis;
Lumina ſic etiam Solis bonus Ancu' reliquit,
Qui melior, quàm tu, multis fuit improbe rebus.

totum locum videat, qui volet: eſt enim & longiſſimus, et ſupra quàm dici poteſt, longe pulcherrimus. Sed princeps Homerus eo argumento vſus fuerat, cuius illa ſunt ex Iliados φ.

Ἀλλὰ φίλος θάνε καὶ σύ. τίη ὀλφύρεαι οὕτως;
Κάτθανε καὶ Πάτροκλος, ὅπερ σέο πολλὸν ἀμείνων.
Οὐχ ὁράας, οἷος κἀγὼ καλός τε μέγας τε;

Πατρὸς

Παιδὸς δ' εἰμ' ἀγαθοῖο. θεὰ δέ μ' ἐγείνατο μήτηρ·
Ἀλλ' ἔπι τοι καὶ μοὶ θάνατος, καὶ μοῖρα κραταιή.
Ἔσσεται ἢ ἠὼς, ἢ δείλης, ἢ μέσον ἦμαρ.

IN ODEN XXXIV.

— Insignem attenuat Deus,
Obscura promens.) *Hanc sententiam sumpsit, vt opinor, ab Hesiodo sub principium* ἔργων.
Ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει, ῥέα δὲ βριάοντα χαλέπτει,
Ῥεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἀέξει
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, ὃς ὑπέρτατα δώματα ναίει.
idem etiam valet, quod Hecuba loquitur apud Euripidem in Troadibus.
Ὁρῶ τὰ τῶν θεῶν. ὡς τὰ μὲν πυργοῦσ' ἄνω
Τὰ μηδὲν ὄντα, τὰ δὲ δοκοῦντ' ἀπώλεσαν.

IN ODEN XXXVII.

Nunc est bibendum) *Alcæus apud Athenæum libro x,*
Νῦν χρὴ μεθύσκειν, καὶ τινα πρὸς βίαν
Πίνειν, ἐπειδὴ κάθανε Μύρσιλος.
profecto enim, quamuis apud Athenæum legitur πονεῖν*, tamen constat, legendum,* πίνειν. *quod*

mirum est non animaduertisse eos, qui ante me hoc annotarunt. nam quòd male distinxerunt versus, quoquo modo ignosci poterat, si saltem hanc tam insignem mendam sustulissent.

IN LIBRVM II.

IN ODEN V.

Non dum subacta ferre iugum valet
Ceruice) *Eadem metaphora vsus est & Plautus in Curculione.*

— Iam ne ea fert iugum?
Tam a me pudica est, quàm mea si soror siet.

IN ODEN VII.

— Non ego sanius
Bacchabor Edonis.) *Quidam emendare hunc locum voluit, scribendumq́. admonuit Hedonis, non Edonis. inepte. ἠδωνοὶ, enim, non vt ille putauit, ἡδονοὶ populi illi Thraciæ vocātur. neque soles Horatius in tertia horum carminum sede iambum, sed spondeum ponere.*

IN ODEN IX.

— Desine mollium
Tandem querelarum) *Græca constructio est,*

vt

ut recte admonet Porphyrio, non, ut alij vaticinantur, hypallage. Homerus:

Ἀλλ' ἄγε λῆγ' ἔριδος, μηδὲ ξίφος ἕλκεο
χειρί.

IN ODEN X.

Rectius viues.) *Quoniam hic Horatius ostendit, tutissimam esse eorum vitam, qui mediocritatem retinent: libet apponere, quæ in hanc sententiam diuine, ut omnia, Aristoteles* IIII. πολιτικῶν *scripsit.* καὶ σώζονται δ' ἐν ταῖς πόλεσιν οὗτοι (*loquitur autem* περὶ τῶν μέσων) μάλιστα τῶν πολιτῶν, οὔτε γὰρ αὐτοὶ τῶν ἀλλοτρίων, ὥσπερ οἱ πένητες, ἐπιθυμοῦσιν, οὔτε τῆς τούτων ἕτεροι, καθάπερ τῆς τῶν πλουσίων οἱ πένητες. καὶ διὰ τὸ μήτ' ἐπιβουλεύεσθαι, μήτ' ἐπιβουλεύειν, ἀκινδύνως διάγουσι. διὰ τοῦτο καλῶς ηὔξατο Φωκυλίδης,

Πολλὰ μέσοισιν ἄριστα. μέσος θέλω ἐν πόλει εἶναι.

IN ODEN XIII.

Dulci laborum decipitur sono.) *Non dubium est, quin hoc loco respexerit ad variam significationem verbi* λανθάνειν: *ut & alibi:*

Nec vixit male, qui natus moriensq. fefellit.

ibi enim, fefellit, est, ἔλαθε. *& alibi — fallentis semita vitæ.*

IN ODEN XVI.

 Non

Non enim gazæ) *In eandem sententiam extant versus Varronis,*

Non fit thesauris, non auro pectu' solutum,
Non animis demunt curas. ac relligiones
Persarum montes, non atria diuit', Crassi.

Longa Tithonum minuit senectus) *Ea de caußa Clearchus apud Athenæum libro primo, ait, Melanthium quendam in optando sapientiorem Tithono fuisse. nã Tithonus cum immortalitatẽ optasset, neque illud addidisset, vt ne vnquam senesceret, senio confectus, & voluptatum omnium priuatus vsu, in thalamo languebat: Melanthius vero, quo voluptatibus ijs, quæ gustatu percipiuntur, melius frui poßet, collum sibi gruis optauit. hoc autem posterius votum etiam Philoxeni Eryxij fuisse, idem Athenæus paullo supra dixerat. sed in impressis libris mendum est, non difficile illud quidem ad tollendum, einsmodi tamen, vt imperitiorem fallere aliquem possit. legitur enim* φιλόξενον τὸν εὐρύξιδος, *cum legi debeat,* φιλόξενον τὸν ἐρύξιον. *ita autem legendum esse, constat ex Aristotele, tertio Ethicorum, vbi hoc ipsum eiusdem votum exponitur.*

IN ODEN XVII.

Nec Dis amicum est) *De hoc loquendi genere scripsi cap.* XII. *lib.* II. *Var. lect.*

IN ODEN XVIII.

Tra-

Trahunt honestæ purpuras clientæ.) *Ita legendum esse, non, vt antea, clientes, admonuit me Charisius libro primo, cuius hæc verba sunt. Cliens communis est. inuenimus tamen & clientam apud Afranium in Pompa. Interim tua clienta. & apud Horatium. Nec Laconicas mihi Trahunt honestæ purpuras clientæ.*

IN ODEN XX

Superne, nasciturq. leues) *Superna, non superne, legendum esse, & metri ratio & veteres libri probant. est autem figura loquendi Græca.*

IN LIBRVM III.

IN ODEN II.

Dulce & decorum est pro patria mori.) *Tyrtæus:*

Τεθνάμεναι γὰρ καλὸν ἐπὶ προμάχοισι πεσόντα

Ἄνδρ᾽ ἀγαθὸν, περὶ ᾗ πατρίδι μαρνάμενον.

& Cassandra apud Euripidem in Troadibus:

Τρῶες δὲ πρῶτον μὲν, τὸ κάλλιστον κλέος

Ὑπὲρ πάτρας ἔθνησκον.

Mors & fugacem persequitur virum.) *Simonides:*

Ὁ δ᾽ αὖ θάνατος ἔφηκε καὶ τὸν φυγόμαχον.

Qui Lyciæ tenet

Dumeta) *Tenet, est, ἀμφιβέβηκε.*
Testis mearum centimanus gigas
Sententiarum) *In quibusdam veteribus, Gyas: de quo amplius quærendum puto. vide quæ scripsi cap.* XIII. *lib.* VI, *Var. lect.*

IN ODEN XI.

Quæ velut latis equa trima campis) *Henricus Stephanus, vtriusque linguæ peritissimus adolescens, cuius ego è singulari ingenio, placidissimisq́. moribus, sextum iam mensem, incredibilem in hac vrbe haurio suauitatem, iam pridem indicauit Anacreontis locum, è quo hic Horatij expressus videretur.*

IN ODEN XVII.

Per memores genus omne fastus) *In alijs libris fastus, in alijs fastos, eodem tamen sensu, legi, & affirmare ipsi possumus, & iam pridem testatum reliquerat Priscianus.*

IN ODEN XXIX.

Iam clarus occultum Andromedes pater
Ostendit ignem.) *Expressum ex illo Alcæi,*

Τέγγε πνεύμονας οἴνῳ. τὸ γὰρ ἄστρον περιτέλλεται
Ἀδ' ὥρα χαλεπὰ, πάντα δὲ διψᾷ ὑπὸ καύματος.

IN

IN LIBRVM IV.

IN ODEN II.

Monte decurrens velut amnis) *Non absimilis est Homerica illa comparatio qua Vlyssis orationem hibernis niuibus confert. Iliados* III,
Ἀλλ᾽ ὅτε δὴ ῥ᾽ ὄπα τε μεγάλην ἐκ στήθεος εἵει,
Καὶ ἔπεα νιφάδεσσιν ἐοικότα χειμερίῃσιν,
Οὐκ ἂν ἔπειτ᾽ Ὀδυσῆϊ ἐρίσσειε βροτὸς ἄλλος.
Qua notam duxit, niueus videri) *Talia sunt illa,*
Et vultus nimium lubricus aspici: & illa Theocriti
— χαλὸς ἰδέσθαι, δεινὸς ἰδεῖν, *& similia.*

IN ODEN VI.

Rite crescentem face noctilucam) *Expressit epitheton νυκτιλαμπῆ, quod apud Dionysium Halic. in quibusdam Simonidis versibus legitur.*

IN ODEN VII.

Quis scit, an adiiciant) *Euripides Alcestide:*
Βροτοῖς ἅπασι κατθανεῖν ὀφείλεται.
Κοὐκ ἔστι θνητῶν ὅστις ἐξεπίσταται,
Τὴν αὔριον μέλλουσαν εἰ βιώσεται.

IN ODEN XII.

Diluuiem minatur) *In quibusdam veteribus, meditatur: quod mihi quidem nescio quo modo venustius videtur.*

Te non pauentis funera Galliæ) *Libet hoc loco duo grauissimorum auctorum testimonia proferre, quibus singularem quandam imperterriti, & inuicti periculis animi magnitudinem in gente nostra ex omni antiquitatis memoria viguisse intelligatur. ac primum quidem Aristotelis est, qui tertio de moribus ad Nicomachm affirmat,* τοὺς κελτοὺς μήτε σεισμοὺς, μήτε κύματα φοβεῖσθαι. *Alterum autem Æliani, qui libro duodecimo de varia historia de Gallis ita commemorat.*

Ἀνθρώπων δὲ ἐγὼ ἀκούω φιλοκινδυνοτάτους εἶναι τοὺς κελτοὺς τῶν ἀσμάτων οὖν ὑποθέσεις ποιοῦνται τοὺς ἀποθανόντας ἐν τῷ πολέμῳ καλῶς. καὶ μάχονται δὲ ἐστεφανωμένοι. ἀλλὰ καὶ τρόπαια ἐγείρουσιν. ἅμα τε ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις σεμνυνόμενοι, καὶ ὑπομνήματα αὐτῶν τῆς ἀρετῆς ἀπολείποντες ἑλληνικῶς. οὕτως δὲ αἰσχρὸν νομίζουσι τὸ φεύγειν, ὡς μηδὲ ἐκ τῶν οἰκιῶν κατολισθανουσῶν, καὶ ἐμπιπτουσῶν πολλάκις ἀποδιδράσκειν. ἀλλὰ μὴ δὲ πιμπραμένων αὐτῶν περιλαμβανομένους ὑπὸ τοῦ πυρός, πολλοὶ δὲ ἐπικλύζουσαν τὴν θάλασσαν ὑπομένουσιν. εἰσὶ δὲ καὶ οἳ ὅπλα λαμβάνοντες ἐμπίπτουσι τοῖς κύμασι καὶ τὴν φορὰν αὐτῶν εἰσδέχονται, γυμνὰ τὰ ξίφη, καὶ τὰ δόρατα προσσείοντες, ὥσπερ οὖν ἢ φοβῆσαι

σαι δυνάμενοι, ἢ τρῶσαι.

IN EPODON.

Cur epodos liber hic vocetur, non equidem ſatis intelligo. ac vidi veterem librum, in quo hic quinctus odarum liber inſcribebatur. quæ ad hanc inſcriptionem confirmandam afferuntur a grammaticis, leuia ſane ſunt, & huiuſmodi, vt nullo negotio refelli queant.

IN ODEN II.

Vel hœdus ereptus lupo) *Plutarchus lib. ſecundo* συμποσιακῶν *tradit earum pecudũ, quas lupus momorderit, carnem quidem teneriorem, ac delicatiorem fieri: lanam autem corrumpi, ac contrahere id vitium, vt poſtea pediculos gignat. hinc intelligi poteſt, cur ereptum lupo hœdum Horatius dixerit: quod interpretes parũ, vt videtur, animaduerterant.*

IN EPISOLAS.

IN EPISTOLAM I.

Feruet auaritia) *Vide quæ ſcripſi capite quarto libri primi Variarum lectionum.*

Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per ignes.) *Reſpexiſſe videtur ad Theognidis verſus*

sus, quibus per mare, per saxa fugiendam esse pauperiem monet.

Ἢν δὴ χρὴ φεύγοντα καὶ ἐς μεγακήτεα πόντον
Ῥίπτειν, καὶ πετρῶν Κύρνε κατ' ἠλιβάτων.

Olim quod vulpes ægroto cauta leoni
Respondit referam: quia me vestigia terrent
Omnia te aduersum spectantia, nulla retrorsum.) *Locum hunc, vt opinor, è Lucilio acceperat Horatius, è cuius* XX. *libro hi versus apud Nonium reperiuntur.*

Quid sibi vult, quare fit, vt intro versus, vt ad te
Spectent, atque ferant vestigia se omnia prorsus?

IN EPISTOLAM II.

Semper auarus eget) *Nulla est diuitiarum tanta vis, quæ explere animum hominis auari queat. quam in sententiam extant præclari versus Varronis ex Eumenidibus. — denique auarus*
Quis sanus? cui si stet terra, & traditus orbis,
Furunculo tamen, ac morbo stimulatus eodem,
Ex sese ipse aliquid quærat, cogatq. speculi.

& apud Aristophanē est, ἁπάντων εἶναι πλησμονήν, πλὴν πλούτου, τούτου δὲ μηδένα μεστὸν γενέσθαι πώποτε. *& Theognis, seu quis alius: sunt enim qui Soloni tribuant.*

Πλούτου δ' οὐδὲν τέρμα πεφασμένον ἀνδράσι κεῖται
Οἳ γὰρ νῦν ἡμέων πλεῖστον ἔχουσι βίον,

Δι-

Διπλάσιον αὐτῶν ἔχει.

Præclare autem Aristoteles primo Politicorũ huius ἀπορίας caussam aperuit. Hominum enim quidam diuitias, vt finem, appetunt; quidam, vt instrumenta viuendi. illi ne satiari possint, eo fit, quia finis ipsius infinita est appetitio; hi autem iccirco facile explentur, quia nulla est neque ars, neque facultas, quæ infinita vel multitudine, vel magnitudine instrumenta desideret.

Ira furor breuis est.) *Idem, & totidem pene verbis dixit nobilissimus philosophus Themistius in oratione quam scripsit de amicitia.* ἐγὼ δὲ οἴμαι, *inquit* τὴν ὀργὴν μανίαν ὀλιγοχρόνιον εἶναι. *& antea Ennius, vt est apud M. Tullium, iram insaniæ initium dixerat.*

— animum rege) *Animum ita dixit, vt Græci* θυμόν: *significat autem ea vox iræ principium. Diogenes Laërtius in Zenone:* ὁ δὲ θυμὸς ἐστιν ὀργὴ ἀρχομένη.

IN EPISTOLAM III.

Quante conueniat Numatius.) *Deprauatus locus. ita autem restituendus est:*

Quàm te conueniat Munatius. hoc enim significat, cupere se scire, serio ne Munatius cum ipso in gratiam redierit, & ecquid eum, vt amicorum mos est alloquatur.

IN EPISTOLAM V.

Quò

Quò mihi fortuna ſi non conceditur vti?) *Lego, Quò mihi fortunas, ſi non conceditur vti? & vero, cur ita legi debeat, multa ſunt cauſſa: quas minimo negotio videre intelligentes poſſunt.*

IN EPISTOLAM VI.

Quidquid ſub terra eſt, in apricum proferet ætas:
Defodiet, condetq́. nitentia.) *Sententiam hãc, videri poteſt, ſumpſiſſe a Sophocle, apud quem ita loquitur Aiax:*

Ἅπανθ' ὁ μακρὸς, κἀναρίθμητος χρόνος
φύει τ' ἄδηλα, καὶ φανέντα κρύπτεται.

Si virtus hæc vna poteſt dare) *Antiquus Bernardini Lauredani, adoleſcentis clariſſimi, liber, Si virtus hoc vna poteſt dare. neque dubium eſt, quin ita legi debeat.*

Mercemur ſeruum, qui dictet nomina, ſæuum,
Qui fodiat latus.) *Legendum ſuſpicor,*
— læuum Qui fodiat latus.

Si Mimnermus vti cenſet, ſine amore iociſq́.
Nil eſt iucundum; viuas in amore iociſque.
Magna huius poëtæ apud veteres fuit auctoritas: quod alibi oſtendit Horatius:
Diſcedo Alcæus puncto illius: ille meo quis?
Quis, niſi Callimachus? ſi plus appoſcere viſus,
Fit Mimnermus.
ſed & Propertius,

Plus

Plus in amore valet Mimnermi versus Homero. versus autem, quibus ea sententia efficiebatur, qua de hic mētio est, eos apud Stobaeū reperiße videor.

Τίς δὲ βίος, τί δὲ τερπνὸν ἄνευ χρυσῆς ἀφρο-
δίτης;
Τεθναίην, ὅτ᾽ ἐμοὶ μηκέτι ταῦτα μέλοι.

IN EPISTOLAM VII.

Haud male Telemachus.) *Locus est* Ὀδυσσ. δ. *vbi cum Menelaus longum cum Telemacho sermonem ita clusisset:*

Καὶ τότε σ᾽ εὖ πέμψω, δώσω δέ τοι ἀγλαὰ
δῶρα
Τρεῖς ἵππους, καὶ δίφρον ἐΰξοον:

interiectis aliquot versibus, respondet Telemachus.

Δῶρον δ᾽ ὅττι κέ μοι δοίης, κειμήλιον ἔστω,
Ιππους δ᾽ εἰς Ἰθάκην οὐκ ἄξομαι, ἀλλά σοι
αὐτῷ
Ενθάδε λείψω ἄγαλμα· σὺ γὰρ πεδίοιο ἀ-
νάσσεις (ρον,
Ευρέος, ᾧ ἐνὶ μὲν λωτὸς πολὺς, ἐν δὲ κύπει-
Πυροί τε, ζειαί τ᾽ ἠδ᾽ εὐρυφυὲς κρῖ λευκόν.
Ενδ᾽ Ἰθάκῃ οὔτ᾽ ἂν δρόμοι εὐρέες, οὔτε τι λει-
μών.
Αἰγίβοτος, καὶ μᾶλλον ἐπήρατος ἱπποβότοιο.
Οὐ γάρ τις νήσων ἱππήλατος οὐδ᾽ εὐλείμων,
Αἵ θ᾽ ἁλὶ κεκλίαται, Ἰθάκη δέ τε καὶ περὶ
πασέων.

IN

IN EPISTOLAM XII.

Si ventri bene, si lateri est.) *Dictum hoc videtur de Metrodori sententia, qui summum bonum definiebat firma corporis affectione, & explorata spe, semper ita fore: ut est apud Ciceronem quincto Tusculanarum disputationum. Id autem docuerat philosophus ille in libro, quē inscripserat,* περὶ τοῦ μείζονα εἶναι τὴν παρ᾽ ἡμᾶς αἰτίαν πρὸς εὐδαιμονίαν τῆς ἐκ τῶν πραγμάτων, *idq. ita sua lingua expresserat, ut diceret,* τέλος ἀγαθῶν εἶναι τὸ σαρκὸς εὐσταθὲς κατάστημα, καὶ τὸ περὶ ταύτης (*sed forte melius legitur* περὶ τούτου) πιστὸν ἔλπισμα. *Auctor Clemens Alexandrinus libro secundo* στρωματ.

IN EPISTOLAM XV.

non hercule miror,
Aiebat, si qui comedunt bona) *Ita est aperte in libro Bernardini Lauredani: & ita in impressis pene omnibus legebatur, multis annis antequam Petrus Victorius, homo doctissimus, Variarum lectionum libros edidisset.*

IN EPISTOLAM XVI.

Vir bonus, & prudēs audebit dicere, Pentheu,
Rector Thebarum. quid me perferre, patiq.

In-

Indignum coges?) *Superiore anno elucubratus eram annotationum in varios auctores libellos duos: quos cum edere cogitarem, accidit quiddam vt eos ad tempus aliquod premere satius ducerem. quoniã igitur, quando eos editurus sim aut potius, editurus nec ne sim, ne ipse quidẽ, si quis roget, satis explorate scio, libet interim communicare cum studiosis caput primum prioris libri: quo hos ipsos Horatij versus aliqua ex parte interpretabar. in eo igitur ita scriptum est.*

Vir bonus, & prudens audebit dicere: Pentheu,
Rector Thebarum, quid me perferre, patiq́.
Indignum coges? Adimam bona: nempe pecus, rẽ
Lectos, argentum. tollas licet. In manicis, &
Compedibus sæuo te sub custode tenebo.
Ipse Deus, simul atque volam, me soluet, opinor,
Hoc sentit, moriar. mors vltima linea rerum est.

His versibus Horatius exprimere, quasiq. ante oculos statuere voluit eam animi libertatem, quam veteres philosophi, ac Stoici prater ceteros, in omnibus sapientibus, neque preterea in quibusdam alijs, esse dicebant: qua fieret, vt illi tyrannorum minas, imperia, potentiam pro nihilo putarent, ac libere iccirco apud eos, intrepideq́. loquerentur: quippe qui praclare intelligerent, ea modo fortunæ ludibria, in quibus ipsi nullam beatæ vitæ partem ponerent, a tyrannis eripi posse: bona animi, quæ ipsi non summa tantum, sed sola etiam vere bona ducerent, firmiora esse, quàm vt vllam

eius-

eiusmodi vim reformidare deberent: vinciri posse corpora; animos nullis vinculis coërceri: mortem denique, cuius metu ceteri homines fanda infanda omnia & paterentur, & facerent, ipsi sibi nunquam refugiendam, non nunquam etiam vltro accersendam, semper quidem æquissimo animo subeundam putarent. Hoc igitur Horatius exprimere cum vellet, præstantissimi poëtæ Euripidis locum sibi ad imitandum proposuit, eumq. leuiter inflexum, & immutatũ, apte admodum, scienterq. ad id, quod docere instituerat, accommodauit. Quibus enim verbis scenicus ille philosophus, vt eum veteres nominarunt, Liberum patrem, cum Pentheum alloqueretur, vtentem fecerat; iisdem noster hic quemlibet sapientẽ aduersus tyrannos vti posse docuit: ipsumq; in ea re explicanda, retinuit Penthei nomen, vt quem ipse cuius poëtæ locum imitatus esset, posteris indicaret. Ipsa igitur Euripidis verba ponam: qua ex re duplicem vtilitatem studiosos percepturos esse confido: quòd & Horatij locum intelligent, & eius exemplo discent, quo modo in Græcorum poetarum lectione versari, eosq; in vsum suũ conuertere debeant. Euripides Bacchis:

Διο. εἶφ᾽, ὅ, τι παθεῖν δεῖ. τί με τὸ δεινὸν ἐργάσῃ;

Πεν. πρῶτον μὲν ἁβρὸν βόστρυχον τεμῶ σέθεν.

Διο. ἱερὸς ὁ πλόκαμος. τῷ θεῷ δ᾽ αὐτὸν τρέφω.

Πεν

Πεν. ἔπειτα θύρσον τόνδ᾽ παράδος ἐκ χεροῖν.

Διο. αὐτός μ᾽ ἀφαιρῦ. τόνδε Διονύσου φορῶ.

Πεν. εἱρκταῖσί τ᾽ ἔνδον σῶμα σὸν φυλάξομεν.

Διο. λύσει μ᾽ ὁ δαίμων αὐτὸς, ὅταν ἐγὼ (θέλω.

Admirari autem licet, quanto & ingenio, & iudicio Latinus poeta, quæ inflectere ad institutum suum non poterat, ea prætermiserit, aliaq́. eorum loco accommodate ad significandum id, quod volebat, interposuerit. quod eodem modo facere omnes debent, qui veterum scripta cum laude imitari volunt.

IN EPISTOLAM XVI.

Si pranderet olus patienter) *Diogenes Laërtius in Aristippo:* παριόντα ποτὲ αὐτὸν λάχανα πλύνων Διογένης ἔσκωψε καί φησιν, εἰ ταῦτα ἔμαθες προσφέρεσθαι, οὐκ ἂν τυράννων αὐλὰς ἐθεράπευες. ὁ δὲ, καὶ σὺ, εἶπεν, εἴπερ ᾔδεις ἀνθρώποις ὁμιλεῖν, οὐκ ἂν λάχανα ἔπλυνες.

Omnis Aristippum decuit color, & status, & res.) *Laërtius de eo:* ἦν δὲ ἱκανὸς ἁρμόσασθαι καὶ τόπῳ, καὶ χρόνῳ, καὶ προσώπῳ, καὶ πᾶσαν περίστασιν ἁρμονίας ὑποκρίνασθαι.

IN EPISTOLAM XVIII.

Exiguæq. togæ simulet textore Catonem) *In quibusdam veteribus, pro textore, legitur tesquore, ignota quidem mihi vox: sed videant alij, credibile sit, an minus, tesquorem pro squalore dixisse Horatium. id enim quosdam non ineruditos homines suspicari video.*

IN EPISTOLAM

DE ARTE POETICA.

Poteram *facile supersedere hoc labore annotandi quidquam in epistolam de arte poëtica: tot enim eruditi homines in eam scripserũt, scribuntq́; quotidie, vt ea breui pauciores aliquanto versus; quàm interpretes, habitura videatur. suspensô igitur, vt aiunt, brachio eam percurrere satis habebo, & veluti dicis causa, pauca quædam annotare: quæ an alij iam notauerint, nescio: non enim sane nisi per admodum paucorum scripta legi: sed cum omnes, qui tractamus literas, iisdem fere vtamur libris; nullo modo fieri potest, vt non eadem animaduertantur a pluribus. itaque mirari soleo, cum quidam ventosi homines conqueruntur, ea notare alios, quæ ipsi quoque antea viderint: in eoq́; ita disputant, grauem sibi, minimeq́; tolerandam iniuriam fieri. nullam esse rationem, quæ ipsis quoque in mentem venerint, ea dicere alios sine honorifica ipsorum appellatione, atque operæpretiũ est*

quo-

quorundam ea in re cognoscere amentiam. deprehensi enim sunt, qui cum legissent commentariolum, quem proximo superiore anno in Catullum edidi, missis ad amicos litteris me accusarent, quòd quædam afferrem, vt mea, quæ ipsi plus triginta iam annos in libris suis notata haberent. quasi vero magnopere mihi laborandum fuerit, quid in suo libro notasset is, quem ego natum mehercule nesciebam. sed, vt ad rem: si quid ab aliis dictum, tacito ipsorum nomine, attulero, testificor id me eo facere, quia, quod bona ipsorum venia dictum sit, quidquid mihi datur otij, soleo non paullo libentius in veterum quàm in recentiorum scriptorum lectione consumere: non quòd hos contemnam, sed quòd a quibus ipsi didicerunt, ab iisdem volo ego quoque, si liceat, discere.

Telephus & Peleus) *Quædam scitu digna attulit in hunc locum Victorius lib.* XIV. *Variarum lectionum, quibus hoc addo, fabulam illam, in qua mendicus Telephus ita magnifice loquens inducebatur, Euripidis fuiße, vt testatur interpres Aristophanis in locum illum è Nubibus,*

Τήλεφος εἶναι μυσὸς φάσκων,
Ἐκ πηριδίου
Γνώμας τρώγων πανδουλετείους.

mendicum etiam fuisse eum, affirmat Timocles in iãbicis quibusdam, quibus ad omnes pæne calamitates, propositis magnorum virorum exemplis, rationem quandam minuendi doloris tradidit. ita enim

enim ſcribit.

– ὢν μὲν γὰρ πένης,
Πτωχότερον αὐτῦ καταμαθὼν τὸν τήλεφον
Γενόμενον, οὔπω τὴν πενίαν ῥᾷον φέρει.

de mendicitate autem Pelei commemorabo ea, quæ apud eundem interpretē legi: ſimul enim loco cuidam ex odis, vbi eiuſdem mentio eſt, lucis aliquid afferetur. Peleus igitur continentiſſimus fuiſſe proditur. cumque aliquando contigiſſet, vt Hipolyte, Acaſti vxor, eum adamaſſet, neque potuiſſet blanditijs ad explendam cupiditatem ſuam adducere, calumniata eſt eum apud virum, quòd ſibi vim afferre voluiſſet. Quod cum Acaſtus reſciuiſſet, comprehenſum eum, in ſolitudinemq́. perductum, ac ſpoliatum armis, dimiſit, fore dicens, ſi iuſtus eſſet, vt è periculo euaderet. cum autem in eum irruere pararent feræ, miſerunt ei Dij per Mercurium, enſem a Vulcano fabricatum. atque ita ſeruatus eſt. Narratur & alio quodam modo. Peleus cum inſidijs exceptum Phocum fratrem vna cum Telamone in patria interfeciſſet, exſulatum ijt in Phthiam, ad Eurytum Actoris filium: a quo expiatus eſt. illinc cum ad venationem apri Calydonij profectus eſſet, in Eurytum incidit, eumq́. nolens interemit. Rurſum igitur ex Phthia fugiens, locum ad Acaſtum venit: ab eoq́, expiatus eſt. Aſtydamia vero, Acaſti vxor, eius amore capta, cum eum (qua præditus erat temperantia) ad faciendum adulterium pellicere nequiſſet,

ſet, tentatam ſe ab eo, apud virum mentita eſt. at is, quem expiarat, interficere quidẽ noluit: ſed ducit eum ad venationem in montem Pelion, ibiq; ſopitum relinquens, cum prius enſem ipſius ſub ſtercore bubulo occultaſſet, domum reuertitur. ille vero ſomno ſolutus, neque reperto enſe, parum abfuit, quin interficeretur a Centauris: ſed Chironis ope ſeruatus eſt.

— vt ſibi quiuis

Speret idem; ſudet multum, fruſtraq. laboret, Auſus idem.) *Eadem ſententia vſus eſt Iſocrates in panathenaico, qui cum dixiſſet ſe illo compto orationis genere non vſurum, quo fuerat vſus adoleſcens:* ἀλλὰ, *inquit,* ὡς ἅπαντες μὲν ἂν ἐλπίσειαν βουληθεὶς, οὐδεὶς δ᾽ ἂν δυνηθείη ῥαδίως, πλὴν τῶν πονεῖν ἐθελόντων, καὶ σφόδρα προσεχόντων τὸν νοῦν.

Indignor, quandoque bonus dormitat Homerus.) *Quandoq́ue, hic valet, quandocunque, vt & Petrus Victorius admonuit. ſic et alias apud hunc ipſum ſcriptorem accipitur: vt,*

Et quandoque potentior
Largis muneribus riſerit æmuli.
Albanos prope te lacus
Ponet marmoream ſub trabe Cypria, & lib. IV.
Concines maiore poëta plectro
Cæſarem, quandoque trahet feroces
Per ſacrum cliuum merita decorus
Fronde Sicambros.

Vt qui conducti plorant in funere, dicunt,
Et faciunt prope plura dolentibus ex animo)
Comparationem hanc ſumpſit ex Lucillio, ex cuius libro XXII. *a Nonio citantur hi verſus:*

– mercede quæ
Conductæ flent alieno in funere præficæ,
Multo & capillos ſcindunt, & clamant magis.

IN SATYRAS.

SATYRA IX. LIBRI. PRIMI.

– ſum paullo infirmior, vnus
Multorum. ignoſces. alias loquatur.)
Vnus multorum, dixit, pro vnus è ſimplici plebe. more Græco, εἷς τῶν πολλῶν.

SATYRA X.

– vetuit tali me voce Quirinus
Poſt mediam noctẽ viſus, cum ſomnia vera.)
Vera eſſe ſomnia, quæ poſt mediam noctem fiunt, affirmat & Theocritus: qui cum dixiſſet:

Νυκτὸς ὅτε τρίτατον λάχος ἵσταται, ἐγγύθι δ' ἠώς.

addit paullo poſt:

Εὖτε καὶ ἀτρεκέων ποιμαίνεται ἔθνος ὀνείρων.

Verſiculos natura magis factos, & euntes
Mollius) *Factos, valet, exquiſite ornatos: vt & Græci* πεποιημένους.

IN SATYRAM III.
LIBRI II.

Mater te appello) *Principium est versus è vetere quapiam tragœdia, quod ponitur & a Cicerone in oratione pro Sextio. primo autem libro Tusculanarum disputationum etiam reliquum versus ponitur:*
Mater te appello, quæ curã somno suspẽsam leuas,
Neque te mei miseret. surge, & sepeli natum.
Nequis humasse velit Aiacẽ Atrida, vetas cur?
Rex sum) *Ostendi supra in epistolis locum quendam expressum ex Euripidis Bacchis. possem hoc loco idem facere, & describere Sophoclis ex Aiace mastigophoro versus, è quibus hic Teucri & Menelai dialogus expressus est. sed quia multi versus huc transferendi forẽt: satis habeo locum indicasse, ex quo eos, qui volet, petat.*

IN SATYRAM IV.

Mutulus & viles.) *In manuscripto Bernardini Lauredani, etiamq; in impressis, quos ego quidem viderim, omnibus, aut mutilus, aut Mitulus legebatur.*

Murice baiano) *Tales quidam versus Antiphanis, aliorumq; veterum poëtarum, apud Athenæum libro primo leguntur, quos cum iis conferre, neque inutile, neque iniucundum fuerit.*

IN SATYRAM VI.

— terreſtria quando
Mortales animas viuunt ſortita: neque vlla eſt
Aut magno, aut paruo leti fuga, quo benecirca
Dum licet, in rebus iucundis viue beatus:
Viue memor, quàm ſis æui breuis.) *Quam orationem hic Horatius tribuit minimo animalculo muri, eandem tribuit Euripides fortiſſimo heroum Herculi, quem in Alceſtide ita loquentem facit:*
Ταῦτ' οὖν ἀκούσας καὶ μαθὼν ἐμοῦ πάρα,
Εὔφραινε σαυτόν, πῖνε, τὸν καθ' ἡμέραν
Βίον λογίζου σόν. τὰ δ' ἄλλα τῆς τύχης.

IN SATYRAM VII.

Duceris, vt neruis alienis mobile lignum) *In hoc verſu explicando, piget dicere, quàm cæcutiant interpretes, quàmq. nihil afferant dignum, in quo vel refellendo ponatur opera. Eſt autem intelligendum, vocari ab Horatio neruis alienis mobile lignum, id, quod Græci vocant* νευρόσπαστον. *Eo autem nomine vocabantur exigua quædam ſimulacra hominum ita compacta, vt inſertis quibuſdam, ſiue neruis, ſiue fidiculis, ſingulæ earum partes alligatæ eſſent. itaque vt quis neruos illos traxerat, modo caput motitare, modo brachium porrigere, aut contrahere, modo vibrare oculos ſtatua videbatur: quicunque tamen auctor eſt,* ψευδα-

ριστο-

ριστοτέλους *illius libelli, qui de mundo ad Alexandrũ inscribitur, unico istæc omnia funiculo solita fieri tradit. eius verba sunt:* ὁμοίως δὲ καὶ οἱ νευροσπάσται μίαν μήρινθον ἐπισπασάμενοι, ποιοῦσι καὶ αὐχένα κινεῖσθαι, καὶ χεῖρα τοῦ ζώου, καὶ ὦμον καὶ ὀφθαλμὸν, ἔστι δὲ ὅτε πάντα τὰ μέρη μετά τινος εὐρυθμίας. *ubi annotandum, ipsos quoque qui tales statuas vulgo circumferrent,* νευροσπάστας, *vocari.*

F I N I S.

ALDI MANVTII DE METRIS HORATIANIS.

Genera metrorum, quibus in Odis usus est Horatius, sunt undeuiginti.

Primi generis Odæ tres.

Lib. 1. Ode 1. Mæcenas atauis edite regibus.
l. 3. Ode. 30. Exegi monumentum ære perennius.
4. 8. Donarem pateras, grataq; cõmodis.

— — — ∪∪ — — ∪∪ — ∪∪

Secundi generis Odæ XXVI.

1. 2. Iam

1. 2. *Iam satis terris niuis, atque diræ.*
1. 10. *Mercuri facunde nepos Atlantis.*
1. 12. *Quem virum, aut heroa lyra, vel acri.*
1. 20. *Vile potabis modicis Sabinum.*
1. 22. *Integer vitæ, scelerisq; purus.*
1. 25. *Parcius iunctas quatiunt fenestras.*
1. 30. *O Venus regina Gnidi, Paphiq;.*
1. 32. *Poscimus siquid vacui sub vmbra.*
1. 38. *Persicos Odi puer apparatus.*
2. 2. *Nullus argento color est auaris.*
2. 4. *Ne sit ancillæ tibi amor pudori.*
2. 6. *Septimi Gades aditure mecum.*
2. 8. *Vlla si iuris tibi peierati.*
2. 10. *Rectius viues Lycini, neque altum.*
2. 16. *Otium Diues rogat in patenti.*
3. 8. *Martijs cælebs quid agam kalendis.*
3. 11. *Mercuri nam te docilis magistro.*
3. 14. *Herculis ritu modo dictus o plebs.*
3. 18. *Faune nympharum fugientum amator.*
3. 20. *Non vides quanto moueas periclo.*
3. 22. *Montium custos, nemorumq; Virgo.*
3. 27. *Impios parræ recinentis omen.*
4. 2. *Pindarum quisquis studet æmulari.*
4. 6. *Diue, quem proles Niobea magnæ.*
4. 11. *Est mihi nonum superantis annum.*
5. 18. *Phœbe, syluarumq; potens Diana.*

—U — — —UU—U — —

—U — — —UU—U —U

—U —

–∪–– –∪∪–∪ ––

–∪∪

Tertij generis Odæ XII.

1. 3. *Sic te diua potens Cypri.*
1. 13. *Cum tu Lydia Telephi.*
1. 19. *Mater sæua Cupidinum.*
1. 36. *Et ture, & fidibus iuuat.*
3. 9. *Donec gratus eram tibi.*
3. 15. *Vxor pauperis Ibici.*
3. 19. *Quantum distat ab Inacho.*
3. 24. *Intactis opulentior.*
3. 25. *Quo me Bacche rapis tui.*
3. 28. *Festo quid potius die.*
4. 1. *Intermissa Venus diu.*
4. 3. *Quem tu Melpomene.*

–– –∪∪–∪–

–––∪∪––∪∪–∪∪

Quarti generis Ode una.

1. 4. *Soluitur acris hiems grata vice veris & fauoni.*

–∪∪ –∪∪ –– –∪∪ –∪–∪ –∪

∪– ∪–– –∪ –∪ ––

Quincti generis Odæ Septem.

1. 5. *Quis multa gracilis te puer in rosa.*

O nauis

1. 14. *O nauis referent in mare te noui.*
1. 21. *Dianam teneræ dicite Virgines.*
1. 23. *Vitas inuleo me similis Chloe.*
3. 7. *Quid fles Asterie quem tibi candidi.*
3. 13. *O fons Blandusiæ splendidior vitro.*
4. 13. *Audiuere Lyce Di mea vota Di.*

— — — ∪∪ — — ∪∪ — ∪ —
— — — ∪∪ — — ∪∪ — ∪∪
— — — ∪∪ — —
— — — ∪∪ — ∪∪

Sexti generis Odæ IX.

1. 6. *Scriberis Vario fortis & hostium*
1. 15. *Pastor cum traheret per freta nauibus.*
1. 24. *Quis desiderio sit pudor, aut modus.*
1. 33. *Albi ne doleas plus nimio memor.*
2. 12. *Nolis longa feræ bella Numantiæ.*
3. 10. *Extremum Tanain si biberes Lyce.*
3. 16. *Inclusam Danaen turris ahenea.*
4. 5. *Diuis orte bonis optime Romule.*
4. 12. *Iam veris comites quæ mare temperãt.*

— — — ∪∪ — — ∪∪ — ∪∪
— — — ∪∪ — — ∪∪ — ∪∪
— — — ∪∪ — — ∪∪ — ∪ —
— — — ∪∪ — ∪∪

Septimi generis Odæ III.

1. 7. *Laudabunt alij claram Rhodon, aut Mitylenem.*
1. 28. *Te maris & terræ, numeroq́; carentis arenæ*
5. 12. *Quid tibi vis mulier nigris dignissima barris.*

— — —∪∪— — — —∪∪— ∪∪— — —
— — —∪∪ —∪∪ — —

Octaui generis Ode vnica.

1. 8. *Lydia dic per omnes.*

—∪∪— ∪— —
—∪— — —∪∪— —∪∪— ∪— —

Noni generis Odæ XXXVII.

1. 9. *Vides vt alta stet niue candidum*
1. 16. *O matre pulchra filia pulchrior*
1. 17. *Velox amœnum sæpe Lucretilem*
1. 26. *Musis amicus tristitiam & metus.*
1. 27. *Natis in vsum lætitiæ scyphis.*
1. 29. *Icci beatis nunc Arabum inuides*
1. 31. *Quid dedicatum poscit Apollinem*
1. 34. *Parcus Deorum cultor, & infrequens*

O diua

1. 35. *O diua gratum quæ regis Antium*
1. 37. *Nunc est bibendum, nunc pede libero*
2. 1. *Motum ex Metello consule ciuicum*
2. 3. *Æquam memento rebus in arduis*
2. 5. *Nondum subacta ferre iugum valet*
2. 7. *O sæpe mecum tempus in vltimum*
2. 9. *Non semper imbres nubibus hispidos*
2. 11. *Quid bellicosus Cantaber, & Scythes*
2. 13. *Ille & nefasto te posuit die*
2. 14. *Eheu fugaces Posthume, Posthume*
2. 15. *Iam pauca aratro iugera regiæ*
2. 17. *Cur me querelis exanimas tuis*
2. 19. *Bacchum in remotis carmina rupibus*
2. 20. *Non vsitata, nec tenui ferar*
3. 1. *Odi profanum vulgus, & arceo*
3. 2. *Angustam amici pauperiem pati*
3. 3. *Iustum, & tenacem propositi virum*
3. 4. *Descende cælo, & dic age tibia*
3. 5. *Cælo tonantem credidimus Iouem.*
3. 6. *Delicta maiorum immeritus lues*
3. 17. *Æli vetusto nobilis ab Lamo*
3. 21. *O nata mecum consule Manlio*
3. 23. *Cælo supinas si tuleris manus*
3. 26. *Vixi puellis nuper idoneus*
3. 29. *Tyrrhena regum progenies tibi*
4. 4. *Qualem ministrum fulminis alitem.*
4. 9. *Ne forte credas interitura, quæ*
4. 14. *Quæ cura patrum, quæq́; Quiritium*
4. 15. *Phœbus volentem prœlia me loqui.*

◡– ◡–

υ– υ– – –υυ –υυ

υ– υ– – –υυ –υυ

– – υ– – – υ– υ

–υυ –υυ –υ – –

Decimi generis Odæ tres.

1. 11. *Tu ne quæsieris scire, nefas, quem mihi quem tibi.*

1. 18. *Nullam Vare sacra vite prius seueris arborem*

4. 10. *O crudelis adhuc, & Veneris muneribus potens*

– – –υυ– –υυ– –υυ– υυ

Vndecimi generis Ode vna.

2. 18. *Non ebur, neque aureum.*

–υ –υ υυ

υ– υ– υ– υ– υ– υ–

Duodecimi generis Oda vna.

3. 12. *Miserarum est, neque amori dare ludum*

υυ– – υυ– – υυ–υ

υυ– – υυ– – υυ– –

υυ– – υυ– – υυ– –

Ter-

Tertijdecimi generis Ode vna.

4. 7. *Diffugere niues, redeunt iam gramina campis.*

— — —∪∪ —∪∪ — — —∪∪ — —

—∪∪ —∪∪ —

Quartidecimi generis Odæ decem.

5. 1. *Ibis liburnis inter alta nauium.*
5. 2. *Beatus ille, qui procul negotijs.*
5. 3. *Parentis olim ſiquis impia manu.*
5. 4. *Lupis & agnis quanta ſortito obtigit.*
5. 5. *At o deorum quiſquis in cælo regis.*
5. 6. *Quid immerentes hoſpites vexas canis.*
5. 7. *Quo quo ſceleſti ruitis, aut cur dexteris.*
5. 8. *Rogare longo putidam te ſæculo.*
5. 9. *Quando repoſtũ Cæcubũ ad feſtas dapes*
5. 10. *Mala ſoluta nauis exit alite.*

— — ∪— — — ∪— ∪— ∪∪

∪— ∪— — — ∪∪

Quinctidecimi generis Ode vna.

5. 11. *Pecti nil me ſicut antea iuuat.*

— — ∪— — — ∪— ∪— ∪—

—∪∪ —∪∪ — ∪— ∪— — — ∪—

Sex-

Sextidecimi generis Odæ vna.

5. 13. *Horrida tempestas cælum contraxit, & imbres.*

–∪∪ –– –– –– –∪∪ ––
∪– ∪– –– ∪́– –∪∪ ∪∪–

Decimiseptimi generis Odæ vna.

5. 14. *Mollis inertia cur tantã diffuderit imis.*
6. 15. *Nox erat, & cælo fulgebat Luna sereno.*

–∪∪ –∪∪ –– –– –∪∪ ––
–– ∪– – –∪∪

Decimioctaui generis Odæ vna.

5. 16. *Altera iam teritur bellis ciuilibus ætas.*

–∪∪ –∪∪ –– –– –∪∪ ––
∪– ∪– ∪– ∪– ∪– ∪∪

Vndeuigesimi generis Odæ vna.

5. 17 *Iam iam efficaci do manus scientiæ.*

–– ∪– –– ∪– ∪– ∪–

GENERA METRORVM QVAE IN PRIMO LIBRO.

Odæ prima Monocolos. Sunt enim omnes versus choriambici Asclepiadei tetrametri acatalecti, qui constant è spondeo, & duobus choriambis, & Pyrrhichio vel iambo, hoc modo.

Mœce – – nās ătăuīs – –υ– ēdĭtĕ rē –υυ– gĭbŭs υυ o et – – præsĭdĭūm ĕt –υυ– dŭlcĕ decus –υυ– meŭm υυ

– – –υυ– –υυ– υυ

– – –υυ– –υυ– υυ

Odæ II. *Dicolos tetrastrophos. primi quique tres versus sunt hendecasyllabi sapphici pentametri acatalecti, qui constant è trochæo, spondeo, dactylo, & duobus trochæis, vel spondeo vltimo, Sic.*

Iām sā – – tīs tēr – – rīs nĭuĭs –υυ ātquĕ –υ dira – –

Grāndĭ –υ nis mi – – sit pătĕr –υυ ēt rū –υ bente –υ

Dēxte –υ rā sā – – crās pŏpŭ –υυ lātŭs –υ ārcēs —

Quartus autem quisque est Adonius dimiter catalecticus ex dactylo & spondeo vel trochæo, sic.

–υ–

–u – – –uu –u – –

–u – – –uu –u –u

–u – – uu– –u – –

–uu –u

* *Odæ* III. *Dicolos distrophos. Primus quisque versus est choriambicus Gliconius trimeter acatalectus, constans è Spondeo, Choriambo, & Pyrrhichio, vel Iambo, sic.*

Sic tē – – dinā pŏtēns –uu– Cyprī u–

Secundus vero quisque, Choriambicus, Asclepiadeus tetrameter Acatalectus, è Spondeo, duobus Choriambis, & Pyrrhichio, vel Iambo, sic.

Sic frā – – trēs Hĕlĕnæ –uu– lūcĭdă sy –uu– dĕ-ră uu

– – –uu– u–

– – –uu– –uu– uu

Odæ IIII. *Dicolos distrophos. Primus quisque versus est Dactylicus Archilochius heptameter Acatalectus, constans è quattuor primis pedibus spondeis, vel Dactylis indifferenter vt in versu Heorico, deinde è tribus trochæis, vel spondeo vltimo, sic.*

Solŭĭtŭr –uu ācrĭs hy –uu ĕms grā – – tā uĭcĕ –uu uĕrĭs –u ēt fă –u uōni – –

Secundus vero quisque est Archilochius constans ex penthemimere iambica, id est ex iambo vel spona deo, Iambo, & syllaba. Deinde è tribus Trochæis, vel Spondeo vltimo, sic.

Trăhūnt ◡– *que sīc* –– *cās* – *māchĭ* –◡ *næ că* ◡ *rī nās* ––

–◡◡ –◡◡ –– –◡◡ – ◡ –◡––

–– ◡– – –◡ –◡ ––

Odæ V. *Tricolos tetrastrophos. Primi quique duo versus sunt Asclepiadei, qualis ille, Mæcenas atauis edite regibus. Scanduntur enim sic.*

Quĭs mūl –– *tā grăcĭlĭs* –◡◡– *tē puer īn* –◡◡– *rŏsă* ◡–

Pērfū –– *sūs lī quĭdī* –◡◡– *ūrgĕt ŏdō* –◡◡– *rĭbŭs* ◡◡

Tertius autem quisque est Pherecratius Heroicus trimeter Acatalectus, constans è spondeo, Dactylo & Spondeo, sic.

Grātō –– *Pyrrhă sŭb* ◡◡ *āntrō* ––

Quartus vero quisque est Gliconius, qualis ille, Sic te diua potēs Cypri. Scanditur enim hoc modo.

Cui flā –– *uām rĕlĭgās* –◡◡– *cŏmăm* ◡◡

–– –◡◡– –◡◡– ◡–

–– –◡◡– –◡◡– ◡◡

–– –◡◡ ––

–– – ◡◡– ◡◡

Odæ VI. *Dicolos tetrastrophos. Primi quique tres versus sunt Asclepiadei, qualis ille, Mæcenas atauis edite regibus. Scanduntur enim, hoc modo.*

Scrībē –– *ris vărĭō* –◡◡– *fortĭs ĕt hō* –◡◡– *strĭŭm* ◡◡

Victor –– *Mæŏnĭĭ* –◡◡– *cārmĭnĭs ā* –◡◡– *lĭtĕ* ◡◡

Quām

Quām rēm -- cūnquē sĕ rōx -ᴗᴗ- nāuĭbŭs aūt -ᴗᴗ-ĕquis ᴗ-

Quartus autem Gliconius, qualis, Sic te diua potens Cypri. Scanditur sic.

Milēs -- tē dŭcĕ gēs -- sĕ ĭt ᴗᴗ

-- -ᴗᴗ- -ᴗᴗ- ᴗᴗ

-- -ᴗᴗ- -ᴗᴗ- ᴗᴗ

-- -ᴗᴗ- -ᴗᴗ- ᴗ-

-- -ᴗᴗ- ᴗᴗ

Odæ VII. *Dicolos distrophos. primus quisque versus est Heroicus Hexameter Catalecticus in duas syllabas, constans è sex pedibus Dactylo, & Spondeo indifferēter in omnibus locis, quanquam in quinto aliquando Spondeus ponitur, & in sexto Dactylus, vbi etiam sæpe pro Spondeo Trochæus admittitur.*

Sed de versu Heroico multa diximus in institutionibus nostris grāmaticis. scanditur autem sic.

Lāūdā -- būnt ālĭ -ᴗᴗ ī clā -- rām Rhŏdŏn -ᴗᴗ aūt Mĭty -ᴗᴗ lēnēn -ᴗ

Secundus autem quisque est Dactylicus Alemanius tetrameter Catalecticus, habens quattuor vltimos pedes Heroici versus, sic.

Aūt ĕphĕ -ᴗᴗ sūm bĭmă -ᴗᴗ rīs uĕ Cŏ -ᴗᴗ rīn

 thī--

thi--

— — —∪∪ — — —∪∪ —∪∪ — —

—∪∪ —∪∪ —∪∪ — —

Odæ VIII. *Diccolos distrophos. Primus quisque versus est Aristophanius Dimeter Acatalectus, constans è Choriambo, & Bacchio, siue Amphimacro, hoc modo,*

Lydĭă dĭc —∪∪ *pĕr ōmnēs*

Secundus autem quisque est Choriambicus Alcaicus Tetrameter Acatalectus, constans ex Epitrito secundo, duobus Choriambis, & Bacchio, siue Amphibracho, hoc modo.

Tĕ dĕos ō —∪— — *rō sybărīm* —∪∪— *cūr prōpĕrēs*
—∪∪— *ămāndŏ* ∪— —

—∪∪— ∪— —

—∪— — —∪∪— —∪∪— ∪— —

Odæ IX. *Tricolos tetrastrophos. Primi quique duo versus sunt Dactylici Alcaici Acatalecti, qui constant ex Penthemimere Iambica, id est ex Iambo vel Spondeo, Iambo, & syllaba, quæ dicitur cæsura, deinde è duobus Dactylis, vel vltimo Amphimacro, hoc modo.*

Vĭdēs ∪— *ūt āl* ∪— *tā* — *stēt nĭuĕ* —∪∪ *cāndĭdŭm* —∪∪
Sŏrā ∪— *cte, nēc* ∪— *iām sūstĭnĕ* —∪∪ *ānt ŏnŭs* —∪∪

Tertius autem quisque est Iambicus Archilochi-

chius Dimeter Hypercatalectus constans quattuor pedibus primo & tertio Iambo, vel Spondeo, secundo & quarto Iambo duntaxat. deinde, super est syllaba, hoc modo.

Sylua -- lăbō ᴗ– rātēs –– gelū ᴗ- quæ ω

Quartus autem quisque est Dactylicus Alcaicus Acatalectus, constans ex Dimetro Heroico, & Dimetro Trochaico, id est è duobus Dactylis, & duobus Trochais riambici Alcaici Pentametri Acatalecti, qui constant è Spondeo, tribus Choriambis, & Pyrrhichio, vel iambo, hoc modo.

Tūne -- quæsĭĕris -ᴗᴗ- scirĕ nĕfās -ᴗᴗ- quēm mihi quēm -ᴗᴗ- tibi ᴗᴗ

Finēm -- di dederint -ᴗᴗ- Leūcŏthŏē - ᴗ ᴗ- nēc băbylō - ᴗ ᴗ - niŏs ᴗ-

--- -ᴗᴗ- -ᴗᴗ- -ᴗᴗ- ᴗᴗ

--- -ᴗᴗ- -ᴗᴗ- -ᴗᴗ- ᴗ-

Libro secundo.

Odæ XVIII. *Dicolos distrophos. Primus quisque versus est Iambicus Archilochius Dimeter Acatalectus, constans Amphimacro, & duobus Iambis, vel ultimo Pyrrhichio, hoc modo.*

Nôn ebŭr -ᴗ- nequ' aū ᴗ - reūm ᴗᴗ

Secundus quisque versus est Iambicus Archilochius dimeter Acatalectus, constans è quinque Iambis & syllaba, recepto tamē in locis imparibus

etiam Spondeo, hoc modo.

Meă ∪– reni ∪– det in ∪– dŏmō ∪– lăcū ∪– năr ∪

–∪–∪–∪∪

∪– ∪– ∪– ∪– ∪– ∪

Libro tertio.

Odæ XII. *Dicolos tristrochos. Primi quique duo versus sunt Ionici a minore Sapphici trimetri Acatalecti, qui constant è tribus Ionicis a minore vel vltimo Pæone tertio, hoc modo.*

Miserăr ĕst ∪∪–– *neq ămōri* ∪∪–– *dăre lūdūm* ∪∪––

Neque dulci ∪∪–– *mālă vinō* ∪∪–– *lăuer' aūt ĕx* ∪∪––

Tertius item versus est Ionicus a minore Sapphicus Acatalectus, sed tetrameter, constans è quattuor Ionicis a minore hoc modo.

ănimāri ∪∪–– *mētūēntes* ∪∪–– *pătriæ ver* ∪∪–– *beră linguæ* ∪∪––

∪∪–– ∪∪–– ∪∪––

∪∪–– ∪∪–– ∪∪––

∪∪–– ∪∪–– ∪∪–– ∪∪––

Libro quarto.

Odæ VII. *Dicolos distrophos. Primus quisque versus est Heroicus Hexameter Catalecticus, qualis, Laudabunt alij claram Rhodon, aut Mitylenen hoc modo.*

Dif-

Diffū - - gēre ni - ◡◡ nēs rede - ◡◡ ūnt iām - - grā- minā - ◡◡ cāmpis - -

Secundus quisque est Dactylicus Archilochius dimeter Hypercatalectus, constans duobus Dacty lis. & syllaba hoc modo.

ărbŏri - ◡◡ būs qŭe cō - ◡◡ mæ -

– – – ◡◡ – ◡◡ – – – ◡◡ – –
– ◡◡ – ◡◡ –

Libro quincto.

Odæ prima Dicolos distrophos. Primus quisque versus est Iambicus Hipponactius trimeter Acatalectus, constans è sex Iambis, recepto tamen in locis imparibus etiam Spondeo, hoc modo.

ībis - - libur ◡ - nis in - - tĕr āl ◡ - tă nā ◡ - iŭ- ŭm ◡◡

Secundus quisque est Iambicus Archilochius Dimeter Acatalectus, constans è quattuor Iambis, recepto tamen in locis imparibus etiam Spondeo, hoc modo.

ămi ◡ - cĕ prō ◡ - pūgnā - - cŭlĭ ◡◡

– – ◡ – – – ◡ – ◡ – ◡◡
– ◡◡ – – – ◡ ◡

Odæ XI. Dicolos distrophos. Primus quisque versus est Iambicus Hipponactius trimeter Acatale-

talectus, Qualis ille, Ibis Liburnis inter alta nauium, hoc modo.

Pēcti - - nihil ◡ - mē si - - cūt ān ◡ - teā ◡ - iŭuăt ◡◡

Secundus vero quisque est Sapphicus, constans penthemimere heroica & Dimetro Iambico, id est è duobus Dactylis, & syllaba, deinde è quatuor Iambis, recepto tamen in locis imparibus etiam Spondeo, hoc modo.

Scribere - ◡◡ vērsĭ cŭ - ◡◡ lōs - ămō ◡ - re pēr ◡ - cūlsūm - - grăui ◡ -

– – ◡ – – – ◡ – ◡ – ◡◡

– ◡◡ – ◡◡ – – ◡ – ◡ – – – ◡ –

Odæ XIII. *Dicolos distrophos. Primus quisque versus est Heroicus Hexameter Catalecticus, qualis ille, Laudabunt alij claram Rhodon, aut Mitylenen, hoc modo.*

Hōrridă - ◡◡ tēmpē - - stās cœlūm cōn - - trāxĭt ēt - ◡◡ imbrēis - -

Secundus vero quisque est Archilochius constans Dimetro Iambico & Penthemimere heroica, id est è quattuor Iambis, recepto tamen in locis imparibus etiam Spondeo. Deinde è duobus Dactylis, & syllaba, hoc modo.

Niuēs ◡ - que dē ◡ - dūcūnt - - Iŏuēm ◡ - nūnc măre - ◡◡ nūnc sylu - ◡◡ a -

– ◡◡ – – – – – – – ◡◡ – –

◡ –

υ–υ – – –υ– – υυ – υυ –

Odæ XIIII. *Dicolos distrophos. Primus quisque versus est, qualis, Laudabunt alij claram Rhodon, aut Mitylenen, hoc modo.*

Mollis in - υυ *ērtiă* -υυ *cūr tān* -- *tām diffū*
derit -υυ *imis* - –

Secundus autem quisque est Iambicus Archilochius Dimeter Acatalectus, qualis ille, Amice propugnacula, hoc modo.

obli -- *uiō* υ- *nēm sēn* -- *sibūs* υυ

–υυ–υυ– –– ––υυ––
–– υ–––υυ

Odæ XVI. *Dicolos distrophos. Primus quisque versus est Heroicus Hexameter, hoc modo.*

alterā -υυ *iam teri* - υυ *tūr bēl* -- *lis ci* -- *ui-*
libus -υυ *ætās* --

Secundus vero quisque est Iambicus Hipponacteus Trimeter, Qualis ille, Ibis Liburnis inter alta nauium, quanquam in hac Oda secundus quisque versus constat è solis Iambis, quod semel tantum legitur fecisse Horatius. Quam ob rem versus ille, Eamus omnes execrata ciuitas, sic est legendus, Eamus omnis execrata ciuitas. Quod & Porphyrioni placet, ut sit figurata locutio, Eamus omnis ciuitas execrata, hec & quæ poterūt reditus abscindere dulces. Sunt enim omnes iambi, hoc modo.

Suis

Suis ∪-et ip ∪-ſa Rō ∪-ma vi ∪-ribūs ∪-ru it ∪∪

—∪∪ —∪∪ — — — —∪∪ — —

∪— ∪— ∪— ∪— ∪— ∪∪

Odæ XVII. *Monocolos. Sunt enim omnes verſus Iambi Hipponactei Trimetri Acatalecti, Qualis ille, Ibis Liburnis inter alta nauium, hoc modo.*

Iām i ēf -- ficā ∪- ci dō -- manūs ∪- ſciēn ∪- tiæ ∪-

Sūpplēx -- et ō ∪ rō rē --gna per ∪- prōſer -- pinæ ∪-

—— ∪— —— ∪— ∪— ∪—

—— ∪— —— ∪— —— ∪—

F I N I S.

EIVSDEM ALDI MANVTII IN HORATIVM SCHOLIA.

Odæ prima libri primi.

Evterpe cohibet, neque polymnia. Sic in omnibus legi exemplaribus, ſed non ſtat verſus, quia pro choriambo, pæon quartus eſt, nĕque poly. ∪∪∪∪.

le

legendum igitur vel, Euterpe cohibet, nec Polyhymnia, vel, Euterpe cohibet, nec Polymneia. si Polyhymnia, scandatur sic,

Eūtĕr – – pē cōhĭbĕt –◡◡– nēc pŏlyhy –◡◡– mnĭ ă ◡◡,

vt componatur a πολὺ *&* ὕμνος, *quasi Multicinam, latine dixeris. id videtur sensisse Phornutus in libro de natura Deorum, vbi ait* πολύμνια δὲ ἐστιν πολυύμνητος ἀρετὴ, ἢ μᾶλλον, ἡ πολλοὺς ὑμνοῦσα, καὶ ὅσα περὶ τῶν γραμμάτων ὑμνεῖται, παρειληφυῖα, καὶ τῆς ἐκ τε τῶν ποιημάτων, καὶ τῶν ἄλλων συγγραμμάτων ἱστορίας ὑφιμελουμένη. *Sic autem Polymneia, sic*

Eūtĕr – – pē cōhĭbĕt –◡◡– nēc pŏlymnē –◡◡– ĭă ◡◡.

nec obstat, ly corripi sequentibus m & n, cum faciant syllabam, quæ procedit, indifferentem, sicuti muta cum liquida, vt apud Græcos. Cratinus, ἀλλοτριογνόμοις ἐπιλήσμοσι μνημονικοῖσι. λήσμοσι *dactylus –◡◡. Callimachus, vt citat Ephestion, & Priscianus,* τῶς μὲν ὁ μνησάρχειος ἔφη ξένος. τῶς μὲν ὁ *dactylus –◡◡ & tunc componitur ex* πολὺ *&* μνεία, *quod sit multa memoria. nam Iouis at memoriæ filias eße musas testatur Hesiodus in Theogonia,*

Μοῦσαι ὀλυμπιάδες κοῦραι διὸς αἰγιόχοιο.
Τὰς ἐν πιερίῃ κρονίδῃ τέκε πατρὶ μιγεῖσα
Μνημοσύνη, *& dissoluta diphthongo* πολυμνεία πεντασυλλάβως καὶ ἰωνικῶς πολυμνηία, *vnde Polymneia, sicut elegeia* ἀπὸ τῆς ἐλεγηίας,

ῖας, secundum Ionas. Ouidius,

Flebilis indignos Elegeia solue capillos.

Quanquam Graci, tam prosa oratione, quàm carmine, πολύμνια τετρασυλλάβως *cum accentu in antepenultima dicunt, vel altero y ex Polyhymnia, vel* ε *excluso ex* ει *diphthongo. Hesiodus in Theogonia,*

τερψιχόρη τ' ἐρατώ τε, πολύμνιά τ' οὐρανίη-
τε.

Sed abunde multa diximus in quarto institutionum nostrarum.

Odæ VIII. *secundi libri.*

Sæpe Minaci, sic legit Porphyrio, sed legendum potius Minati, vt sit participium, id quod & Acroni placet, vt sit ordo, Nec priores, amantes scilicet relinquunt tectum piæ dominæ sæpe minati, scilicet, relicturos se eam. quod valde miserum, vt quod a seruis fieri consueuit, id amatoribus non liceat, licet cõtempti deserturos se eam, quã amant, sæpe minati fuerint. Expressit enim vim amoris, vt ait Acron. Nam qui capti amore sunt, iniurias, contumelias contemptus, exclusiones, & id genus cetera pertinaciter ferunt peiore conditione, quàm serui. Adde, quòd eas, quarum amore capti sunt, appellant dominas, vti serui. nam dominus & seruus correllatiua sunt. Pulchre Propertius amantium hanc expressit seruitutem, his versibus.

Tum mihi constantis deiecit lumina fastus,

Et

Et caput impositis pressit amor pedibus.

Odæ XII *Eiusdem.*

Simul unctos Tyberinis humeros la-
Vit in vndis, eques ipso melior Bel-
Lerophonte, neque pugno, neque segni pede victus.

Tres hos versus si quis sic scribat, primum necesse est diuidere dictiones, quod durum videtur, licet supra Ode eadem sit,

Neque dulci mala vino lauere, aut ex-

Deinde lĕrŏphōnte est Paon tertius, cū eße debeat Ionicus a minore, nam licet apud Græcos ὁ βελλεροφόντης primæ sit declinationis τῶν ἰσοσυλλάβων Homerus ἰλιάδος Z,

Τεθναίης ὦ προῖτ' ἢ κάκτανε βελλεροφόντην,

& paullo inferius,

ἡ δ' ἔτεκε τρία τέκνα δαΐφρονι βελλεροφόντῃ.

apud nos tamen est tertiæ, Bellerophontes Bellerophontis, ut εὐριπίδης εὐριπίδου Euripides Euripidis. Horatius Odæ VII. *libri tertij.*

Vt Prœtum mulier perfida credulum
Falsis impulerit criminibus, nimis
Casto Bellerophonti.

Iuuenalis Satyra X. *Omnibus in Terris.*

Sed casto quid forma nocet, quid profuit immo
Hippolyto graue propositum? quid Bellerophonti?

Quapropter iussi ego restituendos in suum locum

quem-

quemadmodũ habentur Viennæ in antiquo quodã Codice apud Stanislaum Zaur, quod ad me amicus quidam meus misit, hoc ordine.

Eques ipso melior Bellerophonte,
Neque pugno, neque segni pede victus,
Simul vnctos Tyberinis humeros lauit in vndis.

Hoc modo & seruantur integræ dictiones, & non claudicat versus in dictione Bellerophonte. nam primi duo versus constant è tribus Ionicis a minore, Tertius vero è quattuor, vt suo loco licet videre.

Odæ XVI. *Epodon.*

Eamus omnes execrata ciuitas. Sic habetur in omnibus, quæ quidem ipse viderim, exemplaribus. Sed quoniam in hac Ode secundi quiquo versus constant è solis iambis, quod studiose fecisse videtur Horatius, omnis legendum est, vt sit omnis ciuitas eamus, quæ est, vt Porphyrio ait figurata elocutio, vt Pars in frusta secant. hinc subiungit Porphyrio, aut omnis ciuitas eamus, inquit, aut pars maior remaneat, quæ mollis animi, & sine spe est, expersq; virtutis. Est autem ordo, omnis ciuitas execrata hac, & quæ poterunt abscindere reditus dulces, eamus. execrata, hoc est execratione, & iureiurando interposito, sic supra. Forte communiter quæritis, quid expediat, aut melior pars carere malis laboribus, nulla sententia sit potior hac, ire quocunque ferent pedes, quocunque Notus, aut

Africus proteruus vocabit per vndas, velut ciuitas Phoceorum execrata agros, atque patrios lares profugit, reliquiq́, fana habitanda apris, & lupis rapacibus. execrata agros, & patrios lares, sic dixit, vt Sallustius in Catilinario, interea plebs coniuratione patefacta, quæ primo cupida nouarum rerum nimis bello fauebat, mutata mente, Catilinæ consilia execrari, Ciceronem ad cælum tollere, veluti ex seruitute erepta gaudium, atque lætitiam agitabat.

Ode eadem.

Nos manet Oceanus circumuagus. arua beata Petamus arua diuites & insulas. Sic est legendum, non arua beata petamus arua. tum vt secundus versus constet è solis iambis, vt ceteri, tum etiam quia bis dicendo, arua arua petamus beata, maiorem habet ad persuadendum vehementiam, vt reliquam patriam. & circumuagus est proprium Oceani epitheton, quia vagatur circum omnem terram. nec placet hic Porphyrionis expositio, Oceanus circum arua beata vagus, quia valde siccum est, & quasi imperfectum quod sequitur, petamus arua, nisi addatur epitheton.

Ode XVII. *Epodon.*

Tunsq́, venter pactumeius, Videtur legendum

partumeius, vt sit a partu partumeius, quod fœcũda esset Canidia. id quod ex Acrone colligitur, cum dicit, Partumeium dicit filium Canidiæ, quẽ habere se fœcunditatis gratia lætatur. quanquam ipse sic construo, & tuus venter, Partumeius, id est fœcundus est tibi, quia subiungit, & obstetrix lauit pannos rubros tuo cruore.

Ode eadem.

Vtcunque fortis exilis puerpera. Porphyrio, & qui eum secuti sunt, exilis nomen esse dicunt, cum sit verbi exilio secunda persona, nec aliter stat versus, vt sit Iambus in quarta sede, in qua Spondeus esse non debet, quod & ipse Horatius in Poëtica sic docet.

Spondeos stabiles in iura paterna recepit.
Commodus & patiens, non vt de sede secunda
Cederet aut quarta socialiter. Quod si exilis hic nomen sit, foret Spondeus in quarta sede contra legem Trimetri Iambici, quali vsus est Horatius. scanditur autem sic,

ūtcūn — — quĕ for ∪— tĭs ĕx sĭlĭs ∪∪— pŭĕr ∪—pĕ ră ∪∪

quod non aduertisse Porphyrionem, miror.

IN ARTE POETICA.

Intererit multum Dauus ne loquatur, an heros.

miror

miror non aduertiſſe quoſdam non dici poſſe, an herus, vt in multis etiam eſt exemplaribus, idq́ repugnante ſyllaba. Sunt qui legunt diues ne loquatur, an Irus. ſunt qui, Diuus ne loquatur, an Heros. ſed melius legitur Dauus ne loquatur, an Heros. ſic etiam eſt in meo antiquo exemplari.

In Epiſtola v. *primi libri.*

Vt coeat par,
Iungaturq́ pari Brutum tibi, Septimiumq́,
Et, niſi cena prior, potiorq́ puella, Sabinum
Detinet, Aſſumam. Locus eſt & pluribus vmbris.
Sed nimis arcta premunt olidæ conuiuia capræ.
Tu quotus eſſe velis reſcribe.

in quibuſdam exemplaribus legitur Brutum tibi, Septitiumq́, Sed quoniam præcedit, vt coeat par, iungaturq́ pari, & ſequitur, Et niſi cena prior, potiorq́ puella Sabinum detinet, Brutam imprimendum iuſſimus, quæ videtur fuiſſe Amica Septitij, vel, ſi mauis Septimij, nam vtrunque legitur. Deinde, quod in vno tantũ legi exemplari, Aſſumam, pro ad ſummam reponendum curaui, præſertim, quod ſi ad ſummam dixeris, aliquod deſideratur verbum. Eſt autem ordo, vt par coeat, & iungatur pari, aſſumant tibi Brutam, & Septitium, & Sabinum, niſi prior cena, & potior puella detinet ipſum ſcilicet eſt locus & pluribus vmbris ideſt conuiuis, ſed capræ olidæ. i. graue olentes pre-

munt, hoc est offendunt conniuia nimis arcta, & hoc propter malum odorem, qui solet emitti, cum concauitas illa, quæ sub alis est, nimis incalescit. Vnde Catullus.

Lædit te quædam mala fabula, qua tibi fertur,
Valle sub alarum trux habitare caper.

umbra vero pro conuiua nunnunquam accipitur, ut hic, & in sermonibus Satyra postrema.

Summus ego. & prope me Viscus Turinus, & infra,

Si memini, Varius, cum Seruilio *Balatrone*
Vibidius, quos Mæcenas adduxerat vmbras,
Nomentanus erat super ipsum, Porcius infra
Ridiculus totas simul absorbere placentas.
Nomentanus ad hoc, ut, si quid forte lateret,
Indice monstraret digito. Quæ carmina ideo etiam adposui, ut construerem. Est enim ordo. Summus ego (eram in mensa) & prope me Viscus Turinus, &, si memini, infra (erat) Varius, & vibidius cum Seruilio *Balatrone. Nomentanus erat super Mæcenatem, Porcius ridiculus absorbendo totas placentas (erat) infra, Nomentanus ad hoc, ut digito indice monstraret, siquid (cibi suauis) forte lateret, quos ipse Mæcenas adduxerat vmbras, hoc est secum duxerat ad conuiuiū. Conuiua autem vmbræ dicuntur, quod sequantur inuitatos in cōuiuiū non ipsi etiā inuitati, ut vmbra corpus. Quem morē Plutarchus Conuiuiorū libro* VII. *sic scribit,* τὸ δὲ τῶν ἐπικλήτων ἔθος, οὓς νῦν σκιὰς

καλοῦσιν, οὐ κεκλημένους αὐτούς, ἀλλ' ὑπὸ τῶν κεκλημένων ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἀγομένους. ἐζητεῖτο πόθεν ἔσχε τὴν ἀρχήν. ἐδόκει δὲ ἀπὸ σωκράτους ἀριστόδημον ἀναπείσαντος, οὐ κεκλημένον εἰς ἀγάθωνος ἰέναι σὺν αὐτῷ, καὶ παθόντα τι γελοῖον. (ἔλαθε γὰρ κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπολειφθεὶς ὁ σωκράτης.) ὁ δὲ περιεσῆλθεν ἀτεχνῶς σκιὰ περιβαδίζουσα σώματος ἐξόπισθεν τὸ φῶς ἔχοντος.

Sed hæc Erasmus meus Roterodamus prouerbiorũ Chiliade prima, quæ octo ab hinc menses curaui imprimenda, prouerbio nono, docte ut omnia, & copiose docet. inde igitur petat, qui melius scire voluerit.

Epistola ultima secundi libri.

Non es auarus, abi. Quid? cetera iam simul isto Cum vitio fuge. rite caret tibi pectus inani Ambitione? caret mortis formidine, & ira? Sic in omnibus fere exemplarib. legitur. & potest sic construi, Non es auarus, abi, Quid? iam fuge cetera simul cum isto vitio. quasi dicat, non potes. per quod intelligimus te esse etiam auarum, si ceteris hæres vitiis, ac teneris. Ipse tamen, quod in vno tantum legi exemplari, sic iussi imprimendum, Non es auarus? abi.

Quid cetera? num simul isto
Cum vitio fugere? caret tibi pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine, & ira? hæc

mihi vera lectio visa est. eligat sibi quisque utram velit suo arbitratu.

Satyra. III. *primi libri.*

Illuc praevertamur, amatorem quod amicae Turpia decipiunt caecum vitia, aut etiam ipsa haec Delectant, veluti Balbinū Polypus Agnae. Multi legunt Pulypus metri caussa. sed & Polypus legi potest, idq́ dorice. Quod docet Athenaeus his verbis. ἀρχέστρατος δὲ φησι, πώλυποι ἔν τε Θάσω, καὶ Καρίᾳ εἰσὶν ἄριστοι, καὶ κέρκυρα τρέφει πολλοὺς. μεγάλους τε τὸ πλῆθος. Δωριεῖς δὲ αὐτὸν διὰ τοῦ ω μεγάλου καλοῦσι πώλυπον, ὡς ἐπίχαρμος. καὶ σιμωνίδης δ' ἔφη πώλυπον διζήμενος, ἀττικοὶ δὲ πολύπουν. Sic in Epigrammatis.

ΑΝΤΙΠΑΤΡΟΥ.

Πώλυπον εἰναλίῃ πότ' ἐπὶ προβλῆτι τανυσθεὶς
Ἠελίῳ ψύχειν πολλὸν ἀνῆκε πόδα.

ΙΣΙΔΟΡΟΥ.

Πώλυπον ἀγρεύσας ποτὲ γυόνιχος, ἐξ ἁλὸς εἰς γῆν
Ἔρριψεν δείσας θηρὸς ἱμαντοπέδης.

Quamo

Quamobrem & hic, & in Epodis illud
Polypus an grauis hirsutis cubet hircus in alis
Per,o,non per,u, excudendnm, Po, iussimus.

Eadem Satyra.

Chrysippus dicat, sapiens crepidas sibi nunquã Nec soleas fecit. cum Crepida Graecum sit vocabulum, & non per ε ψιλὸν, sed per η μέγα, vt sic dixerim scribatur, nam sicut,o, dupllex est apud Graecos μικρὸν καὶ μέγα sic duplex ε,quorum alterum ψιλὸν, ἦτα alterum appellant, & declinetur, ἡ κρηπὶς τῆς κρηπῖδος τὴν κρηπῖδα, vnde hac crepida, crepidae. miror Horatium, & cre, & pi, corripuisse, atque itidem Persium fecisse prima satyra.

Non hic, qui in crepidas Graiorum ludere gestit

Tum Gelium lib. duodecimo, capite vigesimo, tantum de prima syllaba correpta meminisse, cum & secunda corripiatur, quae similiter apud Graecos, vt prima, producitur. Theocritus ecloga ὀσυρακουσίας ἢ ἀδωνιαζούσαις,

Παντᾶ κρηπῖδες, παντᾶ χλαμυδηφόροι ἄνδρες.

Vbi κρηπῖ-- Spondeus, & libro tertio Epigrammaton εἰς ἀνδρείους,

Καί τύμβῳ κρηπῖδα περίγραφε περσικὸν ἄρη.

βῳκρη Spondeus, -- πῖδαπε, dactilus. -υυ.

Verba

Verba autem Gelli hæc.

Omnia enim ferme id genus, quibus plantarum calces tantum in fine teguntur, cetera prope nuda, & teretibus habenis iuncta, sunt, soleas dixerunt, nonnunquam græca voce crepidulas. Gallicas autem verbum esse opinor nouum, non diu ante ætatem M. Ciceronis vsurpati cœptum. Itaque ab eo ipso positum est in secunda Antonianarum. Cum Gallicis, inquit, & lacerna cucurristi. Neque in ea significatione, id apud quenquam alium scriptum lego, grauioris duntaxat auctoritatis scriptorem. Sed vt dixi crepidas, & crepidulas prima syllaba correpta id genus calciamentum appellauerunt. quod Græci χρηπῖδας. hæc Gellius. Sed forte Horatius imprudenter lapsus est. & Persius, & alij eum secuti sunt. tanquam id vel licuisse sibi Horatius voluerit, vel ab antiquioribus acceperit. non enim adduci possum, vt credam, Latinam esse vocem arbitratos crepidam, atque a crepo vel crepitu, qui inter ambulationem a crepidatis redditur, deriuari, vt existimāt nonnulli Græcarū litterarū rudes. Quemadmodū, qui post Virgilium fuerunt Ouidius. Lucanus, Statius, & alij einarime dixerunt illū imitati, cū apud Græcos duæ sint dictiones εἰν præpositio ἰωνικῶς & ἀρίμοις datiuus. Virgilius Æneidos lib. ix. Tum sonitu Prochyta alta tremit, durumque cubile Inarime Iouis imperijs imposta Typhœo. Excusamus autem hic Virgilium, sicuti studiose dixerit einarime licet apud Home-

Homerum legerit εἰν ἀρίμοις *duas esse dictiones. Quid, si & ipse minus aduertens lapsus est, Homo enim fuit. De qua dictione hæc Stephanus.*

Ἄριμα, ὅμηρος, εἰν ἀρίμοις, ὅθι φασὶ τυφωέος ἔμμεναι εὐνάς. οἱ μὲν ἐν κιλικίᾳ, οἱ δὲ ἐν συρίᾳ, οἱ δὲ ἐν πιθηκούσαις· παρὰ τυῤῥηνοῖς φασι γενέσθαι τὸν μῦθον. τὸ ἐθνικὸν ἀριμαῖος. ἐκαλοῦντο καὶ ἄριμοι. *Eustathius postquam multa de Arimis dixit Iliad.* β. *hæc subiungit.* συνακτέον ἐκ τῶν ῥηθέντων καὶ ὅτι οἱ ἄριμοι ἀρσενικῶς, καὶ τὰ ἄριμα οὐδετέρως λέγονται, τοπικὸν δὲ τῶν ἀρίμων ἀριμαῖος. *Strabo quoque* XIII. *libro de Arimis hæc dicit.* προστιθέασι δὲ καὶ διότι καὶ δρυμώδης ὁ τόπος, καὶ κεραυνοβόλος, καὶ ὅτι ἐν ταῦθα οἱ ἄριμοι, καὶ γὰρ οὕτως, εἰν ἀρίμοις, ὅθι φασὶ τυφωέος ἔμμεναι εὐνάς. ἐπιφέρουσι χώρῳ ἐνὶ δρυόεντι ὕδης ἐν πίονι δήμῳ. *& paullo inferius citat hæc Pindari carmina* ἀλλ᾽ οἷος ἄπλατον κεράϊζε θεῶν τυφῶνα πεντηκοντακέφαλον ἀνάγκα Ζεῦ πάτερ ἐν ἀρίμοις ποτέ. *ecce, quod Homerus* εἰν ἀρίμοις, *Pindarus* ἐν ἀρίμοις *dixit. cur igitur Virgilius ex duabus dictionibus vnam fecerit, mutata etiam declinatione einarime, einarimes, si non lapsus est, non video. forte pro* εἰν ἀρίμοις, εἰν ἀρίμης *videbatur sibi legisse apud Homerum. Quemadmodum & M. Tullio aliquando contigit, quod & Gellius in noctibus, & Politianus in Miscellaneis attestantur, & ipse in*